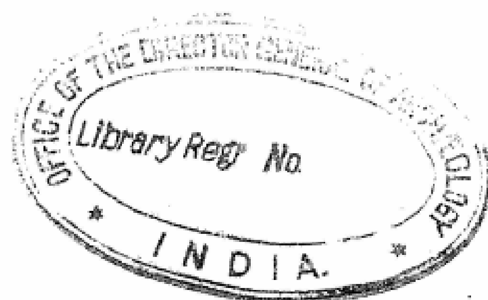

PRAKTIKA

TES EN ATHENAIS

ARCHAIOLOGIKES

ETAIREIAS

TOU ETOUS [illegible]

ATHENESIN

EK TOU TYPOGRAPHEIOU

P.D. SAKELLARIOU

19[illegible]

(Archaeological Society)

Athens.

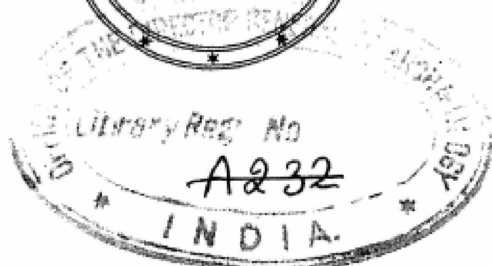
ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1910

ΑΘΗΝΗΣΙΝ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
1911

ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΟΘΩΝ
ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ
Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΦΙΛΑΡΧΑΙΩΝ
Η ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΣ
Ο ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΕΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΣΥΡΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΝΙΔΗΣ
DUC DE LUYNES
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΕΡΝΑΔΑΚΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΡΣΑΚΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΗΣ
ΣΙΜΩΝ Γ. ΣΙΝΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΩΜΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Χ ΠΕΤΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΡ. ΣΟΥΤΣΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΥΓΓΡΟΣ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΠΑΤΡΩΝ
ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
HILARION ROUX
ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΚΑΙ ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΕ
HEINRICH SCHLIEMANN
ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΒΑΛΛΙΕΡΗΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΧΙΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΗΦΑΙΣΤΙΔΗΣ
ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ
ΣΟΛΩΝ ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΟΣ
ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Ι. ΓΡΩΙΟΣ
ΟΘΩΝ Α. ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ
ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΤΣΙΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ
GEORGES CLEMENCEAU

ΕΠΙΤΙΜΙΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ

Δ. ΤΣΙΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΤΙΜΙΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

Η Α. Υ. Ο ΠΡΙΓΚΙΨ ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ ΤΟΥ SAX-MEININGEN
Η Α. Υ. Ο ΠΡΙΓΚΙΨ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ ΚΑΡΟΛΟΣ ΤΟΥ HESSEN
Η Α. Υ. Ο ΠΡΙΓΚΙΨ ΡΟΛΑΝΔΟΣ BONAPARTE

Ὁ Σ. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεόκλητος.
Ern. Babelon. Paris.
Jul. Beloch. Roma.
Max. Bonnet. Montpellier.
R. C. Bosanquet. Liverpool.
A. E. Gockoop. La Haye.
G. Clemenceau. Paris.
Max Collignon. Paris.
Domenico Comparetti. Firenze.
Alexander Conze. Berlin.
Alfred Croiset. Paris.
Ch. Diehl. Paris.
Wilhelm Dörpfeld. Ἀθήνησι.
E. Drerup. München.
Fr. v. Duhn. Heidelberg.
Joseph Durm. Karlsruhe.
Arthur Evans. Oxford.
Paul Foucart. Paris.
G. Fougères. Paris.
Fr. Hiller v. Gaertringen. Berlin.
Ernst Gardner. Cambridge (England).
Percy Gardner. Oxford.
B. L. Gildersleeve. Baltimore. U. S. America.
Will. Watson Goodwin. Cambridge. U. S. America.
Jos. Hampel. Budapest.
B. Haussoullier. Paris.
L. Heuzey. Paris.
D. Hogarth. Oxford.
M. Holleaux. Ἀθήνησι.
Th. Homolle. Paris.
K. Καραπάνος. Ἀθήνησι.
Bruno Keil. Strassburg.
R. Kekulé. Berlin.
H. Lechat. Lyon.
G. A. Macmillan. London.
Lucien Magne. Paris.
Rev. J. P. Mahaffy.
E. Martini. Leipzig.
Hor. Marucchi. Roma.
Adolph Michaelis. Strassburg.
L. A. Milani. Firenze.
Oscar Montelius. Stockholm.
D. C. Monro. Oxford.
Ch. Nizet. Paris.
Th. Ouspensky. Ἐν Κωνστ/πόλει.
G. Perrot. Paris.
Ed. Pottier. Paris.
Luigi Pigorini. Roma.
O. Puchstein. Berlin.
W. M. Ramsay. Aberdeen (Scotland).
S. Reinach. Paris.

E. Reisch. Wien.
W. Ridgeway. Cambridge. (England).
La Comt. de Riencourt. 'Αθήνησι.
Rufus B. Richardson. New York. America.
'Ρόστοβιτς 'Αλ. Κάϊρον.
Rev. A. H. Sayce. Oxford.
G. Schlumberger. Paris.
H. Schrader. Innsbruck.
Cecil Smith. London.
E. v. Stern. Odessa.
F. Studniczka. Leipzig.
G. Treu. Dresden.
Charles Waldstein. Cambridge (England).
Th. Wiegand. 'Εν Κωνστ/πόλει.
Ulrich von Wilamowitz-Moellendorf. Berlin.
Ad. Wilhelm. Wien.
Paul Wolters. München
Henri Weil. Paris

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1910

Οἱ ἑταῖροι, ὧν τὰ ὀνόματα εἶνε τετυπωμένα διὰ κυρτῶν γραμμάτων, εἶνε ἑταῖροι ἰσόβιοι.

Ἀγγελόπουλος Ἀθάνατος Θρ.
Ἀγγελόπουλος Ἠλίας
Ἀθανασάκης Ι.
Altmann W.
Ἀνδρόπουλος Στ.
Ἀνέζης Δ.
Anthes Ed.
Ἀντωνιάδης Δ.
Ἀντωνόπουλος Κ.
Ἀποστολάκη Ἄννα
Ἀρβανιτόπουλος Α.

Βακράτσας Εἰρ.
Βαλαωρίτης Ι.
Βαλτατζῆς Π. Γ.
Βάσης Σπυρ.
Βάσος Ἀλέξ.
Βάσος Τιμ.
Battle W.
Βέης Κ.
Βεκούσης Δ.
Βερναρδάκης Ἀθ.
Βερναρδάκης Γρ.
v. Bissing Fr. W.
Βοῖσκος Ἐπ.
Bosanquet R. C.
Βοΰκρας Δ.
Βουλπιώτης Δ.
Bulle H.
Bourguet Ém.

Γαρδίκας Γ.
Γεννάδιος Ἰωάν.
Γενοβέλης Π.
Γεωργακόπουλος Ε.
v. Gaertringen Hiller. Fr.
Γεωργιάδης Ἀθ.
Γκίζης Β.
Γκιὼν Ἀνδρέας
Goekoop A. E.
Graef B.
Γούδας Μ.
Γρηγοράκης Γρ.

Δαμβέργης Ἀν.
Δαμβέργης Ν.
Δελακοβίας Ν.
Σεβ. Δελένδας Ἀντ.
Δέλλιος Ἰωάν.
Δεληγεώργης Δ.

Δεμερτζῆς Α.
Δημητριάδης Χ.
Διγενῆς Μ.
Διπλαράκος Γ.
Dörpfeld W.
Δραγάτσης Ἰάκ.
Δραγούμης Σ.
Δρακίδης Π.
Δυοβουνιώτης Γ.

Ἐλευθεριάδης Σωκ.
Εὐκλείδης Ι.
Εὐταξίας Ἀθ.
Εὐταξίας Ι.

Ζαΐμης Ἀλ.
Ζάννος Ἠλ.
Ζησίου Κ.
Ζυγομαλᾶς Α.

Haupt H
Ἠλιάδης Μ.
Ἠλιόπουλος Χρ.

Θεοδωρακάκης Στυλ.
Θεοδωράκης Γ.
Θεοδωρόπουλος Β.
Θεοτόκης Γ.
Θεοφανόπουλος Δ.

Judeich Walther

Καββαδίας Π.
Καγκάδης Ἰάκ.
Καζάζης Ν.
Καλαποθάκης Μ.
Καλδοκορέσης Μ.
Καλλιοντζῆς Εὐάγγ.
Καλογερόπουλος Ν.
Καμαρινὸς Σ.
Κανάκης Π.
Καπετανάκης Κ.
Καραπάνος Κ.
Καρκούλιας Ἡρ.
Καρολίδης Π.
Caro G.
Καστόρχης Δ.
Καστριώτης Π.
Κατριβάνος Α
Καυταντζόγλους Ἰω.
Κεραμόπουλος Α.
Κεφάλας Γ.
Kinch Fr.
Κλοντηρόπουλος Γ.
Κολυβᾶς Α.
Κουλομόπουλος Κ.
Κουμανούδης Ι.
Κουμανούδης Π.
Κουρουνιώτης Κ.
Κοφινᾶς Γ.
Κριεζῆς Ἀντ.
Κρῖνος Π.
Κυπαρίσσης Ν.
Κύρης Μ.
Κωνσταντινίδης Π.
† *Κωνσταντόπουλος Κ.*
Λάππας Μ.
Λαμπρόπουλος Ἀλ.
Λάμπρος Σπ.
Λαμπρυνίδης Μ.

Λεονάρδος Β.
Λεζίνας Γεωρ.
Loewy Em.
Λιόλιος Γ.
Λύδερς Όθ.
Λυκάκης Ἀλ.
Λυκούδης Ἐμ.
Λύρης Ἰωάν.

Μαγγιῶρος Ἰω.
Μαγιάσης Ἰωάν.
Μακκᾶς Δ.
Μακκᾶς Ν.
Μαλτέζος Κ.
Μαντζάκος Χ.
Μαντζούφας Ἀνδρ.
Μανωλίδης Σωκρ.
Μαρκόπουλος Ἰω.
Μαρούδης Μ.
Ματάλας Α.
Μαυρομιχάλης Π. Κυρ.
Μελισσουργὸς Γ.
Μητσόπουλος Κ.
Μιστριώτης Γ.
Μούσης Ἰωάν.
Μπαλτῆς Θ.
Μουτζουρίδης Ι.
Μπαλάνος Ν.
Μπαρμπαρέσος Π.
Μπάρτ Γουλ.
Μπενάκης Ἐμ.
Μπότασης Ι.
Müller K.
Μυλωνᾶς Κ.
Μυστακίδης Β.

Νάζος Γ.
Νεγρεπόντης Μ. Μ.
Νικολαΐδης Ι.
Νικολαΐδης Λουδ.
Νικολόπουλος Σ.
Noack F.

Ξανθουδίδης Στ.

Οἰκονόμος Π.
Οἰκονόμος Γ.

Πάλλης Ἀγ.
Παναγιωτόπουλος Ἀν.
Παντελίδης Ἐμ.
Παπαβασιλείου Γ.
Παπαδημητρακόπουλος Θ.
Παπαμιχαλόπουλος Κ.
Pernice Er.
Περρῆς Σ.
Πεταλᾶς Α.
Πολίτης Ἰω.
Πολίτης Ν.
Πουρῆς Χ. Μ.

Ραγκαβῆς Ἀλ.
Ραγκαβῆς Κλ.
Ράλλης Δ.
Robert K.
Ρωμαῖος Κ.
Ρωμάνος Ἀθ.

Σακελλαρόπουλος Σπ.
Σακελλαρόπουλος Σωτ.
Σβορῶνος Ι.

Schiff Al.
Schrader H.
Σκιᾶς Α.
Σκουζὲς 'Αλ.
Σκουζὲς Π.
Σκουλούδης Σ.
Σοφούλης Θ.
Σπηλιόπουλος Χ.
Στάης Β.
Στάης Σ.
Σταμούλης 'Αναστ.
Σταυρόπουλος Δ.
Steele Daniel
Στέφανος Κλὼν
Στέφανος Κυπ.
Στεφανάκος Φιλόθεος
Στουραΐτης Σ.
Στρέιτ Γ.
Στρέϊτ Στ.
Studniczka F.
Σφακιανάκης Π.
Σχλίεμαν 'Αγ.
Σωτηριάδης Γ.
Σῶχος Α.

Τραπάντζαλης Γ.
Τριανταφυλλάκος Ν.
Τσάτσος 'Ιω.
Τσιβανόπουλος Δ.
Τσίλλερ 'Ερ.
Τσούντας Χρ.
Τυπάλδος Μπασιᾶς 'Αθ.

Fabricius E.
Φιλαδελφεὺς 'Αλ.
Φωτίου 'Ιω.

Χατζιδάκις Γ.
Χατζιδάκις Ι.

Ψαλτήρας Γ.

Wide Sam.
Wiegand Theodor

Zahn Robert

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1910

ΜΕΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΔΩΝ ΤΗΣ

Προϋπολογισμού		Είδος εσόδων	Προϋπολογισθέντα		Εισπραχθέντα		Εισπραχθέντα			
Κεφ	Άρ						Επί πλέον		Επί έλαττ.	
Α	1	Εισφοραί .... Δρ.	3,000	—	2,465	-			535	—
	2	Τόκοι καὶ μερίσματα.... »	30,185	—	28.895	80			1,289	20
	3	Ἔσοδα ἐξ ἀκινήτων κτημάτων........ ...... »	18	—	—				18	—
	4	Ἔσοδα ἐκ δημοσιευμάτων »	8,000	—	3,871	30			4,128	70
	5	Ἔσοδα ἐκ πωλήσεως ἐκμαγείων............... »	2,000	—	760	—			1,240	—
	6	Ἔσοδα διάφορα . ... »	250	—	1,908	05	1,658	05		
	7	» ἐκ τοῦ Λαχείου .. »	200,000	—	115.000	—			85,000	
	8	» ἐκ κεκλεισμένων χρήσεων .... »	18	—	18	—				—
	9	Ὑπόλοιπον ἐξ ἀδιαθέτων πιστώσεων παρελθ. ἐτῶν »	45.321	—	16,610	11			28,710	89
		Τὸ ὅλον Δρ.	288,792	—	169,528	26	1,658	05	120,921	79

Αἱ πραγματοποιηθεῖσαι εἰσπράξεις καὶ αἱ ἐνταλθεῖσαι πληρωμαὶ ἐγένοντο κατὰ τοὺς Νόμους ,ΓΤϞΒ΄ τοῦ 1909 «Περὶ δαπανῶν τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας» καὶ ΓϞΚΘ΄ τοῦ 1910 «Περὶ ἱδρύσεως εἰδικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου».

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910

Ὁ Ταμίας
ΑΛΕΞ. Α. ΜΥΛΩΝΑΚΟΣ

Ὁ Λογιστής
Κ. Α. ΜΙΣΙΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1910

Προϋπολογισμοῦ Κεφ.	Προϋπολογισμοῦ Ἄρ.	Εἶδος ἐξόδων	Προϋπολογισθέντα		Πιστώσεις ἀναπληρωματικαί		Τὸ ὅλον τῶν πιστώσεων		Ἐνταλθεῖσ. πληρωμαί		Διαφορὰ ἐπὶ ἔλαττον	
		Μισθοί:										
Α	1	Προσωπ. Γραφείων	10,800	—			10,800	—	10,556	60	243	40
	2	» Βιβλιοθήκης	1,560	—			1,560	—	1,440	—	120	—
	3	» Ἀρχαιοτήτων ἐν Ἀθήναις	7,320	—			7,320	—	2,675	30	4,644	70
	4	» » ἐν ἐπαρχίαις	39,720	—			39,720	—	19,351	—	20,369	—
Β	1	» Μουσείου Καλῶν Τεχνῶν	11,760	—			11,760	—	5.360	—	6,400	—
	2	» Ἐθνικοῦ Μουσείου	12,940	—			12,940	—	6.385	—	6,555	—
	3	» Ἐργαστηρίου ἐκμαγείων	1,980	—			1,980	—	855	—	1,125	—
	4	Δαπάναι ἀγορᾶς ξένων ἐκμαγείων	1,500	—			1,500	—	—		1,500	—
Γ	1	Διάφορα ἔξοδα Γραφείων καὶ διαχειρίσεως	3,400	—			3,400	—	2,110	90	1,289	10
	2	Ἐπιχορήγησις Γραμμ. Συμβουλίου	1,440	—			1.440	—	1,320	-	120	—
	3	Δαπάναι ἐπιστημονικῶν διαλέξεων	400	—			400	—	127	40	272	60
	4	Τέλη χαρτοσήμ. ἐξοφλήσεως ὑπουργικῶν ἐνταλμάτων	1,500	—			1,500	—	1,400	—	100	—
	5	Ἔξοδα Βιβλιοθήκης	3,000	—	2,000	—	5,000	—	3,042	75	1,957	25
	6	Συνδρομαὶ εἰς περιοδικὰ καὶ βιβλία ἀρχαιολογικά	1,200	—			1,200	—	1,185	—	15	—
Δ	1	Ἀνασκαφαὶ καὶ πᾶσα σχετικὴ δαπάνη	30,000	—	11,000	—	41,000	—	34,255	25	6,744	75
	2	Στερέωσις καὶ ἀναστήλωσις ἀρχαίων μνημείων	14.500	—			14,500	-	5,301	20	9,198	80
	3	Μουσεῖα καὶ φυλακεῖα	20,000	—			20,000	—	7.390	85	12,609	15
	4	Μουσεῖον Ἀργοστολίου	13,000	—			13,000	-	10,716	84	2,283	16
	5	Προμήθεια ὑλικῶν διὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις 1, 2 καὶ 3 ἔργα	22,000	—			22.000	—	8,144	90	13,855	10
	6	Περίφραξις ἀρχαίων μνημείων	12,000	—			12,000	—	2,221	40	9,778	60
	7	Ἀπαλλοτρίωσις ἰδιωτικῶν κτημάτων	25,000	—			25,000	—	6,465	—	18,535	—
	8	Ἀγορὰ ἀρχείων	5.000	—			5,000	—	3,685	—	1,315	—
	9	Ἔκτακτοι ἐπιτηρηταί	12,500	—			12,500	—	8,419	15	4,080	85
	10	Ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημιώσεις	7,000	—			7,000	—	4,164	30	2,835	70
	11	Ἀποζημιώσεις ἀρχιεργατῶν καὶ βοηθοῦ μηχανικοῦ	7,200	—			7,200	—	5,210	—	1,990	—
	12	Εἰσφορὰ ὑπὲρ τῆς Μονῆς Ὁσίου Λουκᾶ	500	—			500	—	—		500	—
Ε	1	Δημοσιεύματα	16,000	—			16,000	—	10,693	—	5,307	—
ϛ	1	Σύνταξις πρώην κλητῆρος τῆς Ἑταιρείας	972	—			972	—	972	—		
	2	Ἔκτακτα ἔξοδα, δικαστικὰ κλπ.	2,000	—	1,500	—	3,500	—	2,074	95	1,425	05
	3	Φόρος ἐπιτηδεύματος τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ἑταιρείας	600	—			600	-	512	12	87	88
Ζ		Ἔξοδα κεκλεισμένων χρήσεων	2.000	—	1,534	85	3,534	85	3,493	85	41	50
			288,792	—	16.034	85	304,826	85	169,528	26	135,298	59

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910.

Ὁ Ταμίας
ΑΛΕΞ. Α. ΜΥΛΩΝΑΚΟΣ

Ὁ Λογιστὴς
Κ. Α. ΜΙΣΙΟΣ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1910

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἄρθρον 1.

ΕΙΣΦΟΡΑΙ

Εἰσπραχθέντα ἐξ εἰσφορῶν τακτικῶν ἑταίρων . . .	Δρ.	2,465.—	Δρ.	2,465.—

Ἄρθρον 2.

ΤΟΚΟΙ ΚΑΙ ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

Εἰσπραχθέντα:				
Ἀπὸ τόκους καὶ μερίσματα 56 μετοχῶν τῆς Ἐθν. Τραπέζης καὶ 1687 ὁμολογιῶν Ἐθνικοῦ Δανείου Ἑνοποιήσεως 1898 Β' ἑξαμηνίας 1909 καὶ Α' ἑξαμηνίας 1910	Δρ.	15,442.50		
Ἀπὸ τόκους τῶν παρὰ τῇ Τραπέζῃ Γ. Π. Σχουζὲ ἐντόκων καταθέσεων τῆς Ἑταιρείας Β' ἑξαμηνίας π. ε. καὶ τῶν δύο ἑξαμηνιῶν ε. ε.	»	6,864.10		
Ἀπὸ τόκους τῶν παρὰ τῇ Τραπέζῃ Ἀνατολῆς ἐντόκων καταθέσεων 6' ἑξαμηνίας 1909 καὶ α' ἑξαμηνίας 1910	»	3,300.70		
Ἀπὸ τόκους τῶν παρὰ τῇ Τραπέζῃ Ἀθηνῶν ἐντόκων καταθέσεων Β' ἑξαμηνίας π. ε. καὶ Α' ἑξαμηνίας ε. ε.	»	3.275.—		
Ἀπὸ τόκους δανείου κεφαλαιοποιήσεως	»	13.50	Δρ.	28,895.80

Ἄρθρον 4.

ΕΣΟΔΑ ΕΚ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ

Εἰσπραχθέντα:				
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων τευχῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος	Δρ.	2,865.50		
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων τευχῶν τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἑταιρείας	»	513.—		
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων τόμων τῶν Πρακτικῶν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συνεδρίου 1905	»	36.—		
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων καταλόγων τοῦ Ἐπιγραφικοῦ Μουσείου	»	12.50		
Εἰς μεταφορὰν	»	3,427.—	Δρ.	31,360.80

Ἐκ μεταφορᾶς	Δρ.	3,427.—	Δρ.	31,360.80
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων τευχῶν τῶν Μνημείων τῆς Ἑλλάδος	»	159.30		
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων τευχῶν τοῦ συγγράμματος Π. Καββαδία καὶ Καβεράου «Ἡ Ἀνασκαφὴ Ἀκροπόλεως»	»	50.—		
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων τόμων τοῦ συγγράμματος Χ. Τσούντα «Αἱ προϊστορικαὶ Ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου»	»	175.—		
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων ἀντιτύπων Γεν. Συνελεύσεων	»	5.—		
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντος συγγράμματος Π. Καββαδία «Τὸ Ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ»	»	15.—		
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντος συγγράμματος Γ. Παπαβασιλείου «Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων»	»	40.—	Δρ.	3,871.30

Ἄρθρον 5.

ΕΣΟΔΑ ΕΚ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΕΚΜΑΓΕΙΩΝ

Εἰσπραχθέντα:				
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων ἐκμαγείων	Δρ.	760.—	Δρ.	760.—

Ἄρθρον 6.

ΕΣΟΔΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

Εἰσπραχθέντα:				
Ἀπὸ τίμημα ἐκποιηθέντος ὑλικοῦ τῆς Ἑταιρείας . .	Δρ.	781.80		
Ἀπὸ ἐπιστραφὲν ἐνοίκιον τῆς ἐν Μαζαρακάτοις οἰκίας ὑπὸ Γ. Πυλαρινοῦ.	»	120.—		
Ἀπὸ ἀμοιβὴν συγγραφῆς ἄρθρου Στ. Δραγούμη ἐν τῇ Ἀρχ. Ἐφημερίδι, δωρηθεῖσαν τῇ Ἑταιρείᾳ. .		6,25		
Ἀπὸ καταβολὴν A. Goekoop πρὸς ἐνέργειαν ἀνασκαφῶν ἐν Θήβαις	»	1,000.—		
Ἀπὸ ἐπιστροφὰς χρημάτων παρὰ διαφόρων διαχειριστῶν πρὸς τακτοποίησιν χρηματικῶν ἐνταλμάτων ἐκδοθέντων ἐπὶ ἀποδόσει λογαριασμοῦ . .	»	2,093.80		
		4,001.85		
Ἐκπίπτονται αἱ εἰσπράξεις τῶν ὑπ' ἀριθ. 46, 50, 57, 60, 63, 72, 78, 85, 90, 93, 98, 103, 105, 106, 116, 119 καὶ 120 γραμματίων, ὡς μὴ ἀποτελοῦσαι ἔσοδον ἀλλὰ προερχόμεναι ἐξ ἐπιστροφῆς μὴ πραγματοποιηθεισῶν δαπανῶν	»	2,093.80	»	1,908.05
Εἰς μεταφορὰν			Δρ.	37,900.15

Ἄρθρον 7.

ΕΣΟΔΑ ΕΚ ΤΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ

Ἐκ μεταφορᾶς			Δρ.	37,900.15
Εἰσπραχθέντα:				
Ἀπὸ ἔσοδα τῶν δύο κληρώσεων τοῦ ἔτους 1910 τοῦ Λαχείου ὑπὲρ τοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων	Δρ.	80,000.—		
Ἀπὸ συνδρομὴν τοῦ Δημοσίου διὰ τὸ Β′ ἑξάμηνον 1910 κατὰ τὸ ἄρθρον 5 ἐδ. Θ′ τοῦ ΓΨΚΘ′ Νόμου περὶ ἱδρύσεως Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου . . .	»	15,000.—		
Ὅσα ἐπλήρωσε τὸ Δημόσιον εἰς τὴν Ἑταιρείαν ἐκ τῶν εἰσπράξεων τοῦ Λαχείου τοῦ ἔτους 1910 συμφώνως τῷ ΓΨΚΘ′ Νόμῳ καὶ τῷ ὑπ' ἀριθ 17356 ε. ε. ἐγγράφῳ τοῦ Ὑπουργείου	»	20,000.—	Δρ.	115,000.—

Ἄρθρον 8.

ΕΣΟΔΑ ΚΕΚΛΕΙΣΜΕΝΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ

Εἰσπραχθέντα ἀπὸ ἐνοίκιον τῆς ἐν Ἐλευσῖνι οἰκίας τῆς Ἑταιρείας ἔτους 1909	Δρ.	18.—	Δρ.	18.—

Ἄρθρον 9.

Ἀπὸ ὑπόλοιπον ἀδιαθέτων πιστώσεων παρελθόντων ἐτῶν	Δρ.	16,610.11	Δρ.	16,610.11
			Δρ.	169,528.26

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1910

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Προσωπικὸν Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας

Ἄρθρον 1.

ΜΙΣΘΟΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Δαπανηθέντα: . . . . Δρ. 10,556.60 Δρ. 10,556.60

Ἄρθρον 2·

ΜΙΣΘΟΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Δαπανηθέντα: . . . . Δρ. 1,440.— Δρ. 1.440.—

Ἄρθρον 3.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Δαπανηθέντα: . . . . Δρ. 2.675.30 Δρ. 2,675 30

Ἄρθρον 4.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ

Δαπανηθέντα: . . . . Δρ. 19.351.— Δρ. 19,351.— Δρ. 34,022.90

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Μισθοί, ἀμοιβαὶ καὶ ἀποζημιώσεις τοῦ Μουσείου καλῶν τεχνῶν, τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου καὶ τοῦ ἐργαστηρίου τῶν ἐκμαγείων.

Ἄρθρον 1.

ΜΙΣΘΟΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
(Πληρωνόμενοι κατὰ τὸ ἄρθρον 1 § β΄ τοῦ Νόμου ΓΤϞΒ΄).

Δαπανηθέντα: . . . . Δρ. 5.360.— Δρ. 5,360.—

Εἰς μεταφορὰν . . . . . Δρ. 5,360.—

Ἐκ μεταφορᾶς. . . . . . . Δρ. 5,360.—

Ἄρθρον 2.

ΜΙΣΘΟΙ ΚΑΙ ΑΜΟΙΒΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

(Πληρωνόμενοι κατὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω Νόμον).

Δαπανηθέντα: . . . . Δρ. 6,385.— Δρ. 6,385.—

Ἄρθρον 3.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΜΑΓΕΙΩΝ

Δαπανηθέντα: . . . . Δρ 855.— Δρ. 855.— Δρ. 12,600.—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἄρθρον 1.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΟΔΑ ΥΛΙΚΟΥ

Δαπανηθέντα:	εἰς θέρμανσιν καὶ φωτισμὸν	Δρ.	479.—
»	» χάρτην καὶ τυπωτικὰ διαφόρων ἐντύπων	»	96.50
»	» γραφικὴν ὕλην καὶ λογιστικὰ βιβλία	»	333.25
»	» διάφορα ἔξοδα	»	194.85
»	» καθαρισμὸν τοῦ Καταστήματος .	»	120.—
»	» ἔξοδα ἀποστολῆς ἐπιταγῶν εἰς δικαιούχους	»	93.55
»	» ταχυδρομικὰ τέλη	»	327.90
»	» φύλακτρα χρεωγράφων	»	10.75
»	» ἐγκατάστασιν ἀερισμοῦ Καταστήματος	»	42.50
»	» ἀξίαν ἐξαρτημάτων Γραφομηχανῆς τοῦ Γραφείου τῆς Ἑταιρείας .	»	27.50
»	» ἀξίαν θερινῶν καὶ χειμερινῶν ἐνδυμασιῶν τῶν δύο κλητήρων τοῦ		
»	» Καταστήματος	»	168.—
»	» ἀξίαν κηρωτοῦ περιβλήματος τῶν τραπεζῶν τῆς Βιβλιοθήκης καὶ χρωματισμοῦ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Ὑπογείου κλπ.	»	101.10
»	» φωτογράφησιν τοῦ μνημείου τοῦ Φουρτβαίγκλερ	»	36.—
»	» δικαίωμα ποσίμου ὕδατος τοῦ Καταστήματος ἔτους 1910	»	80.—
	Εἰς μεταφορὰν	Δρ.	2,110.90

Ἐκ μεταφορᾶς . . . . . . Δρ. 2,110.90

Ἄρθρον 2.

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ

Δαπανηθέντα: εἰς ἐπιχορήγησιν τοῦ Γραμματέως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου . . . . . Δρ. 1,320.— Δρ. 1,320.—

Ἄρθρον 3.

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΔΑΠΑΝΑΙ

Δαπανηθέντα: διὰ τὰς ἐν τῇ Ἑταιρείᾳ ἐπιστημονικὰς διαλέξεις . . . . Δρ. 127.40 Δρ. 127.40

Ἄρθρον 4.

ΤΕΛΗ ΧΑΡΤΟΣΗΜΟΥ

Δαπανηθέντα: διὰ κατανάλωσιν χαρτοσήμου πρὸς ἐξόφλησιν χρημ. ἐνταλματ. τοῦ Ὑπουργείου Δρ. 1,400.— Δρ. 1,400.—

Ἄρθρον 5.

ΕΞΟΔΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Δαπανηθέντα: εἰς ἀγορὰν βιβλίων . Δρ.	2,412.50		
» » δετικὰ βιβλίων . »	630.25	Δρ.	3,042.75 (α)

Ἄρθρον 6.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕΙΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Δαπανηθέντα: εἰς συνδρομὰς εἰς περιοδικὰ καὶ βιβλία ἀρχαιολογικὰ . . . . . . Δρ. 1,185.— Δρ. 1,185.— Δρ. 9,186.05

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΙΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Δαπάναι ἀναστηλώσεως Προπυλαίων

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν Δρ.	2,207.50		
» » Ἀγγλικὴν Ἑταιρείαν μαρμάρων καὶ Ν. Μοσχοῦ δι' ἀξίαν μαρμάρων »	2,238.60		
» » μεταφορὰν μαρμάρων . . . . . »	286.75	Δρ.	4.732.85
Εἰς μεταφορὰν		Δρ.	4,732.85

(α) Εἰς τὸ ἀνωτέρω κονδύλιον «Ἔξοδα βιβλιοθήκης» δὲν περιελήφθησαν αἱ ἀνήκουσαι εἰς αὐτὴν δαπάναι μισθοδοσίας βιβλιοφύλακος, βοηθοῦ ἐπιμελητοῦ καὶ συντηρήσεως ἐν γένει τῆς βιβλιοθήκης, διότι οἱ μισθοὶ τοῦ βιβλιοφύλακος καὶ βοηθοῦ ἐπιμελητοῦ κατετάχθησαν εἰς τὰ ἄρθρα 1 καὶ 2 τοῦ κεφ. Α' οἱ δὲ δαπάναι τῆς συντηρήσεως εἰς τὰ ἔξοδα Γραφείων καὶ διαχειρίσεως ἐν γένει κεφ. Γ' ἀριθ. 1.

Ἐκ μεταφορᾶς	Δρ.	4,732.85		
Δαπανηθέντα εἰς ἐπισκευὴν ἐργαλείων	»	26.30		
» » Χ. Χρυσοσφαιρίδην, Α. Ζαχαρίαν κλπ. δι' ἀξίαν σιδηρῶν συνδετήρων, ξυλείας κλπ.	»	111.15	Δρ.	4,870.30

Ἀνασκαφαὶ ἐν τῷ Κεραμεικῷ

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν, τεχνιτῶν καὶ καρραγωγέων διὰ τὰς γενομένας ἀνασκαφὰς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἀ. Βροῦκνερ.	Δρ.	11,703.15		
» » ἀποζημίωσιν τοῦ διευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς κ. Ἀ. Βροῦκνερ καὶ ὁδοιπορικὰ ἐπιστροφῆς αὐτοῦ ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Βερολῖνον	»	2,850.—		
» » Α. Τζηρίτην καὶ Θ. Καρλάκην δι' ἀξίαν ζεμπιλίων, σαρώθρων, πτύων καὶ ἄλλων ὑλικῶν διὰ τὰς ἀνασκαφὰς	»	272.20		
» » Σ. Βλαστὸν δι' ἐκτύπωσιν εὑρημάτων ἀνασκαφῶν	»	40.—		
» » ἐπιδιόρθωσιν ἐργαλείων	»	40.40		
» » Πάλλην καὶ Κοτζιᾶν, δι' ἀξίαν εἰδῶν σχεδιάσεως τῶν ἀνασκαφῶν	»	20.20		
» » ἀξίαν ὑδροσωλήνων διὰ τὸ Μουσεῖον Κεραμεικοῦ	»	14.40		
» » ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν » διὰ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ἐν Κεραμεικῷ ὑδραγωγείου	»	117.50		
» » Σ. Ἐλευθεριάδην, Ι. Δέγλερην, Στ. Ἐγγλέζον δι' ἀξίαν διαφόρων ὑλικῶν καὶ μεταφορὰν ἄμμου διὰ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ὑδραγωγείου	»	673.85		
» » ἐπισκευὴν τῆς στέγης τοῦ φυλακείου Κεραμεικοῦ	»	10.—		
» » ἀποζημίωσιν Κ. Κοντοπούλου, ἐπιτηρητοῦ τῶν ἐργασιῶν	»	200.—	Δρ.	15,941.70

Ἀνασκαφαὶ Ἀρχαίας Ἀγορᾶς

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομ. ἐργατῶν καὶ καρραγωγέων	Δρ.	7,014.85		
» » Δ. Καρλάκην, Π. Καμπίτην, Δ. Εἰκοσιπένταρχον, δι' ἀξίαν ζεμπιλίων, σχοινίων κτλ.	»	88.65		
Εἰς μεταφορὰν	Δρ.	7,103.50	Δρ.	20,812.00

Ἐκ μεταφορᾶς	Δρ.	7,103.50	Δρ.	20,812,00
Δαπανηθέντα εἰς φωτογραφικὴν ἐργασίαν	»	46.20		
» » ἐπισκευὴν ἐργαλείων	»	12.10		
» » ἀποζημίωσιν τοῦ διευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς Ἀ. Φιλαδελφέως . .	»	928.20		
» » ἀποζημίωσιν τοῦ ἐπιστάτου Χ. Καραμανλῆ	»	256.65		
» » ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν πρὸς περιτοίχισιν τοῦ ἀνασκαφέντος χώρου	»	103.75		
» » Π. Καστριώτην, ἔφορον ἀρχαιοτήτων, ὁδοιπορικὰ ἔξοδα ἐπιβλέψεως τῶν ἀνασκαφῶν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῶν	»	64.—	Δρ	8,514.40

Ἀνασκαφαὶ Πνυκός.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν	Δρ.	796.50		
» » Δ. Εἰκοσιπένταρχον καὶ Ν. Σαραντίδην δι' ἀξίαν ζεμπιλίων καὶ σπάγου κλπ.	»	41.55		
» » Κ. Κορομηλᾶν δι' ἐπιστασίαν τῶν ἀνασκαφῶν	»	14.—		
» » Α. Πετρίτσην διὰ φωτογρ. δαπάνην	»	18.—		
» » Κ. Κουρουνιώτην, ἔφορον ἀρχαιοτήτων, δι' ὁδοιπορικὰ ἐποπτείας τῶν ἀνασκαφῶν	»	12.50	Δρ.	882.55

Ἀνασκαφαὶ Ἀρχαίου Βουλευτηρίου

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν, τεχνιτῶν καὶ καρραγωγέων	Δρ.	817.—		
» » φωτογραφικὴν ἐργασίαν	»	42.—		
» » ἀξίαν ζεμπιλίων	»	15.25		
» » Ι. Ρουμπάνην καὶ Ν. Λεμονῆν δι' ἀξίαν ξυλείας καὶ λαμαρίνης αὐλακωτῆς πρὸς κατασκευὴν ὑποστέγου ἐν τῷ Ἀρχαίῳ Βουλευτηρίῳ	»	31.45		
» » ἔξοδα κατασκευῆς θύρας ἐν αὐτῷ .	»	50.—		
» » ἡμερομίσθια κτιστῶν πρὸς κατασκευὴν φυλακείου ἐν αὐτῷ . . .	»	118.75		
» » Κ. Κορομηλᾶν, ἐπιστάτην ἀρχαιοτήτων, δι' ἀμοιβὴν ἐπιστασίας τῶν ἀνασκαφῶν κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῶν	»	65.—		
Εἰς μεταφορὰν	»	1,139.45	Δρ.	30,208.95

Ἐκ μεταφορᾶς	Δρ.	1,139.45	Δρ.	30,208.95
Δαπανηθέντα εἰς Κ. Κουρουνιώτην, ἔφορον Ἀρχαιοτήτων, δι' ὁδοιπορικὰ ἐποπτείας τῶν ἀνασκαφῶν κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῶν	»	25.—	Δρ.	1.164.45

Ἐργασίαι ἐν τῷ Ἀσκληπιείῳ Ἀθηνῶν

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν	Δρ.	253.—	Δρ.	253.—

Κατεδάφισις καὶ ἀνέγερσις τοίχου ἐν τῇ Ἀκροπόλει.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν	Δρ.	371.55		
» » προμήθειαν ἄμμου	»	51.—	Δρ.	422.55

Κατασκευὴ κιγκλιδώματος περὶ τὴν Ἀκρόπολιν

Δαπανηθέντα εἰς τὸν ἐργολάβον Β. Χαραλαμπόπουλον δι' ἀξίαν τῶν παραληφθέντων σιδηρῶν κιγκλιδωμάτων καὶ τοποθέτησιν αὐτῶν	Δρ.	1,532.65	Δρ.	1,532.65

Δαπάναι πρὸς συντήρησιν τῆς δενδροφυτείας τοῦ περὶ τὴν Ἀκρόπολιν χώρου

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ καρραγωγέων	Δρ.	248.50		
» » ἀποζημίωσιν τοῦ κηπουροῦ Κ. Μιχαλαράκου.	»	70.—	Δρ.	318.50

Δαπάναι πρὸς καθαρισμὸν τῶν ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικῶν χώρων.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν	Δρ.	1,429.20	Δρ.	1,429.20

Δαπάναι ἀνασκαφικῶν ἐργασιῶν ἐν Πειραιεῖ.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς ὁδοῦ Φίλωνος . .	Δρ.	165.25		
» » ἡμερομίσθια διὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν ἀρχαίων δεξαμενῶν . . .	»	255.50		
» » Α. Τζηρίτην, δι' ἀξίαν ζεμπιλίων	»	11.40		
» » ὁδοιπορικὰ ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ τοῦ ἀρχιεπιστάτου Ὀδ. Ὡρολογᾶ, τοῦ ἀρχιεργάτου Κ. Καμπάνη καὶ ὅλων τῶν ἐργατῶν τῶν ἐν Πειραιεῖ ἀνασκαφῶν καθ' ὅλην				
Εἰς μεταφορὰν	»	432.15	Δρ.	35,329.30

Ἐκ μεταφορᾶς	Δρ.	432.15	Δρ.	35,329.30
τὴν διάρκειαν αὐτῶν, προτιμηθέντων κατοίκων Ἀθηνῶν ὡς ἐργατῶν καθὸ συμφερωτέρων. . . .	»	166.50	Δρ.	598.65

Δαπάναι ἀπαλλοτριώσεως ἰδιωτικῶν κτημάτων δι' ἀρχαιολογικοὺς λόγους.

Πληρωθέντα εἰς Ι. Παπαδάκην διὰ τὸ τίμημα τοῦ ἐν Λυκοσούρᾳ κτήματος αὐτοῦ ἀγορασθέντος παρὰ τῆς Ἑταιρείας	Δρ.	350.—		
» » Ξανθὴν Φαρμακᾶ διὰ τὸ τίμημα τοῦ ἐν Θήβαις κτήματος αὐτῆς.	»	1,300.—		
» » Ἰωάννην, Σπήλιον κλπ. Στριγγλόγιάννη, διὰ τίμημα τοῦ ἐπὶ τοῦ Λυκαίου ὄρους κτήματος αὐτῶν.	»	840.—		
Κατατεθέντα εἰς τὸ Ταμεῖον τῶν εἰσπράξεων δι' ἀπαλλοτρίωσιν ἰδιωτικῶν κτημάτων ἐν Αἰγίνῃ ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου χάριν ἀνασκαφῶν, ἐκδοθέντος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2592 ε. ε. γραμματίου παρακαταθήκης	»	3.975.—	Δρ.	6.465.—

Δαπάναι ἐπισκευῆς καὶ συντηρήσεως τοῦ ἐπιγραφικοῦ Μουσείου

Δαπανηθέντα εἰς Γ. Καραγεωργόπουλον, ἐργολαβικῶς ἀναλαβόντα καὶ ἐκτελέσαντα τὴν ἐπισκευὴν τῆς στέγης, τῆς θύρας καὶ τῶν ἀρχαιοθηκῶν τοῦ ἐπιγραφικοῦ Μουσείου	Δρ.	450.—		
» » Α. Παΐσην δι' ἀξίαν μιᾶς ἀξίνης καὶ ἄλλων ὑλικῶν.	»	14.35	Δρ.	464.35

Δαπάναι ἐργαστηρίου ἐκμαγείων

Δαπανηθέντα εἰς Π. Γαλανὸν καὶ Στ. Πρατσινάκην δι' ἀξίαν γύψου, λινελαίου, κόκ, σχοινίων κλπ.	Δρ.	694.—	Δρ.	694.—

Ἀγορὰ ἀρχαίων

Δαπανηθέντα εἰς ἀγορὰν ἀρχαίων καὶ ἀποζημιώσεις καὶ ἀμοιβὰς διαφόρων ἰδιοκτητῶν καὶ εὑρετῶν ἀρχαίων	Δρ.	3.685.—	Δρ.	3,685.—
Εἰς μεταφορὰν			Δρ.	47,236.30

Ἐκ μεταφορᾶς			Δρ.	47,236.30

Ἐργασίαι ἐν Θεσσαλίᾳ

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς Παγασῶν	Δρ.	1,768.50		
» » ἀξίαν ὑλικῶν καὶ ἐργαλείων . . .	»	80.70		
» » ὁδοιπορικὰ Α. Ἀρβανιτοπούλου ἐκ Βόλου εἰς Παγασὰς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν ἀνασκαφῶν . .	»	281.50		
» » ἔξοδα μεταφορᾶς ἀρχαίων καὶ ἐργαλείων ἐκ Παγασῶν εἰς Μουσεῖον Βόλου	»	122.50		
» » ἔξοδα φωτογραφήσεως τοῦ ἀνασκαπτομένου Πύργου Παγασῶν καὶ κατασκευῆς τοπογραφικοῦ σχεδίου.	»	224.—		
» » ἡμερομίσθια ἐργατῶν ἐργασθέντων ἐν ἀνασκαφαῖς Γόννων	»	307.45		
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν τοῦ ἐφόρου Ἀρβανιτοπούλου καὶ ὁδοιπορικὰ ἐκ Βόλου εἰς Γόννους 4 ἐργατῶν	»	271.80		
» » ἔξοδα φωτογραφήσεως ἀνασκαφῶν Γόννων	»	86.70		
» » ἔξοδα μεταφορᾶς ὕδατος διὰ τοὺς ἐργάτας ἐκ Δερελῆ εἰς Γόννους διαρκουσῶν τῶν ἀνασκαφῶν καὶ εὑρημάτων εἰς Σχολεῖον Δερελῆ	»	80.—		
» » ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ καρραγωγέων ἐργασθέντων εἰς τὴν περίφραξιν τοῦ ἀρχαίου θεάτρου Λαρίσης	»	210.—		
» » ἀξίαν σιδηροῦ κιγκλιδώματος πρὸς περίφραξιν τοῦ ἀρχαίου θεάτρου Λαρίσης	»	325.—		
» » ἀξίαν ὑλικῶν περιφράξεως θεάτρου Λαρίσης	»	47.90		
» » ὁδοιπορικὰ Α. Ἀρβανιτοπούλου διὰ τὰς ἐργασίας τῆς περιφράξεως τοῦ θεάτρου Λαρίσης	»	14.—		
» » ἡμερομίσθια ἐργατῶν ἐν ἀνασκαφαῖς ἐν τῷ ἄντρῳ τῶν Νυμφῶν Ὄσσης	»	81.75		
» » ἡμερομίσθια ἐργατῶν εἰς ἀνασκαφικὴν ἐξερεύνησιν ἀρχαίων τάφων ἐν Θεσσαλίᾳ	»	54.—		
Εἰς μεταφορὰν	»	3,955.80	Δρ.	47,236.30

Ἐκ μεταφορᾶς	Δρ.	3,955.80	Δρ.	47,236.30
Δαπανηθέντα εἰς ἔξοδα μεταφορᾶς ἀρχαίων εἰς τὸ φρούριον Λαρίσης καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου	»	139.65		
» » ἀξίαν ὑλικῶν πρὸς συντήρησιν τοῦ Μουσείου Βόλου.	»	24.10		
» » Γραφικὰ ἔξοδα τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ ἀρχαιολ. ὑπηρεσίας Α' ἑξαμην. ε.ε.	»	43.85		
» » ὁδοιπορικὰ Ἀντιπροέδρου Γ. Μιστριώτου εἰς Ἐρέτριαν καὶ Παγασὰς πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν ἐκεῖ ἐργασιῶν	»	34.50		
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν Α. Ἀρβανιτοπούλου ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Βόλον καὶ Λάρισαν δι' ἀνασκαφάς, ἐπίβλεψιν τῶν ἐν Τσαγγλὶ ἀνασκαφῶν τῶν Ἄγγλων κλπ. . .	»	129.65		
» » ἀξίαν ὑλικῶν καὶ ἐπισκευὴν ἐργαλείων διὰ τὰς ἐν Γόννοις ἀνασκαφ.	»	28.45	Δρ.	4,356 —

Ἀνασκαφαὶ ἐν Ἐρετρίᾳ.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν	Δρ.	2,262.—		
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν τοῦ διευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς Κ. Κουρουνιώτου	»	638.30		
» » ἀποζημίωσιν τοῦ διαχειριστοῦ τῶν ἀνασκαφῶν Α. Κρητικοῦ . . .	»	379.40		
» » ἀξίαν γραφικῆς ὕλης	»	16.20		
» » » ὑλικῶν καὶ ἐργαλείων . . .	»	59.—		
» » ἐπιδιορθωτικὰ ἐργαλείων	»	42.50		
» » φωτογραφικὴν ἐργασίαν	»	95.20		
» » ἔξοδα μεταφορᾶς ἐκ Χαλκίδος εἰς Ἐρέτριαν ἐργαλείων καὶ ἐκεῖθεν εἰς Χαλκίδα ἀρχαιοτήτων . .	»	52.—		
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν Α. Ἐλευθεριώτου διὰ τὴν σχεδίασιν σχεδίων τῶν ἀνασκαφῶν	»	322.50		
Δαπανηθέντα εἰς κατασκευὴν τοίχου πρὸς ὑποστήριξιν ἀρχαίων πύργων ἐν Ἐρετρίᾳ. .	»	17.50	Δρ.	3,884.60

Ἀνασκαφαὶ ἐν Χαιρωνείᾳ καὶ συντήρησις τῆς περὶ τὸν Λέοντα δενδροφυτείας

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν διὰ τὰς ἀνασκαφάς	Δρ.	1,032.—		
» » ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ χαρραγω-				
Εἰς μεταφοράν	»	1,032.—	Δρ.	55,476.90

Ἐκ μεταφορᾶς	Δρ.	1,032.—	Δρ.	55,476.90
γέων πρὸς συντήρησιν τῆς περὶ τὸν Λέοντα δενδροφυτείας . .	»	93.—		
Δαπανηθέντα εἰς ἀξίαν κηπουρικῆς ψαλίδος διὰ τὴν δενδροφυτείαν	»	8.25		
» » ἀποζημίωσιν καὶ ὁδοιπορικὰ τοῦ διευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς Γ. Σωτηριάδου	»	221.35	Δρ.	1,354.60

Ἀνασκαφαὶ ἐν Νάξῳ

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν	Δρ.	936.—		
» » ἔξοδα κατασκευῆς 3 ἑρμαρίων διὰ τὴν ἀρχαιολογικὴν συλλογὴν Νάξου.	»	198.50		
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν τοῦ διευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς Κλ. Στεφάνου	»	346.20		
» » ἀγώγια μεταφορᾶς τῶν ὑλικῶν ἀπὸ πόλεως Νάξου εἰς Τρίποδας καὶ ἐκεῖθεν τῶν εὑρημάτων τῶν ἀνασκαφῶν εἰς τὴν πόλιν	»	35.40		
Δαπανηθέντα εἰς ἀξίαν κενῶν κιβωτίων πετρελαίου πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν εὑρημάτων τῶν ἀνασκαφῶν	»	38.25		
Δαπανηθέντα εἰς ἐνοίκιον οἰκίας ἐν χωρίῳ Τριπόδων πρὸς τοποθέτησιν καὶ ἐξασφάλισιν τῶν εὑρημάτων	»	45.—	Δρ.	1,599.35

Ἀνασκαφαὶ ἐν Σελλασίᾳ.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν	Δρ.	288.—		
» » ἀποζημίωσιν καὶ ὁδοιπορικὰ τοῦ διευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς Γ. Σωτηριάδου	»	276.75	Δρ.	564.75

Ἀνασκαφαὶ ἐν Εὐβοίᾳ.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν	Δρ.	1,382.25		
» » ἀποζημίωσιν καὶ ὁδοιπορικὰ τοῦ διευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς Γ. Παπαβασιλείου	»	394.80		
» » ἐπιδιορθωτικὰ ἐργαλείων	»	14.70		
» » ἔξοδα φωτογραφ. ἀρχαίων τάφων	»	52.70	Δρ.	1.844.45
Εἰς μεταφορὰν	»		Δρ.	60,840.05

'Εκ μεταφορᾶς . . . . Δρ. Δρ. 60,840.05

'Ανασκαφαὶ ἐν Θήβαις.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν	Δρ.	575.75	Δρ.	575.75

Δαπάναι καταρτισμοῦ Μουσείου καὶ συμπληρώσεως διωρόφου φυλακείου Θηβῶν.

Δαπανηθέντα εἰς Κ. Μαυράκην καὶ Δόλογλου δι' ἀξίαν τεσσάρων ἀρχαιοθηκῶν	Δρ.	749.45		
» » Ε. Δράκον, δι' ἀξίαν πέντε τραπεζῶν	»	65.—		
» » ἡμερομίσθια τεχνιτῶν	»	200.—		
» » Μιχ. Στάμον, δι' ἀξίαν ἀσβέστου, λίθων καὶ ξυλείας	»	300.—		
» » ὁδοιπορικὰ συγκολλητοῦ ἀρχαίων Ι. Παπανικολάου	»	10.05	Δρ.	1,324.50

Δαπάναι κατασκευῆς Μουσείου ἐν Τεγέᾳ.

Δαπανηθέντα εἰς ἐργολάβον Α. Χόντον διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐν Πυαλίῳ Μουσείου, ὡς ὁ τρίτος καὶ τελικὸς Λογαριασμὸς τοῦ ἁρμοδίου Νομομηχανικοῦ.	Δρ.	948.45	Δρ.	948.45

'Ανασκαφαὶ ἐν Τεγέᾳ.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν	»	1,348.50		
» » ἔξοδα μεταφορᾶς εὑρημάτων εἰς τὸ Μουσεῖον	»	42.50		
» » ὁδοιπορικὰ Φ. Βερσάκη ἐξ 'Αθηνῶν εἰς Τεγέαν πρὸς ἀπεικόνισιν τῶν ἀρχαίων	»	45.60		
» » ἀξίαν ὑλικῶν πρὸς συντήρησιν τῶν εὑρημάτων	»	21.30		
» » ὁδοιπορικὰ Δ. Εὐαγγελίδου ἐπιμελητοῦ ἐξ 'Επιδαύρου εἰς Τεγέαν ἔνθα μετετέθη	»	20.20		
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν τοῦ διευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς Κ. 'Ρωμαίου.	»	197.10	Δρ.	1,675.20
Εἰς μεταφορὰν.			»	65,363.95

Ἐκ μεταφορᾶς........			Δρ.	65,363.95

Ἐργασίαι στερεώσεως καὶ συμπληρώσεως θολωτοῦ τάφου ἐν Μυκήναις.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν	Δρ.	1,555.—		
» » Α. Ζαχαρίαν κλπ. δι' ἀξίαν τσιμέντου καὶ ἄλλων ὑλικῶν........	»	430.90		
» » ἀποζημίωσιν τοῦ διαχειριστοῦ τῶν ἐργασιῶν Χ. Κτενᾶ	»	558.—		
» » ὁδοιπορικὰ τοῦ ἰδίου μεταβάσεως καὶ ἐπιστροφῆς ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Μυκήνας μετὰ δύο τεχνιτῶν...	»	75.55		
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν, κατὰ τὸν Νόμον, Χ. Τσούντα μεταβάντος εἰς Μυκήνας πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν ἐργασιῶν............	»	32.45		
» » ὁδοιπορικὰ τοῦ Νομομηχανικοῦ Χ. Μπαλάνου διὰ τὰς ἐκεῖ ἐργασίας	»	26.95		
» » ἐνοίκιον πρὸς οἴκησιν τῶν τεχνιτῶν καὶ φύλαξιν τῶν ὑλικῶν....	»	45.—	»	2,723.85

Ἐργασίαι ἐπισκευῆς τοῦ Μουσείου Δελφῶν

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν	Δρ.	743.90		
» » Ἠλ. Καραλόπουλον, Σ. Μωραΐτην καὶ Κ. Πρατσινάκην δι' ἀξίαν γύψου καὶ σιδήρου...........	»	485.60		
» » μεταφορὰν ὑλικῶν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἰτέαν καὶ Δελφούς..........	»	149.10		
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν Γ. Εὐγενίου, μηχανικοῦ	»	185.30		
» » ὁδοιπορικὰ Α. Τομαῆ, Κ. Γκέκου, καὶ Γ. Γάσπαρη	»	41,25		
» » Α. Κοντολέοντα, βοηθὸν Ἐφόρου, διὰ γραφικὰ Μουσείου........	»	60.—	Δρ.	1,665.15

Ἐργασίαι ἐπισκευῆς Μουσείου Ἐπιδαύρου

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν	Δρ.	368.50		
» » ὁδοιπορ. καὶ ἀποζημίωσιν Π. Καββαδία καὶ Γ. Εὐγενίου μηχανικοῦ..	»	139.—		
Δαπανηθέντα εἰς ὁδοιπορικὰ ἐκ Τεγέας εἰς Ἐπίδαυρον τοῦ ἐπιμελητοῦ Δ. Εὐαγγελίδου, ἀναπληρώσαντος τὸν αὐ-				
Εἰς μεταφορὰν........	Δρ.	507.50	Δρ.	69,752.95

Ἐκ μεταφορᾶς........	Δρ.	507.50	Δρ.	69,752.95
τόθι ἐπιμελητὴν ἀπουσιάζοντα ἐπ' ἀδείᾳ καὶ ἀποζημίωσιν αὐτοῦ...	»	93.25		
Δαπανηθέντα εἰς ὁδοιπορικὰ τοῦ ἐπιμελητοῦ Χ. Γιαμαλίδου πρὸς ἐξαργύρωσιν ἐπιταγῶν εἰς Ναύπλιον..........	»	42.—		
» » γραφικὴν ὕλην	»	11.—	Δρ.	653.75

Ἐργασίαι ἐπισκευῆς τοῦ Μουσείου Ὀλυμπίας.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν	Δρ.	807.—		
» » Β. Ἀθανασόπουλον, Γ. Λιακόπουλον, Γ. Γιαρμενίτην, δι' ἀξίαν ξυλείας, γύψου, σχοινίου κλπ...	»	304.20		
» » μεταφορὰν ξυλείας καὶ γύψου ἐκ Πύργου εἰς Ὀλυμπίαν........	»	35.75		
» » ἐπισκευὴν ἐργαλείων............	»	8.60		
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν τοῦ ἀρχιεργάτου Κ. Καμπάνη καὶ Ν. Ρούσου.....	»	212.70		
» » ὁδοιπορικὰ τῶν ἐργατῶν Α. Μότου καὶ Π. Μπαΐλα	»	35.40		
» » γραφικὴν ὕλην καὶ καθαρισμὸν τοῦ Μουσείου κατὰ τὴν Α' ἑξαμηνίαν	»	63.10		
» » ὁδοιπορικὰ τοῦ ἐπιμελητοῦ Ι. Σπιτάδου ἐπανειλημμένως μεταβάντος ἐξ Ὀλυμπίας εἰς Πύργον καὶ Κρέσταινα πρὸς προμήθειαν ὑλικῶν..	»	56.05	Δρ.	1,522.80

Ἐργασίαι ἐπισκευῆς τοῦ Μουσείου Ἐλευσῖνος

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν	Δρ.	591.70		
» » Θ. Μεθενίτην, Δ. Μπισμπινάκην, Γ. Παπᾶν κλπ. δι' ἀξίαν ἀσβέστου, γύψου, ξυλείας καὶ ἄλλων ὑλικῶν καὶ διὰ μεταφορὰν ἄμμου καὶ ἐνοίκιον καὶ μεταφορὰν παλαιᾶς ξυλείας ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐλευσῖνα	»	938.45		
» » ὁδοιπορικὰ Α. Σκιᾶ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐλευσῖνα πρὸς ἐπίβλεψιν τῶν ἐργασιῶν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῶν.....	»	56.10		
Δαπανηθέντα εἰς Α. Πετρίτση φωτογράφον......	»	9,80		
» » ὁδοιπορικὰ Γ. Εὐγενίου μηχανικοῦ μετὰ τοῦ κ. Γεωργιάδου......	»	15.70		
Εἰς μεταφορὰν........	Δρ.	1,611.75	Δρ.	71,929.50

Ἐκ μεταφορᾶς	Δρ.	1,611.75	Δρ.	71,929.50
Δαπανηθέντα εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ διαχειριστοῦ τῶν ἐργασιῶν Ι. Εὐσταθίου	»	81.15	Δρ.	1,692.90

Δαπάναι ἐπισκευῆς τοῦ Μουσείου Λυκοσούρας καὶ σχεδιάσεως τῶν ἀνασκαφῶν

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν	Δρ.	132.50		
» » Γ. Λεβαντήν, Ἠ. Τζεμὴν κλπ. δι' ἀξίαν κεράμων, ἀσβέστου, τσίγκου κλπ. καὶ μεταφορὰν αὐτῶν ἐκ Μεγαλοπόλεως εἰς Λυκοσούραν	»	152.50		
» » ὁδοιπορικὰ τοῦ ἐπιτηρητοῦ τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπισκευῆς κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῶν ἀπὸ Ἴσαρι εἰς Μουσεῖον Λυκοσούρας	»	15.—		
» » Α. Ὀρλάνδον μηχανικόν, δι' ἀμοιβὴν τῆς σχεδιάσεως τῶν ἀνασκαφῶν	»	125.—		
» » Α. Πετρίτσην, διὰ φωτογραφικὴν ἐργασίαν.........	»	40.—		
» » ἐπιμίσθιον Κ. Κουρουνιώτου, ἐφόρου, διὰ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἔργων	»	37.80	Δρ.	502,90

Δαπάναι ἐπισκευῶν καὶ συντηρήσεως τῶν Μουσείων Δήλου καὶ Μυκόνου.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν πρὸς στερέωσιν καὶ ἐπισκευὴν τῶν ἐν Δήλῳ ἀρχαίων	Δρ.	650.—		
» » λεμβουχικὰ ἐκ Μυκόνου εἰς Δῆλον πρὸς μεταφορὰν τροφίμων καὶ ὑπηρεσιακῶν ἐγγράφων		83.—		
» » Χρ. Στάην δι' ἀξίαν οἰκοδομησίμων ὑλικῶν διὰ τὸ Μουσεῖον Δήλου. .	»	49.80		
» » Ν. Γεωργούλην δι' ἀξίαν ὑλικῶν ἐπισκευῆς καὶ καθαρισμοῦ ἀρχαίων Μουσείου Δήλου.......	»	96.20		
» » ἀποζημίωσιν τοῦ ἐπιμελητοῦ Θ. Καραχάλιου, ἀναπληρώσαντος τὸν ἐπιμελητὴν Δήλου ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἕως 8 Μαρτίου ε. ε.....	»	158.40		
» » ἡμερομίσθια ἐπισκευαστῶν ἀρχαίων Μουσείου Μυκόνου	»	276.—		
Εἰς μεταφορὰν	Δρ.	1,263.40	Δρ.	74,125.20

Ἐκ μεταφορᾶς........	Δρ.	1,303.40	Δρ.	74,125.20
Δαπανηθέντα εἰς ἔξοδα συντηρήσεως τοῦ Μουσείου Μυκόνου τῆς Α' ἑξαμηνίας ἐ.ἔ.	»	193.75	»	1,497.15

Μουσεῖον Ἀργοστολίου

Δαπανηθέντα εἰς πληρωμὴν τοῦ Α. Γασπαρινάτου, ἐργολάβου τῆς μετασκευῆς τῆς Ἀγγλικῆς ἐκκλησίας εἰς ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον, διὰ τὴν ἐκτελεσθεῖσαν ἐργασίαν, ὡς ὁ 2ος, 3ος καὶ 4ος Λογαριασμὸς τοῦ ἁρμοδίου Μηχανικοῦ	Δρ.	10,716.84		
» » ἀποζημίωσιν καὶ ὁδοιπορικὰ τοῦ Μηχανικοῦ Γ. Εὐγενίου	»	187.—	Δρ.	10,903.84

Δαπάναι ἐπισκευῆς οἰκίσκων τῆς Ἑταιρείας ἐν Φιγαλείᾳ.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια τεχνιτῶν...........	Δρ.	20.50		
» » Λεονταρίτην δι' ἀξίαν ἀσβέστου, κεράμων καὶ γύψου	»	29.50	Δρ.	50.—

Διάφοροι ἐργασίαι

Δαπανηθέντα εἰς Κ. Τάβαρην ἐνοικιαστὴν κτήματος Καλλιφρονᾶ διὰ ζημίαν γενομένην ἐν τῷ κτήματι ἐκ τῶν ἐνεργηθεισῶν ἀνασκαφῶν	Δρ.	137.50		
» » Δ. Σαρδέλην κλπ. δι' ἀποζημίωσιν αὐτῶν ὡς πραγματογνωμόνων ἐν τῇ ἐκτιμήσει τῆς ἀνωτέρω ζημίας	»	15.—		
» » Α. Φουστέρην, ἐργολάβον, διὰ τὴν ἀνέγερσιν πεσόντος τοίχου τῆς Στοᾶς Ἀττάλου	»	173.75		
» » Ἐμμ. Δρακάτον, δι' ἐπιδιόρθωσιν τοίχου περιφράσσοντος τὸν χῶρον ἐν ᾧ τὸ Πρυτανεῖον	»	80.—		
» » φωτογράφησιν ἀναγλύφων εὑρεθέντων ἐν μεταγενεστέρῳ τοίχῳ Ἀκροπόλεως	»	15.—		
» » Ι. Μαγγιῶρον, δι' ἀξίαν μετροταινίας δι' ἐργασίας ἐν Ἀθήναις..	»	18.60		
» » ἀξίαν σύρματος περιφράξεως τῆς πε-				
Εἰς μεταφοράν........	Δρ.	439.85	Δρ.	86,576.19

	'Εκ μεταφορᾶς	Δρ.	439.85	Δρ.	86,576.19
	πτωχυίας στήλης τοῦ 'Ολυμπιείου	»	12.75		
»	» ἔξοδα μετακινήσεως ὀγκωδῶν λίθων ἐν τῷ ἐπιγραφικῷ Μουσείῳ	»	9.—		
»	» ἔξοδα ἐπιτηρήσεως τοῦ Θησείου . .	»	30.—		
»	» ἡμερομίσθια τεχνιτῶν πρὸς συγκόλλησιν σπονδύλων τοῦ Θησείου . .	»	24.—		
»	» ἡμερομίσθια Γ. Πολυχαντριώτου, συγκολλητοῦ ἀρχαίων, μηνῶν 'Ιανουαρίου καὶ Φεβρουαρίου ε. ε..	»	282.—		
»	» Σ. 'Ελευθεριάδην, δι' ἀξίαν σιδηρῶν ἐργαλείων καὶ ὑλικῶν διὰ τὰς ἐν 'Αθήναις ἐργασίας	»	61.20		
»	» ἐπισκευὴν ἐργαλείων τῶν ἐν 'Αθήναις ἐργασιῶν	»	57.20		
»	» ὁδοιπορικὰ ἀρχιεπιστάτου 'Οδ. 'Ωρολογᾶ ἐξ 'Αθηνῶν εἰς Πειραιᾶ κατ' 'Ιανουάριον καὶ Μάρτιον δι' ὑπηρεσίαν τῆς 'Εταιρείας	»	11.50		
»	» Κ. Κοντόπουλον, δι' ὁδοιπορικὰ ἐπιβλέψεως τῶν ἐν 'Αθήναις ἐργασιῶν	»	10.—		
»	» ἡμερομίσθια ἐργατῶν ἐν τῷ Μουσείῳ 'Ακροπόλεως	»	35.—		
»	» ἔξοδα γραφικῆς ὕλης ἐν τῷ Μουσείῳ 'Ακροπόλεως	»	38.80		
»	» ἡμερομίσθια κτιστῶν δι' ἐπισκευὴν φυλακείου 'Ακροπόλεως	»	50.—		
»	» ἀποζημίωσιν τοῦ ἐπόπτου ἐργασιῶν τῆς 'Εταιρείας ἐν 'Αθήναις Θ. Σοφούλη διὰ τὴν Α' ἑξαμηνίαν ε. ε.	»	1,800.—		
»	» ἀποζημίωσιν τοῦ ἀρχιεπιστάτου τῶν ἐν 'Αθήναις ἐργασιῶν 'Οδ. 'Ωρολογᾶ διὰ τὴν Α' ἑξαμηνίαν ε. ε.	»	905.—		
»	» ἔξοδα καθαρισμοῦ Μουσείου Σπάρτης	»	15.60		
»	» ὁδοιπορικὰ τοῦ ἐπιμελητοῦ Θ. Καραχάλιου ἐξ 'Ολυμπίας εἰς Δῆλον καὶ ἐκεῖθεν εἰς 'Αθήνας	»	96.70		
»	» ἔξοδα καθαρισμοῦ καὶ φυλάξεως τοῦ Μουσείου Χαλκίδος	»	270.—		
»	» ὁδοιπορικὰ Γ. Εὐγενίου μηχανικοῦ ἐξ 'Αθηνῶν εἰς Κεφαλληνίαν . . .	»	39.10	Δρ.	4,187.70

Δαπάναι ἀποζημ ἀρχιεργατῶν καὶ βοηθοῦ Μηχανικοῦ

Δαπανηθέντα εἰς ἀποζημίωσιν δύο ἀρχιεργατῶν καὶ βοηθοῦ μηχανικοῦ	Δρ.	5,210.—
	»	95,973.89

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Δημοσιεύματα.

Ἄρθρον 1.

Δαπανηθέντα διὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἀρχαιολογ. Ἐφημερίδος 1909	Δρ.	985.50		
» » τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἀρχαιολ. Ἐφημερίδος 1910	»	5,138.35		
» » τὴν ἔκδοσιν τῶν Πρακτικῶν τοῦ 1908	»	42.—		
» » » » 1909	»	1,813.20		
» » τὴν ἀντιγραφὴν τῶν εὑρετηρίων τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου	»	330.—		
» » ἔκδοσιν τοῦ συγγράμματος Γ. Παπαβασιλείου «περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων»	»	1,909.40		
εἰς Γ. Εὐγένιον Μηχανικόν, δι' ἐργασίας σχεδίων Ἐπιδαύρου	»	300.—		
» » ἐργασίας σχεδιάσεως ἐν Λυκοσούρᾳ	»	174.55		
	»	10,693.—	Δρ.	10,693.—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ϛ'.

Διάφορα ἔξοδα.

Ἄρθρον 1.

Δαπανηθέντα διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ πρώην κλητῆρος τῆς Ἑταιρείας Κ. Πάνου, κατὰ τὸ ἄρθρον 45 τοῦ ὀργανισμοῦ	Δρ.	972.—	Δρ.	972.—

Ἄρθρον 2.

ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΞΟΔΑ

Δαπανηθέντα εἰς δικηγορικὰ δικαιώματα ἐπὶ ὑποθέσεως τῆς Ἑταιρείας κατὰ κληρονόμων Μπενέτου κλπ.	Δρ.	83.—		
» » δικαιώματα μαρτύρων καὶ δικηγορικὰ ἐπὶ ὑποθέσεως κατὰ Ι. Παπαδάκη	»	176.—		
» » Π. Γενοβέλην διὰ συμβολαιογραφικὰ δικαιώματα πρὸς σύνταξιν διαφόρων συμβολαίων τῆς Ἑταιρείας	»	122.—		
Εἰς μεταφορὰν	»	381.—	Δρ.	972.—

Ἐκ μεταφορᾶς..........	Δρ.	381.—	Δρ.	972.—
Δαπανηθέντα εἰς δικηγορικὰ δικαιώματα ἐπὶ κατασχέσεως κατὰ Κ. Καμπάνη καὶ δίκης Μαστρογιαννοπούλου	»	160.—		
» » ἀσφάλιστρα τοῦ Καταστήματος τῆς Ἑταιρείας εἰς τὴν Ἑταιρείαν Γεν. Ἀσφαλειῶν Ἐθνικὴν ἐπὶ πενταετίαν μέχρι τοῦ 1915....	»	859.95		
» » φωτισμὸν τοῦ ἐν Δελφοῖς Στρ. Σταθμοῦ μηνῶν Μαρτίου μέχρι τέλους Ἰουνίου ε. ε............	»	60.—		
» » ἀξίαν σημαίας καὶ κοντοῦ καὶ τοποθέτησιν αὐτῶν εἰς τὸ Κατάστημα τῆς Ἑταιρείας	»	104.—		
» » ἀποζημίωσιν τῶν ἐργατῶν Γ. Ἀδὰμ καὶ Μ. Κεραμίδα παθόντων ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἑταιρείας ...	»	130.—		
» δι' ἀπολύμανσιν τοῦ φυλακείου Π. Κορίνθου	»	50.20		
» εἰς Κ. Κοντόπουλον διὰ συνδρομὴν πρὸς ἔκδοσιν συγγράμματος «Ἑλληνικὸν Κάλλος»............	»	300.—		
» » ἀξίαν εἰδῶν χρωματισμοῦ τοῦ ἐπιγραφικοῦ Μουσείου κλπ.	»	29.80	Δρ.	2,074.95

Ἄρθρον 3.

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΟΣ

Δαπανηθέντα εἰς φόρον ἐπιτηδεύματος τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ἑταιρείας....	Δρ.	512.12
	»	3,559.07

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ἔξοδα κεκλεισμένων χρήσεων.

Δαπανηθέντα εἰς Ι. Ἀλβανάκην, φύλακα Παλ. Κορίνθου, διὰ μισθὸν μηνὸς Δεκεμβρίου 1909.................	Δρ.	70.—
» » Α. Μέξην φύλακα ἐν Ἀμφιαρείῳ, διὰ μισθὸν Νοεμβρίου καὶ Δεκεμβρίου 1909	»	60.—
» » Κ. Ἀγγελῆν, φύλακα Σέσκλου, διὰ μισθὸν Ὀκτωβρίου, Νοεμβρίου καὶ Δεκεμβρίου 1909.........	»	60.—
Εἰς μεταφορὰν	Δρ.	190.—

	Ἐκ μεταφορᾶς.........	Δρ.	190.—
Δαπανηθέντα εἰς	Ἀθ. Βασιλείου, φύλακα Τανάγρας διὰ μισθὸν Δεκεμβρίου 1909...	»	40.—
»	» Α. Τραυλόν, φύλακα Μαζαρακάτων, διὰ μισθὸν Νοεμβρίου καὶ Δεκεμβρίου 1909............	»	40.—
»	» Δ. Παγκέφαν, φύλακα ἐν Μεγαλοπόλει, διὰ μισθὸν Δεκεμβρίου 1909	»	40.—
»	» Α. Βρῦκνερ, διευθύνοντα ἀνασκαφὰς Κεραμεικοῦ, δι' ἀποζημίωσιν Δεκεμβρίου 1909.........	»	300.—
»	» Α. Παπασπῦρον, διὰ φωτογραφικὴν δαπάνην τῶν τοιχογραφιῶν Μετεώρων..................	»	160 —
»	» διαφόρους τεχνίτας καὶ ἐργάτας δι' ἡμερομίσθια εἰς ἐπισκευὴν Μουσείου Ὀλυμπίας ἀπὸ 27-31 Δεκεμβρίου π. ε.	»	199.—
»	» διαφόρους τεχνίτας καὶ ἐργάτας δι' ἡμερομίσθια ἐπισκευῆς Μουσείου Δελφῶν ἀπὸ 28-31 Δ/βρίου π.ε.	»	158.90
»	» Α. Παπασπῦρον διὰ μηχανογράφησιν συνοπτικῆς ἐκθέσεως πεπραγμένων Ἑταιρείας κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαπενταετίαν.....	»	10.80
»	» ταμίαν Ἑταιρείας, διὰ φύλακτρα χρεωγράφων Ἑταιρείας τῆς Β' ἑξαμηνίας π. ε.	»	10.75
»	» ταμίαν Ἑταιρείας δι' ἔξοδα ἀποστολῆς χρημάτων εἰς δικαιούχους τῇ 30 Δεκεμβρίου π. ε.	»	9.20
»	» Ι. Μαγγιῶρον, δι' ἀξίαν λουκέτου διὰ τὸ κιγκλίδωμα θεάτρου Διονύσου.....................	»	3.25
»	» Ι. Δαρλάσην διὰ μεταφορὰν 16530 ὀκάδων ὀγκολίθων ἐκ Ναυπλίου εἰς Ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ........	»	340.60
»	» Ἐμμ. Σακελλαρίου, δι' ἀξίαν ξυλείας διὰ τὰ παρὰ τὴν Λεωφόρον Ἀκροπόλεως φυλακεῖα.......	»	95.15
»	» Ἑταιρείαν Ἀεριόφωτος διὰ κατανάλωσιν ἠλεκτρ. ῥεύματος Καταστήματος Ν/βρίου καὶ Δ/βρίου π.ε.	»	210.90
»	» Δ. Πανταζόπουλον, φύλακα ἐν Λυκοσούρᾳ, διὰ μισθὸν ἀπὸ 13 Νο-		
	Εἰς μεταφοράν.........	Δρ.	1,808.55

Ἐκ μεταφορᾶς..........	Δρ.	1,808.55	
εμβρίου-τέλους Δεκεμβρίου π. ε.	»	79.05	
Δαπανηθέντα εἰς Σ. Στενιώτην, δι' ἀξίαν ἀσβέστου διὰ τὰς ἐν τῷ Ὀλυμπιείῳ ἐργασίας	»	45.—	
» » Ι. Μαλάνον δι' ἀξίαν πορσελάνης διὰ τὰς ἐν τῷ Ὀλυμπιείῳ ἐργασίας	»	10.50	
» » Α. Κεραμόπουλον, δι' ἔξοδα μεταφορᾶς ἐπιτυμβίου λίθου ἐκ Σχηματαρίου εἰς Μουσεῖον Θηβῶν..	»	27.—	
» » ταμίαν Ἑταιρείας δι' ἀξίαν ὕδατος Χαλκοκονδύλη	»	4.—	
» » Γ. Μαστρογιαννόπουλον κλπ. διὰ τὴν ἀναλογίαν αὐτῶν ἐκ τῆς ἀπαιτήσεως Α. Παπαθεοδωροπούλου, ἐργολάβου τῆς κατασκευῆς τοῦ περιβόλου τοῦ Ἀρχαίου Βουλευτηρίου	»	1,170.—	
» » Φ. Γριμάνην, δι' ἔξοδα καθαρισμοῦ Μουσείου Σπάρτης π. ε.	»	17.—	
» » Κ. Καμπάνην δι' ὁδοιπορικὰ ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Δῆλον κατὰ Μάϊον π. ε.	»	21.—	
» » τὸν ἴδιον μετὰ Γ. Σωτηριάδου ἐκ Δήλου εἰς Μύκονον κατὰ Ἰούλιον π. ε..................	»	22.25	
» » τὸν ἴδιον διὰ 3 μεταβάσεις ἐκ Δήλου εἰς Μύκονον κατὰ Αὔγουστον καὶ Σεπτέμβριον................	»	32.50	
» » τὸν ἴδιον δι' ἔξοδα ἐπιστροφῆς ἐκ Δήλου εἰς Ἀθήνας κατὰ Νοέμβριον	»	35.20	
» » Θ. Καραχάλιον, ἐπιμελητὴν ἀρχαιοτήτων, δι' ἀποζημίωσιν αὐτοῦ ἐργασθέντος ἐκτὸς τῆς ἕδρας του ἀπὸ 28 Ὀκτωβρίου-29 Δεκεμβρίου π. ε.	»	141.30	
» » ταμίαν Ἑταιρείας, διὰ δικαίωμα ποσίμου ὕδατος ἔτους 1909	»	80.—	Δρ. 3,493.35

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1910

Χρέωσις	Ποσόν		Πίστωσις	Ποσόν	
Ὑπόλοιπον 31 Δεκεμβρίου 1909	687	65	Ἐπληρώθησαν εἰς ἔξοδα Γενικοῦ Προϋπολογισμοῦ .	174,622	06
Εἰσπραχθέντα ἀπὸ ἔσοδα Γενικοῦ Προϋπολογισμοῦ	155,011	95	» » Τράπεζαν Γ. Π. Σκουζὲ (ἔντοκος κατάθεσις)............	186,364	10
» » προκαταβολὰς	1,569	—	» » ἐγγυοδοσίας................	1,500	—
» » Τράπεζαν Γ. Σκουζὲ (ἔντοκος κατάθεσις	131,500	—	Ὑπόλοιπον Ταμείου τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910.....	4,282	44
» » Ταμεῖον Λαχείου Ἐθν. Στόλου καὶ Ἀρχαιοτήτων....	75,000	—			
	363,768	60		363,768	60

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910.

Ὁ Ταμίας
ΑΛ. Α. ΜΥΛΩΝΑΚΟΣ

Ὁ Λογιστής
Κ. Α. ΜΙΣΙΟΣ

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΡΙΔΟΣ

Ε Ξ Ο Δ Α	*Ποσὸν*	
Εἰς μισθοὺς τοῦ προσωπικοῦ τῶν Γραφείων	10,556	60
» » » » τῆς Βιβλιοθήκης.............	1,440	—
» » » » ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτήτων	22,026	30
» » ἀμοιβὰς καὶ ἀποζημιώσεις τοῦ Μουσείου καλῶν τεχνῶν, τοῦ Ἐθν. Μουσείου καὶ τοῦ ἐργαστηρίου τῶν ἐκμαγείων κατὰ τὸν Νόμον ΓΤϞΒ΄..	12,600	—
» ἔξοδα γραφείων, διαχειρίσεως καὶ Βιβλιοθήκης.........	9,186	05
» ἀνασκαφὰς καὶ συντήρησιν ἀρχαίων μνημείων.........	95,973	89
» δημοσιεύματα..............................	10,693	—
» διαφόρους δαπάνας καὶ ἀπρόοπτα ἔξοδα	3,559	07
» ἔξοδα κεκλεισμένων χρήσεων	3,493	35
	169,528	26

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910

Ὁ Ταμίας
ΑΛΕΞ. Α. ΜΥΛΩΝΑΚΟΣ

«ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ»

Ε Σ Ο Δ Α	Ποσὸν	
Ἀπὸ εἰσφορὰς	2,465	—
» τόκους καὶ μερίσματα	28,895	80
» ἔσοδα ἐκ δημοσιευμάτων	3,871	30
» » ἐκ πωλήσεως ἐκμαγείων	760	—
» » διάφορα	1,908	05
» » ἐκ τοῦ Λαχείου	115,000	—
» » ἐκ κεκλεισμένων χρήσεων	18	—
» » ἐξ ὑπολοίπου ἀδιαθέτων πιστώσεων παρελθόντων ἐτῶν	16,610	11
	169,528	26

Ὁ Λογιστὴς
Κ. Α. ΜΙΣΙΟΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ		
Ταμεῖον	4,282	14
Μετοχαὶ Ἐθνικῆς Τραπέζης	131,320	—
Ὁμολογίαι Ἐθνικοῦ δανείου ἑνοποιήσεως 1898	171,795	75
» πατριωτικοῦ δανείου 30,000,000	35	—
» Ἐθνικοῦ δανείου κεφαλαιοποιήσεως	640	—
Προκαταβολαὶ	2,116	—
Τράπεζα Γ. Π. Σκουζὲ (ἔντοκος κατάθεσις)	115,613	50
Τράπεζα Ἀνατολῆς » »	60,000	—
Τράπεζα Ἀθηνῶν » »	60,000	—
Ἀκίνητα κτήματα	65,170	24
Κατάστημα τῆς Ἑταιρείας	259,863	80
Παρακαταθῆκαι δι' ἀρχαιολογικὰ ἔργα	3,200	68
	874,037	41

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910.

Ὁ Ταμίας

ΑΛΕΞ. Α. ΜΥΛΩΝΑΚΟΣ

ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1910

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ		
Ὑπόλοιπον παρακαταθήκης		26
Κεφάλαιον	874,037	15
	874,037	41

Ὁ Λογιστὴς

Κ. Α. ΜΙΣΙΟΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΛΗΨΟΔΟΣΙΑ

	Χρέωσις					
	Ὑπόλοιπον 31 Δεκεμβρίου 1909		Πράξεις ἐντὸς τοῦ ἔτους 1910		Τὸ ὅλον τῆς χρεώσεως	
Ταμεῖον	687	65	363,080	95	363,768	60
Μετοχαὶ Ἐθνικῆς Τραπέζης	131,320				131,320	—
Ὁμολογίαι Ἐθν. Δανείου ἑνοποιήσεως 1898	171,795	75			171,795	75
» Πατριωτικοῦ Δαν. 30,000,000	35				35	—
» Ἐθν. Δαν. Κεφαλαιοποιήσεως	640				640	—
Προκαταβολαὶ	3,685				3,685	—
Τράπεζα Γ. Π. Σκουζέ	60,749	40	186,364	10	247,113	50
Χρεῶσται ἐκ γραμματίων λαχείου 1897-1900	1,331	60			1,331	60
Ἐγγυοδοσίαι			1,500	—	1,500	—
Τράπεζα Ἀθηνῶν (ἔντοκος κατάθεσις)	60,000				60,000	—
Τράπεζα τῆς Ἀνατολῆς (ἔντοκος κατάθεσις)	60,000				60,000	—
Ἀκίνητα κτήματα	65,170	24			65,170	24
Κατάστημα τῆς Ἑταιρείας	259,863	80			259,863	80
Ταμεῖον τοῦ Λαχείου τοῦ Ἐθν. Στόλου	75,000				75,000	—
Παρακαταθῆκαι δι' ἀρχαιολογικὰ ἔργα	3,200	68			3,200	68
Παρακαταθῆκαι δι' ἀνασκαφὰς ἐν Κεφαλληνίᾳ						
Κεφάλαιον			17,941	71	17,941	71
	893,479	12	568,886	76	1,462,365	88

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910

Ὁ Ταμίας
ΑΛΕΞ. Α. ΜΥΛΩΝΑΚΟΣ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1910

Πίστωσις						Ὑπόλοιπα τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910			
Ὑπόλοιπον 31 Δεκεμβρίου 1909		Πράξεις ἐντὸς τοῦ ἔτους 1910		Τὸ ὅλον τῆς πιστώσεως		Χρέωσις		Πίστωσις	
		359,486	16	359,486	16	4,282	44		
						131,320	—		
						171,795	75		
						35	—		
						640	—		
		1.569	—	1,569	—	2,116	—		
		131,500	—	131,500	—	115,613	50		
		1,331	60	1,331	60				
1,500	—			1,500	—				
						60,000	—		
						60,000	—		
						65,170	24		
						259,863	80		
		75,000	—	75,000	—				
						3,200	68		
891,978	26 86			891,978	26 86			874,037	26 15
893,479	12	568,886	76	1,462,365	88	874,037	41	874,037	41

Ὁ Λογιστής
Κ. Α. ΜΙΣΙΟΣ

ΑΝΑΛΥΣΙΣ

Τῶν Γενικῶν Λογαριασμῶν ἐφ' ὧν ἐπῆλθε μεταβολὴ ἢ οὔ κατὰ τὴν χρῆσιν τοῦ 1910.

Α'. Ἐπὶ τῶν Γενικῶν Λογαριασμῶν τοῦ Ἐνεργητικοῦ.

Ταμεῖον

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον	Δρ.	687.65
ἐχρεώθη ὁ Λ/σμὸς οὗτος μὲ τὰς καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1910 ἐνεργηθείσας εἰσπράξεις	»	363,080.95
Τὸ ὅλον............	»	363,768.60
καὶ ἐπιστώθη μὲ τὰς κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐνεργηθείσας πληρωμὰς	»	359,486.16
καὶ ὑπόλοιπον Ταμείου τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910	»	4,282.44

Χρηματόγραφα

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχον 56 Μετοχαὶ τῆς Ἐθν. Τραπέζης ..	Δρ.	131,320.—
ἐφ' ὧν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολὴ σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	»	131,320.—
Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχον 1697 ὁμολογίαι Ἐθν. Δανείου ἑνοποιήσεως 1898 ἀξίας	»	171,795.75
ἐφ' ὧν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	»	171,795.75
Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχον 35 Ὁμολογίαι τοῦ Πατριωτικοῦ Δανείου τῶν 30,0000,000 ἀξίας	»	35.—
ἐφ' ὧν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολὴ σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910................................	»	35.—
Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχον Ὁμολογίαι τοῦ Ἐθν. Δανείου Κεφαλαιοποιήσεως ἀξίας	»	640.—
ἐφ' ὧν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	»	640.—

Προκαταβολαὶ ἐπὶ ἀποδόσει Λ/σμοῦ εἰς Ἐφόρους, ἐπιστάτας καὶ λοιποὺς

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὠφείλοντο εἰς τὴν Ἑταιρείαν προκαταβολαί..	Δρ.	3,685.—
ἐπιστώθη ὁ Λ/σμὸς οὗτος μὲ τὰς καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1910 γενομένας ἀποδόσεις προκαταβολῶν	»	1,569.—
ὑπόλοιπον ἀποδοτέον τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	»	2,116.—

Τράπεζα Γ. Π. Σκουζὲ

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 τὸ ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας ὑπόλοιπον ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῇ Τραπέζῃ Γ. Σκουζὲ ἀνήρχετο εἰς	Δρ.	60,749.40
ἐχρεώθη ὁ Λ/σμὸς οὗτος μὲ τὰς καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1910 γενομένας ἐντόκους καταθέσεις	»	186,364.10
	»	247,113.50
καὶ ἐπιστώθη μὲ τὰς γενομένας ἀναλήψεις..	»	131.500.—
ὑπόλοιπον ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910..	»	115,613.50

Χρεῶσται ἐκ γραμματίων Λαχείου

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 τὸ ὑπόλοιπον τῶν χρεωστῶν ἐκ γραμματίων Λαχείου ἀνήρχετο ἐν ὅλῳ εἰς	Δρ.	1,331.60
ἡ ἀπαίτησις αὕτη τῆς Ἑταιρείας ὡς ἐπισφαλὴς ἀπεσβέσθη δι' ἀποφάσεως τῆς Γεν. Συνελεύσεως καὶ ὁ Λ/σμὸς πιστοῦται μὲ	»	1,331.60
ὑπόλοιπον τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910.........................	»	μηδὲν

Τράπεζα τῆς Ἀνατολῆς

Τὴν 31 Δεμβρίου 1909 τὸ ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας ὑπόλοιπον ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῇ Τραπέζῃ Ἀνατολῆς ἀνήρχετο εἰς	Δρ.	60,000.—
ἐφ' οὗ οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολὴ		
Ὑπόλοιπον ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	»	60.000.—

Τράπεζα Ἀθηνῶν

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 τὸ ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας ὑπόλοιπον ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῇ Τραπέζῃ Ἀθηνῶν ἀνήρχετο εἰς	Δρ.	60,000.—
ἐφ' οὗ οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολὴ		
Ὑπόλοιπον ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910...........	»	60,000.—

Ἀκίνητα κτήματα

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον......................	Δρ.	65,170.24
ἐφ' οὗ οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, ἑπομένως σημειοῦται ἡ ἀξία αὐτῶν κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	»	65,170.24

Κατάστημα τῆς Ἑταιρείας

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ἡ ἀξία τοῦ καταστήματος ἀνήρχετο εἰς	Δρ.	259,863.80
ἐφ' οὗ οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτοῦ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	»	259.863.80

Ταμεῖον τοῦ Λαχείου τοῦ Ἐθν. Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον	Δρ	75,000.—
ἐχρεώθη ὁ Λ/σμός οὗτος μὲ τὸ ποσὸν ὅπερ ἐχορήγησε τὸ Δημόσιον εἰς τὴν Ἑταιρείαν ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῶν κληρώσεων τοῦ ἔτους 1910	»	115,000.—
	»	190,000.—
καὶ ἐπιστώθη μὲ τὰς παρὰ τῆς Ἑταιρείας γενομένας εἰσπράξεις κρτὰ τὸ ἔτος 1910 κατὰ τοὺς Νόμους ,ΓΤϞΒ΄ τοῦ 1909 καὶ ,ΓΨΚΘ΄ τοῦ 1910	»	190,000.—
Ὑπόλοιπον τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910	»	μηδέν

Παρακαταθῆκαι δι' ἀρχαιολογικὰ ἔργα ἐν τῷ Δημοσίῳ Ταμείῳ

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας....	Δρ.	3,200.68
ἐφ' οὗ οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή		
Ὑπόλοιπον τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910	»	3,200.68

Β΄. Ἐπὶ τοῦ Λ/σμοῦ τοῦ Παθητικοῦ

Ἐγγυοδοσίαι

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον	Δρ.	1,500.—
ἐχρεώθη ὁ Λ/σμός οὗτος μὲ τὰς γενομένας πληρωμὰς	»	1,500.—
Ὑπόλοιπον τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910	»	μηδέν

Παρακαταθῆκαι δι' ἀνασκαφὰς ἐν Κεφαλληνίᾳ ὑπὸ τοῦ κ. Goekoop

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον....................	Δρ.	—.26

Πληρωτέα ἐντάλματα

Καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1910 ἐξεδόθησαν ἐντάλματα 1,034 ἀξίας	Δρ.	359,486.16

ἅτινα καὶ ἐξωφλήθησαν.

ΠΙΝΑΞ ἐμφαίνων τὴν περιουσίαν τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910.

Ἡ περιουσία τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ἀνήρχετο εἰς					Δρ.	891,978.86
ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ἑξῆς :						
1) ἀπὸ μετρητὰ ἐν τῷ Ταμείῳ ..			Δρ.	687.65		
2) ἀπὸ 56 μετοχὰς τῆς Ἐθν. Τραπέζης			»	131,320.—		
3) ἀπὸ 1697 ὁμολογίας ἐθνικοῦ δανείου ἑνοποιήσεως..........			»	171,795.75		
4) ἀπὸ 35 ὁμολογίας πατριωτικοῦ δανείου 30,000,000			»	35.—		
5) ἀπὸ μίαν ἀπόδειξιν καὶ ἕνα ὁριστικὸν τίτλον τοῦ ἐθν. δανείου Κεφαλαιοποιήσεως			»	640.—		
6) ἀπὸ προκαταβολὰς			»	3,685.—		
7) ἀπὸ ἔντοκον κατάθεσιν παρὰ τῇ Τραπέζῃ Γ. Π. Σκουζὲ			»	60,749.40		
8) ἀπὸ χρεώστας ἐκ γραμματίων Λαχείου 1897-1900			»	1,331.60		
9) ἀπὸ ἔντοκον κατάθεσιν παρὰ τῇ Τραπέζῃ τῆς Ἀνατολῆς			»	60,000.—		
10) ἀπὸ ἀκίνητα κτήματα ἀξίας..			»	65,170.24		
11) ἀπὸ Κατάστημα τῆς Ἑταιρείας ἀξίας			»	259,863.80		
12) ἀπὸ Ταμεῖον Λαχείου Ἐθν. Στόλου			»	75,000.—		
13) ἀπὸ παρακαταθήκας δι' ἀρχαιολογικὰ ἔργα			»	3,200.68		
14) ἀπὸ ἔντοκον κατάθεσιν παρὰ τῇ Τραπέζῃ Ἀθηνῶν			»	60,000.—		
Τὸ ὅλον			»	893,479.12		
ἐξ ὧν ἀφαιρουμένων τῶν ὀφειλομένων						
1) εἰς ἐγγυοδοσίαν ἐργολάβου Ν. Μοσχοῦ	Δρ.	1,500.—				
2) εἰς ὑπόλοιπον παρακαταθήκης..	»	—.26	»	1,500.26	Δρ.	891,978.86
Ἐντὸς τοῦ ἔτους 1910 ἐπῆλθον αἱ ἑξῆς αὐξομειώσεις :						
α') εἰς τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Ταμείου τῆς 31 Δεκεμβρίου 1909	Δρ.	687.65				
Ἐκ μεταφορᾶς...	Δρ.	687.65				

Ἐκ μεταφορᾶς...	Δρ. 687.65	
προσετέθησαν αἱ καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1910 ἐνεργηθεῖσαι εἰσπράξεις κατὰ τὴν ἀναλυτικὴν κατάστασιν τῆς κινήσεως τοῦ Ταμείου.	» 363,080.95	
Τὸ ὅλον	» 363,768.60	
Ἀφαιρουμένων δὲ τῶν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐνεργηθεισῶν πληρωμῶν	» 359,486.16	
Ἔμεινεν ὑπόλοιπον κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	» 4,282.44	Δρ. 4,282.44
6') ἐπὶ τῶν μετοχῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης 56 τὸν ἀριθμόν, οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν......		» 131.320.—
γ') ἐπὶ τῶν ὁμολογιῶν Ἐθν. δανείου ἑνοποιήσεως, 1697 τὸν ἀριθμόν, οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν		» 171,795.75
δ') ἐπὶ τῶν ὁμολογιῶν τοῦ πατριωτικ. δανείου τῶν 30000000 οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολὴ (ἀριθμοὶ 81,885-81,890, 81,892, 81,893, 81,895-81,905, 81,907-81,909, 81,911-81,914, 86,885-86,889, 187,052-187,053 καὶ 187,055-187,056) σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν...........		» 35.—
ε') ἐπὶ τῶν ὁμολογιῶν τοῦ Ἐθν. δανείου κεφαλαιοποιήσεως οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν		» 640.—
ς') ἐκ προκαταβολῶν εἰς ἐφόρους, ἐπιμελητὰς καὶ λοιποὺς ἐπὶ ἀποδόσει λ/σμοῦ ὠφείλοντο κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909	» 3,685.—	
ἀπεδόθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1910 ..	» 1,569.—	
ἑπομένως ὀφείλονται κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910..........	» 2,116.—	» 2,116.—
ζ') εἰς τὸ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπόλοιπον ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῇ Τραπέζῃ Γ. Σκουζὲ	» 60,749.40	
προσετέθησαν διὰ νέων καταθέσεων ἐντὸς τοῦ ἔτους 1910	» 186,364.10	
Εἰς μεταφορὰν...	Δρ. 247,113.50	Δρ. 310,189.19

Ἐκ μεταφορᾶς...	Δρ. 247,113.50	Δρ. 310,189.19
καὶ ἀνελήφθησαν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1910	» 131,500.—	
ἐπομένως ἔμεινεν ὑπόλοιπον τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	» 115,613.50	» 115,613.50
η') εἰς τοὺς χρεώστας ἐκ γραμματίων Λαχείου 1897-1900 ...	» 1,331.60	
ἡ ἀπαίτησις αὕτη ἀπεσβέσθη δι' ἀποφάσεως τῆς γεν. συνελεύσεως	» 1,331.60	
ἐπομένως ὑπόλοιπον κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910..........	» μηδὲν	
θ') εἰς τὸ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ἐκ δρ. 60,000 ὑπόλοιπον ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῇ Τραπέζῃ Ἀνατολῆς οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, ἐπομένως τὸ ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας ὑπόλοιπον τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910 ἀνήρχετο εἰς		» 60,000.—
') εἰς τὸ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ἐκ δραχ. 60,000 ὑπόλοιπον ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῇ Τραπέζῃ Ἀθηνῶν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, ἐπομένως τὸ ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας ὑπόλοιπον τῇ 31 Δεμβρίου 1910 ἀνήρχετο εἰς		» 60,000.—
ια') εἰς τὰ ἀκίνητα κτήματα οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν		» 65,170.24
ιβ') ἐπὶ τῆς γενομένης δαπάνης μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1899 τοῦ ἀνεγερθέντος καταστήματος τῆς Ἑταιρείας οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ αὕτη....		» 259,863.80
ιγ') εἰς τὸν Λ/σμὸν τοῦ Ταμείου τοῦ Λαχείου τοῦ Ἐθν. Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909...............	» 75,000.—	
ἐχρεώθη ὁ Λ/σμὸς οὗτος μὲ τὸ ποσόν, ὅπερ ἐχορήγησε τὸ Δημόσιον ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῶν κληρώσεων τοῦ ἔτους 1910 ..	» 115,000 —	
Εἰς μεταφοράν...	Δρ. 190,000.—	Δρ. 870,836.73

37134

Ἐκ μεταφορᾶς...	Δρ. 190,000.—	Δρ. 870,836.73	
καὶ ἐπιστώθη μὲ τὰς παρὰ τῆς Ἑταιρείας γενομένας εἰσπράξεις κατὰ τὸ ἔτος 1910, κατὰ τοὺς Νόμους ,ΓΤϚΒ' τοῦ 1909 καὶ ,ΓΨΚΘ' τοῦ 1910.....	» 190.000.—		
ὑπόλοιπον τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910	» μηδὲν		
ιδ') τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον παρακαταθηκῶν δι' ἀρχαιολογικὰ ἔργα......	» 3,200.68		
οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ τὸ ὑπόλοιπον......	» 3,200.68	» 3,200.68	
		874,037.41	

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἡ περιουσία τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910 ἀποτελεῖται:	
1) ἀπὸ μετρητὰ.......... ..	Δρ. 4,282.44
2) » 56 μετοχὰς Ἐθν. Τραπ.	» 131,320.—
3) » 1697 ὁμολογίας ἐθν. δανείου ἑνοποιήσεως......	» 171,795.75
4) ἀπὸ 35 ὁμολογίας πατριωτικοῦ δανείου 30,000,000..	» 35.—
5) ἀπὸ μίαν ἀπόδειξιν καὶ ἕνα ὁριστικὸν τίτλον τοῦ ἐθν. δανείου Κεφαλαιοποιήσεως..	» 640.—
6) ἀπὸ προκαταβολὰς	» 2,116.—
7) » ἔντοκον κατάθεσιν παρὰ τῇ Τραπ. Γ. Π. Σκουζὲ..	» 115,613.50
8) ἀπὸ ἔντοκον κατάθεσιν παρὰ τῇ Τραπέζῃ τῆς Ἀνατολῆς	» 60,000.—
9) ἀπὸ ἔντοκον κατάθεσιν παρὰ τῇ Τραπέζῃ Ἀθηνῶν	» 60,000.—
10) ἀπὸ ἀκίνητα κτήματα ἀξίας..	» 65,170.24
11) » κατάστημα τῆς Ἑταιρείας	» 259,863.80
12) » παρακαταθήκας δι' ἀρχαιολογικὰ ἔργα........	» 3,200.68
Τὸ ὅλον	» 874,037.41
Ἐξ ὧν ἀφαιρουμένων τῶν ὀφειλομένων εἰς ὑπόλοιπον παρακαταθήκης	» 26
Ὑπολείπεται καθαρὰ περιουσία τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910	Δρ. 874,037.15

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910.

Ὁ Ταμίας
Α. Α. ΜΥΛΩΝΑΚΟΣ

Ὁ Λογιστὴς
Κ. Α. ΜΙΣΙΟΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΩΝ

ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1910

συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ Συμβουλίου κ. Χρ. Τσούντα καὶ ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει τῶν ἑταίρων τῇ 9 Ἰανουαρίου 1911.

Κύριοι,

Κατὰ τὸ πρὸ ὀλίγου λῆξαν ἔτος ἐπῆλθεν εἰς τὰ τῆς Ἑταιρείας ἡμῶν σπουδαιοτάτη μεταβολή, ἥτις καὶ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 1910 ἀνέτρεψε καὶ ἄλλως ἐπέδρασε σημαντικῶς ἐπὶ τῶν πράξεων τοῦ λογοδοτοῦντος συμβουλίου· ἕνεκα τούτου ἀναγκαῖον θεωροῦμεν νὰ ὁμιλήσωμεν πρῶτον περὶ αὐτῆς.

Ἐν τῇ περυσινῇ ἡμῶν λογοδοσίᾳ ἀνεφέραμεν, ὅτι νόμος ψηφισθεὶς τὸ 1909, ὁ ͵ΓϠΒʹ καθίστα τὴν οἰκονομικὴν θέσιν τῆς Ἑταιρείας δυσχερῆ· διότι, ἐνῷ ἐπέβαλλεν αὐτῇ πολλὰς νέας ὑποχρεώσεις, συγχρόνως ἐμείου τὰ ἐκ τοῦ λαχείου ἔσοδά της κατὰ 100 χιλιάδας δραχμῶν, αἵτινες διετίθεντο διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας ἀρχαιολογικοῦ τμήματος. Ἀλλ' ὁ νόμος ἐκεῖνος ἔσχε καὶ ἄλλο δυσάρεστον ἀποτέλεσμα· ἐπέφερε σύγχυσιν ἐξουσίας μεταξὺ Ἑταιρείας καὶ Ὑπουργείου, ἐκινδύνευε δὲ δι' αὐτοῦ ἡ Ἑταιρεία ἢ νὰ ἀποβάλῃ τελείως τὸν χαρα-

κτῆρα ἐλευθέρου καὶ ἀνεξαρτήτου σωματείου οἰκειοθελῶς παρέχοντος τὴν συνδρομήν του εἰς τὴν Κυβέρνησιν πρὸς ἐπιτυχίαν κοινῶν σκοπῶν ἢ νὰ περιέρχηται συχνὰ εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ὡς πρὸς τὰ ὅρια τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ.

Ἡ ἀνώμαλος αὕτη κατάστασις παρεκίνησεν, ὡς φαίνεται, τὴν νέαν Κυβέρνησιν, ἥτις εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 1910 εὑρίσκετο εἰς τὰ πράγματα, νὰ σκεφθῇ περὶ ῥιζικῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους· ἔκρινε δέ, ὅτι ἔπρεπε ν' ἀναλάβῃ τὸ Δημόσιον πᾶσαν τὴν φροντίδα τῆς φυλάξεως καὶ συντηρήσεως τῶν ἀρχαίων, καὶ καθόλου πᾶσαν τὴν διοικητικὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὰς δαπάνας αὐτῆς, ν' ἀφήσῃ δὲ εἰς τὴν Ἑταιρείαν τὰ καθαρῶς ἐπιστημονικὰ ἔργα, ἤτοι τὰς ἀνασκαφὰς καὶ τὰ δημοσιεύματα. Αἱ γνῶμαι αὗται τῆς Κυβερνήσεως διετυπώθησαν εἰς δύο νομοσχέδια, τὰ περὶ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου καὶ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας, ἅτινα ψηφισθέντα ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἰσχύουσιν ἀπὸ 1ης Ἰουλίου τοῦ 1910 ὡς νόμοι τοῦ Κράτους.

Ἡ Ἑταιρεία ἡμῶν βεβαίως οὐχὶ δυσαρέστως ἀπαλλάσσεται τῶν διοικητικῶν βαρῶν καὶ εὐθυνῶν καὶ οὐχὶ δυσαρέστως βλέπει ἑαυτὴν περιοριζομένην εἰς τὰ ἔργα, ἅτινα ἀνέκαθεν ὑπῆρξαν ὁ κυριώτατος σκοπός της, ἤτοι εἰς τὴν ἀνεύρεσιν καὶ συλλογὴν τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ εἰς τὴν δημοσίευσιν αὐτῶν. Δυστυχῶς ὅμως καὶ ἡ Κυβέρνησις τοῦ 1910 ἐφαρμόζουσα πρόγραμμα αὐστηρῶν οἰκονομιῶν ἔκρινεν, ὅπως καὶ ἡ προηγουμένη, ὅτι τὸ Κράτος δὲν ἠδύνατο νὰ δαπανᾷ ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων καθόλου πλέον τῶν 300 χιλιάδων δραχμῶν, αἵτινες ἐδίδοντο πρότερον ἐκ τοῦ Λαχείου εἰς τὴν Ἑταιρείαν, καὶ ἕνεκα τούτου ὁ περὶ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου νόμος ἀνέγραψεν κύριον πόρον αὐτοῦ τὰς 300 ἐκείνας χιλιάδας, ὥρισε δὲ νὰ χορηγῶνται ἐξ αὐ-

τῶν εἰς τὴν Ἑταιρείαν 30 χιλιάδες μόνον, ὧν αἱ δώδεκα χιλιάδες διὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος, αἱ δέκα διὰ τὴν βιβλιοθήκην καὶ αἱ λοιπαὶ ὀκτὼ πρὸς ἐλευθέραν χρῆσιν.

Ἐφαρμοσθέντων τῶν νόμων τούτων, ὡς εἴπομεν, ἀπὸ 1ης Ἰουλίου, τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα τῆς Ἑταιρείας δι' ὅλον τὸ ἔτος 1910 ὑπῆρξαν, ὡς εἶναι εὐνόητον, πολὺ διάφορα τῶν προϋπολογισθέντων. Ἀντὶ τῶν 200 χιλιάδων ἐκ τοῦ λαχείου, εἰσεπράξαμεν 115 χιλιάδας μόνον, πάντα δὲ τὰ ἔσοδα ἡμῶν ἀνῆλθον εἰς 152,918 δραχμάς, τὰ δ' ἔξοδα εἰς 169,528 δραχμάς· ὥστε προέκυψεν ἔλλειμμα ἐκ δρ. 16,610, ὅπερ ἐκαλύφθη ἐκ περισσευμάτων τῶν παρελθόντων ἐτῶν.

Μεταβαίνοντες νῦν εἰς τὰ ἄλλα τῆς λογοδοσίας ἡμῶν ἀναφέρομεν, ὅτι ἐνεγράφησαν νέοι ἑταῖροι πέρυσι 17, ἀπέθανον δ' ἐκ τῶν παλαιῶν τακτικῶν δύο, ὁ πρώην πρωθυπουργὸς Κ. Κωνσταντόπουλος καὶ ὁ ἐν **Marburg** τῆς Γερμανίας **Dr W. Altmann**· ἐπίσης ἀπέθανον δύο ἐκ τῶν ἐπιτιμίων ἡμῶν ἑταίρων, ὁ **Hamdy-Bey**, διευθυντὴς τοῦ ὀθωμανικοῦ Μουσείου ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ὁ ἐν Στρασβούργῳ καθηγητὴς **Michaelis**, ὁ διάσημος συγγραφεὺς τοῦ περὶ Παρθενῶνος βιβλίου καὶ ἄλλων δοκιμωτάτων ἔργων.

Ἀνασκαφαὶ ἐξετελέσθησαν ἐν Ἀθήναις, ἐν Πειραιεῖ, ἐν Βοιωτίᾳ καὶ Φωκίδι, ἐν Θεσσαλίᾳ, ἐν Χαλκίδι καὶ Ἐρετρίᾳ, ἐν Νάξῳ, ἐν τῇ Τεγεάτιδι καὶ ἐν Λακωνίᾳ.

Ἐν Ἀθήναις ἐξηκολούθησε πρῶτον ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ Κεραμεικοῦ, διηύθυνε δ' αὐτήν, ὡς καὶ πέρυσιν, ὁ καθηγητὴς κύριος **Brückner** συνεργὸν ἔχων τὸν ἔφορον κ. Οἰκονόμον. Κατ' αὐτὴν ἐξηρευνήθη ἰδίως ὁ τριγωνικὸς χῶρος ὁ κείμενος μεταξὺ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγ. Τριάδος, τῆς ὁδοῦ τῶν τάφων καὶ τοῦ Ἠριδανοῦ, ἐφάνη δὲ ὅτι ἔκειντο

ἐνταῦθα τρία πιθανῶς ἱερά, ὧν τὸ ἓν ἦτο ἀφιερωμένον εἰς τοὺς Τριτοπατρεῖς, τὸ ἄλλο ἴσως εἰς τὴν Ἑκάτην. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Ἠριδανοῦ ἦγεν ἡ Ἱερὰ ὁδός, ἐκ τῆς κοίτης δὲ τοῦ ποταμοῦ ἀρχόμενα πλείονα ὑδραγωγεῖα διωχέτευον τὸ ὕδωρ αὐτοῦ πρὸς δυσμὰς—ἓν ἢ δύο καὶ πρὸς μεσημβρίαν—ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς ἄρδευσιν τῶν ἀγρῶν. Ἄλλας σπουδαίας τοπογραφικὰς λεπτομερείας ἀναγκαζόμεθα νὰ παραλίπωμεν ἐνταῦθα. Τὰ εὑρήματα δὲ τῆς ἀνασκαφῆς ὑπῆρξαν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα, ὥστε ταξινομηθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Οἰκονόμου ἐν τῷ παρὰ τὸ Δίπυλον φυλακείῳ ἀπετέλεσαν συλλογὴν διδακτικωτάτην. Τὰ περιεργότατα ἐξ αὐτῶν εἶναι 44 ὄστρακα ἤτοι τεμάχια πηλίνων ἀγγείων, ἅτινα εἶχον χρησιμεύσει κατά τινα ἐξοστρακισμὸν γενόμενον ἐν Ἀθήναις κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου· ἕνδεκα φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ γνωστοῦ πολιτικοῦ Θουκυδίδου τοῦ υἱοῦ τοῦ Μελησίου, 26 δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Κλειππίδου, ὅστις τὸ 428 ἦτο στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων.

Ἐν γένει τὰ πορίσματα τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Κεραμεικοῦ ὑπῆρξαν πολλοῦ λόγου ἄξια, ἡ Ἑταιρεία δ' ἡμῶν ὀφείλει εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν κ. Brückner διὰ τὸν ἀκάματον ζῆλον καὶ τὴν μεγίστην ἀκρίβειαν, μεθ' ὧν διηύθυνεν αὐτήν. Δυστυχῶς ἕνεκα τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς τε Ἑταιρείας καὶ τοῦ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου δὲν φαίνεται πιθανόν, ὅτι αἱ ἐργασίαι τοῦ Κεραμεικοῦ θὰ ἐπαναληφθῶσι ταχέως.

Δευτέρα τῶν ἐν Ἀθήναις ἀνασκαφῶν ἦτο ἡ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἀγορᾶς, ἧς μέγα μέρος εἶχεν ἀποκαλύψει ἡ Ἑταιρεία ἡμῶν ἤδη τὸ 1890 καὶ 1891. Τὸ νῦν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν κυρίων Π. Καστριώτου καὶ Α. Φιλαδελφέως καθαρισθὲν τμῆμα ἔχει ἐπιφάνειαν 900 περίπου τετραγ. μέτρων, ἐκ τῶν ἀποκαλυφθέντων δὲ κτισμάτων ἄξια ἰδίως

μνείας εἶναι τὰ λείψανα μαρμαρίνης κρήνης. Τὰ ἄλλα εὑρήματα, ἤτοι γλυπτά, μέλη ἀρχιτεκτονικὰ καὶ ἐπιγραφαί, εἶναι πολλά, δυστυχῶς ὅμως σχεδὸν πάντα δεινῶς ἐφθαρμένα ἢ λίαν κολοβά. Πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν ἀνασκαφῶν τούτων καὶ ἀποκάλυψιν ὅλης τῆς ἀγορᾶς εἶναι ἀνάγκη ν' ἀπαλλοτριωθῶσι μεγάλαι ἰδιωτικαὶ οἰκίαι, ὅπερ εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις δὲν εἶναι εὔκολον νὰ γίνῃ. Ἐπὶ τοῦ χώρου ὅμως τῆς ἀγορᾶς εἶναι ἐκτισμένον καὶ τὸ πεπαλαιωμένον οἰκοδόμημα τοῦ στρατιωτικοῦ ἀρτοποιείου, οὗ τὸ γήπεδον συνέχεται μετὰ τοῦ ἀνεσκαμμένου χώρου, ἡ Ἑταιρεία δὲ ἡμῶν καὶ ἄλλοτε εἶχε παρακαλέσει τὴν Σεβ. Κυβέρνησιν νὰ μεταθέσῃ ἐκεῖθεν τὸ ἀρτοποιεῖον καὶ ἐσχάτως πάλιν ὁ ἀντιπρόεδρος ἡμῶν ἐπανέλαβεν αὐτοπροσώπως τὴν παράκλησιν παρὰ τῷ προέδρῳ τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργῷ τῶν Στρατιωτικῶν. Ὁ κύριος πρωθυπουργὸς ἐδέχθη εὐμενῶς τὴν αἴτησιν, ἐλπίζομεν δ' ὅτι ταχέως θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν ἀνασκαφὴν πρὸς τὸ μέρος τοῦτο.

Τρίτη ἀνασκαφὴ ἐν Ἀθήναις γενομένη εἶναι ἡ τῆς Πνυκός. Ἀφορμὴν εἰς ταύτην ἔδωκεν ὁ ἐν Μονάχῳ καθηγητὴς καὶ ἐπίτιμος ἑταῖρος ἡμῶν κύριος Drerup, ὅστις δι' ἐπιστολῆς παρεκάλεσε τὴν Ἑταιρείαν ν' ἀναλάβῃ τὴν διὰ σκαφῆς ἐξακρίβωσιν τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐκτίσθη τὸ μέγα ἀνάλημμα τῆς Πνυκός. Τὸ Συμβούλιον, προθύμως δεχθὲν τὴν πρότασιν, ἀνέθηκε τὸ ἔργον εἰς τὸν ἔφορον καὶ σύμβουλον κ. Κουρουνιώτην καὶ εἰς τὸν Γραμματέα τῆς Ἑταιρείας, τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τῆς σκαφῆς ὑπῆρξεν ὅλως ἀπροσδόκητον. Διότι ἐνῷ πρότερον ἐπίστευον οἱ μὲν πλεῖστοι, ὅτι τὸ ἀνάλημμα ἐκεῖνο ἐκτίσθη περὶ τὸ 500 περίπου πρὸ Χρ., ὁ δὲ Drerup ὅτι ἀνέρχεται εἰς τὴν μυκηναϊκὴν ἐποχήν, νῦν ἀπεδείχθη ἐκ τοῦ εἴδους τῆς ἐπιχώσεως, ἥτις πληροῖ τὸν ὄπισθεν αὐτῶν χῶρον, ὅτι πιθανῶς εἶναι ὑστε-

ρώτερον καὶ τοῦ τέλους τοῦ 4ου πρὸ Χρ. αἰῶνος. Συγχρόνως ὅμως ἀπεδείχθη, ὅτι καὶ πρότερον ὁ χῶρος ἐκεῖνος εἶχεν ὁμοίαν περίπου ὄψιν, μικροτέραν δὲ μόνον ἔκτασιν· διότι ἔσωθεν τοῦ μεγάλου ἀναλήμματος καὶ εἰς ἀπόστασιν ἑπτὰ μέτρων ἀπ' αὐτοῦ ἀνεκαλύφθησαν τὰ λείψανα ἄλλου τοίχου, ἐκ μικροτέρων λίθων ᾠκοδομημένου, ὅστις ἐκ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς του φαίνεται ὅτι ἦτο ἐπίσης ἀνάλημμα πρὸς συγκράτησιν τῶν χωμάτων. Ἡ ἡλικία τοῦ ἀρχαιοτέρου τούτου ἀναλήμματος δὲν ἐστάθη δυνατὸν νὰ ὁρισθῇ ἀκριβέστερον, σημαντικὸν ὅμως εἶναι, ὅτι καθ' ὅλην τὴν ἀνασκαφὴν οὐδὲ ἓν τεμάχιον ἀγγείου παλαιοτέρου τοῦ 5ου αἰῶνος εὑρέθη.

Ἄλλη μικρὰ σκαφὴ ἐν Ἀθήναις ἔγινεν ἐν τῇ θέσει τοῦ λεγομένου ἀρχαίου βουλευτηρίου, ἔνθα τὸ 1851 εἶχεν ἀνακαλυφθῇ τεῖχος μεταγενέστερον ἐκτισμένον ἐξ ἀρχαίων ὑλικῶν. Ἡ Ἑταιρεία εἶχεν ἀπαλλοτριώσει τότε καὶ ἀνασκάψει μέρος τοῦ χώρου, ἄλλο δὲ μέρος ἠγόρασε κατόπιν τὸ Δημόσιον. Ἐπειδὴ ὅμως ἐσχάτως ἐγεννήθη φιλονεικία μετά τινος τῶν γειτόνων, τὸ Συμβούλιον πρὸς βεβαίωσιν τῶν ἐπὶ τοῦ χώρου δικαιωμάτων τῆς Ἑταιρείας ἐπανέλαβε τὴν ἀνασκαφὴν διὰ τοῦ κ. Κουρουνιώτου καὶ ἀνεκάλυψεν ἀρκετὸν ἀκόμη μέρος τοῦ μεταγενεστέρου τείχους, εὗρε δὲ τεμάχιά τινα ἐπιγραφῶν καὶ γλυπτῶν, ἐν οἷς καὶ μαρμαρίνην κεφαλὴν τοῦ τύπου τοῦ λεγομένου Ἀπόλλωνος τοῦ Ὀμφαλοῦ.

Τελευταῖον, ἐπειδὴ ὁ Ἀμερικανὸς ἀρχαιολόγος κ. Johnson εἶχε παρατηρήσει, ὅτι εἴς τινα μεταγενέστερον τοῖχον τῆς Ἀκροπόλεως ὑπῆρχον ἐντετοιχισμένοι ἐνεπίγραφοι λίθοι, ἀνέλαβεν ἡ Ἑταιρεία νὰ ἐξαιρέσῃ πάντας τοὺς θεμελίους λίθους τοῦ τοίχου καὶ ἔπειτα νὰ ἀνοικοδομήσῃ αὐτοὺς πάλιν. Μεταξὺ τῶν οὕτως ἐξαχθέντων λίθων εὑρέθησαν δέκα ἐνεπίγραφοι, ἐν οἷς δύο ψηφίσματα τοῦ 4ου αἰῶ-

νος ἔχοντα ἱστορικὴν σπουδαιότητα, προσέτι δ' ἀνεκαλύφθη κολοβόν, ἀλλ' ἀξιολογώτατον ἄλλως ἀνάγλυφον ἀρχαϊκῆς ἐργασίας φέρον ἐπὶ ἑκατέρας τῶν πλευρῶν μορφὴν Ἀθηνᾶς, ὧν ἡ ἑτέρα εἶναι πτερωτή. Ἡ ἐξαγωγὴ τῶν λίθων ἐγένετο ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ τότε ἐφόρου τῆς Ἀκροπόλεως κ. Σκιᾶ.

Ἐν Πειραιεῖ παρουσιάσθησαν κατὰ τὰς ἐργασίας τῆς ἀσφαλτώσεως τῶν ὁδῶν ἐν μὲν τῇ ὁδῷ Φίλωνος λείψανα οἰκοδομῆς τῶν ἐσχάτων ῥωμαϊκῶν χρόνων, ἐν δὲ τῇ λεωφόρῳ Σωκράτους ὑπόνομος καὶ παρ' αὐτὴν δεξαμενὴ ἢ τετράγωνον φρεατοειδὲς ἄνοιγμα. Ὁ κ. Ἰάκ. Δραγάτσης, ἔφορος τότε τῶν ἐν Πειραιεῖ ἀρχαιοτήτων, ὅστις ἔλαβε παρὰ τῆς Ἑταιρείας ἐντολὴν νὰ προβῇ εἰς περαιτέρω ἐρεύνας, εὗρεν ἐντὸς τῆς δεξαμενῆς πλὴν ἄλλων συντριμμάτων μαρμαρίνην κεφαλὴν Διονύσου καὶ ἀκέφαλον ἀγαλμάτιον Κυβέλης.

Ἐν Θήβαις ἀνέσκαψεν ὁ ἔφορος κ. Κεραμόπουλος μυκηναϊκούς τινας θαλαμοειδεῖς τάφους καὶ εὗρεν ἐντὸς αὐτῶν διάφορα ἐκ τῶν συνήθων κτερισμάτων, προσέτι δὲ καὶ δύο χαλκᾶς πόρπας. Ἑνὸς ἐκ τῶν τάφων αἱ παραστάδες τοῦ στομίου ἦσαν κεκονιαμέναι καὶ ἐζωγραφημέναι, ἀλλ' ἡ παράστασις ἦτο δυστυχῶς ἀδιάγνωστος.

Ἐντὸς τῆς πόλεως τῶν Θηβῶν ἀνεκαλύφθησαν, ὡς γνωστόν, πρό τινων ἐτῶν καὶ λείψανα σημαντικοῦ μυκηναϊκοῦ οἰκοδομήματος, ἴσως ἀνακτόρου, τοῦ ὁποίου ἐλάχιστον μέρος ἀνεσκάφη μέχρι τοῦδε, διότι ἐπ' αὐτοῦ εἶναι ἐκτισμένα, πλὴν ἄλλων ἰδιωτικῶν ἐργαστηρίων ἢ οἰκημάτων, καὶ τὰ κρεοπωλεῖα τοῦ δήμου. Ἐπειδὴ δὲ πέρυσιν ὁ κύριος Goekoop, ἐπιτίμιος ἡμῶν ἑταῖρος, ἐδήλωσεν εἰς τὴν Ἑταιρείαν ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ καταβάλῃ τὴν δαπάνην οἱασδήποτε ἀνασκαφῆς σχέσιν ἐχούσης πρὸς τὴν μυκηναϊκὴν ἐποχήν, τὸ Συμβούλιον ἐσκέφθη νὰ διαθέσῃ

τὴν προσφορὰν ταύτην εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἐν Θήβαις οἰκοδομήματος καί, ἵνα γίνῃ ἀρχὴ τοῦ ἔργου, ἐψήφισε τὸ ἀναγκαῖον ποσὸν πρὸς κατεδάφισιν τῶν κρεοπωλείων καὶ ἀνοικοδόμησιν αὐτῶν ἀλλαχοῦ· δυστυχῶς ὅμως αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ τῶν Θηβῶν δὲν φαίνονται μέχρι τοῦδε πολὺ πρόθυμοι νὰ διευκολύνωσι τὸ ἔργον, ὅπερ τὴν πόλιν των πρώτην θὰ ἐτίμα καὶ θὰ ὠφέλει.

Ἐν Χαιρωνείᾳ καὶ Φωκίδι ὁ ἔφορος κ. Σωτηριάδης ἐξηκολούθησε τὰς ἐπὶ προϊστορικῶν θέσεων ἐρεύνας, ἃς ἀπὸ ἐτῶν ἐνεργεῖ εἰς τὰς χώρας ταύτας, ἀνεκάλυψε δὲ ἐν Φωκίδι πρὸς τὸ χωρίον «Καλύβια Ἁγ. Μαρίνης» νέαν θέσιν, ἥτις κατὰ τὴν γνώμην του εἶναι ἀληθὴς καὶ σημαντικὸς προϊστορικὸς συνοικισμός. Ἐν αὐτῷ ἔσκαψε τρεῖς βόθρους μέχρι βάθους 3½ μ. καὶ εὗρε πλῆθος ἀγγείων ἀνηκόντων εἰς τὸν πρώιμον (προμυκηναϊκὸν) χαλκοῦν αἰῶνα, οὐδὲν δὲ τεμάχιον τοῦ λιθικοῦ αἰῶνος οὐδὲ ἐργαλεῖόν τι λίθινον, πλὴν μιᾶς λεπίδος ὀψιανοῦ. Οὐδεμία λοιπὸν ἀμφιβολία ἀπομένει, ὅτι ἡ ἐπίχωσις τῶν 3½ μ. ἐσχηματίσθη μεταξὺ τοῦ λιθικοῦ αἰῶνος καὶ τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς. Ἡ παρατήρησις αὕτη εἶναι σπουδαία διὰ τὸν ἀκριβέστερον καθορισμὸν τῆς χρονολογίας τῶν διαφόρων προϊστορικῶν περιόδων ἐν Βοιωτίᾳ, δικαίως δὲ ὁ κ. Σωτηριάδης ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἑταιρείαν ἐκθέσει του ἐλπίζει ἀξιόλογα συμπεράσματα ἐκ τῆς περαιτέρω σκαφῆς τοῦ συνοικισμοῦ τούτου.

Ἐν Θεσσαλίᾳ εἰργάσθη καὶ πέρυσιν ὁ ἔφορος κ. Ἀρβανιτόπουλος. Ἐν μικρᾷ σκαφῇ γενομένῃ ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Ἁγ. Θεοδώρων τοῦ Βόλου, ἔνθα ἔκειτο ἡ ἀρχαία Ἰωλκός, εὗρε τρεῖς ἐπιγραφὰς καὶ ἀρχιτεκτονικά τινα μέλη δωρικοῦ ναοῦ, βαθύτερον δὲ τεμάχια ἀγγείων καὶ πόρπας γεωμετρικάς. Ἐν Παγασαῖς ἐπεράτωσε τὴν ἐξερεύνησιν τοῦ δευτέρου πύργου τοῦ περιέχοντος γραπτὰς στήλας καὶ εὗρε περὶ τὰς 100 νέας στήλας, ὧν μία μετὰ γραπτῆς εἰκόνος

γυναικὸς φυσικοῦ σχεδὸν μεγέθους. Ἡ μοναδικὴ συλλογὴ γραπτῶν στηλῶν τοῦ μουσείου Βόλου ἐπλουτίσθη οὕτω σπουδαίως. Τρίτην μικρὰν ἀνασκαφὴν ἐνήργησεν ὁ κ. Ἀρβανιτόπουλος ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Ὄσσης, ἔνθα ἀνεκαλύφθη σπήλαιον ἱερὸν τῶν Νυμφῶν, εὗρε δ' αὐτόθι ἐπιγραφάς τινας ἀναθηματικάς, πήλινα εἰδώλια, δακτυλίους καὶ νομίσματα. Ἡ ἀνασκαφὴ δὲν ἐπερατώθη ἕνεκα τῶν βροχῶν. Τέταρτον ἔσκαψεν ὁ αὐτὸς ἔφορος ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Γόννων, ἔνθα ἀνεκάλυψε κατὰ τὴν ἔκθεσιν, ἣν ὑπέβαλε, τὰ λείψανα κυκλοτεροῦς ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Πολιάδος καὶ περὶ αὐτὰ μαρμάρινα καὶ πήλινα ἀγαλμάτια, βελόνας ὀστεΐνας, πόρπας, ἀγγεῖα κτλ. Προσέτι εὗρε 133 ἐνεπιγράφους στήλας, ὧν πέντε εἶναι ἀναθηματικαί, αἱ δὲ λοιπαὶ ψηφίσματα ποικίλα, ἰδίως προξενίας, ἀμφισβητήσεις ὁρίων, ἱερός τις νόμος κ. ἄ.

Εἰς τὰ πέριξ τῆς Χαλκίδος ὁ σύμβουλος κ. Παπαβασιλείου ἐνήργησε διαφόρους δοκιμάς, κατὰ τὰς ὁποίας, πλὴν ἄλλων τινῶν ἀρχαίων, εὗρε καὶ δέκα μυκηναϊκοὺς τάφους· ἐκ τῶν κτερισμάτων δέ, τὰ ὁποῖα συνέλεξεν ἐν αὐτοῖς, ἀναφέρομεν 40 σχεδὸν ἀκέραια πήλινα ἀγγεῖα καὶ ἄλλα πολλὰ εἰς τεμάχια, τρία πήλινα εἰδώλια, πλῆθος ψήφων περιδεραίων ἐκ διαφόρων λίθων ἢ ὑαλομάζης, τρεῖς ἄλλας ψήφους ἐξ ἠλέκτρου καὶ τέσσαρας χρυσᾶς, ὧν μία ἔχει τὸ σχῆμα κεφαλῆς βοός, πέντε βούκρανα ἐξ ὑαλομάζης, σφονδύλια λίθινα, αἰχμὴν δόρατος, ξίφος, μαχαίριον καὶ σμίλην χαλκῆν κ. ἄ.

Ἐν Ἐρετρίᾳ δὲ ὁ ἔφορος καὶ σύμβουλος κ. Κουρουνιώτης ἀπεπεράτωσε τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Δαφνηφόρου Ἀπόλλωνος, ἐν ᾧ ὁ ἴδιος εἶχεν ἀνακαλύψει ἄλλοτε σπουδαιότατα λείψανα ἀρχαϊκῆς πλαστικῆς κοσμοῦντα σήμερον τὸ μουσεῖον τῆς Χαλκίδος. Τοῦ ναοῦ τὸ ἥμισυ περίπου ἔκειτο ἐντὸς ξένου κτήματος, ἀπαλλοτριωθέντος δὲ

τούτου πρό τινων ἐτῶν ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας συνετελέσθη πέρυσιν ἡ ἀνασκαφή. Ἐξ αὐτῆς ἀπεδείχθη κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ κ. Κουρουνιώτου, ὅτι ὁ ναός, εἰς ὃν ἀνῆκον τὰ μνημονευθέντα ἀρχαϊκὰ γλυπτά, κατεστράφη ὑπὸ τῶν Περσῶν πιθανῶς καὶ ὅτι εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ᾠκοδομήθη περὶ τὰ μέσα τοῦ 5ου αἰῶνος ἄλλος μεγαλύτερος ναός. Ἀλλὰ καὶ τοῦ παλαιοτέρου, ὑπὸ τῶν Περσῶν καταστραφέντος ναοῦ, εἶχε προηγηθῆ ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ ἄλλο πιθανῶς ἱερόν· διότι ὑπὸ τὸν ναὸν ἀνεκαλύφθησαν μεγάλα τμήματα τριῶν ἐλλειψοειδῶν κτισμάτων ἀνερχομένων εἰς τὴν γεωμετρικὴν ἐποχήν, ὡς ἐβεβαιώθη ἐκ τῆς παρ᾽ αὐτὰ εὑρέσεως τεμαχίων γεωμετρικῶν ἀγγείων. Προσέτι ὁ κ. Κουρουνιώτης ἐνήργησε μικρὰν σκαφὴν καὶ εἰς ἄλλο μέρος τῆς Ἐρετρίας, ἔνθα εἶχεν εὑρεθῆ ἄλλοτε μικρὸν ἱερόν, ἐβεβαιώθη δὲ νῦν ὅτι τὸ ἱερὸν τοῦτο ἀνῆκεν εἰς τὴν Δήμητραν καὶ Κόρην καὶ ἦτο τὸ Θεσμοφόριον.

Ἐν Νάξῳ ἐπανέλαβε καὶ ἐφέτος τὰς ἐρεύνας του ὁ σύμβουλος κ. Κλῶν Στέφανος. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπεράτωσε τὴν πέρυσιν ἀρξαμένην ἀνασκαφὴν τῆς προμυκηναϊκῆς ἀκροπόλεως Πολιχνίου (Καστράκι) καὶ ἐνήργησε μικρὰν δοκιμαστικὴν σκαφὴν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως Ῥιζοκαστελιᾶς, κατόπιν δ᾽ ἠσχολήθη εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τοῦ προϊστορικοῦ νεκροταφείου «Ἀφεντικῶν» παρὰ τὸ χωρίον Κάτω Σαγγρί. Ἐνταῦθα ἤνοιξεν 170 τάφους, ἐξ ὧν ἀπεκόμισεν οὐχὶ ὀλίγα πήλινα καί τινα μαρμάρινα ἀγγεῖα καὶ ἄλλα τινὰ κτερίσματα, προσέτι δὲ τρία μαρμάρινα εἰδώλια, ὧν ἓν—κολοβὸν δυστυχῶς τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας—παριστάνει ἄνδρα καθήμενον ἐπὶ ἕδρας καὶ παίζοντα μουσικὸν ὄργανον. Τὸ σχῆμα τῶν τάφων τῶν «Ἀφεντικῶν» εἶναι τὸ σύνηθες τῶν κιβωτοειδῶν κυκλαδικῶν, παρουσιάζει ὅμως ἡ κατασκευή των παραλλαγάς τινας, αἱ ὁποῖαι ἀλλαχοῦ δὲν παρετηρήθησαν ἢ δὲν ἐπιστώθησαν ἀσφαλῶς.

Ἐν δύο τόποις τῆς Τεγεάτιδος ἔσκαψεν ὁ ἔφορος κ. Ῥωμαῖος. Συνετέλεσε τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ παρὰ τὸν Ἅγ. Σώστην ἱεροῦ, ἣν εἶχεν ἀρχίσει πέρυσι, ἀνεκάλυψε δὲ δύο τοίχους τοῦ περιβόλου ἐκτισμένους ἐξ ὀγκολίθων. Ἐντὸς τοῦ περιβόλου ὑπῆρχεν ἀναμφιβόλως οἴκημά τι, ἐξ οὗ ἐσώθησαν ἀνθεμωτοὶ ἀκροκέραμοι καὶ ἐνεπίγραφοι κεραμίδες, προσέτι δὲ χάσμα φυσικὸν ἐν τῷ βράχῳ ἡμικυκλικὸν τὸ σχῆμα καὶ βάθους δύο μέτρων, ὅπερ εἶχε βεβαίως σχέσιν πρὸς τὴν λατρείαν, διότι ἐβεβαιώθη ὅτι ἔμενε κενὸν καὶ ἀνοικτὸν μέχρι τῶν μ. Χρ. χρόνων. Ἐκ τῶν εὑρημάτων τὰ κυριώτερα εἶναι μικρὸν χαλκοῦν ἄγαλμα θεᾶς καθημένης ἐπὶ θρόνου, τέχνης ἐπιμελεστάτης τῶν ἀρχῶν τοῦ 5ου αἰῶνος, πολυάριθμα τεμάχια πηλίνων ἀγαλμάτων φυσικοῦ μεγέθους, ἐν οἷς ἓξ ἀκέραιαι κεφαλαί, περὶ τὰ 50 ἀκέραια εἰδώλια καὶ 35 ἐνεπίγραφοι κεραμίδες. —Ἡ δευτέρα ὑπὸ τοῦ κ. Ῥωμαίου ἐνεργηθεῖσα ἀνασκαφὴ σκοπὸν εἶχε τὴν ἀποκάλυψιν τῶν λειψάνων τοῦ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου μνημονευομένου ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς Σωτείρας ἐπὶ τοῦ ὄρους Βορείου. Ἡ διατήρησις αὐτῶν ἀπεδείχθη οὐχὶ καλή, εὑρέθησαν ὅμως τεμάχια τῶν τριγλύφων καὶ τοῦ γείσου δεικνύοντα ἀξιοσημειώτους ἰδιορρυθμίας.

Τελευταῖον ἐν Λακωνίᾳ ὁ κ. Σωτηριάδης ἐνήργησε δύο μικρὰς σκαφάς, τὴν μὲν παρὰ τὴν Σελλασίαν, ἔνθα ἠρεύνησε τὸ ἀρχαῖον φρούριον Παλαιογαλᾶ, τὴν δὲ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ταϋγέτου ἐν θέσει «Ἀρκίνες» ἔνθα εὗρε μικροὺς θολωτοὺς μυκηναϊκοὺς τάφους σεσυλημένους δυστυχῶς πρὸ πολλοῦ.

Πλὴν τῶν ἀνασκαφικῶν τούτων ἔργων ἡ Ἑταιρεία αἰτήσει τοῦ διδάκτορος κ. Βερσάκη, διέθεσε ποσόν τι διὰ τὸν ἀποχωρισμὸν πλείστων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν τῶν ἐν τῷ ἐνταῦθα Ἀσκληπιείῳ μνημείων κατακειμένων πρότερον ἐν

σωρῷ μετ' ἄλλων λίθων, ἐξ οὗ ἐδυσχεραίνετο ἡ μελέτη αὐτῶν.

Ἐν Θεσσαλίᾳ δὲ ὁ κ. Ἀρβανιτόπουλος περισυνέλεξεν ἐκ διαφόρων τόπων καὶ ἐξησφάλισεν εἰς τὰς ἐκεῖ συλλογὰς οὐχὶ ὀλίγας ἀρχαιότητας, ἤτοι ἐπιγραφάς, γλυπτὰ καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη.

Ἐργασίαι στερεώσεως καὶ ἀναστηλώσεως ἀρχαίων μνημείων ἐγένοντο ἐν Ἀθήναις καὶ Μυκήναις. Ἐν Ἀθήναις ἐξηκολούθησεν ἡ ἀναστήλωσις τῶν Προπυλαίων μέχρι τῆς 1ης Ἰουλίου, ὅτε ἀνέλαβε τὸ ἔργον τοῦτο τὸ Ὑπουργεῖον. Ἐν Μυκήναις δὲ ἐπανελήφθησαν αἱ ἐργασίαι πρὸς στερέωσιν τοῦ μεγάλου θολωτοῦ τάφου, τοῦ λεγομένου τῆς Κλυταιμήστρας, καὶ δυστυχῶς εἰσέτι δὲν ἐπερατώθησαν, διότι αἱ βλάβαι τοῦ σπουδαίου τούτου μνημείου εἶναι πολὺ μεγάλαι.

Καὶ περὶ τῆς ἐπισκευῆς, τοῦ καταρτισμοῦ καὶ τῆς συντηρήσεως τῶν μουσείων τοῦ Κράτους ἐφρόντισεν ἡ Ἑταιρεία κατὰ τὴν πρώτην ἑξαμηνίαν τοῦ λήξαντος ἔτους, ἐπίσης δὲ καὶ περὶ τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ μετασκευαζομένου μουσείου.

Ἐκ τῶν δημοσιευμάτων τῆς Ἑταιρείας ἐξεδόθησαν ἐντὸς τοῦ 1910 τὰ δύο τελευταῖα τεύχη τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος τοῦ 1909 καὶ τὰ δύο πρῶτα τοῦ 1910, τὸ δὲ τρίτον καὶ τέταρτον τοῦ 1910 ἐκδίδονται ἐντὸς τοῦ μηνὸς τούτου. Ὡσαύτως θὰ διανεμηθῶσι μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὰ Πρακτικὰ τοῦ 1909, ὧν ἡ δημοσίευσις ἐβράδυνεν ὑπερμέτρως· ἐλπίζομεν ὅμως, ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς θὰ ἐκδίδωνται ταχύτερον. Πλὴν τούτων δ' ἐδημοσιεύθη τὸ 1910 ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας καὶ βιβλίον τοῦ κ. Παπαβασιλείου πραγματευόμενον περὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ δαπάναις τῆς Ἑταιρείας ἀνασκαφέντων τάφων τῆς Εὐβοίας.

Ταῦτα εἶναι τὰ ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας πεπραγμένα κατὰ

τὸ λῆξαν ἔτος. Ἐν παραβολῇ πρὸς τὰ προηγούμενα ἔτη τὸ 1910 ὑπῆρξεν ἔτος οἰκονομικῶν στενοχωριῶν καὶ ἕνεκα τούτου εἰς τὰς πλείστας τῶν ἀνασκαφῶν μικρὰ σχετικῶς ποσὰ ἠδυνήθη νὰ διαθέσῃ τὸ Συμβούλιον. Εἰς τὸ μέλλον ὅμως αἱ στενοχωρίαι θὰ εἶναι δυστυχῶς πολὺ μεγαλύτεραι. Διότι διὰ τῶν πέρυσι ψηφισθέντων νόμων ἡ Ἑταιρεία ἐπανῆλθεν εἰς ἣν περίπου οἰκονομικὴν θέσιν εὑρίσκετο πρὸ τοῦ 1874, ὅτε τὸ πρῶτον ἐξεδόθη τὸ ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων λαχεῖον· τότε αἱ ἐτήσιαι εἰσπράξεις τῆς Ἑταιρείας ἀνήρχοντο κατὰ μέσον ὅρον εἰς 31,000 δραχμῶν, καὶ σήμερον δὲ τὸ μὲν ἐκ τοῦ λαχείου χορήγημα διατίθεται, ὡς εἴδομεν, κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐφημερίδα καὶ τὴν Βιβλιοθήκην, τὰ δὲ ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας τῆς Ἑταιρείας καὶ τὰ ἐκ τῶν συνδρομῶν καὶ ἄλλων πηγῶν ἔσοδα μόλις ἀνέρχονται εἰς 35 χιλιάδας δραχ. κατ' ἔτος. Ἀλλὰ διὰ τῶν πόρων τούτων δὲν θὰ δύναται βεβαίως πλέον ἡ Ἑταιρεία οὔτε τὰ ἀνασκαφικὰ αὐτῆς ἔργα οὔτε τὰ ἄλλα δημοσιεύματα, πλὴν τῆς Ἐφημερίδος, νὰ συνεχίσῃ μεθ' οἵας πρότερον ἐλευθεριότητος, θ' ἀναγκασθῇ δὲ νὰ περιορίσῃ ἀμφότερα κατὰ πολύ. Ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἀνασκαφὰς ἐλέχθη ἐν τῇ Βουλῇ τὸ 1909, ὅτε ἐψηφίζετο ὁ νόμος ,ΓΤϞΒ', ὅτι δὲν εἶναι ἀναγκαῖαι ἢ δὲν εἶναι ἐπείγουσαι, διότι αἱ ἀρχαιότητες ἀσφαλέστερον φυλάσσονται ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς. Ὅτι ὅμως τοῦτο δὲν εἶναι πάντοτε ἀληθές, μαρτυροῦσιν ἡ Βοιωτία, ἡ Λοκρίς, ἡ Ἐρέτρια, ἡ Κορινθία, αὐτὴ ἡ Ἀττική, τῶν ὁποίων ἡ γῆ, ἕνεκα μὴ ἐγκαίρου ἐνεργείας ἐπισήμων ἀνασκαφῶν, ἠναγκάσθη ν' ἀνοίξῃ τοὺς κόλπους της εἰς τοὺς τυμβωρύχους καὶ νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτοὺς τὰ κειμήλια, ἅτινα ἔκρυπτεν. Ἀλλὰ καὶ ἄλλως εἶναι βεβαίως πολὺ λυπηρόν, ὅτι ἡ πατρὶς ἡμῶν, ἥτις κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας μετέσχε τόσον ἐνεργῶς τῆς ἐνταῦθα διεθνοῦς ἀρχαιολογικῆς κινήσεως,

ἀντὶ νὰ ἐπεκτείνῃ σὺν τῷ χρόνῳ τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς καὶ εἰς ἄλλας ἑλληνικὰς χώρας, μέλλει νῦν ἕνεκα λόγων οἰκονομίας ν' ἀποχωρήσῃ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἐλευθέρῳ βασιλείῳ ἀπὸ τῆς πρώτης γραμμῆς τοῦ ἀγῶνος εἰς τάξιν ἀφανεστέραν.

Ἐλπίζει ὅμως τὸ Συμβούλιον, ὅτι τὸ μέτρον τῶν αὐστηροτάτων οἰκονομιῶν εἰς τὰς ἀρχαιολογικὰς δαπάνας δὲν θὰ εἶναι διαρκὲς καὶ ὅτι ταχέως θὰ βελτιωθῇ πάλιν ἡ θέσις τῆς Ἑταιρείας. Ἀπὸ τοῦ 1829 μέχρι τοῦ 1909 αἱ τακτικαὶ δαπάναι τῆς ἀρχαιολογικῆς τοῦ Κράτους ὑπηρεσίας ἐπληρώνοντο ἐκ τῶν τακτικῶν πόρων τοῦ προϋπολογισμοῦ αὐτοῦ. Τὸ δὲ λαχεῖον ἱδρύθη διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Ἑταιρείας οὐχὶ ὅπως μισθοδοτῆται ἐξ αὐτοῦ τὸ ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτήτων ἀνώτερον καὶ κατώτερον προσωπικὸν τοῦ Δημοσίου, ἀλλὰ χάριν σκοπῶν τοιούτων, ὁποίους αὐτὴ ἐπεδίωκεν. Ἐὰν νῦν ἐξαιρετικαὶ περιστάσεις ἠνάγκασαν τὰς Σεβ. Κυβερνήσεις νὰ διαγράψωσιν ἐκ τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους πᾶσαν πίστωσιν ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ νὰ περιορισθῶσιν εἰς τὰς ἐκ τοῦ λαχείου 300 χιλιάδας πρὸς πλήρωσιν πασῶν τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀναγκῶν, δικαιούμεθα νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι τὸ ἔκτακτον μέτρον θὰ εἶναι καὶ παροδικόν.

ΝΟΜΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ

Περὶ ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους.
Νόμος ,ΓΨΛ′ (ὑπ' ἀριθ. 3730).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α′.
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ψηφισάμενοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν·

Ἄρθρον 1.

Εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἀνήκει ἡ φροντὶς τῆς ἀναζητήσεως, τῆς διασώσεως, συντηρήσεως καὶ ἐποπτείας τῶν κατὰ τὸ Κράτος ἀρχαιοτήτων καὶ Μουσείων καὶ ἡ καθόλου μέριμνα πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ προαγωγὴν τῶν ἀρχαιολογικῶν ἐν τῇ χώρᾳ σπουδῶν. Πᾶσα κατ' ἀκολουθίαν πρὸς τοῦτο ὑπηρεσία ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως διὰ τοῦ ἐν τῷ παρόντι νόμῳ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου καὶ τοῦ λοιποῦ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου προσωπικοῦ τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας ἢ καὶ παντὸς ἄλλου ὑπαλλήλου τοῦ Κράτους.

Ἄρθρον 2.

Τὰ τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας διεξάγονται ἐν τῷ εἰδικῷ γραφείῳ τοῦ Β′ τμήματος (ἀρχαιολογικοῦ) τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως. Ὁ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τούτῳ νομομηχανικὸς α′ τάξεως ἐκτελεῖ τὰς ἐν τῷ γραφείῳ τούτῳ εἰδικὰς ὑπηρεσίας πρὸς ἀναστήλωσιν, στερέωσιν καὶ συντήρησιν τῶν κατὰ τὸ Κράτος ἀρχαίων μνημείων καὶ διὰ τὴν ἀνέγερσιν, ἐπισκευὴν καὶ συντήρησιν τῶν Ἀρχαιολογικῶν Μουσείων.

Ἐν τῷ αὐτῷ γραφείῳ ὑπηρετεῖ ἐπὶ βαθμῷ καὶ μισθῷ ὑπουργικοῦ γραμματέως α′ τάξεως ὁ ἄχρι τοῦδε διωρισμένος γραμματεὺς ἐπὶ τῷ τίτλῳ βοηθοῦ τοῦ Γεν. Ἐφόρου, ὑπαγόμενος ὡς πρὸς τὰς αὐξήσεις τοῦ μισθοῦ του εἰς τὰς διατάξεις τῶν λοιπῶν γραμματέων τοῦ Ὑπουργείου.

Ἄρθρον 3.

Ἐν τῷ αὐτῷ Ὑπουργείῳ ἱδρύεται Ἀρχαιολογικὸν Συμβούλιον, οὗ μέλη εἰσὶν οἱ ἑξῆς: α′) οἱ δύο καθηγηταὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαίας τέχνης καὶ ἐπιγραφικῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, β′) ὁ Διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, γ′) ὁ Διευθυντὴς τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου, δ′) δύο τῶν ἐν Ἀθήναις ὑπηρετούντων ἐφόρων ἀρχαιοτήτων, ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ οριζόμενοι καὶ ἀνὰ διετίαν ἀντικαθιστάμενοι, ε′) ὁ νομικὸς σύμβουλος, ς′) ὁ τμηματάρχης τοῦ ἀρχαιολογικοῦ (Β′) τμήματος τοῦ Ὑπουργείου, ζ′) εἷς τῶν ἐφόρων τῶν ἀρχαιολογικῶν περιφερειῶν, ἐπὶ τέσσαρας μῆνας ἕκαστος, μετακαλούμενος πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ κατ' ἀρχαιότητα ὑπηρεσίας, η′) ὁ ἔφορος τῶν

χριστιανικῶν, μεσαιωνικῶν καὶ τῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν μέχρι τῆς καθιδρύσεως ἐν Ἑλλάδι τῆς Βασιλείας μνημείων.

Τὸν πρόεδρον καὶ ἀντιπρόεδρον τοῦ Συμβουλίου ἐκλέγουσι τὰ μέλη διὰ φανερᾶς ψηφοφορίας κατὰ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου διὰ μίαν διετίαν. Ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου θὰ εἶναι ὁ Πρόεδρος τῆς ἑπομένης διετίας. Εἰς τὸ ἑξῆς θέλει ἐκλέγεσθαι κατὰ τὰ ἀνωτέρω μόνον ἀντιπρόεδρος. Χρέη γραμματέως ἐκτελεῖ ὁ τμηματάρχης τοῦ Β' τμήματος (ἀρχαιολογικοῦ).

Τὸ Ἀρχαιολογικὸν Συμβούλιον συνέρχεται εἰς συνεδρίαν τακτικῶς μὲν δὶς τοῦ μηνός, ἐκτάκτως δὲ κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Ὑπουργοῦ ἢ τοῦ Προέδρου, εὑρισκόμενον ἐν ἀπαρτίᾳ, ἂν παρίστανται ἐν τῇ συνεδρίᾳ πέντε τοὐλάχιστον ἐκ τῶν μελῶν.

Ἄρθρον 4.

Ἔργα τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου εἰσὶ τὰ ἑξῆς:

α') Ἀποφαίνεται γνώμην περὶ τῆς ἀνάγκης ἢ μὴ τῆς ἐκτελέσεως ἀνασκαφῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους.

β') Γνωματεύει ἐπὶ πάσης αἰτήσεως πρὸς ἐνέργειαν ἀνασκαφῶν εἴτε ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, εἴτε ὑπὸ τῶν ἐν Ἀθήναις ξένων Ἀρχαιολογικῶν Σχολῶν, εἴτε καὶ ὑπὸ ἰδιωτῶν.

γ') Ἐκτελεῖ πάσας τὰς διατυπώσεις τὰς ἐν τῷ ͵ΒΧΜϚ' νόμῳ ἀναγραφομένας καὶ ἄχρι τοῦδε ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς ἐνεργουμένας, ὡς πρὸς τὰ ἀποκαλυπτόμενα ἐν ἰδιωτικοῖς κτήμασιν ἀρχαῖα καὶ τὰ τῆς ἐξαγωγῆς καὶ εἰσαγωγῆς ἐν τῷ Κράτει ἀρχαιοτήτων.

δ') Ἀποφαίνεται ᾐτιολογημένως γνώμην περὶ τῆς ἀνάγκης ἢ μὴ τῆς ἀναστηλώσεως, ὑποστηρίξεως καὶ ἐπισκευῆς τῶν ἀρχαίων μνημείων. Προκειμένου περὶ ἀναστηλώσεως ἀρχαίων μνημείων πλὴν τῆς γνωματεύσεως τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου ἀπαιτεῖται καὶ γνωμοδότησις εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις Διευθυντῶν τῶν ξένων Ἀρχαιολογικῶν Σχολῶν καὶ τοῦ νομομηχανικοῦ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ τμήματος, συνερχομένης ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γνωματεύσεων τούτων προκαλεῖται ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἐπιτρέπουσα ἢ μὴ τὴν ἀναστήλωσιν.

ε') Γνωματεύει περὶ τῆς κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ἀπαλλοτριώσεως ἰδιωτικῶν κτημάτων χάριν ἀρχαιολογικῶν ἀναγκῶν, ἐπὶ τῇ βάσει ἐκθέσεως ὑποβαλλομένης ὑπὸ τριῶν μελῶν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου ἐπισκεπτομένων τὸν ἀπαλλοτριωτέον χῶρον. Τὰ τρία δὲ ταῦτα μέλη ἀντικαθιστῶσιν ἐπὶ τῆς προκειμένης ἐνεργείας τὴν κατὰ τὸ 2 ἄρθρον τοῦ νόμου ͵ΒΡΞΖ' ἐπιτροπήν, καταργουμένην.

ϛ') Διενεργεῖ διαγωνισμὸν πρὸς πλήρωσιν κενῶν θέσεων ἐφόρων ἀρχαιοτήτων, καὶ γνωματεύει περὶ τῆς τοποθετήσεως αὐτῶν κατ' ἐντολὴν τοῦ Ὑπουργοῦ.

ζ') Γνωματεύει περὶ τοῦ διορισμοῦ καὶ τῆς ἀπολύσεως τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας κατ' ἀκολουθίαν προτάσεως τῶν προϊσταμένων ἐφόρων.

η') Γνωματεύει περὶ τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου.

Εἰς οὐδεμίαν ἐνέργειαν ἀφορῶσαν τὰ ἀνωτέρω δύναται νὰ προβῇ ὁ Ὑπουργὸς ἄνευ συμφώνου γνωμοδοτήσεως τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου.

Ἡ κατὰ τὸ ἄρθρον 12 τοῦ νόμου ἀρχαιολογικὴ ἐπιτροπὴ καταργεῖται.

Τὰ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου θέλουσι καθορισθῇ διὰ Β. Διατάγματος.

Ἄρθρον 5.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τοὺς νόμους ͵ΑΦΛΒ' καὶ ͵ΒΨΛΒ' ἐφόρων ἀρχαιοτήτων ὁρίζεται εἰς δέκα πέντε. Εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον περιλαμβάνονται καὶ οἱ κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ͵ΓΤϞΒ' νόμου ἔφοροι τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Οἱ τρεῖς ἔφοροι τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κατὰ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν τοῦ παρόντος νόμου θὰ διορισθῶσιν ἔφοροι τοῦ Δημοσίου.

Ἐκ τῶν ἐφόρων ἀρχαιοτήτων ὑπηρετοῦσιν, εἷς ὡς Διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, εἷς ὡς ἔφορος Διευθυντὴς τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῶν ἐν αὐτῇ μνημείων, εἷς ὡς τμηματάρχης τοῦ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Β' τμήματος, ἐν ᾧ καὶ τὸ Ἀρχαιολογικὸν γραφεῖον, ὅστις δέον νὰ ἔχῃ δεκαετῆ τοὐλάχιστον ἀρχαιολογικὴν ὑπηρεσίαν ἐφόρου κατὰ τοὺς νόμους ͵ΑΦΛΒ' καὶ ͵ΒΨΛΒ', δύο ὡς ἔφοροι τῶν κατὰ τὸ ἄρθρον 10 τοῦ Β Διατάγματος τῆς 8 Ἰανουαρίου 1886 ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, εἷς ὡς ἔφορος τῶν χριστιανικῶν, μεσαιωνικῶν καὶ τῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν μέχρι τῆς καθιδρύσεως ἐν Ἑλλάδι τῆς Βασιλείας μνημείων.

Οἱ λοιποὶ ἔφοροι ὑπηρετοῦσιν ἐν ταῖς ἀρχαιολογικαῖς περιφερείαις ὡς ὁρίζεται ἐν τῷ ἑπομένῳ ἄρθρῳ.

Ἄρθρον 6.

Ἡ Ἑλλὰς διαιρεῖται εἰς ἑπτὰ ἀρχαιολογικὰς περιφερείας: α') τὴν Θεσσαλίαν μετὰ τῆς Φθιώτιδος, μὲ ἕδραν τὸν Βόλον· β') τὴν Εὔβοιαν μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν Βοιωτίας καὶ Φωκίδος, μὲ ἕδραν τὰς Θήβας· γ') τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ Αἰτωλίαν, περιλαμβανομένης καὶ τῆς Ἠπείρου καὶ τῶν νήσων Λευκάδος, Κερκύρας, Παξῶν καὶ Ἰθάκης, μὲ ἕδραν τὸ Μεσολόγγιον· δ') τὴν Ἀχαΐαν καὶ Ἦλιδα, περιλαμβανομένων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν Τριφυλίας, Ὀλυμπίας καὶ τῶν νήσων Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, μὲ ἕδραν τὰς Πάτρας· ε') τὴν Λακωνίαν μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν Καλαμῶν, Μεσσήνης, Πυλίας καὶ Κυθήρων, μὲ ἕδραν τὴν Σπάρτην· ς') τὴν Ἀργολίδα καὶ Κορινθίαν καὶ Ἀρκαδίαν, μὲ ἕδραν τὸ Ναύπλιον· καὶ ζ') τὰς Κυκλάδας μὲ ἕδραν τὴν Σῦρον ἢ τὴν Μύκονον.

Ἐν ἑκάστῃ τῶν περιφερειῶν τούτων ὑπηρετεῖ εἷς ἔφορος, ὁριζόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου. Οἱ ἔφοροι οὗτοι τῶν ἀρχαιολογικῶν περιφερειῶν ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ περιοδεύουσι πρὸς ἐποπτείαν τῶν ἐν αὐταῖς ἀρχαιοτήτων, τῶν Μουσείων, τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν καὶ ἐπίβλεψιν τῶν κατωτέρων ἀρχαιολογικῶν ὑπαλλήλων, καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ἐν αὐταῖς ἀρχαιολογικῶν τόπων καὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἀνασκαφῶν. Ὡσαύτως ἀσκοῦσιν οἱ ἔφοροι τῶν περιφερειῶν καὶ ἀστυνομικὰ καθήκοντα πρὸς διάσωσιν καὶ συντήρησιν τῶν ἀρχαιοτήτων, ἀπευθυνόμενοι ἐγγράφως πρὸς τὰς δικαστικάς, διοικητικὰς καὶ ἀστυνομικὰς ἀρχὰς διὰ πᾶσαν ὑπόθεσιν ἀφορῶσαν τὰς ἀρχαιότητας τῆς περιφερείας, ἐν ᾗ ὑπηρετοῦσιν.

Ἐν ταῖς αὐταῖς ἀρχαιολογικαῖς περιφερείαις δύνανται νὰ συνεχίσωσιν ἢ ἐνερ-

γήσωσιν ἀνασκαφὰς καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου καὶ πᾶς ἄλλος τῶν ἐφόρων ἀρχαιοτήτων κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου.

Οἱ ἔφοροι τῶν ἀρχαιολογικῶν περιφερειῶν ὀφείλουσι νὰ παραμένωσιν ἐν αὐταῖς μονίμως ἐπὶ ὀκτὼ τοὐλάχιστον μῆνας κατ' ἔτος, κατὰ δὲ τοὺς λοιποὺς τέσσαρας μῆνας δικαιοῦνται νὰ παραμένωσιν ἐν Ἀθήναις πρὸς μελέτην καὶ ἔκδοσιν τῶν ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν εὑρημάτων ἄνευ τινὸς δικαιώματος πρὸς ἀποζημίωσιν.

Ἡ ἐφορεία τῶν ἐν Ἀθήναις, Ἀττικῇ, Μεγαρίδι καὶ Αἰγίνῃ ἀρχαιοτήτων ἀνατίθεται εἰς ἕνα τῶν ἐν Ἀθήναις ὑπηρετούντων ἐφόρων.

Ἄρθρον 7.

Πρὸς πλήρωσιν κενουμένης θέσεως ἢ θέσεων ἐφόρων ἀρχαιοτήτων ἐν Ἀθήναις μετατίθενται οἱ ἀρχαιότεροι ἐν τῇ καθόλου ὑπηρεσίᾳ τῶν ἐφόρων περιφερειῶν ἐκ τῶν ἐπὶ πενταετίαν τοὐλάχιστον ὑπηρετησάντων ἔν τινι ἀρχαιολογικῇ περιφερείᾳ. Εἰς τὸν χρόνον τοῦτον περιλαμβάνεται καὶ ἡ πρὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος νόμου ὑπηρεσία αὐτῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.

Οἱ τὸ πρῶτον διοριζόμενοι ἔφοροι ὑπηρετοῦσιν ἐν ταῖς ἀρχαιολογικαῖς περιφερείαις.

Οἱ μισθοὶ τῶν ἐφόρων παραμένουσιν ὡς ἔχουσι καθορισθῇ ἐν τῷ ἄρθρῳ 2 τοῦ ἀπὸ 10 Ἀπριλίου 1900 ,ΒΨΛΒ' νόμου. Ὡσαύτως ἰσχύουσι καὶ τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις 4 καὶ 5 ἐδαφ. α' τοῦ αὐτοῦ νόμου ὁριζόμενα περὶ πειθαρχικῶν ποινῶν καὶ ἀπολύσεως αὐτῶν τῆς ὑπηρεσίας.

Τὸ β' ἐδάφιον τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ αὐτοῦ νόμου ,ΒΨΛΒ' καταργεῖται.

Ἄρθρον 8.

Τὸ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὸν Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον, περιλαμβάνον τὰς συλλογὰς τῶν γλυπτῶν, χαλκῶν, ἀγγείων κλπ., διευθύνεται κατὰ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ παρόντος νόμου ὑφ' ἑνὸς τῶν κατὰ τὸ ἐδάφιον 6' τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ ,ΒΨΛΒ' νόμου τῆς 10 Ἀπριλίου 1900 ἐφόρων ἀρχαιοτήτων.

Τὸ ἄχρι τοῦδε δυνάμει τοῦ νόμου ,ΒΡΠΕ' ὑπαγόμενον εἰς τὴν Πρυτανείαν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἐθνικὸν Νομισματικὸν Μουσεῖον περιλαμβάνεται εἰς τὸ ἑξῆς ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ πᾶν τὸ ἀφορῶν τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ ὑπάγεται εἰς τὸ ἀρχαιολογικὸν τμῆμα (Β') τοῦ Ὑπουργείου.

Ὁ ἐν τῷ Μουσείῳ τούτῳ βοηθὸς νομισματογνώμων ἔχει μισθὸν ἐφόρου ἀρχαιοτήτων.

Ἄρθρον 9.

Ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ἀρχαιολογικῷ Μουσείῳ διορίζονται, κατὰ πρότασιν τοῦ Διευθυντοῦ αὐτοῦ, δι' Ὑπουργικῆς ἀποφάσεως.

α') Εἷς ἀρχιτεχνίτης ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δρ. 200, αὐξανομένῳ κατὰ πενταετίαν ἀνὰ δραχμὰς 25, μέχρις οὗ ἀνέλθῃ εἰς δρ. 250.

β') Εἷς βοηθὸς τοῦ ἀρχιτεχνίτου, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δρ. 120, καὶ εἷς ἀρχιεργάτης, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 100.

γ') Εἴκοσι φύλακες, ὧν δέκα α' τάξεως, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχμῶν 70, αὐξανομένῳ κατὰ πενταετίαν ἀνὰ δρ. 10, μέχρις οὗ ἀνέλθῃ εἰς δραχ. 100, καὶ

δέκα 6' τάξεως, λαμβανόμενοι καὶ ἐξ ἀποστράτων, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ 50, οὗτοι δὲ διατηροῦσι καὶ τὴν σύνταξιν αὐτῶν.

Οἱ φύλακες τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου διορίζονται καὶ ἀπολύονται τῆς ὑπηρεσίας κατὰ πρότασιν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Μουσείου.

Οἱ κατὰ τὸ ἄρθρον 2 ἐδάφ. ζ' τοῦ ,ΑΦΛΒ' νόμου φύλακες γ' τάξεως ἔχουσι μισθὸν δραχ. 30, οἱ δὲ κατὰ τὸ ς' ἐδάφιον τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου φύλακες 6' τάξεως ἔχουσι μισθὸν δραχ. 40· εἰς τὰς θέσεις δὲ ταύτας δύνανται νὰ διορισθῶσιν ἀπόστρατοι, διατηροῦντες καὶ τὴν σύνταξιν αὐτῶν.

Οἱ αὐτοὶ ὑπόκεινται εἰς πειθαρχικὴν ποινὴν προστίμου ἀπὸ δραχμῶν 5 μέχρις 25, ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ.

Ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ἀρχαιολογικῷ Μουσείῳ ὑπηρετεῖ ὡς προϊστάμενος τῶν φυλάκων ὁ κατὰ τοὺς νόμους ,ΑΦΛΒ' καὶ ,ΒΨΛΒ' ἀρχιφύλαξ ἀρχαιοτήτων. Ὁ κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ,ΒΨΛΒ' νόμου μισθὸς αὐτοῦ δύναται νὰ ἀνέλθῃ μετὰ δεκαπενταετῆ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν εἰς δραχμὰς 200.

Ἄρθρον 10.

Ὁ κατὰ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ ἀπὸ 8 Φεβρουαρίου 1893 ,ΒΡΜΘ' νόμου τεχνίτης τοῦ ἐργαστηρίου τῶν ἐκμαγείων θέλει εἰς τὸ ἑξῆς ἐκτελεῖ καὶ πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν ἐν τοῖς Μουσείοις τοῦ Κράτους πρὸς συγκόλλησιν καὶ ἀνίδρυσιν τῶν ἐν αὐτοῖς ἀρχαίων, φέρων τὸν τίτλον τοῦ ἀρχιτεχνίτου τῶν Μουσείων τοῦ Κράτους, καὶ τῶν ἐκμαγείων. Ὁ μισθὸς δὲ τούτου αὐξάνει ἀνὰ πενταετίαν κατὰ δραχ. 50, μέχρις οὗ ἀνέλθῃ εἰς δραχμὰς 350, προσμετρουμένης πρὸς τοῦτο καὶ τῆς ἄχρι τοῦδε ὑπηρεσίας του.

Ὁ κατὰ τὸ αὐτὸ ἄρθρον τοῦ ,ΒΡΜΘ' νόμου βοηθὸς τεχνίτου ἔχει μισθὸν δραχ. 120, αὐξανόμενον μετὰ πενταετῆ ὑπηρεσίαν εἰς δρ. 150.

Ἡ θέσις τοῦ ἀρχιτεχνίτου τῶν Μουσείων τοῦ Κράτους καθίσταται συντάξιμος λογιζομένης ἅμα καὶ τῆς ἄχρι τοῦδε ὑπηρεσίας αὐτοῦ μετὰ τὴν καταβολὴν τοῦ κεκανονισμένου ποσοῦ συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 1 τοῦ ΦϞΒ' νόμου τῆς 17 Ἰανουαρίου 1877.

Ὡσαύτως ὑπάγονται εἰς τὰς διατάξεις τῶν περὶ συντάξεως τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων νόμων ὁ ἀρχιφύλαξ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου καὶ ὁ ἐν αὐτῷ ἀρχιτεχνίτης καὶ ὁ βοηθὸς αὐτοῦ.

Εἰς τὸν χρόνον τῆς πρὸς σύνταξιν ὑπηρεσίας λογίζεται καὶ ἡ ἄχρι τοῦδε ἀρχαιολογικὴ αὐτῶν ὑπηρεσία, δι' ἣν ὑποβάλλονται εἰς τὰς νομίμους κρατήσεις κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ΦϞΒ' νόμου.

Διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ μισθοῦ τῶν ὑπαλλήλων τούτων λογίζεται ἡ ἄχρι τοῦδε ἀρχαιολογικὴ αὐτῶν ὑπηρεσία.

Διὰ Β. Διαταγμάτων θέλουσι καθορισθῆ τὰ καθ' ἕκαστον τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου καὶ τῶν λοιπῶν Μουσείων τοῦ Κράτους.

Ἄρθρον 11.

Διὰ Β. Διαταγμάτων θέλουσι καθορισθῆ τὰ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐν τῷ παρόντι νόμῳ διατάξεων.

Ἄρθρον 12.

Πᾶσα διάταξις ἀντικειμένη εἰς τὰς τοῦ παρόντος νόμου καταργεῖται.

Ὁ παρὼν νόμος, ψηφισθεὶς παρὰ τῆς Βουλῆς καὶ παρ' Ἡμῶν σήμερον κυ-

ρωθείς, δημοσιευθήτω διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκτελεσθήτω ὡς νόμος τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Μαρτίου 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν
καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως
Ὑπουργὸς
ΑΝΔΡ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Μαΐου 1910.

Ὁ Υπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης
Γ.Δ. ΦΙΚΙΩΡΗΣ

Περὶ ἱδρύσεως εἰδικοῦ ἀρχαιολογικοῦ ταμείου

Νόμος ,ΓΨΚΘ' *(ὑπ' ἀριθ. 3729).*

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'.
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ψηφισάμενοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν τάδε·

Ἄρθρον 1.

Διὰ τὰς ἀπαιτουμένας δαπάνας πρὸς συντήρησιν, διάσωσιν, ἀνεύρεσιν καὶ ἐποπτείαν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιοτήτων καὶ διὰ τὰς λοιπὰς ἀνάγκας τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας συνιστᾶται εἰδικὸν ταμεῖον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ταμεῖον Ἀρχαιολογικόν».

Ἄρθρον 2.

Πόροι τοῦ ταμείου τούτου εἰσὶν οἱ ἑξῆς: α') Τὸ κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ νόμου ,ΓΝΖ' τῆς 4 Ἰουλίου 1905 ἀποδιδόμενον ἄχρι τοῦδε κατ' ἔτος τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἑταιρείᾳ ἐκ τῶν εἰσπράξεων τοῦ ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων τῆς Ἑλλάδος λαχείου ποσὸν τῶν δρ. 300,000. β') Τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν ἐκμαγείων εἰσπραττόμενα ποσά. γ') Τὰ καταβαλλόμενα συμφώνως τῷ ἄρθρῳ τοῦ ,ΒΧΜϚ' νόμου ποσὰ κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν ἀχρήστων ἀρχαίων καὶ πᾶσα ἄλλη εἴσπραξις προερχομένη ἐκ τοῦ νόμου τούτου. δ') Φόρος 5 % ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένων ἀρχαίων, ἐξαιρουμένων τῶν διὰ τὰ Μουσεῖα τοῦ Κράτους ἀγοραζομένων. Τὰ τοῦ καθορισμοῦ τῆς ἀξίας θέλουσι ῥυθμισθῇ διὰ Β. Διατάγματος. ε') Τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως γηπέδων, οἰκημάτων καὶ ἀγρῶν ἀχρήστων τῇ ἀρχαιολογικῇ ὑπηρεσίᾳ, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου, εἰσπραττόμενα ποσά. ϛ') Τὰ ἐκ δωρεῶν καὶ κληροδοσιῶν καὶ πᾶσα ἄλλη σχετικὴ πρὸς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Ταμεῖον εἴσπραξις.

Ἄρθρον 3.

Τὸ Ἀρχαιολογικὸν Ταμεῖον ὑπάγεται εἰς τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν καὶ διεύθυνσιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. Τὸ Ἀρχαιολογικὸν Συμβούλιον ἀποτελεῖ διαρκῆ γνωμοδοτικὴν ἐπιτροπὴν παρὰ τῷ αὐτῷ Ὑπουργείῳ, ἥτις ἐπιτηρεῖ τὴν εἴσπραξιν καὶ διάθεσιν τῶν ἐσόδων τοῦ ταμείου καὶ τὴν τήρησιν τῶν ἀναγκαίων λογιστικῶν βιβλίων. Ἡ ὑπηρεσία τῆς τηρήσεως τῶν βιβλίων τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου ἀνατίθεται εἰς τὸν γραμματέα τοῦ ἀρχαιολογικοῦ (Β΄) τμήματος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἐπὶ ἐπιμισθίῳ μέχρι δραχμῶν ἑβδομήκοντα.

Ὁ τμηματάρχης τοῦ ἀρχαιολογικοῦ (Β΄) τμήματος ἐκπληροῖ καθήκοντα εἰσηγητοῦ παρὰ τῷ Ὑπουργῷ, καὶ γραμματέως παρὰ τῇ γνωμοδοτικῇ ἐπιτροπῇ.

Ἄρθρον 4.

Τὰ κατὰ τὸ ἄρθρον 2 ὑπὲρ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου εἰσπραττόμενα ποσὰ κατατίθενται εἰς τὸ ταμεῖον εἰσπράξεων ἐσόδων Ἀττικῆς τῇ ἐγγράφῳ παραγγελίᾳ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργοῦ, ἐκδιδομένων γραμματίων παραλαβῆς εἰς πίστωσιν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου.

Ἄρθρον 5.

Ἐκ τοῦ εἰδικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου καταβάλλονται α΄) οἱ μισθοὶ τοῦ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου προσωπικοῦ τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους, β΄) αἱ ἀπαιτούμεναι δαπάναι διὰ τὴν συντήρησιν τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν καὶ διὰ τὴν μεταφοράν, συγκόλλησιν καὶ ἀνίδρυσιν τῶν ἐν αὐτοῖς ἀρχαίων, γ΄) αἱ ἀποζημιώσεις αἱ διδόμεναι πρὸς τοὺς ἰδιοκτήτας καὶ εὑρετὰς ἀρχαίων, καὶ αἱ ἀμοιβαὶ αἱ διδόμεναι εἰς τοὺς ὑποδείξαντας ἢ διασώσαντας ἀρχαῖα, συμφώνως τῷ ἀπὸ 24 Ἰουλίου 1899 ͵ΒΧΜϚ΄ νόμῳ, δ΄) τὰ διὰ τὴν ἀναγκαστικὴν ἀπαλλοτρίωσιν ἰδιωτικῶν κτημάτων ἀπαιτούμενα ποσά, ε΄) αἱ δαπάναι διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ κατὰ τὸν νόμον ͵ΒΦΜΘ΄ ἐργαστηρίου τῶν ἐκμαγείων, ϛ΄) τὰ ὁδοιπορικὰ ἔξοδα καὶ αἱ ἀποζημιώσεις τῶν ἀρχαιολογικῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν λοιπῶν ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους, τῶν ἐκτελούντων, ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ, ἀρχαιολογικὴν ὑπηρεσίαν, ζ΄) αἱ πρὸς ἐνέργειαν ἀνασκαφῶν δαπάναι, η΄) τὰ διὰ τὴν ἀνέγερσιν, συντήρησιν καὶ ἐπισκευὴν τῶν Μουσείων τοῦ Κράτους ποσά, θ΄) συνδρομὴ πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν ἐτησίως ἐκ δρ. 30,000, ἤτοι δρ. 12,000 διὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος, 10,000 διὰ τὸν πλουτισμὸν καὶ τὴν συντήρησιν τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς, καὶ 8,000 δι᾽ ἄλλας ἀνάγκας, ι΄) τὰ ἔξοδα πρὸς ἐγκατάστασιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου, ια΄) πᾶσα ἄλλη σχετικὴ πρὸς τὰς ἀρχαιότητας δαπάνη.

Ἄρθρον 6.

Τὰ ἔσοδα τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου καὶ τὰ ἔξοδα ἀναγράφονται ἐν ἰδίῳ προϋπολογισμῷ. Ὁ προϋπολογισμὸς οὗτος συντάσσεται κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου, καὶ μετὰ τὴν ἐξέλεγξιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑποβάλλεται

εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον πρὸς ἔγκρισιν. Ὅ τε προϋπολογισμὸς καὶ ὁ απολογισμὸς τοῦ ταμείου ἀποτελοῦσι παράρτημα τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἀπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ὑποβάλλονται εἰς τὴν Βουλὴν μετὰ τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους καὶ δημοσιεύονται ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄρθρον 7.

Αἱ βαρύνουσαι τὸ Ἀρχαιολογικὸν Ταμεῖον δαπάναι καταβάλλονται τοῖς δικαιούχοις ἐκ τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου, ἢ τῶν λοιπῶν ἐπαρχιακῶν ταμείων τοῦ Κράτους, δυνάμει εἰδικῶν χρηματικῶν ἐνταλμάτων, ἐντὸς τῶν ὅρων τῶν πιστώσεων τοῦ κατὰ τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον προϋπολογισμοῦ ἐκδιδομένων. Ὡς πρὸς τὴν ἔκδοσιν, θεώρησιν καὶ ἐξόφλησιν τῶν ἐνταλμάτων τούτων ἰσχύουσιν αἱ διατάξεις τοῦ νόμου περὶ δημοσίου λογιστικοῦ.

Εἰς τὸ τέλος ἑκάστου οἰκονομικοῦ ἔτους κανονίζεται ἡ μετὰ τοῦ δημοσίου ταμείου δοσοληψία τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου, συμψηφιζομένων τῶν καταβληθέντων ἐξόδων αὐτοῦ πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ δημοσίου ταμείου εἰσπράξεις. Ἂν δὲ ἐκ τοῦ διακανονισμοῦ τούτου προκύψῃ πλεόνασμα, ἐκδίδεται γραμμάτιον παραλαβῆς ἴσου ποσοῦ, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τούτου ἀναγράφεται τὸ πλεόνασμα ὡς ἔσοδον τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ ἐπιόντος ἔτους.

Ἄρθρον 8.

Ἐπιτρέπεται ἡ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἔκδοσις εἰς βάρος τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου χρηματικῶν ἐνταλμάτων ἐπὶ ἀποδόσει λογαριασμοῦ μέχρι δραχμῶν δύο χιλιάδων δι' ἀνασκαφὰς καὶ ἄλλας ἐργασίας ἀρχαιολογικάς, ἐπὶ τῇ βάσει γνωματεύσεως τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου, ἐγκρινομένης ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ.

Ἄρθρον 9.

Ἡ μισθοδοσία τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ἀναγραφομένου ἐν τῷ ἐδαφίῳ 6' τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ,ΓΤϞΒ' νόμου χορηγεῖται ἐκ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου. Οἱ ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας διωρισμένοι ἐν τοῖς διαφόροις Μουσείοις καὶ ἀρχαιολογικοῖς τόποις ἐπιμεληταὶ καὶ φύλακες μισθοδοτοῦνται ἐκ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου, ἀναγνωριζόμενοι ὡς ἐπιμεληταὶ καὶ φύλακες τοῦ Δημοσίου, ἀντικαθίστανται δὲ μετὰ προηγουμένην ἀπόφασιν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρον 10.

Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ παρόντος νόμου ἄρχεται ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1910. Μέχρι τοῦ χρόνου τούτου ἡ μισθοδοσία τῶν ἀρχαιολογικῶν ὑπαλλήλων, τῶν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου ἢ τοῦ Ταμείου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας μισθοδοτουμένων, καταβάλλεται συμφώνως πρὸς τὸν ,ΓΤϞΒ' νόμον. Κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ παροντος νόμου ἐκτελοῦνται καὶ αἱ λοιπαὶ ἀρχαιολογικαὶ ἐργασίαι μέχρι τῆς 1 Ἰουλίου 1910.

Ἄρθρον 11.

Διὰ τὸ ἔτος 1910 ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου θέλουσιν ἀναγραφῇ τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἰουλίου μέχρι τέλους Δεκεμβρίου.

Ἐντὸς τοῦ πρώτου δεκαημέρου τοῦ μηνὸς Ἰουλίου τοῦ 1900 ἐπιτροπὴ ἐκ τριῶν μελῶν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου, τριῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ ἑνὸς οἰκονομικοῦ ὑπαλλήλου θέλει ἐξελέγξει τὰς ἐντὸς τοῦ ἔτους γενομένας ἐκ τοῦ Ταμείου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας δαπάνας καὶ εἰσπράξεις. Ἐὰν ἐκ τοῦ ἐλέγχου ἀποδειχθῇ, ὅτι αἱ εἰσπράξεις ὑπερέβησαν τὰς δαπάνας, τὸ ἐπὶ πλέον εἰσπραχθὲν θέλει ἐπιστραφῇ εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον ὡς ἔσοδον τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου· ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει θέλουσι καταβληθῇ τῇ Ἑταιρείᾳ τὰ ἐπὶ πλέον δαπανηθέντα ὑπ' αὐτῆς.

Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1910 συντάσσεται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ψηφίζεται δὲ καὶ δημοσιεύεται μετὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους τῆς χρήσεως τοῦ 1910.

Ἄρθρον 12.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ νόμου ,ΓΤϞΒ' «περὶ δαπανῶν τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας» παύει ἀπὸ τῆς 1 Ἰουλίου 1910.

Ἄρθρον 13.

Ὁ νόμος ,ΓΥΛϚ' (3436) τοῦ 1909 περὶ εἰσιτηρίων εἰς τὸ Ἐθνικὸν Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον κλπ. καταργεῖται.

Διὰ Βασ. Διαταγμάτων θέλουσι καθορισθῇ τὰ καθ' ἕκαστον τῶν τοῦ παρόντος νόμου διατάξεων.

Πᾶσα διάταξις ἀντικειμένη εἰς τὸν παρόντα νόμον καταργεῖται.

Ὁ παρὼν νόμος, ψηφισθεὶς παρὰ τῆς Βουλῆς καὶ παρ' Ἡμῶν σήμερον κυρωθείς, δημοσιευθήτω διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκτελεσθήτω ὡς νόμος τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Μαρτίου 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργός
Σ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργός
ΑΝΔΡ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Μαΐου 1910.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργός
Γ. Δ. ΦΙΚΙΩΡΗΣ

ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

Τακτικὴ Συνέλευσις.

Τῇ 9 Ἰανουαρίου 1910 ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ὥρᾳ 10 ½ π. μ. συνῆλθον οἱ ἑταῖροι εἰς τακτικὴν συνέλευσιν, ἵνα ἐκλέξωσι τὸ Προεδρεῖον τῆς συνελεύσεως, ἀκούσωσι τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπείας καὶ τὴν λογοδοσίαν τοῦ Συμβουλίου ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 1910 καὶ ἐκλέξωσι τὴν ἐξελεγκτικὴν καὶ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπιτροπείαν διὰ τὸ ἔτος 1911.

Παρῆσαν ἑταῖροι τριάκοντα, εἰς οὓς διενεμήθη συνοπτικὴ κατάστασις τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ ἔτους 1910. Γενομένης ψηφοφορίας ἐξελέγησαν Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ὁ κ. Σπ. Σακελλαρόπουλος, Ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Λ. Σῶχος, α' Γραμματεὺς ὁ κ. Χ. Ἠλιόπουλος καὶ β' Γραμματεὺς ὁ κ. Μ. Κύρης. Εἶτα γενομένης ψηφοφορίας διὰ ψηφοδελτίων ἐξελέγησαν μέλη τῆς ἐξελεγκτικῆς καὶ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπιτροπείας οἱ κ. κ. Α. Θ. Ματάλας, Α. Θ. Τυπάλδος Μπασιᾶς, Β. Θεοδωρόπουλος, Γ. Κλοντηρόπουλος καὶ Μ. Κύρης.

Μετὰ ταῦτα ὁ Γραμματεὺς τῆς Συνελεύσεως κ. Χρ. Ἠλιόπουλος ἀνέγνωσε τὴν κάτωθι ἔκθεσιν τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπείας περὶ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ ἔτους 1910. Γενομένης συζητήσεως ἡ Συνέλευσις ἐνέκρινεν ὁμοφώνως τὴν διαχείρισιν τοῦ ἔτους 1910 καὶ ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς πρὸς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον καὶ τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῆς πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους τῆς Ἑταιρείας.

Ἀκολούθως ὁ Γραμματεὺς τοῦ Συμβουλίου κ. Χρ. Τσούντας ἀνέγνωσε τὴν ἐν σελ. 53 ἔκθεσιν τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ ἔτος 1910. Ἡ συνεδρίασις διελύθη περὶ ὥραν 12ην.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

Πρὸς τὴν Συνέλευσιν τῶν Ἑταίρων τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Κύριε Πρόεδρε,

Οἱ ὑπογεγραμμένοι ἀποτελοῦντες τὴν ἐξελεγκτικὴν ἐπιτροπείαν τῆς Ἑταιρείας, προσκληθέντες διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 901 τῆς 28 Δεκεμβρίου 1910 ἐγγράφου τοῦ Προεδρείου, ἐπελήφθημεν τῆς ἐξελέγξεως τῆς κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 1910 οἰκονο-

μικῆς διαχειρίσεως τῆς Ἑταιρείας, ἐκ τῶν λογαριασμῶν καὶ λογιστικῶν βιβλίων τῆς ὁποίας ἐξάγονται τὰ ἑξῆς ἀποτελέσματα :

Α'. Χρηματικον

Ταμεῖον.

α'. Χρέωσις.

Ὑπόλοιπον μετρητῶν εὑρεθὲν ἐν τῷ Ταμείῳ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 κατὰ τὴν βεβαίωσιν τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπείας	Δρ.	687.65
Εἰσπραχθέντα ἀπὸ ἔσοδα Γενικοῦ προϋπολογισμοῦ	»	155,011.95
» » προκαταβολὰς	»	1,569.—
» » Τράπεζαν Γ.Π.Σκουζὲ (ἔντοκος κατάθεσις)	»	131,500.—
» » Ταμεῖον Λαχείου Ἐθν. Στόλου καὶ Ἀρχαιοτήτων	»	75,000.—
Τὸ ὅλον	Δρ.	363,768.60

β'. Πίστωσις.

Πληρωθέντα εἰς ἔξοδα Γενικοῦ Προϋπολογισμοῦ	Δρ.	171,622.06
» » Τράπεζαν Γ. Π. Σκουζὲ (ἔντοκος κατάθεσις)	»	186,364.10
» » ἐγγυοδοσίας	»	1,500.—
Ὑπόλοιπον μετρητῶν εὑρεθὲν ἐν τῷ Ταμείῳ τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910 κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν	»	4,282.44
Τὸ ὅλον	Δρ.	363,768.60

Β'. Εσοδα και Εξοδα

α'. Ἔσοδα.

Ἀπὸ εἰσφορὰς	Δρ.	2,465.—
» τόκους καὶ μερίσματα	»	28,895.80
» ἔσοδα ἐκ δημοσιευμάτων	»	3,871.30
» » » πωλήσεως ἐκμαγείων	»	760.—
» » διάφορα	»	1,908.05
» » ἐκ τοῦ Λαχείου	»	115,000.—
» » » κεκλεισμένων χρήσεων	»	18.—
» » ἐξ ὑπολοίπου ἀδιαθέτων πιστώσεων παρελθ. ἐτῶν	»	16,610.41
Τὸ ὅλον	Δρ.	169,528.26

β'. Ἔξοδα.

Εἰς μισθοὺς τοῦ προσωπικοῦ τῶν Γραφείων	Δρ.	10,556.60
» » » » τῆς Βιβλιοθήκης	»	1,440.—
» » » » ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτήτων	»	22,026.30
» μισθούς, ἀμοιβὰς καὶ ἀποζημιώσεις τοῦ Μουσείου τῶν καλῶν τεχνῶν, τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου καὶ τοῦ ἐργαστηρίου τῶν ἐκμαγείων κατὰ τὸν Νόμον ͵ΓΤϞΒ'	»	12,600.—
» ἔξοδα γραφείων, διαχειρίσεως καὶ Βιβλιοθήκης	»	9,186.05
» ἀνασκαφὰς καὶ συντήρησιν ἀρχαίων μνημείων	»	95,973.89
» δημοσιεύματα	»	10,693.—
» διαφόρους δαπάνας καὶ ἀπρόοπτα ἔξοδα	»	3,559 07
» ἔξοδα κεκλεισμένων χρήσεων	»	3,493.35
Τὸ ὅλον	Δρ.	169,528.26

Γ'. Γενικος Ισολογισμος

α'. Ἐνεργητικόν.

Τὸ ἐνεργητικὸν τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910 ἀνήρχετο εἰς ... Δρ. 874,037.41

ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἑξῆς:

1)	ἀπὸ μετρητὰ ἐν τῷ Ταμείῳ	Δρ.	4,282.44
2)	» μετοχὰς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης	»	131,320.—
3)	» ὁμολογίας Ἐθνικοῦ Δανείου ἑνοποιήσεως 1898	»	171,795.75
4)	» ὁμολογίας Πατριωτικοῦ Δανείου τῶν 30,000,000	»	35.—
5)	» ὁμολογίας Ἐθνικοῦ Δανείου Κεφαλαιοποιήσεως	»	640.—
6)	» προκαταβολάς	»	2,116.—
7)	» ἐντόκους καταθέσεις παρὰ τῇ Τραπέζῃ Γ. Π. Σκουζὲ	»	115,613.50
8)	» ἐντόκους καταθέσεις παρὰ τῇ Τραπέζῃ τῆς Ἀνατολῆς	»	60,000.—
9)	» ἐντόκους καταθέσεις παρὰ τῇ Τραπέζῃ Ἀθηνῶν	»	60,000.—
10)	» ἀκίνητα κτήματα	»	65,170.24
11)	» κατάστημα τῆς Ἑταιρείας	»	259,863.80
12)	» παρακαταθήκας δι' ἀρχαιολογ. ἔργα	»	3,200.68
	Τὸ ὅλον	Δρ.	874,037.41

β'. Παθητικόν.

Τὸ δὲ παθητικὸν κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910 ἀνήρχετο εἰς Δρ. 874.037.41

ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἑξῆς:

1) ἀπὸ ὑπόλοιπον παρακαταθήκης δι' ἀνασκαφὰς ἐν Κεφαλληνίᾳ	Λεπ.	26
2) » τὸ Κεφάλαιον τῆς Ἑταιρείας.....	Δρ.	874,037.15
Τὸ ὅλον........	Δρ.	874,037.41

Δ'. Περιουσια της Αρχαιολογικης Εταιρειας

Κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910 ἡ περιουσία τῆς Ἑταιρείας ἀνήρχετο εἰς.............................. .. Δρ. 874,037.15

ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ἑξῆς :

1) ἐκ τοῦ ὑπολοίπου τοῦ Ταμείου κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	Δρ.	4,282.44
2) » 56 μετοχῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης...............	»	131,320.—
3) » 1697 ὁμολογιῶν Ἐθνικοῦ Δανείου ἑνοποιήσεως 1898	»	171,795.75
4) » 35 » Πατριωτικοῦ Δανείου 30,000,000 ..	»	35.—
5) » μιᾶς ἀποδείξεως καὶ ἑνὸς ὁριστικοῦ τίτλου τοῦ Ἐθνι- Δανείου Κεφαλαιοποιήσεως	»	640.—
6) » προκαταβολῶν	»	2,116.—
6) ἐξ ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῇ Τραπέζῃ Γ. Π. Σκουζὲ	»	115,613.50
8) » » » » » » τῆς Ἀνατολῆς.	»	60,000.—
9) » » » » » » Ἀθηνῶν	»	60,000.—
10) » ἀκινήτων κτημάτων	»	65,170.24
11) ἐκ τοῦ καταστήματος τῆς Ἑταιρείας	»	259,863.80
12) » παρακαταθηκῶν δι' ἀρχαιολογικὰ ἔργα	»	3,200.68
Τὸ ὅλον.............	Δρ.	874,037.41
ἐξ ὧν ἀφαιρουμένων τῶν ὀφειλομένων εἰς ὑπόλοιπον παρακαταθήκης δι' ἀνασκαφὰς ἐν Κεφαλληνίᾳ λεπτῶν		26
Ὑπολείπεται καθαρὰ περιουσία τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910.....	Δρ.	844,037.15

Ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω περιουσίας ἡ Ἑταιρεία κέκτηται καὶ διάφορα δημοσιεύματα· ἤτοι Ἀρχαιολογικὴν Ἐφημερίδα, Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολοκῆς Ἑταιρείας κ.λ.π. καταγεγραμμένα ἐν ἰδιαιτέρῳ βιβλίῳ, ἐξ ὧν ἐπωλήθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1910 καὶ εἰσεπράχθησαν δραχμαὶ 3,871.30, αἵτινες ἐνεγράφησαν εἰς τὰ ἔσοδα τῆς Ἑταιρείας ὑπὸ τὸ Κεφάλαιον Α', ἄρθρον 4, ἤτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων κατὰ δραχμὰς 4,128.70.

Ἡ γενομένη ἐξέλεγξις ἀπέδειξεν ὅτι ἡ διαχείρισις εἶνε κατὰ πάντα ἀκριβὴς καὶ ὅτι ἐτηρήθησαν ἀνελλιπῶς τὰ βιβλία τοῦ Ταμείου καὶ τοῦ Λογιστηρίου. Διὰ τοῦτο θεωροῦμεν καθῆκον νὰ προτείνωμεν, ὅπως ἡ Συνέλευσις ἐγκρίνῃ τὴν διαχείρισιν τοῦ λήξαντος ἔτους 1910 ὡς ὀρθῶς γενομένην, ἐπικυρώσῃ τὸν Ἰσολογισμὸν καὶ Ἀπολογισμὸν τοῦ ἔτους 1910 καὶ ἐκφράσῃ τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς πρὸς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον, συνάμα δὲ καὶ τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῆς πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους τῆς Ἑταιρείας διὰ τὴν ἐπιμέλειαν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἑαυτῶν καθηκόντων.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 8 Ἰανουαρίου 1911.

Τὰ μέλη τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπείας

Β. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

Α. Ε. ΚΡΙΕΖΗΣ

ΓΡΗΓ. ΓΡΗΓΟΡΑΚΙΣ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1910

α'). Ἐξεδόθησαν τὰ ἑξῆς:

1) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς τοῦ ἔτους 1909 τεῦχος δ' εἰς 500 ἀντίτυπα.

2) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς τοῦ 1910 τεῦχος α'-β' εἰς 500 ἀντίτυπα.

3) Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων ὑπὸ Γ. Παπαβασιλείου (Βιβλιοθήκη Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας) εἰς 500 ἀντίτυπα.

β') Ἐπωλήθησαν καὶ διετέθησαν τὰ ἑξῆς:

1) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς. Α' Περίοδος (1837-1860). Ἐδωρήθησαν ἓν ἀντίτ. τοῦ 1ου τεύχ. 2 τοῦ 2ου 2 τοῦ 3ου καὶ 1 τοῦ 4ου τεύχ. 1837, 5 τοῦ 1838, 2 τοῦ 11ου 1838-1839, 1 τοῦ 12ου, 1 τοῦ 13ου, ἀνὰ 2 τοῦ 15ου καὶ 17ου, 1 τοῦ 18ου, ἀνὰ 2 τῶν τευχῶν 19ου μέχρι τοῦ 29ου καὶ ἀνὰ 2 τοῦ 50ου μέχρι 55ου (1839-1860).

2) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς. Β' Περίοδος. (1862-1874). Ἐπωλήθησαν ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον τῶν τευχῶν Ε', ΙΓ' καὶ ΙϚ' ἀντὶ δραχμῶν 7. Ἐδωρήθησαν ἀνὰ δύο ἀντίτυπα τῶν τευχῶν Α'-ΙΒ', ΙΓ' καὶ ΙϚ' καὶ ἀνὰ ἓν τῶν τευχῶν ΙΔ' καὶ ΙΕ'.

3) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς. Γ' Περίοδος (1883-1910). Ἐπωλήθησαν ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον τοῦ τεύχους α'-β' τοῦ 1884 καὶ γ' τοῦ 1885, ἀνὰ ἓν τῶν τόμων 1890, 1891, 1893 καὶ 1894, 1 τοῦ τεύχους γ' καὶ 2 τοῦ δ' 1894, 2 τόμοι 1895, 1 τοῦ 1896, 2 τοῦ 1897, 1 τοῦ τεύχους γ'-δ' 1897, 2 τοῦ 1898, 1 τεῦχος α'-β' 1898, εἷς τόμος 1899, ἀνὰ 3 τόμοι τῶν ἐτῶν 1900 καὶ 1901, ἀνὰ 5 τόμοι τοῦ 1902 καὶ 1903, ἀνὰ 1 τῶν 1904 καὶ 1905, 3 τόμοι τοῦ 1906 2 1907, 2 τεύχη γ'-δ' 1907, 7 τόμοι 1908, 1 τεῦχος γ'-δ' 1908, 3 τόμοι 1909

καὶ 98 τεύχη δ' τοῦ 1909, 78 τεύχη α'-β' τοῦ 1910 ἀντὶ δραχμῶν 2,862,50. Ἐδωρήθησαν ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον τῶν τόμων 1883 ἕως 1888, δύο τόμοι τοῦ 1689, ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον τῶν τόμων 1890 ἕως 1888, δύο τόμοι τοῦ 1889, ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον τῶν τόμων 1890 ἕως 1904, ἓν ἀντίτυπον τοῦ τεύχους α'-β' 1904, 1 ἀντίτυπον τῶν ἐτῶν 1905-1906, 2 τόμοι 1907, 2 τόμοι 1908, 1 τεῦχος γ'-δ' 1908 9 ἀντίτυπα τεύχους α'-β'-γ' 1909. Διενεμήθησαν 193 ἀντίτυπα 4ου τεύχους 1909 καὶ 204 ἀντίτυπα α'-β' τεύχους 1910.

4) Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας 1842-1908. Ἐπωλήθησαν ἀνὰ δύο ἀντίτυπα τῶν ἐτῶν 1848, 1872, 1873, 1874, 1876, 1877, 1878, 1879, 1881, 1884, 1885, 1887, 1890, 1894-1896, ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον τῶν ἐτῶν 1871, 1880, 1882, 1883, 1888, 1889 καὶ 1897, ἀνὰ τρία τῶν ἐτῶν 1898, 1899, 1901 καὶ 1903, ἀνὰ πέντε τῶν 1892, 1893 καὶ 1904, ἓξ τοῦ 1903, 1 τοῦ 1909, 14 τοῦ 1906, 15 τοῦ 1907 καὶ 18 τοῦ 1908 ἀντὶ δραχ 510. Ἐδωρήθησαν ἀνὰ 1 τῶν ἐτῶν 1871, 1876, 1877, 1879, 1880, 1805, 1887-1894, 1905 καὶ 1906, ἀνὰ δύο τῶν ἐτῶν 1872-1874, 1878, 1881-1884, 1886, 1895, 1897-1904 καὶ 1908, ἀνὰ 3 τῶν ἐτῶν 1896 καὶ 1907.

5) Ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι. Ἐπωλήθη ἓν ἀντίτυπον ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

6) Γενικαὶ συνελεύσεις τῶν μελῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Ἐπωλήθησαν ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον τῶν ἐτῶν 1868 καὶ 1869 ἀντὶ δραχμῶν 2, ἐδωρήθη δὲ ἀντίτυπον 1.

7) Ἱστορία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας τῶν ἐτῶν 1837-1900. Ἐδωρήθησαν ἀντίτυπα 2.

8) Κατάλογος τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐπιγραφικοῦ Μουσείου. Ἐπωλήθη ἓν ἀντίτυπον ἀντὶ δραχ. 12,50 καὶ ἐδωρήθη 1.

9) Τὸ Ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ. Ἐπωλήθη ἓν ἀντὶ δραχμῶν 15 καὶ ἐδωρήθησαν 6 ἀντίτυπα.

10) Τὰ εὑρήματα τοῦ ναυαγίου τῶν Ἀντικυθήρων. Ἐδωρήθησαν 2 ἀντίτυπα.

11) Μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος. Τόμος Α΄. Ἐδωρήθησαν 5 ἀντίτυπα.

12) Ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Ἀκροπόλεως 1885-1890. Ἐπωλήθη ἓν πρὸς δραχμὰς 50 καὶ ἐδωρήθησαν 8 ἀντίτυπα.

13) Comptes Rendus du Congrès International d'Archéologie, 1re Sésion-Athènes 1905. Ἐπωλήθησαν ἓξ ἀντὶ δραχμῶν 36 καὶ ἐδωρήθη ἓν ἀντίτυπον.

14) Αἱ προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις Διμινίου καὶ Σέσκλου ὑπὸ Χ. Τσούντα. Ἐπωλήθησαν 5 ἀντὶ δραχμῶν 175 καὶ διενεμήθησαν 11 ἀντίτυπα.

15) Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων ὑπὸ Γ. Παπαβασιλείου. Ἐπωλήθησαν 7 ἀντὶ δραχμῶν 70 καὶ διενεμήθησαν 44, ἕτερα δὲ 30 παρεδόθησαν τοῖς βιβλιοπώλαις Μπὰρτ-Ἐλευθερουδάκη πρὸς πώλησιν.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

τῶν πρὸς πώλησιν ὑπαρχόντων ἐντύπων ἐν τῇ ἀποθήκῃ
τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910.

I

Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς

Α΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

(1837—1860)

Ἔτη	Τεύχη	Ἀριθμὸς ἀντιτύπων τευχῶν
1837	1	153
»	2	204
»	3	193
»	4	202
1839	11	1
»	12	1
»	15	3
»	17	9
1840	18	1
»	19	19
»	20	10
»	21	16
1841	22	23
»	23	27
»	24	26
1842	25	45
»	26	56
»	27	48
»	28	27
1843	29	33
1858	50	86
1859	51	320
1860	53	46
»	54	15
»	55	41

II

Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς

Β΄. ΠΕΡΙΟΔΟΣ

(1862 καὶ 1869-1874)

Τοῦ ἔτους 1862 ὑπάρχουσι σειραὶ πλήρεις 272 ἑκάστη ἀποτελουμένη ἐκ δώδεκα τευχῶν ὑπὸ στοιχεῖα Α-ΙΒ΄. Τὰ μεμονωμένα τεύχη τοῦ 1862 καὶ τὰ τῶν ἐτῶν 1869-1874 ἔχουσιν οὕτω:

Ἔτη	Τεύχη	Ἀριθμὸς ἀντιτύπων τευχῶν
1862	β΄	13
»	γ΄	4
»	δ΄	19
»	ε΄	7
»	ϛ΄	16
»	ζ΄	4
»	η΄	6
»	θ΄	28
»	ι΄	24
»	ια΄	19
»	ιβ΄	11
1869	ιγ΄	164
1870	ιδ΄	120
1872	ιε΄	301
1873	ιϛ΄	302
1874	ιζ΄	295

III

Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς

Γ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

(ἀπὸ τοῦ ἔτους 1883 κ. ἑ.)

α΄) Πλήρεις σειραί.

Ἐν τῇ ἀποθήκῃ τῆς Ἑταιρείας ὑπάρχουσι πρὸς πώλησιν ἑξήκοντα (60) πλήρεις σειραὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος τῆς

Γ' Περιόδου τῶν ἐτῶν 1883-1909 συμπεριλαμβανομένου. Ἑκάστη τῶν 60 σειρῶν τιμᾶται δραχμὰς 675.

β) Μεμονωμένοι τόμοι καὶ τεύχη

Ὑπάρχουσι προσέτι καὶ οἱ ἑξῆς τόμοι πωλούμενοι μεμονωμένοι ἕκαστος δραχμὰς 25, ἕκαστον δὲ τεῦχος δραχμὰς 6,25.

Ἔτη	Ἀριθμὸς τόμων	Ἀριθμὸς τευχῶν α	β	γ	δ
1883	113	—	—	7	6
1884	125	1	1	17	—
1885	34	1	1	—	2
1886	23	1	1	—	4
1887	30	2	—	—	1
1888	39	—	—	2	2
1889	39	—	—	—	—
1890	37	—	—	2	2
1891	43	—	—	—	—
1892	45	1	—	—	—
1893	66	—	—	—	1
1894	69	1	1	7	—
1895	24	29	4	4	—
1896	17	—	—	8	8
1897	22	1	1	—	—
1898	17	—	—	1	—
1899	10	—	8	8	19
1900	20	—	—	3	1
1901	13	—	—	3	3
1902	6	—	—	7	7
1903	2	—	—	5	5
1904	10	—	—	9	9
1905	107	—	—	3	3
1906	94	—	—	8	8
1907	80	10	10	—	—
1908	93	—	—	11	11
1909	117	—	—	—	32
1910	—	210	210	—	—

IV

Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας

Ἔτος	Ἀριθμὸς ἀντιτύπων	Ἔτος	Ἀριθμὸς ἀντιτύπων
1842.......	84	1889......	137
1848—1849....	177	1890......	95
1858—1859....	234	1891......	158
1871—1872....	613	1892......	175
1872—1873....	96	1893......	217
1873—1874....	256	1894......	63
1874—1875....	619	1895......	64
1876—1877....	502	1896......	56
1877—1878....	524	1897......	70
1878—1879....	645	1898......	63
1879—1880....	593	1899......	60
1880—1881....	564	1900......	43
1881—1882....	380	1901......	21
1882—1883....	111	1902......	23
1883.......	60	1903......	18
1884.......	19	1904......	16
1885.......	126	1905......	16
1886.......	84	1906......	22
1887.......	67	1907......	33
1888.......	143	1908......	65

V

Γενικαὶ Συνελεύσεις

τῶν ἑταίρων τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας τῶν ἐτῶν 1860 - 1870.

Ἔτος	Φυλλάδια
1860	196
1861	346
1862	271

Ἔτος	Φυλλάδια
1863	245
1864	20
1866	315
1867	42
1868	72
1869	112
1870	171

VI

Ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι

ἀνακαλυφθεῖσαι καὶ ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συλλόγου. Ἐν Ἀθήναις 1852-1855.

Ἔτος	Φυλλάδιον	Ἀντίτυπα
1852............	ϛ′	85
1855............	γ′	238

VII

Πρακτικὰ τῆς ἐπὶ τοῦ Ἐρεχθείου ἐπιτροπῆς

ἢ ἀναγραφὴ τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τοῦ Ἐρεχθείου. Ἐν Ἀθήναις 1853 Ἀντίτυπα 43, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 1.

VIII

Ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαὶ

κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνέκδοτοι, ἐκδιδόμεναι δαπάνῃ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Ἐν Ἀθήναις 1860. Ἀντίτυπα 139, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχ. μιᾶς.

IX

Κατάλογος τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐπιγραφικοῦ Μουσείου

ἐκδιδόμενος ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Τόμος πρῶτος.

Ἐπιγραφαὶ ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως. Τεῦχος πρῶτον. Ἀρχαϊκαὶ ἀναθηματικαὶ ἐπιγραφαὶ ὑπὸ H. G. Lolling. Ἐν Ἀθήναις 1899, ἀντίτυπα 246, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 12,50.

X

Τὸ Ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ

καὶ ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν, ὑπὸ Π. Καββαδία. Ἀθήνησι 1900, ἀντίτυπα 138, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 15.

XI

Ἱστορία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας

ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1837 ἱδρύσεως αὐτῆς, μέχρι τοῦ 1900 ὑπὸ Π. Καββαδία. Ἐν Ἀθήναις 1902, ἀντίτυπα 681 ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχμῶν 3.

XII

Εὑρετήριον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος

τῆς τρίτης περιόδου, συνταχθὲν ὑπὸ Ἀλεξ. Λαμπροπούλου. Τόμος πρῶτος, περιλαμβάνων τὰ ἔτη 1883-1887. Ἐν Ἀθήναις 1902, ἀντίτυπα 314, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχμῶν 30.

XIII

Τὰ εὑρήματα τοῦ ναυαγίου τῶν Ἀντικυθήρων

Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς τεῦχος γ' καὶ δ' 1902.

Ἀντίτυπα 102, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχμῶν 5.

XIV

Μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος

(Τόμος Α' 1906)

Πίνακες 1-33. Γλυπτὰ ἐκ τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀντίτυπα 239, ὧν ἕκαστον πωλεῖται δραχ. 25.

XV

Comptes Rendus du Congrès International d'Archéologie. 1re Session. Athènes 1905. 'Αντίτυπα 1414, ὧν ἕκαστον πωλεῖται δραχ. 6.

XVI

Ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Ἀκροπόλεως

ἀπὸ 1885-1890 ὑπὸ Π. Καββαδία καὶ Γ. Καβεράου. Ἐν Ἀθήναις 1907. Ἐν ὅλῳ ἀντίτυπα 270, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δρ. χρ. 50.

XVII

Αἱ προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις

Διμηνίου καὶ Σέσκλου ὑπὸ Χ. Τσούντα. Ἀντίτυπα 260, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχ. χρ. 50.

XVIII

Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων

ὑπὸ Γ. Παπαβασιλείου. Ἐν Ἀθήναις 1910. Ἀντίτυπα 449 ὧν ἕκαστον πωλεῖται δραχμῶν 10.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Α'.

Κατάλογος βιβλίων άγορασθέντων κατά τό έτος 1910.

Aly W. Der kretische Apollonkult 1908.

L' Anthropologie 1909.

Ἀντωνοπούλου Σ. Μικρὰ Ἀσία 1907.

Altmann W. Die römischen Grabaltäre der Kaiserzeit 1905.

Bechtel Fr. Spitznamen 1898.

Boesch Θεωρός 1908.

Boll Fr. Griechische Liebeszauber aus Aegypten 1910.

Brauchtisch G. Die Panathenäischen Preisamphoren. 1910

Bruck E. Zur Geschichte der Verfügungen von Todeswegen im altgriechischen Recht. 1909.

Buday A. Le limes romain en Allemagne 1910.

Byzantinische Zeitschrift 1910.

Byzantinisches Archiv. Heft. 4. 1910.

Bulletin d'Epigraphie Grecque. Année 1907 - 1908 par S. Reinach. 1909.

Boisacq. Dictionnaire étymologique de la langue grecque 5me Livraison. 1907-1910.

Catalogus Dissertationum der Buchhandlung G. Fock. 1910.

Cavaignac E. Etudes sur l'histoire Financière d'Athènes 1908.

Chassinat. Catalogue géneral des antiquités Égyptiennes Vol I. 1901.

Collitz und *Bechtel.* Sammlung der griechischen Dialekt-Inschriften. IV, 3. 1910.

Curtius E. - Adler F. Olympia die Ergebnisse.
1) Topographie. Geschichte Vol I. 1897.
2) Baudenkmäler » II. 1892.
3) Bildwerke » III. 1897.
4) Bronzen » IV. 1890.
5) Inschriften » V. 1896.

Deimling Die Leleger. 1862.

Deneken Fr. De Theoxeniis 1881

Deonna W. Les statues de terre-cuite en Grèce 1906.

Diehl C. Manuel d'art Byzantin. 1910.

Dieterich A. Mutter Erde. 1905.

Dondorff H. Die Ionier auf Euböa. 1860.

Durm J. Die Baukunst der Griechen 1910.

Dussaud R. Les civilisations préhelleniques 1910.

Δημητριάδου Χ. Τὰ χημικὰ λιπάσματα. Σ. Ω. Β. 1910.

Einleitung in die Altertumswissenschaft. Τόμ. II 1910.

Ehrenreich. Die allgemeine Mythologie und ihre ethnologischen Grundlangen. 1910.

Νέος Ἑλληνομνήμων ὑπὸ Σ. Λάμπρου. Τόμ. Ϛ' 1909.

Ἔργα Δ. Βικέλα Σ. Ω. Β. 1909.

Ἐφημερὶς Νομισματικῆς Ἀρχαιολογίας 1909-1910.

Evans A. Scripta Minoa Τόμ. I 1910

Εὐαγγελίδου Τρ. Ἡ νῆσος Σέριφος. 1909.

Faure E. Histoire de l'Art 1909.

Foucart P. Athèniens dans la Chersonèse de Thrace. 1910

Führer durch das K. K. Staatsmuseun in Aquileja. 1910

Furtwängler Ad. Antike Gemmen I-II-III 1900.

Grenfell and *Hunt.* The Oxyrrhynchos Papyri I-V 1908.

Gruppe O. Die mythologische Literatur. 1908.

Gurlitt C. Antike Denkmalsäulen in Konstantinopel. 1908.

Harrison E. Prolegomena to the Study of Greek Religion 1908.

Hermes 1910.

Hock G. Griechische Weihegebräuche 1905.

Hogarth D. Ionia and the East 1909.

Τὸ Ἡρῷον τοῦ Ἀγῶνος 1910 1-5.
Inscriptiones Graecae ad res Romanas pertinentes IV, 2, 1909.
Kekulé von Stradonitz R. Neunundsechzigstes Programm zum Winckelmannsfeste 1909.
Kern Otto. Eleusinische Beiträge 1909.
Kolbe W. Die attischen Archonten 1908.
Köster A Das Pelargikon 1909.
Kühner R. Ausführliche Grammatik der griechischen Sprache 1904.
Kollmann I Plastische Anatomie. 1910. Τόμ. 1. 1910.
Man. 1909.
Meister R. Ein Ostrakon 1909.
Ἡ Μελέτη 1910.
Meyer E. Kleine Schriften 1910.
Monuments et Mémoires (Fondation E. Piot) Vol XVII 1909.
Millet G. Monuments byzantins de Mistra 1910.
Mommsen Theod. Römische Geschichte Τόμοι 4 1908.
Müller E. De Graecorum deorum partibus tragicis 1910.
Murray G. Rise of the Greek Epik 1907.
Mülder D. Die Ilias und ihre Quellen 1910.
Μύλλερ-Λάμπρου, Ἱστορία τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι Τόμ. 1 1909-1910.
Νικολαΐδου Κ. Λεξικὸν τῆς Κουτσοβλαχικῆς Γλώσσης 1909.
Nilsson M Studien zur Geschichte des alten Epeiros 1909.
Nicolei J. Collection papyrographique de Genéve 1909.
Παναθήναια 1910.
Παπαγεωργίου Ἠλέκτρα 1910.
» Ἱστορία τῆς Σκύρου 1909.
Partsch J. Griechisches Bürgschaftsrecht 1910.
Pausaniæ Descriptio Vol III, 2 (Hitzig Her. et Bluemner Hugo) 1910.
Philologus 1910.

Prasek J. Geschichte der Meder und Perser bis zur makedonischen Eroberung. 1906.
Preisigke Fr. Girowesen im Griechischen Ägypten 1910.
Premerstein A. Archaische Grabschrift bei Methana 1909.
Polland F. Geschichte des griechischen Vereinswesens 1909
Περιστιάνη Ι. Γενικὴ Ἱστορία τῆς Κύπρου 1910.
Revue Archéologique 1909.
Robert C. Genethliakon 1910.
Roscher A. Lexicon der griechischen und römischen Mythologie Lief. 61, 62, 63. 1910.
Rouzic-Keller Locmariaquer. La table des Marchands 1910.
Sandys J. Orationes et Epistolae Cantabrigienses 1870-1909.
Schäffer Arn. Demosthenes und seine Zeit 1887
Schmidt E. Kultübertragungen 1909.
Schreiber T. Griechische Satyrspielreliefs 1909.
Sieglin- Gayer. Quellen und Forschungen zur alten Geschichte 1903.
Σπένσερ Ε. Ἀγωγὴ πνευματική, ἠθικὴ καὶ σωματική. Μετάφρασις Ἀδελφῶν Λασκάρεως. Σ. Ω. Β. 1910.
Staïs V. Marbres et Bronzes du Musée National 1910.
Stengel Opferbräuche der Griechen 1910.
Steindorff Monographien zur Weltgeschichte 1900.
Σ. Ω. Β. Οἱ μέλλοντες στρατιῶται 1909.
Struck A. Mistra 1910.
Sudhoff K. Aus dem antiken Badewesen 1910.
Süss W. Ethos 1910.
Sundwall J. Zur Frage von dem neunzehnjährigen Schaltcyclus in Athen 1909-1910.
» Nachträge zur Prosopographia Attica 1910.
Σωτηριάδου Γ. Χρονολογίαι τῆς παγκοσμίου Ἱστορίας Σ.Ω Β. 1909.
Scheer E. Lycophronis Alexandra 1908.
Schwartz Ed. Charakterköpfe aus der Antiken Literatur δύο τόμοι 1910.

Teloni B. Letteratura Assira 1903.
Thallheim Th. Xenophontis Scripta Minora 1903 I.
Thieme V. und *Becker F.* Allgemeines Lexikon 1907.
Villa—Γρατσιάτου Ψυχολογία 1909.
Wachtler. Die Blütezeit der griechischen Kunst im Spiegel der Reliefsarkophage 1910.
Wilke G. Spiral—Mäander—Karamik und Gefässmalerei. 1910.
Wiunicki — Kimakowicz. Spinn und Webewerkzeuge 1910.
Ziebarth E. Aus dem griechischen Schulwesen 1909

B'.

Κατάλογος βιβλίων δωρηθέντων τῇ Ἑταιρείᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1910.

«Ἀθηνᾶ», περιοδικὸν 1910.
American Journal of Archaeology Vol. XIV 1910.
Analecta Bollandiana 1910.
Annual Report of the Archaeological Survey of India 1909-1910.
Annual Report of the British School of Athens N° XV, 1908-1909.
Archeological Ertesitö 1910.
Atti della R. Accademia dei Lincei. Notizia degli Scavi 1910.
Βέη Ν. Σύνταγμα ἐπιγραφικῶν μνημείων Μετεώρων κ.λ.π 1910.
» » Φιλολογικαὶ παρασημειώσεις εἰς τὸ τυπικὸν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος 1909.
» » Τὸ περὶ κτίσεως τῆς Μονεμβασίας χρονικόν 1909.
» » Über die Konstruktion von διαφέρειν (gehören) mit dem Genetiv 1909.
Βογιατζίδου. Μικρὰ ἀνέκδοτα ἐκ Μετεώρων.
Bulletino de Paletnologia Italiana. Tome VI. 1910.
Bulletin of Archaeological Institute of America 1910 Vol. I.

Bulletin de Correspondance Hellénique. 1910.
Bulletin de la Société Archéologique d'Alexandrie N° 12. Tom. 3 1910.
Buturas A. Ein Kapitel der historischen Grammatik 1910.
Βυζαντινὰ Χρονικά. Tome XV 1909.
Classical Philology. Vol. IV-V. 1909 καὶ 1910.
Comparetti D. Laminette Orfiche 1910.
Courouniotis C. Catalogue illustré du Musée d'Olympie 1909.
Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας. Τόμ. 7 Τεῦχ. 25 1910.
Δελτίον τῆς Φιλαρχ. Ἑταιρείας Ἀλμυροῦ «ἡ Ὄθρυς». Τεῦχος 6. 1906.
Δραγούμη Σ. Ἐρεχθεὺς-Ἀθηνᾶ 1910.
Drerup. E. De Codicum Isocrateorum Auctoritate 1894.
» » Isocratis Opera omnia 1906.
» » Omero 1910.
Δουκάκη Χρ. Μεσσηνιακὰ καὶ ἰδίᾳ περὶ Φαρῶν καὶ Καλαμάτας. Τεῦχ. Β' 1908.
«Ἑλληνισμὸς» 1910.
«*Eranos*» Acta philologica Suecana 1910.
Ἐπετηρὶς Ὑπουργείου Ἐκκλησιαστικῶν κλπ. 1907-1908
Fouilles de Delphes. Tom. 3. (Epigraphie texte).
» » » » 4. (Monuments, figures).
Γεωργιάδου Α. Μελέτη νέας λεωφόρου ἐν τῇ πόλει Περικλέους καὶ Ἀσπασίας 1908.
» » Πίναξ Ἀθηνῶν 1908.
Γιαννοπούλου Ν. Θεσσαλικαὶ προελληνικαὶ ἐπιγραφαὶ 1908.
Hamdy-Bey. Le tumulus de Nemroud-Dagh 1883.
Institut d'Estudis Catalans.
Jahrbuch des K. D. Archäologischen Instituts. Vol. XXV 1910.
Jahrbuch für Altertumskunde 1909.
Jahreshefte des Öster. Archäolog. Institutes. Wien. 1910. Band. XIII.

Journal of Hellenic Studies. XXX. 1910
» of the Anthropological Institute. Vol. XXXIX. 1909.
Καρδαμάτη Ι Περὶ τῆς ἐν τῇ Ἠπειρωτικῇ Ἑλλάδι Ἑλονοσίας. 1910.
» » Αἱ ἐξυγιαστικαὶ ἐργασίαι περὶ τῆς Ἑλονοσίας 1910.
Κυπαρίσση Ν. «Καλόν, Φύσις, Τέχνη» 1910.
Löwy E. Typenwanderung 1909
«*Memnon*» Τόμος 3. 1909
Memoires des antiquaires du Nord 1908-1909.
» de l'Institut Genevois. Tom XX, 1906-1910.
Mitteilungen des Kaiserlich Deutschen Archäologischen Instituts. Athenische Abteilung 1910.
» » Römische » »
Μυστακίδου Β Ἡ Ἀρχαιολογία τῶν Ἀνατολικῶν Ἐθνῶν κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα 1902.
» » Χάρτης τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.
Macridy-Bey. A travers les Necropoles Sidoniennes 1904
Μπούτουρα Α. Τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν ἐν τῇ Νεοελληνικῇ 1910.
Niemann G. Der Palast Diocletians in Spalato 1910.
Παπαγεωργίου Π. Κλυταιμήστρα-Κλυταιμέστρα 1910.
«Πάτρια» 1910.
Παράρτημα «Ἀθηνῶν» 1910.
Pernier L. Vestigia di una cittá Ellenica Arcaica in Creta 1910.
Proceedings of the Cambridge Antiquarian Society. LII, 1908.
Pfuhl E.-Χ. Τσούντα. Αἱ προϊστορικαὶ Ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου 1910.
Ραγκαβῆ Α. Ἱστορία Καλλιτεχνίας 1865.
Ράδου Κ. Ναυτικαὶ ἀρχαιολογικαὶ σελίδες 1909.
» » Διεθνὴς ναυτικὴ ἔκθεσις Βορδώ 1909.
» » La marine Grecque pendant la guerre de l'independance 1907.

Ρικάκη. Βεράτιον 1910.
Revue d'archéologie et d'anthropologie de pays Tchèques 1910.
» des études Grecques 1910.
Premerstein A. v. Kleobis und Biton 1910.
» » Athenischer Ehrenbeschluss 1911.
Smith E. The tomb of Akbar (Archaeological Survey of India vol XXXVI) 1909.
Σάββα-Καρδαμάτη. Ἡ Ἑλονοσία ἐν Ἑλλάδι 1910.
Svoronos J. Leçons Numismatiques 1910.
Σβορώνου Ι Τὸ ἐν Σαλαμῖνι Τρόπαιον 1910.
» » L. Curtius. Ὁ Κριτικὸς κλπ. 1910.
» » Νέαι Ἑρμηνεῖαι ἀρχαίων ἀναγλύφων 1910.
Σκλαβούνου Γ. Ἡ Ἀνατομικὴ τοῦ Ἀνθρώπου 1908.
Τζαρτζάνου Α. Περὶ τῆς Θεσσαλικῆς Διαλέκτου 1909.
Trendelenburg A. Φαντασίαι. Berl Programm zum 70-Winckelmannsfeste. 1910.
Χατζῆ Α. Οἱ Ραούλ, Ραλ, Ράλαι (1080-1800) 1909.
Χασιώτου Γ. Βυζαντιναὶ σελίδες 1910.
» » Ἡ γλῶσσα τοῦ Ἕλληνος 1909.
» » Περὶ τῶν δημωδῶν μνημείων 1910.
Versakis J. Das Skenengebäude des Dionysostheaters 1910.
» » Das Brauronion und die Chalkothek 1910.
Wolters P. Ein Apotropaion aus Baden im Aargau 1909.
» » «Adolf Furtwängler» 1910.
Zeitschrift für Ethnologie 1910
Ζησίου Κ. Ἱστορία τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Μέρος Α'. 1910.
Ζολώτα Α. Βραχεῖαι ἐπανορθώσεις καὶ προσθῆκαι εἰς τὰς Χιακὰς Ἐπιγραφὰς 1908.
» » Βυζαντιακὰ δακτύλια ἐν Χίῳ 1908.
» » Συναγωγὴ Χιακῶν καὶ Ἐρυθριακῶν Ἐπιγραφῶν 1909.
Ζερβοῦ Σ. Ἀετίου περὶ τῶν ἐν μήτρᾳ παθῶν. 1901.
» » Ἀετίου περὶ δακνόντων ζώων κλπ. 1908.

» » Par quelle méthode pouvons-nous guerir radicalement la pthisie pulmonaise? 1909.

» » Curieuses expériences sur les organes genitaux du Male. 1909.

» » Ueber die männlichen Genitalien e.c.t. 1909.

» » Determination de deux anciens textes medicaux. 1908.

» » Uber die Einführung des ersten Themometers und der ersten Uhr in die medizinische Praxis. 1909.

» » Μαρκελλου περὶ σφυγμῶν 1907.

» » Ἀετίου, περὶ οἰδημάτων κλπ. 1909.

» » Das unveröffentlichte medizinische Werk der Metrodora.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΥ

(ΠΙΝ. Α)

Αἱ κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ 1909 ἀρξάμεναι ἀνασκαφαὶ τοῦ Κεραμεικοῦ ἐξηκολούθησαν ἀπὸ τοῦ τέλους Φεβρουαρίου μέχρις ἀρχῶν Σεπτεμβρίου 1910 ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὑπογεγραμμένου ἔχοντος ὡς συνεργάτην τὸν Ἔφορον κ. Γεώργιον Οἰκονόμον. Ἡ παρασκευὴ τοῦ σχεδίου ὑπὸ κλίμακα 1:50 καί ἄλλων ἰχνογραφημάτων τοῦ νεωστὶ ἀποκαλυφθέντος χώρου ἀνετέθη ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας εἰς τὸν Ὑπομηχανικὸν κ. Ἀναστ. Ὀρλάνδον.

Μετὰ τὴν κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος συντελεσθεῖσαν ἀποκάλυψιν τῆς ὁδοῦ τοῦ νεκροταφείου ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ὁδὸν Πειραιῶς εἰσόδου μέχρι τῆς γωνίας τοῦ Δεξίλεω καὶ δὴ μέχρι τοῦ ἀρχαιοτάτου αὐτῆς ἐδάφους, σκοπὸς ἡμῶν ἦτο νῦν νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν αὐτὴν ὁδὸν κατὰ τὴν πρὸς τὸν περίβολον τῆς πόλεως διεύθυνσιν. Ὁ σκοπὸς ἡμῶν ὅμως οὗτος δὲν ἐπληρώθη ἐντελῶς. Ὑποκείμενον τῆς ἐρεύνης ἦτο τὸ τρίγωνον, εἰς οὗ τὴν στενὴν πρὸς Δ πλευρὰν εὑρίσκεται ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος· αἱ δύο μακραὶ πλευραὶ ὁρίζονται πρὸς Β μὲν ὑπὸ τοῦ ἀναλήμματος τῆς κοίτης τοῦ Ἠριδανοῦ, πρὸς Ν δὲ ὑπὸ τοῦ νοτίου χείλους τῆς ὁδοῦ τοῦ νεκροταφείου, ἔνθα ὑπάρχουσιν αἱ πρὸς τιμὴν τοῦ ἐκ Σηλυμβρίας Προξένου Πυθαγόρου καὶ τῶν δύο ἐκ Κερκύρας πρεσβευτῶν ἀνεγερθεῖσαι στῆλαι. Ὁ χῶρος οὗτος μετὰ τὰς μεταξὺ 1870 καὶ 1880 ἀνασκαφάς, ἰδίᾳ δὲ διὰ τῆς βαθμιαίας ἐπιχώσεως, ἣν ἐγέννησαν τὰ μὴ δυνάμενα νὰ ἐκρεύσωσιν ἐκ τῆς σκάφης ἐκείνης ὕδατα, εἶχε τὴν ὄψιν ἐπιπέδου τινὸς καὶ ἐστερημένης ἀρχαίων ἐπιφανείας. Αἱ κατὰ τὸ 1907 γενόμεναι ἔρευναι εἶχον ἀποδείξει διὰ τῆς εὑρέσεως τῶν 1 μέτρον βαθύτερον κειμένων κάτω βαθμίδων τοῦ

ἐπιτυμβίου μνημείου τοῦ Πυθαγόρου ὅτι τὸ ἔδαφος τοῦ 5ου αἰῶνος π. Χ. ἐκρύπτετο ἀκόμη ὑπὸ τὴν μέχρι τοῦδε γνωστὴν ἐπιφάνειαν.

Τρία τινὰ ἔδει ἐνταῦθα νὰ ζητήσωμεν·

α΄) ἐντὸς μὲν τοῦ τριγώνου τὸ ἕως τότε μόνον κατ᾽ εἰκασίαν ὑπάρχον σημεῖον τοῦ διχασμοῦ τῆς εἰς Ἐλευσῖνα ὁδοῦ ἀπὸ τῆς τοῦ νεκροταφείου.

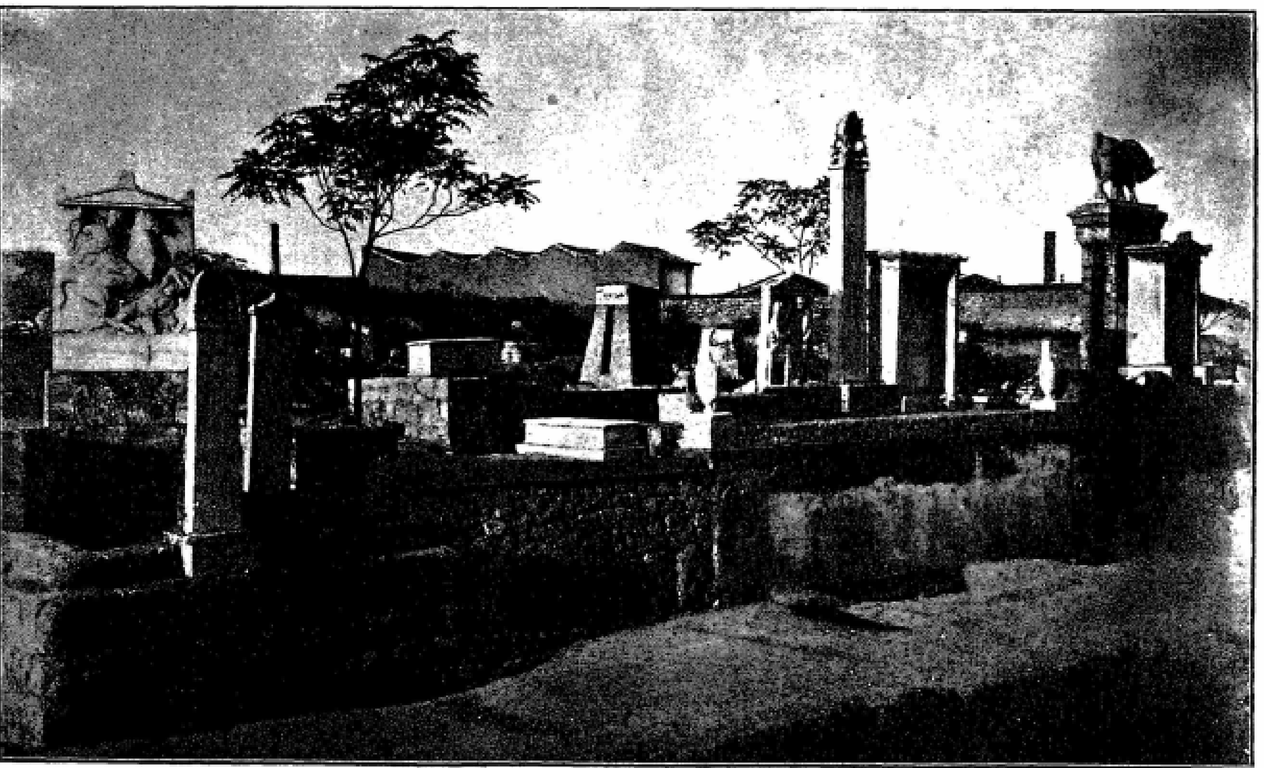
β΄) τὴν κατὰ τὸ νότιον καὶ δυτικὸν χεῖλος ἔκτασιν τῶν τάφων· καὶ

γ΄) τὰ ἴχνη τοῦ ῥείθρου τοῦ ποταμίου καὶ τῶν ὀχετῶν, οἵτινες ἐν τῷ βαθυτάτῳ τούτῳ σημείῳ τῶν Ἀθηνῶν εἶναι ἰδιαζόντως πολυάριθμοι.

1. Τὸ σημεῖον τοῦ διχασμοῦ τῆς ὁδοῦ τῆς Ἐλευσῖνος καὶ τῆς τοῦ νεκροταφείου ἐπετύχομεν νὰ καθορίσωμεν ἐξακριβώσαντες τὰς διευθύνσεις αὐτῶν διὰ τῆς εὑρέσεως περιτετειχισμένου τεμένους τῶν Τριτοπατρέων ἐν τῷ ὄπισθεν τῆς Ἁγίας Τριάδος χώρῳ. Πρὸ τῶν πρὸς τὴν πόλιν βλεπουσῶν πλευρῶν αὐτοῦ ἵστανται ἀκόμη κατὰ τὰ ἐσωτερικὰ χείλη ἀμφοτέρων τῶν ὁδῶν δύο ὅμοιοι καὶ σύγχρονοι ὅροι (ἀρ. 2-3 ἐν τῷ σχεδίῳ πίν. Α) φέροντες ἑκάτερος τὴν ἐπιγραφὴν

ΗΟΡΟΣ : ΗΙΕΡΟ
ΤΡΙΤΟΠΑΤΡΕΟΝ
ΗΑΒΑΤΟΝ

ἐν τῇ ὀρθογραφίᾳ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τῆς πέμπτης ἑκατονταετηρίδος. Τρίτος ὡσαύτως κατὰ χώραν εὑρεθεὶς ὅρος (ἀρ. 1 ἐν σχεδίῳ πίν. Α) βεβαιοῖ τὴν διεύθυνσιν τῆς εἰς Ἐλευσῖνα ὁδοῦ εἰς ἀπόστασιν 20 μέτρων πρὸς τὸ μέρος τῆς πόλεως, πλησιέστατα δὲ τῷ σημείῳ τοῦ διχασμοῦ. Τὰ ἐξωτερικὰ χείλη ἀμφοτέρων τῶν ὁδῶν ὁρίζονται τοῦτο μὲν διὰ τοῦ τείχους τοῦ Ἠριδανοῦ, τοῦτο δὲ διὰ τῆς γραμμῆς τῶν τιμητικῶν στηλῶν. Δι᾽ ἀμφοτέρας δὲ τὰς ὁδοὺς πορίζόμεθα

Εἰκὼν 1. Μεσημβρινὴ πλευρὰ τῆς κυρίας ὁδοῦ τῶν τάφων ἀνῳκοδομημένη.

πλάτος $6\,^1/_4$—$6\,^1/_2$ μέτρων ἴσων, ὡς εἰκάζομεν, πρὸς 20 ἀττικοὺς πόδας.

Ἀμφότεραι αἱ ὁδοὶ καταλείπουσι μεταξὺ ἑαυτῶν ὀξυκόρυφον τρίγωνον μήκους περίπου τριάκοντα μέτρων, κατὰ δὲ τὴν πρὸς Δ ἤτοι πρὸς τὴν Ἁγ. Τριάδα πλευρὰν ἔχον βάσιν μήκους δέκα ἕξ μέτρων. Ὁ τόπος ἐκεῖνος ἦτο ἱερός· διότι, ὡς δεικνύουσιν αἱ ἐπιγραφαὶ ἀμφοτέρων τῶν ἀβλαβῶν σωζομένων ὅρων ὡς καὶ τὸ λείψανον τῆς ἐπιγραφῆς [ΗΑΒ]ΑΤΟΝ τοῦ τρίτου ὅρου, ἦτο ἀπηγορευμένον ἡ εἰς τὸν χῶρον τοῦτον εἴσοδος, καθ'ὅν τρόπον καὶ εἰς τὸ ἐν Κολωνῷ τέμενος τῶν Εὐμενίδων. Τὸ σημεῖον τοῦ διχασμοῦ ἦτο πιθανῶς ἀφιερωμένον τῇ Ἑκάτῃ ὡς θεᾷ τῶν τριόδων. Ὄπισθεν τούτου φαίνεται ὅτι ἦτο ἐν σχήματι χθαμαλοῦ τύμβου, ἀποκεχωρισμένου διὰ μεγάλων λίθων, δεύτερος ἱερὸς τόπος. Τὸν ὑπόλοιπον χῶρον περιελάμβανε τὸ ἐν σχήματι τραπεζίου περιτετειχισμένον τέμενος τῶν Τριτοπατρέων· συμφώνως ἄρα πρὸς τὰ εὑρεθέντα λείψανα ἀμφότερα ἱερὰ τοῦ ἁπλουστάτου τύπου, ἀνήκοντα εἰς τὸν 5ον αἰῶνα.

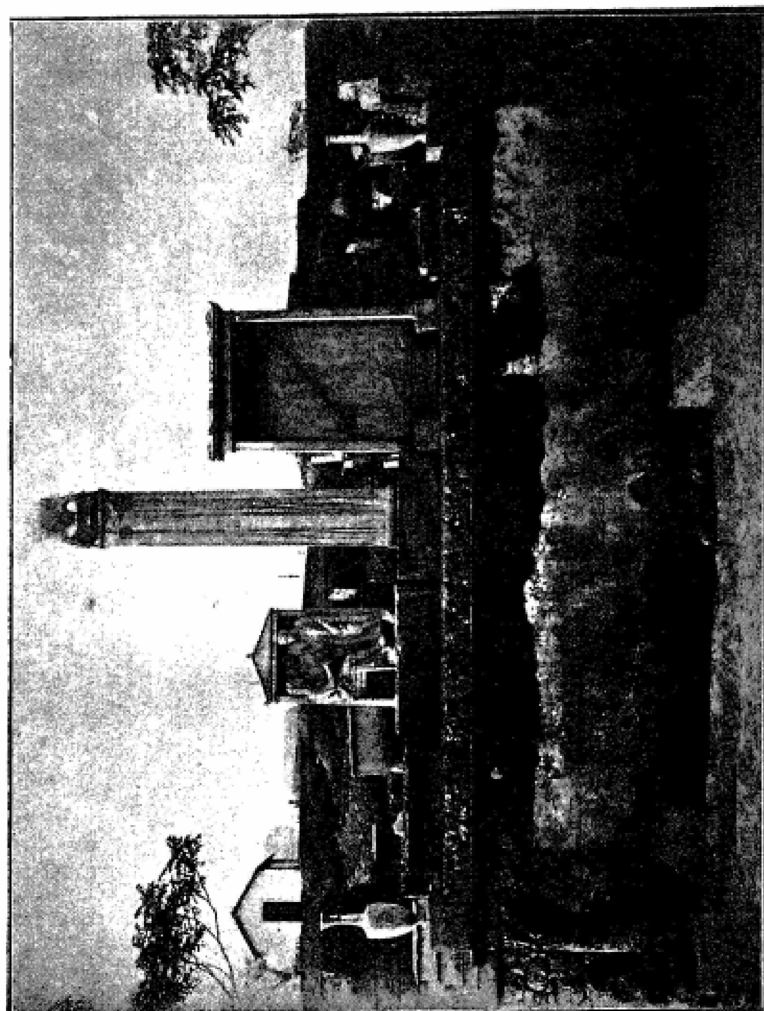
Ἀπέναντι τούτων συνεπληρώθη ἡ ἀποκάλυψις τοῦ νοτίου χείλους τῆς ὁδοῦ τοῦ νεκροταφείου ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν τῶν δύο τιμητικῶν μνημείων. Ἀπὸ τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως καὶ ἐντεῦθεν ὑπάρχει συνεχὲς τεῖχος, ὅπερ 5 μέτρα πρὸ τῶν τιμητικῶν στηλῶν ἐκτρέπεται κατ' ἀμβλεῖαν γωνίαν τῆς γραμμῆς τῆς ὁδοῦ εἰς μῆκος 4 μέτρων καὶ περιβάλλει ἐκεῖ ὡς ἐν αὐλῇ, μικρόν τι, πολὺ κατεστραμμένον ἱερόν. Κατὰ τὴν νοτιοδυτικὴν αὐτοῦ πλευρὰν διήρχετο ἐν χρόνοις προθεμιστοκλείοις κατὰ μῆκος τῆς ὄπισθεν ἀνωφερείας ὁδός, ὡς ἀποδεικνύει τὸ ἐν αὐτῇ ὑπάρχον ὑδραγωγεῖον, ὅπερ κατὰ τὴν ἰδιότροπον αὐτοῦ κατασκευὴν συμφωνεῖ ἀκριβῶς πρὸς τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς Πεισιστρατείου Ἐννεακρούνου. Ἡ ὁδὸς αὕτη καὶ τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦτο κατεκαλύφθη ἤδη

ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Θεμιστοκλέους κατὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ ἐπιτυμβίου τοῦ Πυθαγόρου· ἡ διεύθυνσις αὐτῶν ἄγει πρὸς τὰ ἄνω εἰς τὴν μεταξὺ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῆς Πνυκὸς κοιλάδα, ἐπιτρέπει δὲ νὰ εἰκάσωμεν ἀρχαίαν σύνδεσιν τοῦ ἐκεῖ τόπου μετὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἠριδανοῦ, ἥτις θὰ διεκόπη διὰ τῆς ἐπὶ Θεμιστοκλέους οἰκοδομήσεως τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως.

Ἄλλη ὁδὸς ἦγεν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τοῦ νεκροταφείου κατὰ μῆκος τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ ἱεροῦ τῶν Τριτοπατρέων, διερχομένη δὲ ὑπεράνω τοῦ Ἠριδανοῦ ἐξηκολούθει ἀπέναντι παραλλήλως πρὸς τὸ μακρὸν τεῖχος, ὅπερ ἀπεκαλύφθη τῷ 1890 ὑπὸ τοῦ κ. Μυλωνᾶ, κατεχώσθη δὲ πάλιν δυστυχῶς διὰ τὴν πρὸς ἀποκόμισιν τοῦ χώματος δυσχέρειαν.

2. *Οἱ τάφοι*, ὧν τὸ ἀρχικὸν σχέδιον διεφωτίσθη ἐν πολλαῖς λεπτομερείαις, ἐκτείνονται ἀπὸ τῶν τιμητικῶν στηλῶν πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς νότον. Στενὴ τάφρος, ἥτις ἐσκάφη ἀπὸ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ ἱεροῦ τῶν Τριτοπατρέων εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ λόφου τῆς Ἁγίας Τριάδος διεφώτισεν ὡσαύτως τὰ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ σύστασιν. Ὑψοῦται ὑπεράνω τοῦ χαλικοστρώτου τῆς κοιλάδος τοῦ Ἠριδανοῦ, συνίσταται δὲ ἐκ στρώματος ἐρυθροῦ πηλοῦ ὕψους 5 μέτρων, οὗ ἡ διάμετρος δύναται νὰ ὑπολογισθῇ εἰς 40 περίπου μέτρα. Ἐντὸς αὐτοῦ εὑρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ τεμάχια γεωμετρικῶν ἀγγείων καὶ τάφοι τῶν πρὸ τοῦ Θεμιστοκλέους χρόνων. Ὁ τύμβος οὗτος ὡς καὶ ὁ ἄλλος ὁ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ πρὸς νότον τῶν τιμητικῶν μνημείων λόφου, ὃν ἀνέσκαψεν ὁ κ. Στάης τῷ 1896, δεικνύουσιν ὅτι τοῦ μαρμαρίνου νεκροταφείου τοῦ 4ου αἰῶνος προηγήθη ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ καὶ ἐν χρόνοις ἀρχαϊκοῖς νεκροταφεῖον ἐκ χώματος.

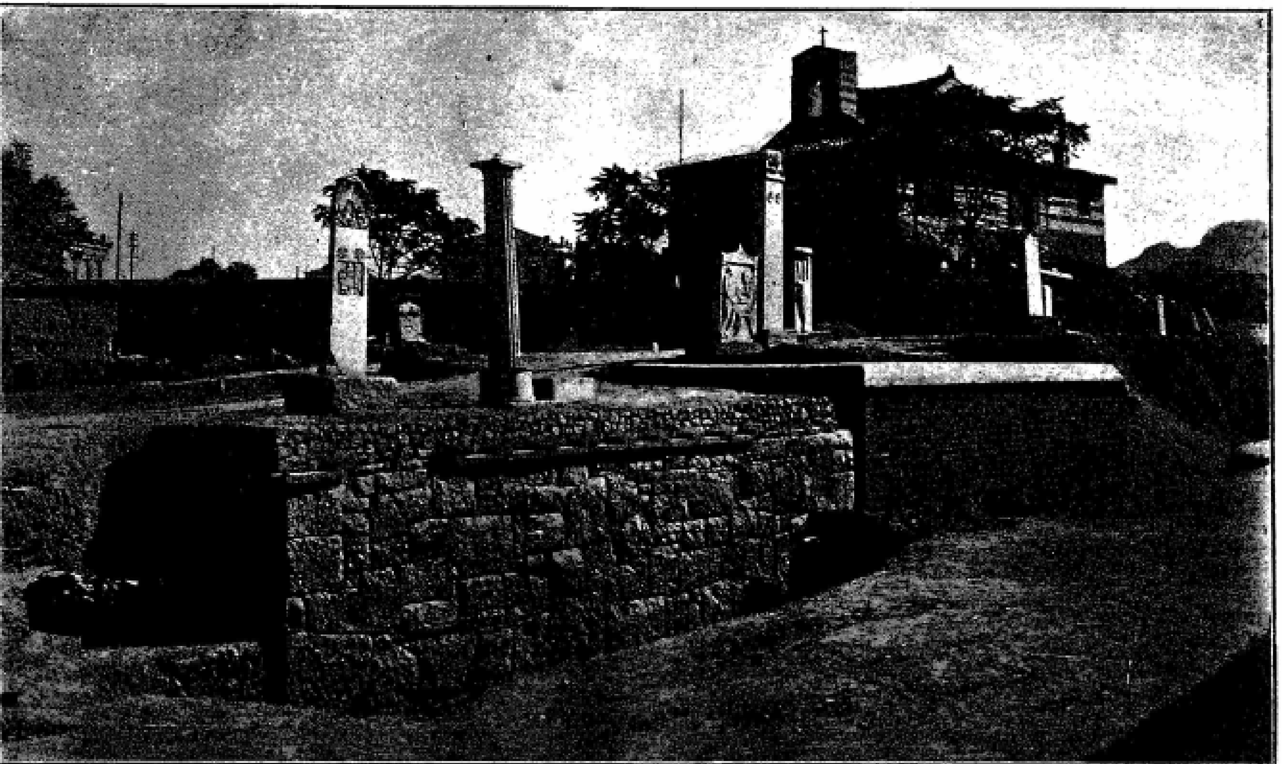
Καὶ τότε ἐν τῷ πρὸ τῶν κτισμάτων τούτων ἐδάφει ὑπῆρχεν ἤδη ΗΙΕΡΟΝ [ΤΡΙΤΟΠΑ]ΤΡΕΟΝ, ὅπως ἀποδεικνύει ὅρος ἀρχαϊκός, φέρων τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην καὶ ἐνῳκοδο-

Εἰκὼν 2. Περίβολος Ἡρακλειωτῶν ἀνῳκοδομημένος.

μημένοι ἐν τῷ νοτίῳ τείχει τοῦ ἱεροῦ τῶν Τριτοπατρέων. Κατὰ ταῦτα φαίνεται ὅτι ὑπάρχει στενὴ σχέσις μεταξὺ τῆς ἱδρύσεως τοῦ ἱεροῦ τῆς τριάδος ταύτης τῶν ἀττικῶν προπατόρων καὶ τῆς ἱδρύσεως τῶν πολυταφίων τούτων. Ἐκτὸς δὲ τούτου διὰ τὴν παρὰ τὴν Ἱερὰν Ὁδὸν θέσιν εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ ἐκδοχὴ ὅτι τὸ τέμενος τῶν δαιμόνων τούτων τῶν ἀνέμων καὶ τῆς γονιμότητος ἦτο καὶ ὁ πρῶτος σταθμὸς τῆς εἰς Ἐλευσῖνα μεταβαινούσης πομπῆς.

3. *Ἠριδανὸς καὶ ὀχετοί.* Τὰ μεγάλα ὑδραγωγεῖα, τὰ ὁποῖα προηγούμεναι σκαφαὶ εἶχον συναντήσει κατ' ἀμφότερα τὰ χείλη τῆς ὁδοῦ τοῦ νεκροταφείου, ἠρευνήθησαν πρὸς βορρᾶν τοῦ διχασμοῦ τῶν ὁδῶν μέχρι τῆς ἀπὸ τοῦ Ἠριδανοῦ ἀρχῆς αὐτῶν. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἠρευνήσαμεν ἀκριβῶς τὴν κοίτην τοῦ Ἠριδανοῦ καὶ ἐξηκριβώσαμεν ὅτι ἐπὶ τοῦ παροχθίου τείχους αὐτοῦ εἶναι εὐδιάγνωστος ἡ βαθμιαία ὕψωσις τῆς κοιλάδος. Παρακολουθήσαμεν δὲ εἰς μῆκος 10 μ. ἀρχαιότατον ἀνάλημμα τῆς κοίτης τοῦ ποταμίου· ἡ εὐθυντηρία αὐτοῦ κεῖται 42 μ. ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, 8 δὲ μέτρα ὑπὸ τὸ πρὸς βορρᾶν αὐτοῦ ὑψούμενον σημερινὸν ἔδαφος· ὁ πολυγωνικὸς αὐτοῦ οἰκοδομικὸς τρόπος καὶ τὸ βάθος αὐτοῦ συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Θεμιστοκλέους περισωθέντα ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ μνημεῖα. 1 μ., 40 ὑπεράνω αὐτοῦ ὑπάρχει νεώτερον παρόχθιον ἀνάλημμα ἐκ τετραγώνων δόμων, ὅπερ εἶναι ᾠκοδομημένον κατὰ διάφορον διεύθυνσιν ἢ τὸ παλαιόν, ἀνήκει δὲ εἰς τὸν 4ον-3ον π. Χ. αἰῶνα. Ἔκ τε τοῦ παλαιοτέρου καὶ τοῦ νεωτέρου ἀναλήμματος εἶχον τὴν ἀρχὴν αὐτῶν οἱ ὀχετοὶ ἐκεῖνοι τῶν ὑδάτων· διὰ δύο ἐξ ἐκείνων ὑπάρχουσιν ἀκόμη ἐν τῷ ἀναλήμματι αἱ κατακόρυφοι αὔλακες, ἐντὸς τῶν ὁποίων προσηρμόζετο ἡ σανὶς τοῦ ὑδροφράκτου, δι' οὗ ἠνοίγετο ἡ διώρυξ ἀναλόγως τῆς ἑκάστοτε παρουσιαζομένης ἀνάγκης. Τὸ δί-

Εἰκὼν 3. Βορεία πλευρὰ τῆς κυρίας ὁδοῦ ἀνῳκοδομημένη.

κτυον τῶν ὑδραγωγῶν τούτων ὀχετῶν κατενέμετο εἰς τὰ χείλη τῆς τε εἰς Ἐλευσῖνα καὶ τῆς διὰ τοῦ νεκροταφείου ἀγούσης ὁδοῦ· ἄλλο ἢ ἄλλα δύο διήρχοντο διὰ τοῦ βράχου τῆς τελευταίας παραφυάδος τοῦ ὄρους τῆς Πνυκός, Ἡ δέσμη τῶν ὑδραγωγείων τούτων δεικνύει τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς καλλιεργείας παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἠριδανοῦ πρὸ τοῦ δυτ. κρασπέδου τοῦ λόφου τῶν Νυμφῶν καὶ τῆς Πνυκὸς καὶ ἀναγκάζει νὰ προϋποθέσωμεν ὅτι ὁ ὑπόγειος ῥοῦς τοῦ Ἠριδανοῦ ἐσχημάτιζε πολλῷ μεγαλύτερον τόξον ἢ ὅσον οἱ μέχρι τοῦδε γενόμενοι χάρται δέχονται.

Καθόλου δὲ εἰπεῖν αἱ ἐν σπουδαιοτάτῳ τεμαχίῳ τοῦ ἐν τῷ Κεραμεικῷ ἀπαλλοτριωθέντος χώρου γενόμεναι ἔρευναι αὗται παρέχουσι τὴν ἀπόδειξιν μετὰ πόσῳ μεγαλυτέρας εὐκρινείας εἶναι δυνατὸν νὰ φανῶσιν αἱ θεμελιώδεις καὶ γενικαὶ γραμμαὶ τοῦ πρὸ τοῦ Διπύλου καὶ τῆς Ἱερᾶς Πύλης συνοικισμοῦ. Καὶ ἐκ τοῦ πρὸς τον περίβολον τῆς πόλεως καὶ ἐκ τοῦ πρὸς βορρᾶν τοῦ Ἠριδανοῦ χώρου πρέπει νὰ προσδοκῶμεν συμπληρωτικὰς πληροφορίας, ὅταν ποτὲ ἀπομακρυνθῶσιν ἐκεῖθεν οἱ σωροὶ τῶν παλαιῶν καὶ νέων χωμάτων.

Τὸ *ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους εὑρημάτων* κέρδος εἶναι ὅσον καὶ τὸ τοπογραφικόν. Ἐξ αὐτῶν ὀφείλομεν νὰ μνημονεύσωμεν πρώτην τὴν εὕρεσιν 44 ὀστράκων ὀστρακιστικοῦ δικαστηρίου, ἅτινα ἔκειντο πλησιέστατα ἀλλήλων ἔν τινι σωρῷ χώματος παρὰ τὸ σημεῖον τοῦ διχασμοῦ τῶν δύο κεντρικῶν ὁδῶν. Ἕνδεκα ἐξ αὐτῶν φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ *Θουκυδίδου* τοῦ υἱοῦ τοῦ Μελησίου, 26 τὸ τοῦ *Κλεϊππίδου* υἱοῦ τοῦ Δεινίου τοῦ Ἀχαρνέως, ἐπὶ πέντε δὲ κατὰ λόγον τῆς διατηρήσεως αὐτῶν εἶναι ἀδιάκριτον εἰς τίνα ἐκ τῶν δύο ἀνήκουσιν. Ὡς ἐκ τοῦ τρόπου τῆς εὑρέσεως ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἀμφότεροι οὗτοι ἦσαν ἀντίπαλοι κατὰ τὸν

ὀστρακισμόν. Ὁ Θουκυδίδης ὁ υἱὸς τοῦ Μελησίου εἶναι ὁ γνωστὸς ἀντίπαλος τοῦ Περικλέους, ὅστις, ὀστρακισθεὶς τῷ 442 ἀντὶ τούτου, ἐπανελθὼν δ' ἔπειτα ἐκ τῆς ἐξορίας ἕδρα πάλιν ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τοῦ 432-425. Περὶ τοῦ Κλεϊππίδου εἶναι παραδεδομένον ὅτι τῷ 428 ὡδήγησε τὸν στόλον εἰς Λέσβον, ὅτι ὅμως μετ' οὐ πολὺ ἐπαύθη τῆς στρατηγίας. Δύο τεθραυσμέναι ψῆφοι ἀναφέρουσιν ἡ μὲν μία τὸν ***Τείσανδρον*** τὸν ***Ἐπιλύκου*** ΤΕΙ]ΣΑΝΔΡΟΣ|[Ε]ΠΙΛΥΚΟ τὸν πενθερὸν τοῦ Ξανθίππου τοῦ πρεσβυτάτου υἱοῦ τοῦ Περικλέους, ἡ δὲ ἄλλη τὸν ἄλλως ἄγνωστον ***Εὐχαρίδην Εὐχάρους***. Ἡ ἔλλειψις τοῦ ὀνόματος τοῦ Περικλέους συνηγορεῖ ὑπὲρ τοῦ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ χρόνου, ἡ δὲ ἔλλειψις τοῦ ὀνόματος τοῦ Κλέωνος ὑπὲρ τοῦ πρὸ τῆς ἐπικρατήσεως τούτου χρόνου. Κατὰ ταῦτα ἡ συλλογὴ αὕτη τῶν ὀστράκων θὰ εἶναι εὐπρόσδεκτος συμπλήρωσις τῆς παραδόσεως περὶ τῶν κομματικῶν πραγμάτων τῆς ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περικλέους ἐπακολουθησάσης περιόδου.

Εἰς μαρμάρινα λείψανα ἦσαν ἰδιαιτέρως πλούσια τὰ ἐν πολλῷ μεταγενεστέροις χρόνοις κατασκευασθέντα ὑδραγωγεῖα. Ἐκεῖ εὑρέθη λαμπρὸς κορμὸς καθημένου παιδὸς ἐν φυσικῷ μεγέθει καὶ ἱκανὸς ἀριθμὸς ἀξιολόγων ἐπιτυμβίων στηλῶν καὶ ἀναγλύφων.

Συντελουμένων καθαριστικῶν ἐργασιῶν παρὰ τὸ Δίπυλον ὁ κ. Οἰκονόμος ἀνεῦρεν ἐπιτύμβιον στήλην φέρουσαν τὸ ὄνομα τῆς θυγατρὸς Λύσιδος τοῦ Αἰξωνέως, τοῦ Λύσιδος ἐκείνου, μεθ' οὗ ὁ Πλάτων παριστᾷ ὁμιλοῦντα τὸν Σωκράτην· συμφώνως πρὸς τὰ ἐν τῷ διαλόγῳ λεγόμενα (205c), ὅτι ὁ νεαρὸς Λῦσις περὶ οὐδενὸς ἄλλου σκέπτεται ἢ περὶ τῶν νικῶν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐν Δελφοῖς, Νεμέᾳ καὶ Ἰσθμῷ, καλεῖται καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιτυμβίου στήλης ἡ θυγάτηρ τοῦ Λύσιδος Ἰσθμονίκη

Περὶ τῶν πολυαρίθμων ἄλλων, ἰδίᾳ κεραμεῶν ἐπὶ μέρους εὑρημάτων, ἀνακοινοῦται μόνον ἐνταῦθα ὅτι ὁ κ. Οἰκονόμος διέταξεν αὐτὰ ἐν τῷ ὄπισθεν τοῦ Διπύλου Μουσείῳ, ἄλλα μὲν κατὰ τοπογραφικὴν τάξιν, ἐφ᾽ ὅσον ταῦτα ἐθεωρήθησαν χαρακτηριστικὰ ὡρισμένου τινὸς τόπου, ἄλλα δέ, ὅσα προήρχοντο ἐκ στρωμάτων μὴ δυναμένων νὰ καθορισθῶσιν ἀκριβέστερον, κατὰ τὸ εἶδος αὐτῶν.

Ἐν τέλει ὀφείλω νὰ μνημονεύσω ὡς ἐπιτυχίαν τῶν ἐν τῷ χώρῳ τοῦ νεκροταφείου ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας γενομένων ἐν τῷ παρελθόντι ἔτει ἐργασιῶν, ὅτι εὐγνώμονες γερμανοὶ ἐπισκέπται τοῦ τόπου παρέσχον μοι μέσα τινὰ πρὸς ἀνοικοδομήσεις μνημείων. Ἐγκρίσει τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Στ. Δραγούμη καὶ ἔχων σύμβουλον τὸν κ. Μπαλᾶνον ἠδυνήθην νὰ προβῶ εἰς τὰς ἐργασίας κατ᾽ ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς τῆς ὁδοῦ καὶ νὰ ἐξασφαλίσω καὶ συμφώνως πρὸς τὰ εὑρεθέντα λείψανα συμπληρώσω τὰς προόψεις τινῶν τῶν οἰκογενειακῶν περιβόλων, τοῦτο μὲν τῶν Ποταμίων καὶ τῆς Ἡγησοῦς καὶ τρίτου τινὸς ὄπισθεν κειμένου περιβόλου, τοῦτο δὲ τῶν Ἡρακλεωτῶν (πρβλ. εἰκόνας 1.2.3). Διὰ τούτου ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ μοναδικοῦ τούτου παραδείγματος ὁδοῦ ἀττικοῦ νεκροταφείου κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῆς εὐρυτέρας αὐτοῦ ἀποκαλύψεως.

ALFRED BRUECKNER.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΚΑΛΟΥΜΕΝΗ «ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ» ΑΘΗΝΩΝ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1910

Πρὸς τὸ ΝΔ τοῦ περὶ τὸ Ὡρολόγιον τοῦ Κυρρήστου ἀρχαιολογικοῦ χώρου κατὰ τὰ ἔτη 1890 καὶ 1891 ἡ ἡμετέρα Ἑταιρεία ἐξετέλεσεν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀειμνήστου αὐτῆς Γραμματέως Στεφάνου Κουμανούδη ἀνασκαφὰς ἐν μεγάλῃ κλίμακι, αἵτινες ἤγαγον εἰς φῶς μέγα τμῆμα ἀρχαίας Ἀγορᾶς, ἧς, ὡς ἀπεδείχθη ἔκτοτε, μέλος ἀναπόσπαστον ἀπετέλει ἡ πρὸς Δ μέχρι σήμερον σωζομένη τετράστυλος πρόστασις, ἡ καὶ δικαίως κοινῶς «Πύλη τῆς Ἀγορᾶς» καλουμένη. Καὶ τότε μὲν ἀπεκαλύφθη ἡ ΝΑ γωνία ἑνὸς ὅλου, εὐλόγως ὑποτιθεμένου ὀρθογωνίου οἰκοδομήματος, καὶ ἥτις περιέχει δάπεδον ὕπαιθρον, ἐστρωμένον ἐνιαχοῦ διὰ μεγάλων τετραγωνικῶν πλακῶν, περιβαλλόμενον δ' ὑπὸ διπλοῦ περιστυλίου μετὰ προπύλου καὶ δωματίων. Τ' ἀποκαλυφθέντα ταῦτα ἐρείπια ἀρχαίας ἐπὶ Ῥωμαϊκῶν χρόνων ἀγορᾶς μετὰ πληθύος εὑρημάτων, γλυπτικῶν, ἐπιγραφικῶν καὶ παντοίων ἄλλων, ὧν ἔνια ἀξιολογώτατα, περιέγραψε τότε ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῶν ἐτῶν 1890 καὶ 1891 ὁ ἀοίδιμος καὶ σοφὸς ἐκεῖνος ἀνήρ.

Πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν ἐργασιῶν ἐκείνων καὶ τελείαν τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος ἀποκάλυψιν ἠγοράσθη τότε καὶ ἡ μεγάλη οἰκία Τυπάλδου, κειμένη ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ἀγορᾶς καὶ μεταξὺ τῶν σημερινῶν ὁδῶν Πανὸς καὶ Πολυγνώτου καὶ τοῦ πρὸς Β Τζαμίου, ὅπερ εἶχεν ἀπὸ πολλοῦ χρόνου μετασχηματισθῆ εἰς ναὸν Καθολικὸν καὶ ὅπερ καὶ τοῦτο

πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν βραδύτερον ὑπὸ τῆς ἡμετέρος ἑταιρείας ἠγοράσθη.

Καὶ εἶχε μὲν τότε εὐθὺς κατεδαφισθῆ ἡ οἰκία Τυπάλδου, πλὴν ἕνεκα τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ κ. Κουμανούδη ἀπὸ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἑταιρείας παρέμεινεν ἔκτοτε τὸ γήπεδον τῆς κατεδαφισθείσης οἰκίας ἀνεξερεύνητον μέχρι τοῦ μηνὸς Μαΐου παρελθόντος ἔτους, ὁπότε δι' ἀναφορᾶς πρὸς τὸ Σ. Συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐζητήσαμεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων καὶ Συμβούλου τῆς Ἑταιρείας κ. Π. Καστριώτου τὴν ἄδειαν καὶ τὴν δέουσαν πίστωσιν πρὸς ἀνασκαφὴν αὐτοῦ. Καὶ οὕτω τῇ 24 Μαΐου τοῦ ἔτους 1910 ἠρξάμεθα τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν μὲ μικρὸν ἀριθμὸν ἐργατῶν, ὅστις βραδύτερον ἐτριπλασιάσθη. Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ γηπέδου διήρκεσεν ἓξ ὅλους μῆνας, συγχρόνως δὲ κατηδαφίσθη καὶ τὸ τζαμίον, οὗ ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, ἀνασκαφέντος καὶ τοῦ χώρου, ὃν τοῦτο κατεῖχεν, ἐκτὸς ἐλαχίστου τμήματος, ὅπερ ἔμεινεν ἄσκαφον.

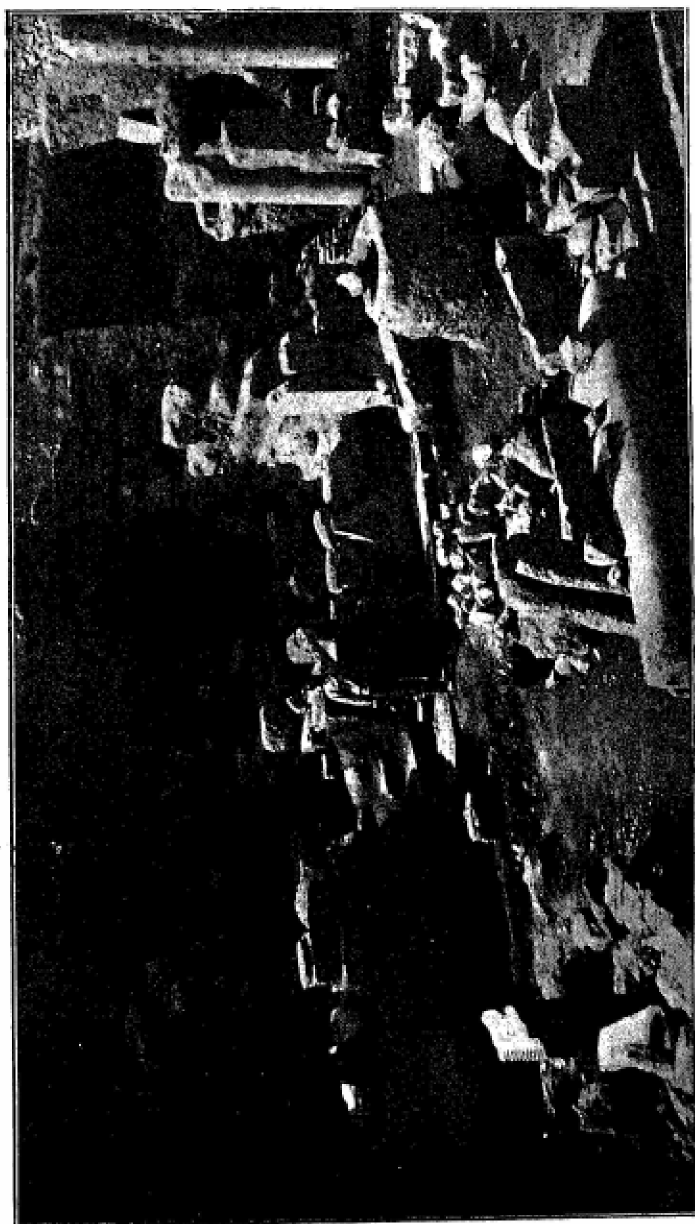
Ἅπας ὁ ἀποκαλυφθεὶς οὗτος χῶρος εἶνε μήκους μὲν 29 μέτρ. πλάτους δὲ 31 μέτρ. τὸ δὲ βάθος ποικίλλει μεταξὺ 4,50 καὶ 4 μέτρ. ἕνεκα τοῦ ἐπικλινῶς πρὸς τὴν Πύλην τῆς Ἀγορᾶς (πρὸς Δ) βαίνοντος ἐδάφους. Ἤτοι ἀνεσκάφθησαν ἐν ὅλῳ 3821 μέτρα κυβικά. Ἰδοὺ δὲ ἤδη ἐν περιλήψει τὰ ἐξαγόμενα τῶν εἰρημένων ἀνασκαφῶν, τἀποκαλυφθέντα δηλ. κτίρια καὶ τὰ διάφορα ἄλλα εὑρήματα (γλυπτά, ἐπιγραφαὶ κλπ.).

1). Κτίρια.

Διὰ τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης ἀπεκαλύφθη, ὡς ἦτο ἑπόμενον, ἡ συνέχεια τοῦ πλακοστρώτου δαπέδου μετὰ τῆς περιθεούσης αὐτὸ στοᾶς. Ἀλλ' εἰς τὸ τμῆμα τοῦτο τῆς ἀγορᾶς, ὅπερ εἶνε σχεδὸν περὶ τὸ μέσον αὐτῆς, ἀντὶ τῆς δευ-

τέρας μεσημβρινῆς κιονοστοιχίας, εὕρομεν σειρὰν κτιρίων, ἅτινα σπουδαίως διαφωτίζουσιν ἡμᾶς περὶ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου τοῦ μεγάλου τούτου οἰκοδομήματος. Καὶ κατὰ πρῶτον μέν, ἀρχόμενοι ἀπ' ἀνατολῶν, ἀνεύρομεν μέγα δωμάτιον, 4 μ. μήκους πρὸς 3 μ. πλάτους μετὰ μεγάλης θύρας πρὸς τὸ βορεινὸν περιστύλιον. Τῆς θύρας ταύτης σώζονται ἀκέραιαι αἱ δύο μαρμάριναι παραστάδες μετὰ κοιλωμάτων ἑκατέρωθεν διὰ τοὺς γιγγλύμους καὶ μοχλοὺς αὐτῆς. Εὐθὺς μετὰ τοῦτο ἕπεται ἕτερον δωμάτιον ἄνευ εἰσόδου τινος (εἰκ. 1 ἀριστερά), μεγαλήτερον δὲ τοῦ πρώτου, διότι ἔχει μῆκος μὲν 4,60 μ. πλάτος δὲ 3 μ. Κατόπιν ἀπεκαλύφθη *κλῖμαξ* 1,50 πλάτους (ἀπὸ Β πρὸς Ν διήκουσα), ἧς σώζονται τέσσαρες μόνον βαθμῖδες. Ἡ κλῖμαξ αὕτη πιθανὸν νὰ ἦγε πρὸς ἀνώτερόν τινα ὄροφον τῶν δωματίων (καταστημάτων ἢ πρατηρίων), ἢ καὶ πρὸς τὴν ἄνωθι ὁδὸν τῆς πόλεως, διότι τὸ μέρος ἐκεῖνο εἶνε καὶ ἦτο λίαν ἄναντες.

Μετὰ τὴν κλίμακα, ἥτις ἑκατέρωθεν στηρίζεται καὶ περιβάλλεται δι' ὀγκωδεστάτων τοίχων ἱκανοῦ πάχους, ἀνεύρομεν μαρμαρίνην *κρήνην*, 2,70 μ. πλάτους, μετὰ δεξαμενῆς ὄπισθεν 9 μ. □ ἐμβαδοῦ, ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ὁποίας σώζεται τετράγωνος βάσις τεθραυσμένη ἄνωθεν καὶ ἐφ' ἧς τὸ πάλαι ἐστηρίζετο ἄγαλμα ἤ τι τοιοῦτον. Ἡ κρήνη αὕτη, ὡς καὶ πάντα τὰ προμνημονευθέντα δωμάτια, εἶνε ἔξωθεν πλουσίως διακεκοσμημένη διὰ μαρμαρίνης ἐπενδύσεως, ἥτις φέρει ἄνωθεν γλυφὴν μετὰ κυματίου καὶ κανόνων. Καὶ αἱ μὲν προχοαὶ τῆς κρήνης ἐξηφανίσθησαν, σώζονται δ' ὅμως ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς ταύτας κάτωθεν ἐπὶ τετραπλεύρου ὀρθογωνίου μαρμαρίνης λεκάνης τέσσαρες κοιλότητες, αἵτινες πιθανὸν ἐχρησίμευον τὸ πάλαι, ὅπως ἐντὸς αὐτῶν στηρίζωνται οἱ πρὸς ὕδρευσιν ἀμφορεῖς καὶ αἱ ὑδρίαι. Ἡ λεκάνη αὕτη φέρει ὀπάς, δι' ὧν ἐκρέει τὸ ὕδωρ τῆς δε-

Εἰκὼν 1.

ξαμενῆς, ὅπερ ἀναβλύζει ἐκ τοῦ πυθμένος αὐτῆς καὶ ἐκ τοῦ ὀπισθίου ἀναλημματικοῦ τοίχου, ὅστις διήκει ἀπὸ Α πρὸς Δ καὶ ὁρίζει πᾶσαν τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τῆς Ἀγορᾶς, ὑποστηρίζων τὰ ἄνωθεν χώματα, ἅτινα κατέρχονται βαθμηδὸν ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως.

Τὸ ὕδωρ τοῦτο προέρχεται ἐξ ἀρχαίων θραυσθέντων καὶ καταστραφέντων ὑδραγωγείων, πολὺ δὲ πιθανὸν νὰ εἶνε αὐτὸ τοῦτο τὸ περίπυστον ὕδωρ τῆς *Κλεψύδρας*, τῆς γνωστῆς πηγῆς, ἧς τὸ ὕδωρ καταλείβεται ἀκριβῶς ἐκ τῆς ΒΔ γωνίας τῆς Ἀκροπόλεως, χρησιμοποιούμενόν ποτε εἰς τὸ ὑδραυλικὸν Ὡρολόγιον τοῦ Κυρρήστου. Ἴσως λοιπὸν τὸ ὕδωρ τοῦτο, ῥέον πρὸς τὸ εἰρημένον ὡρολόγιον, διήρχετο πρότερον διὰ τῆς Ἀγορᾶς, ἂν καὶ ἡ εἰκασία αὕτη ἀνατρέπεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ στάθμη αὐτοῦ ἐν τῇ κρήνῃ εἶνε πολὺ χθαμαλοτέρα τῆς θέσεως καὶ τῶν σωζομένων λειψάνων τοῦ πολυθρυλήτου ἐκείνου χρονομέτρου.

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι τὸ ὑφάλμυρον τοῦτο ὕδωρ (περὶ τὰ 100 δράμια) ῥέον διηνεκῶς παρέσχεν ἡμῖν πολλὰ πράγματα κατὰ τὴν ἀνασκαφήν, λιμνάζον διαρκῶς καὶ κατακλύζον πᾶν τὸ ὕπαιθρον ἐπίπεδον τῆς Ἀγορᾶς. Εὐτυχῶς ὅμως τυχαίως ἀνεκαλύψαμεν περὶ τὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν ὀπὴν βαθεῖαν, δι' ἧς διοχετευθὲν ἔκτοτε ἀπόλλυται τίς οἶδε εἰς τί ἕτερον ἄγνωστον ἀρχαῖον ὑδραγωγεῖον.

Μετὰ τὴν κρήνην, ἧς ἡ δεξαμενὴ λιθόστρωτος οὖσα ἐπανειλημμένως κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς πιθανὸν χρόνους διὰ πλίνθων ἐπεσκευάσθη, πάντοτε πρὸς Δ κατευθυνόμενοι ἀνεύρομεν παχύτατον τεῖχος, ὅπερ καὶ αὐτὸ εἶνε μεταγενεστέρων χρόνων, εἶτα δὲ δύο κίονας τοῦ αὐτοῦ ῥυθμοῦ καὶ μεγέθους πρὸς τοὺς λοιποὺς κίονας τοῦ περιστυλίου· τούτων ὁ εἷς εὑρέθη ἀκέραιος, μονόλιθος δ' ὡς εἶνε φθάνει ὀλίγα μόνον ὑφεκατοστόμετρα κάτωθεν τῆς σημερινῆς ἐπιφανείας τοῦ ἄνωθεν ἐδάφους. Ἀμφότεροι οἱ κίονες οὗτοι ἦσαν ἐνω-

κοδομημένοι ἐντὸς τῶν θεμελίων τῆς κατεδαφισθείσης οἰκίας, τὰ ὁποῖα διήκουσι πάντα μέχρι τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους ἐκ τούτου οὐ μόνον δυσχεράναντα εἰς μέγιστον βαθμὸν τὴν ἀνασκαφὴν ἐκ τῆς πληθύος τῶν τοίχων, οὓς ἔπρεπε νὰ καταστρέψωμεν, ἀλλ' ἀφαιρέσαντα καὶ πᾶσαν ἐλπίδα ἀνευρέσεως σπουδαίου τινὸς ἔργου τέχνης, ἀφοῦ ἡ ἀνθρωπίνη χεὶρ μέχρι πρὸ ὀλίγων ἔτι δεκαετηρίδων ἐπανειλημμένως τἀρχαῖα ἐκεῖνα χώματα ἀνεκίνησεν.

Ὄπισθεν τῶν κιόνων τούτων καὶ ὀλίγον τι ἀνωτέρω τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους ἀνευρέθησαν *δύο τάφοι βυζαντινῶν χρόνων* θολωτοὶ ἢ μᾶλλον μὲ ἡμικυλινδροειδεῖς θόλους ἄνωθεν. Οἱ τάφοι οὗτοι εἶνε ἐκ τῶν καλουμένων «*Χωνευτηρίων*», ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐκρύπτοντο τὰ ὀστᾶ πολλῶν ὁμοῦ νεκρῶν κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους, εἶνε δ' ᾠκοδομημένοι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας, χρησιμοποιηθέντων καὶ ἀρχαίων λίθων πρὸς τοῦτο.

Ἡ ὕπαρξις τῶν τάφων τούτων, ὡς καὶ πληθὺς βυζαντινῶν κοσμημάτων καὶ ἀναγλύφων, ἅτινα ἀνευρέθησαν κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἀνασκαφάς, τάς τε ἐπὶ Κουμανούδη καὶ τὰς ἡμετέρας πέρυσιν, παρέχουσι τὴν ὑπόνοιαν μή τι ἐν τῷ ἀρχαίῳ τούτῳ χώρῳ τῆς Ἀγορᾶς ἀνηγέρθη ὑπὸ τῶν Βυζαντίνων *μέγας τις ναὸς χριστιανικός*, τελείως εἶτα ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐξαφανισθείς, διότι ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται τὸ πλῆθος τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν καὶ τὸ κάλλος τῶν ἀναγλύπτων κοσμημάτων, ἅτινα σήμερον φυλάσσονται ἐντὸς καὶ πέριξ τοῦ Ὡρολογίου τοῦ Κυρρήστου· τὴν ὑπόνοιαν ταύτην ἐνισχύει καὶ ἡ ἀνεύρεσις μεγάλου καὶ παχυτάτου τείχους ἐκ λίθων καὶ πλίνθων ἐναλλὰξ κατὰ τὸν Βυζαντινὸν τρόπον ᾠκοδομημένου καὶ ἀπὸ Ν πρὸς Β διήκοντος παραλλήλως τῆς ὁδοῦ Πανός, ἧς τὸ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τμῆμα, ἀδείᾳ τοῦ Δήμου Ἀθηναίων καταργηθέν, κατεσκάψαμεν μέχρι τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους, διότι ἡ ὁδὸς αὕτη διέ-

σχίζε τὸν ἀρχαῖον χῶρον καὶ καθίστα ἀδύνατον τὴν συνένωσιν τοῦ πρὸ εἰκοσαετίας ἀνασκαφθέντος τμήματος τῆς ἀρχαίας ἀγορᾶς μετὰ τοῦ ὑφ᾽ ἡμῶν τελευταῖον ἀποκαλυφθέντος.

Μεταξὺ τῆς κρήνης καὶ τῶν τάφων τούτων ὑπάρχει ἑτέρα *δεξαμενή*, πλὴν εἰς τὸ βάθος αὕτη, πρὸς τὸ τεῖχος τὸ ἀναλημματικόν, καὶ ἐκ κεράμων, πλήρης δ᾽ ὕδατος. Σώζονται δὲ καὶ πολλοὶ λίθοι καὶ μάρμαρα, ἅτινα φέρουσιν ἴχνη τῆς ἐπ᾽ αὐτῶν ῥοῆς τοῦ ὕδατος καὶ αὔλακας πρὸς ὕδρευσιν καὶ τὰ ὁποῖα θὰ ἐχρησίμευον ὡς στόμια ἢ στεφάνη ἄνωθεν τῆς δεξαμενῆς.

Ἐν γένει τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἀγορᾶς ἦν πρὸς ὕδρευσιν αὐτῆς προωρισμένον, διότι ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἀνεύρομεν καὶ πλεῖστα ἄλλα μικρὰ ὑδραγωγεῖα, ὀχετούς, πηλίνους σωλῆνας κλπ. ἅτινα πιστοποιοῦσιν ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχε μεγάλη ποσότης ὕδατος, ἥτις καὶ σήμερον δύναται ἐπωφελῶς νὰ χρησιμοποιηθῇ, ἐὰν γένωνται αἱ δέουσαι ὑδραυλικαὶ ἐκ μέρους τοῦ Δήμου ἐργασίαι.

Παραλλήλως πρὸς πάντα τἀνωτέρω κτίρια, ἅτινα ἀποτελοῦσι συνέχειαν τοῦ μεσημβρινοῦ περιστυλίου τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Κουμανούδη κατὰ τὸ 1890 ἀποκαλυφθέντος, καὶ εἰς 6 μ. ἀπόστασιν ἀπὸ Ν πρὸς Β ἀνεύρομεν τὸ *δεύτερον ἐξωτερικὸν περιστύλιον*, ἢ μᾶλλον τὸν μαρμάρινον αὐτοῦ στυλοβάτην, ὅστις εἶνε συνέχεια καὶ αὐτὸς τοῦ πρὸ 20ετίας ἀνακαλυφθέντος, φέρων ὁμοίως καὶ οὗτος μίαν βαθμῖδα πρὸς τὸ δάπεδον τῆς Ἀγορᾶς καὶ τὸν λίθινον ὀχετὸν κάτωθεν ταύτης, ὅπως διοχετεύωνται εἰς αὐτὸν πάντα τὰ ὕδατα τῆς τε διπλῆς στοᾶς καὶ ὁλοκλήρου τοῦ ὑπαιθρίου ἐδάφους τῆς Ἀγορᾶς. Ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου τούτου, οὗ ἐλλείπουσι τμήματά τινα, ἀνεύρομεν κίονα πεπτωκότα καὶ τεθραυσμένον, κατὰ χώραν δὲ τμῆμα τετραπλεύρου μαρμαρίνης παραστάδος ἢ βάσεως μετὰ γλυφῶν, διότι τὸ

ἄνωθεν αὐτῆς μέρος ἐλλείπει, ὥστε καθίσταται ἀσαφὲς τὸ μέγεθος καὶ ὁ προορισμὸς αὐτῆς.

Ἐπίσης παραπλεύρως τοῦ αὐτοῦ στυλοβάτου ἀνεύρομεν μέγαν τετράγωνον καλῶς ἐξειργασμένον λίθον, 1,50μ. μήκους ἑκάστης πλευρᾶς, καὶ ἐφ' οὗ εἶνε λελαξευμένος βαθὺς κυκλικὸς αὖλαξ μετὰ προχοῆς ἐκ μιᾶς τῶν γωνιῶν. Πρόκειται ἀσφαλῶς περὶ ἐλαιοτριβικοῦ λίθου, διότι εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χρῆσιν θὰ ἦτο πρόσφορον τὸ κατασκεύασμα τοῦτο, ὅπερ ἐνθυμίζει τὴν περίφημον περὶ ὠνῆς καὶ πωλήσεως ἐλαίου ἐπιγραφήν, τὴν εὑρεθεῖσαν κατὰ χώραν ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ Ἀγορᾷ καὶ παρὰ τὴν ὁμώνυμον Πύλην καὶ σήμερον ἔτι ἀνακειμένην.

Ἀλλὰ καὶ πλεῖστοι πίθοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, πήλινοι καὶ πλινθόκτιστοι, εὑρέθησαν εἰς τὸ βάθος τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους, οἵτινες μετὰ πάντων τῶν ἀνωτέρω πιστοποιοῦσι καὶ ἐνισχύουσι διὰ τοῦ μᾶλλον ἀναμφισβητήτου τρόπου, ὅτι πράγματι περὶ Ἀγορᾶς πρόκειται καὶ ὅτι οὐδένα ἕτερον προορισμὸν εἶχε τὸ παμμέγιστον καὶ κάλλιστον τοῦτο οἰκοδόμημα, ὅπερ οὕτω δεινῶς κατεστράφη καὶ κατεχώσθη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας καὶ βαρβαρότητος.

Ἀλλὰ καὶ *ἀρχιτεκτονικὰ μέλη* πάμπολλα ἐντὸς τῶν χωμάτων ἀνευρέθησαν, ἰδίως τέσσαρα ὡραιότατα καὶ ὡς ἄριστα διατηρούμενα *γεῖσα* μετὰ τῆς ἄνωθι σίμης ἢ κορωνίδος αὐτῶν, πάντα ἰωνικοῦ ῥυθμοῦ, ὡς καὶ τὰ κατὰ τὴν προτέραν ἀνασκαφὴν εὑρεθέντα, μαρτυροῦντα δὲ περὶ τῆς κομψότητος καὶ τοῦ πλούτου τῆς ἀγορᾶς ταύτης. Πάντων τῶν γείσων τούτων ἀνεξαιρέτως ἔχουσιν ἀποκοπῆ συστηματικῶς, τίς οἶδε ὑπὸ τίνων βανδάλων, τὰ *λεοντοκέφαλα*, τέσσαρα ἀνὰ ἕκαστον μέλος.

2) *Εὑρήματα.*

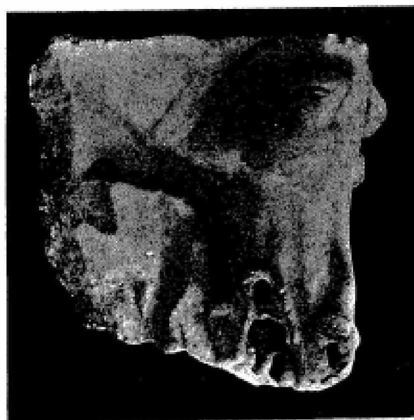
Τὰ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀνασκαφῆς εὑρήματα ὑπῆρξαν δυστυχῶς τὰ πλεῖστα ὅλως ἀσήμαντα καὶ ἀνάξια λόγου καὶ

τοῦτο εὐλόγως, διότι πᾶς οὗτος ὁ ἀνασκαφεὶς χῶρος πλειστάκις ἤδη ἐπὶ χιλιετηρίδας ὅλας ἀλλεπαλλήλως κατῳκήθη, τὰ δὲ θεμέλια τῶν μεταγενεστέρων κτιρίων ψαύοντα τὸ ἔδαφος τῆς ἀρχαίας Ἀγορᾶς καθιστῶσιν ἡμῖν δῆλον ὅτι πρὸ πολλοῦ ἤδη τὰ χώματα ἐκεῖνα ἀνεκινήθησαν καὶ ὅτι καὶ τὸ ἐλάχιστον ἔργον τέχνης ἀξίας τινὸς διηρπάγη, τῶν λοιπῶν ὡς ἀναξίων λόγου ἀκρωτηριασθέντων καὶ χρησιμοποιηθέντων εἰς αὐτὰς ταύτας τὰς οἰκοδομὰς καὶ δὴ εἰς τὴν τοιχοδομίαν. Παρ' ὅλα ταῦτα ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις ἔργα τέχνης καὶ ἄλλα μνημεῖα ἄξια ἀναγραφῆς, διότι ἡ περιγραφὴ τούτων γενήσεται ἐν εὐθετωτέρῳ χώρῳ καὶ χρόνῳ. Καὶ *γλυπτὰ* μὲν εὑρέθησαν περὶ τὰ *τεσσαράκοντα πέντε*, *ἐπιγραφαὶ* περὶ τὰς *τριάκοντα* καὶ ἀριθμός τις τέλος *νομισμάτων*, ῥωμαϊκῶν τῶν πλείστων χρόνων ἐκτὸς ἐλαχίστων ἑλληνικῶν καὶ τούτων ἀσημάντων. Ἰδοὺ δὲ ἡ ἀναγραφὴ τῶν σπουδαιοτέρων γλυπτῶν:

1) κεφαλὴ ἐφήβου, 2) κορμὸς ἐφήβου ἄνευ κεφαλῆς, 3) κεφαλὴ ἀνδρὸς στεφανηφόρου (εἰκ. 2), 4) πόδες ὀρχηστρίδος, 5) κεφαλὴ ἵππου ἀνάγλυφος (εἰκ. 3), 6) τεμάχιον ἀναγλύφου ἀναθηματικοῦ ἐκ τῶν τοῦ Ἀσκληπιείου (εἰκ. 4), 7) ἀγαλμάτιον ἀκέφαλον Ἑρμαφροδίτου, 8) προτομὴ Πανὸς τοῦ τετραγώνου σχήματος, 9) κορμὸς γυναικείου ἀγαλματίου (εἰκ. 5), 10) ἕτερος κορμὸς γυναικείου ἀγάλματος, ἴσως ἀντίγραφον μιᾶς τῶν Νικῶν τοῦ θωρακίου τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης (εἰκ. 6), 11) τμῆμα ἐπιτυμβίου ἀναγλύφου τῶν ἐν σχήματι ναΐσκου, ἐφ' οὗ σώζεται ὁ ποῦς (ἀπὸ τοῦ μηροῦ) ἐφήβου κρατοῦντος στλεγγίδα καὶ παρ' αὐτὸν ἀκέφαλον σῶμα παιδός, πιθανὸν δούλου, 12) ἀναθηματικὸν ἀνάγλυφον τεθραυσμένον, ἐφ' οὗ εἰκονίζονται δύο κεφαλαὶ ἵππων ἀντιμέτωποι, κλπ. κλπ. Ἐκτὸς τούτων εὑρέθησαν πλεῖστα ὡραῖα ἀνάγλυφα κοσμήματα ἐπὶ πλακῶν παριστῶντα φύλλα, κλῶνας (εἰκ. 7),

Εἰκὼν 2.

Εἰκὼν 3.

Εἰκὼν 4. (Ὕψ. 0.35).

Εἰκὼν 5.

Εἰκὼν 6. (Ὑψ. 0.70).

Εἰκὼν 7.

ἄνθη, καρπούς, πτηνά, λέοντας κλπ. Αἱ πλάκες αὗται πιθανὸν νὰ ἐχρησίμευον ὡς στηθαῖα περί τι τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ κτιρίων.

Αἱ ἐπιγραφαὶ δυστυχῶς αἱ πλεῖσται εἶνε ἐπιτύμβιαι καὶ οἰκτρῶς κεκολοβωμέναι, ἐλάχισται δ' ἀναθηματικαί, οἷον ἡ κάτωθι:

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙ
ΟΝΥΠΕΡΤΗΣΣ:·
ΝΟΙΑΣΤΟΥΔΗΜΟΥ
ΤΟΥΑΘΗΝΑΙΩΝ
ΚΑΙΤΟΥΠΑΤΡΙΟΥ
ΕΠΑΓΑΘΩ

ὡς καὶ μία μόνη τεκτονικὴ τοῦ Ε' π. Χ. αἰῶνος:

ΕΝ
Ο
ΙΘΟ
ⱢΙΘΑΛ
ⱢΙΘΟⱢ
ΤΕΚΤΟϵ
ΟΝΕΜΑΤ
ΥΠΟΡΛ
ΑΤΑΜΕ
ΕΡΙ ΕΛ
Οϵ
ΗΟ
ΕΙ
Δ

Αἱ πλεῖσται εἶνε τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, ἔνιαι δὲ καὶ τῶν χριστιανικῶν, εὑρέθη δὲ καὶ μία τουρκική, ἀνήκουσα βεβαίως εἰς τὸ κατεδαφισθὲν τζαμίον.

Τοιαῦτα ἐν συνόψει τὰ ἐξαγόμενα τῆς ἡμετέρας ἀνασκαφῆς, ἥτις δὲν ἀπέδωκε μὲν πλούσιον ἀμητὸν εὑρημάτων, ὡς ἀνεμένετο, ἀφ' ἑτέρου δ' ὅμως ἀπεκάλυψε μέγα ἔτι

μέρος τῆς ἀρχαίας ταύτης τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων Ἀγορᾶς, μνημείου οὕτω μεγαλοπρεποῦς καὶ ὡραίου τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, οὗ ἡ τελεία ἐκσκαφὴ ἐπιβάλλεται οὐ μόνον διὰ λόγους ἀρχαιολογικοὺς ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν τὴν εὐπρέπειαν τῆς ἡμετέρας πόλεως, διότι εἶνε θλιβερὸν θέαμα μέγα μέρος τοιούτου μνημείου νὰ καλύπτηται σήμερον ἀπὸ πληθὺν οἰκίσκων καὶ πρὸ παντὸς ἀπὸ τὸ ἀσχημίαν ἐμποιοῦν παλαιὸν Στρατιωτικὸν ἀρτοποιεῖον.

Ἡμεῖς δι' ἀναφορᾶς πρὸς τὸν Σ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ διὰ προφορικῆς πρὸς αὐτὸν παραστάσεως μετὰ τοῦ Σ. ἀντιπροέδρου τῆς ἡμετέρας Ἑταιρείας, τοῦ σοφοῦ τῶν Ἑλλην. Γραμμάτων Καθηγητοῦ, κ. Γ. Μιστριώτου, τοῦ ἐνθουσιωδῶς ὑποστηρίξαντος τὴν ἡμετέραν ἀνασκαφήν, ἐζητήσαμεν ὅπως ἀρθῇ ἡ ἀσχημία ἐκείνη ἐκ τοῦ ἱεροῦ χώρου τῆς ἀρχαίας ἀγορᾶς, ἀφοῦ ἄλλως τε τὸ ἀρτοποιεῖον ἐκεῖνο ἐλάχιστα ἀνταποκρίνεται σήμερον εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατεύματος ἕνεκα τῆς στενοχωρίας καὶ ἀκαταλληλότητος αὐτοῦ. Εἰς ἐπικουρίαν μάλιστα τῆς αἰτήσεως ἡμῶν ἦλθεν ἐν καιρῷ καὶ ἡ ἔντονος ἐνέργεια τοῦ διευθύνοντος τὸ ἀρτοποιεῖον τοῦτο νῦν λοχαγοῦ τοῦ Οἰκονομικοῦ κ. Γριτσοπούλου, ὅστις διὰ μακροτάτου καὶ λεπτομερεστάτου πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ὑπομνήματος ἐκτίθησι τὴν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν πλημμελῆ αὐτοῦ λειτουργίαν.

Διὰ ταῦτα πάντα ἔχομεν δι' ἐλπίδος, ὅτι ἡ Σ. Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος θέλει λάβει ὑπὸ σπουδαίαν ἔποψιν τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ συντελοῦσα εἰς ἔργον οὕτω ἐξόχως ἐθνικὸν καὶ ἐπιστημονικόν, καλλωπίσῃ ἅμα καὶ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, ἀποκαλύπτουσα μνημεῖον οὕτω μέγα καὶ ἱστορικόν. Ἂς ἀναλογισθῇ τις οἷον ὑπέροχον θέαμα καὶ ἐφάμιλλον τοῦ περιφήμου Forum Romanum τῆς Ρώμης θὰ παρουσιάσῃ ἐν τῷ μέλλοντι τὸ τμῆμα ἐκεῖνο τῆς πόλεως

τῶν Ἀθηνῶν, ἐάν ποτε κατεδαφισθῶσι πάντα ἐκεῖνα τὰ ἐπιπροσθοῦντα κτίρια, ἡ ἀσχημία τοῦ Ἀρτοποιείου καὶ ἡ ἀληθὴς λήμη τοῦ Παλαιοῦ Στρατῶνος, ἀποκαλυφθῇ δὲ ὁλόκληρος ἡ ἀρχαία ἀγορὰ καὶ συνδεθῇ ὡς ἦτο τὸ πάλαι, μετὰ τῆς Ἀτταλείου Στοᾶς καὶ μετὰ τοῦ πρὸς Β αὐτῆς Ἀδριανείου Γυμνασίου ἢ Βιβλιοθήκης!

Καὶ ταῦτα πάντα ἀντὶ ἐλαχίστης δαπάνης, διὰ μόνης τῆς ἀναγραφῆς 50 χιλ. ἐτησίως, διότι τὰ πλεῖστα τούτων εἶνε δημόσια κτίρια, τὰ δ' ἄλλα μικροὶ οἰκίσκοι καὶ εὐτελεῖς ἰδιοκτησίαι.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2 Μαρτίου 1911.

ΑΛΕΞ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ
Ὑφηγητὴς τῆς Ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ

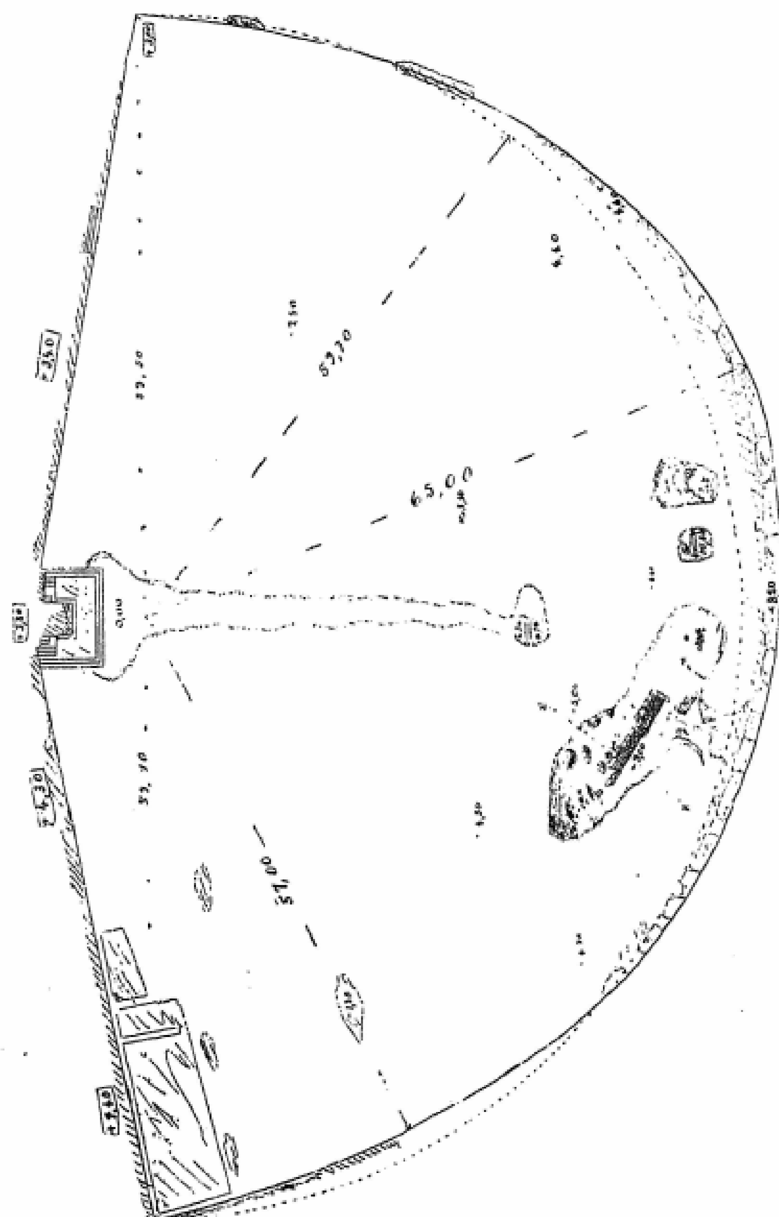
ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΠΝΥΚΟΣ

Ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Πνυκὸς ἐγένετο συνεπείᾳ παρακλήσεως τοῦ ἐν Μονάχῳ καθηγητοῦ κυρίου Drerup, ὅστις δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν κύριον Πρόεδρον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐζήτει νὰ γίνῃ μικρὰ σκαφικὴ ἔρευνα ἐπὶ τῆς Πνυκός, ἵνα διὰ ταύτης ἐξακριβωθῇ ἡ χρονολογία τοῦ καλοσσαίου ἡμικυκλικοῦ ἀναλήμματος. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀνασκαφῆς ἀνετέθη εἰς τὸν γραμματέα τῆς Ἑταιρείας κύριον Τσούνταν μετὰ τοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κυρίου Ῥωμαίου κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ μετ' ἐμοῦ.

Ὡς καταλληλότερος τόπος πρὸς ἔρευναν ἀποβλέπουσαν εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον ὑφ' ἡμῶν σκοπόν, τῆς ἐξακριβώσεως δηλαδὴ τῆς χρονολογίας τοῦ ἡμικυκλικοῦ ἀναλήμματος, ἐκρίθη ἡ θέσις ἀμέσως ὄπισθεν τοῦ ἀναλήμματος τούτου ἐν τῷ μέσῳ περίπου αὐτοῦ, σχεδὸν ἀντικρὺ τοῦ βήματος, διότι ἐκεῖ ἐφαίνετο, ὅτι ὑπῆρχεν ἀρκετὰ μεγάλη ἐπίχωσις. Ἠλπίζομεν, ὅτι διὰ τῶν εὑρισκομένων ἐν τῇ ἐπιχώσει πραγμάτων θὰ καθωρίζετο ἡ χρονολογία ταύτης, ἐκ τούτου δὲ θὰ καθωρίζετο καὶ τοῦ ἀναλήμματος ἡ χρονολογία, καθόσον τοῦτο πιθανώτατα εἶνε σύγχρονον τῆς ἐπιχώσεως, πάντως δὲ δὲν θὰ ἦτο πολὺ ἀρχαιότερον.

Ἀρχίσαντες ἀμέσως ὄπισθεν τῶν ὁρατῶν λίθων τοῦ ἀναλήμματος ἐσκάψαμεν τάφρον (εἰκ. 1) πλάτ. 4 μ. περίπου ἔχουσαν διεύθυνσιν πρὸς Ν, δηλαδὴ πρὸς τὸ κέντρον περίπου τοῦ ἡμικυκλικοῦ ἐπιπέδου.

Τὸ ἀνώτατον στρῶμα τῆς ἐπιχώσεως μέχρι βάθους 0.80 μ. περίπου ἀνεκινήθη κατὰ τὴν γινομένην ἴσως πρὸ ἐτῶν καλλιέργειαν τοῦ χώρου, εὑρίσκοντο δ' ἐν αὐτῷ ἐνιαχοῦ

Εἰκὼν 1. Ἀνασκαφὴ Πνυκός.

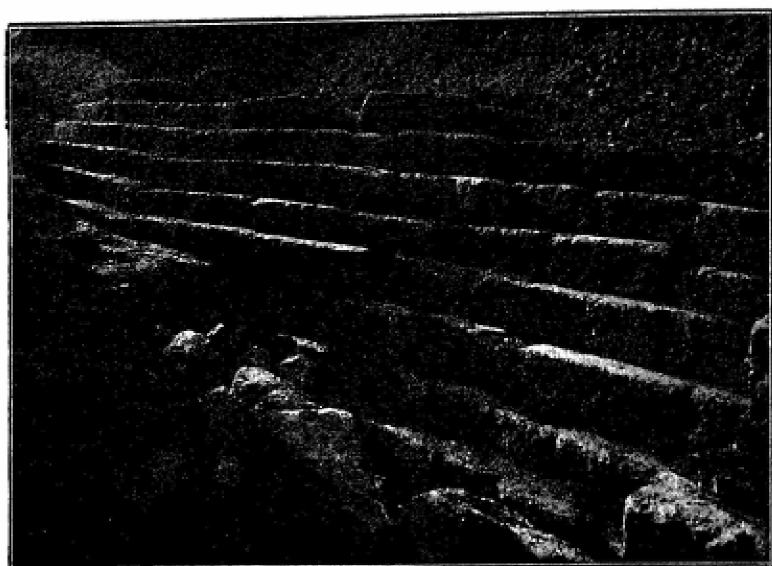
νεώτερά τινα πράγματα, μεταξὺ δ' ἄλλων καὶ δύο τεμάχια σιδηρῶν βομβῶν, ἀλλὰ βαθύτερον ἡ ἐπίχωσις εἶνε ὅλως ἀνέπαφος, διακρίνεται δὲ σαφῶς ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐσχηματίσθη αὕτη. Τὸ εἰς τὴν ἐπίχωσιν χρησιμεῦσαν ὑλικὸν ἀποτελεῖται ἐξ ἀμμώδους χώματος καὶ πολλῶν λιθαρίων μετρίου μεγέθους, ἅτινα εἶνε ἀποκρούσματα κατεργασίας λίθων ἢ προέρχονται ἐκ θέσεως γειτονευούσης πρὸς λατομεῖον, ἐπεσωρεύθη δὲ τοῦτο γενομένης ἀρχῆς ἀπὸ Ν, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ χώρου, ἔνθα τὸ φυσικὸν ἔδαφος εἶνε ὑψηλότερον, καὶ οὕτως ἐσχηματίσθησαν κατωφερικὰ στρώματα διευθυνόμενα ἐκ Ν πρὸς Β ἐνιαχοῦ λίαν σαφῶς διακρινόμενα.

Πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ μεγάλου ἡμικυκλικοῦ ἀναλήμματος ὁ ἀμέσως ὄπισθεν αὐτοῦ χῶρος εἶνε πλήρης μεγάλων ὀγκολίθων, τῶν ὁποίων τινὲς ἔχουσι τὸ κολοσσιαῖον μέγεθος τῶν λίθων τοῦ ἀναλήμματος, οὕτω δὲ ὁ ἀναλημματικὸς τοῖχος μετὰ τῆς ἐνισχύσεως ταύτης ἔχει πάχος εἴς τινα μέρη μέχρι τεσσάρων μέτρων καὶ πλέον· εὐθὺς μετὰ τὸν τοῖχον τοῦτον ἀρχίζει ἡ ἀνωτέρω περιγραφεῖσα ἐπίχωσις.

Εἰς ἀπόστασιν 10 μέτρων ἀπὸ τοῦ ἀναλήμματος καὶ εἰς βάθος 3 μ. ἀπὸ τῆς σημερινῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους ἀνεκαλύφθη τοῖχος παράλληλος περίπου πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν ἀνάλημμα, τοῦ ὁποίου σῴζονται ἐννέα δόμοι· τούτων ὁ κατώτερος προέχει ἑκάστοτε κατὰ 0.18 μ. περίπου πρὸ τοῦ ἀνωτέρου, οὕτως ὥστε ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ ἔχει τὴν ὄψιν κλίμακος, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ εἶνε ἀληθὴς κλῖμαξ, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς μικρᾶς προεξοχῆς τῶν διαφόρων δόμων.

Ὁ τοῖχος οὗτος (εἰκ. 2) εἶνε ἐκτισμένος διὰ λίθων διαφόρου μεγέθους προερχομένων ἐξ αὐτοῦ τοῦ βράχου τῆς Πνυκός· τὸ μῆκος αὐτῶν ποικίλλει μεταξὺ 1.50 καὶ 0.60, ὕψος δ' ἔχουσι μεταξὺ 0.25 καὶ 0.30 καὶ βάθος περίπου 0.50. Ὁ τοῖχος οὗτος ἔχει μόνον μίαν ὄψιν, πρὸς Β, ἤτοι

πρὸς τὰ ἔξω τοῦ ἡμικυκλικοῦ ἐπιπέδου· ἡ ὀπισθία αὐτοῦ ὄψις εἶνε ὅλως ἀνώμαλος, στηρίζονται δὲ κατὰ τὸ ὄπισθεν οἱ διάφοροι δόμοι αὐτοῦ ἐπὶ ἐπιχώσεως ἀποτελουμένης ἀμέσως παρὰ τὸν τοῖχον ἐκ μεγάλων ἀκατεργάστων λίθων ἢ ἐκ χώματος μεμιγμένου μετὰ πολλῶν χαλίκων. Ἡ

Εἰκὼν 2.

τοιαύτη κατασκευὴ τοῦ τοίχου ἀποδεικνύει, ὅτι καὶ οὗτος ἦτο ἀνάλημμα.

Τοῦ ἀναλήμματος τούτου ἀνεσκάφη τμῆμα μήκ. 15 μ. περίπου. Κατὰ τὸ δυσμικώτερον μέρος τοῦ ἀνασκαφέντος τμήματος ὑπάρχει μία τετράγωνος προεξοχή, πλάτους 3.90, τῆς ὁποίας ἡ προσθία ὄψις σχηματίζει ὁμοίως μικρὰς βαθμίδας, ὧν τὸ πλάτος ποικίλλει μεταξὺ 0.25 καὶ 0.30, ὥστε αὗται δύνανται καὶ ὡς βαθμῖδες κλίμακος νὰ θεωρηθῶσιν.

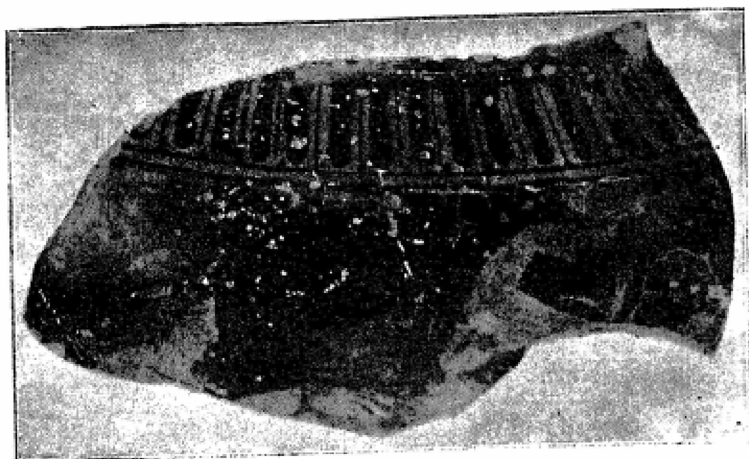
Ὅπως παρακολουθήσωμεν τὴν συνέχειαν τοῦ τοίχου, ἐσκάψαμεν καὶ εἰς δύο ἄλλα σημεῖα πρὸς Δ ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου, ἀνεύρομεν δὲ τῷόντι καὶ ἐκεῖ εἰς βάθος 4 μέτρων περίπου τὰς βαθμῖδας καὶ οὕτω ἀποδεικνύεται, ὅτι καὶ ὁ βαθμιδωτὸς οὗτος τοῖχος εἶχε περίπου τὸ ἡμικυκλικὸν σχῆμα τοῦ ἐξωτερικοῦ μεγάλου ἀναλήμματος. Καὶ πρὸς Α προὐχώρει ὁ τοῖχος ἐπὶ τοῦ συνεχομένου βράχου, διότι φαίνονται ἐπὶ τούτου αἱ κοῖται τῶν λίθων, ἐκ τούτων δὲ καὶ ἐξάγεται, ὅτι ὁ τοῖχος ἀρχικῶς ἦτο ὑψηλότερος.

Τὸ ἀνάλημμα τοῦτο ἦτο κατεστραμμένον, ὅτε κατεσκευάσθη τὸ ἐπίπεδον τὸ ὑποβασταζόμενον ὑπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ μεγάλου ἀναλήμματος, διότι τὰ στρώματα τῆς ἀποτελούσης τὸ ἐπίπεδον ἐπιχώσεως, περὶ ὧν ὡμιλήσαμεν ἀνωτέρω, ἐκάλυψαν τοῦτο ἐν ᾗ καταστάσει εὑρέθη· οὐδ' εὑρίσκοντο δὲ ἐκεῖ πλησίον οἱ λίθοι τῶν καταπεσόντων ἀνωτέρων δόμων αὐτοῦ.

Διὰ τῆς εὑρέσεως τοῦ δευτέρου τούτου ἀναλήμματος ἀποδεικνύεται, ὅτι, πρὶν κατασκευασθῇ τὸ μέγα ἐξωτερικὸν ἀνάλημμα, ὁ χῶρος ἦτο ἤδη ἐν μικροτέρῳ σχήματι καθ' ὅμοιον τρόπον εἰς ἡμικυκλικὸν ἐπίπεδον διεσκευασμένος.

Πρὸς χρονολογίαν τῆς ἐπιχώσεως χρησιμεύουσι διάφορα πράγματα εὑρεθέντα ἐντὸς αὐτῆς· σημειωτέον δ' ὅτι ἡ ἐπίχωσις καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ ὕψος ἐσχηματίσθη ταὐτοχρόνως καθ' ὃν τρόπον περιεγράψαμεν ἀνωτέρω, εὑρίσκονται δ' ὡς ἐκ τούτου ὅμοια πράγματα ἐντὸς τῶν διαφόρων στρωμάτων ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων μέχρι τῶν κατωτάτων.

Τὰ εὑρεθέντα πράγματα εἶνε πολλὰ σχετικῶς τεμάχια διαφόρων ἀγγείων, ὧν ἄλλα μὲν ἔχουσι μόνον μέλαν γάνωμα, ἄλλα δὲ καὶ ἐρυθρομόρφους παραστάσεις τῶν μέσων περίπου τῆς 5 ἑκατονταετηρίδος (εἰκ. 3 καὶ 4), ὀλίγιστα τεμάχια πηλίνων εἰδωλίων, ἐκ τῶν ὁποίων διακρίνεται προτομὴ γενειῶντος δαίμονος ἐκ τοῦ χείλους χυτρόποδος

Εἰκὼν 3.

Εἰκὼν 4.

καὶ πρὸς τούτοις αἱ ἑξῆς ἐνεπίγραφοι λαβαὶ πηλίνων ἀμφορέων:

1) Παραλληλόγραμμος σφραγὶς μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς

ΜΕΝΕΚΡΑΤΕΥΣ

2) Ἡ ἐν εἰκ. 5 παριστωμένη σφραγίς.

3) Ἡ ἐν εἰκ. 6 παριστωμένη σφραγίς.

4) Τετραγωνικὴ σφραγὶς μετὰ τῶν γραμμάτων ΦΙ.

Εἰκὼν 5.

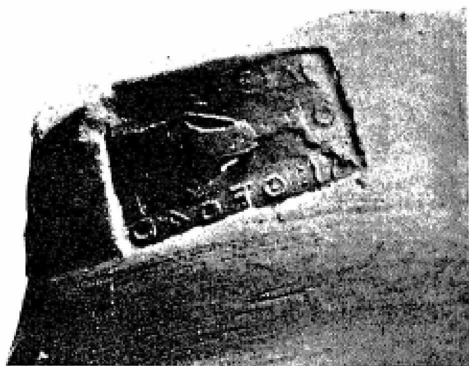

Εἰκὼν 6.

Πρὸς τούτοις εὑρέθη καὶ εἷς λαιμὸς ὁμοίου ἀμφορέως ἔχων τὴν ἐν εἰκ. 7 παριστωμένην σφραγῖδα.

Μεταξὺ τῶν πηλίνων εὑρημάτων τῆς ἀνασκαφῆς ὑπάρχει καὶ ἓν ἀμφίκυρτον δισκάριον διαμ. 0.05, ἐφ' οὗ ὑπάρχουσιν ἐντετυπωμέναι δύο σφραγῖδες ἀμυδρῶς διακρινόμεναι καὶ εἰκονίζουσαι ἡ μὲν μία γυναῖκα καθημένην, ἡ δ' ἑτέρα νεανίαν ὄρθιον κάμπτοντα πρὸς τὰ ἄνω τὸν ἀριστε-

ρὸν βραχίονα καὶ ἔχοντα ἔνδυμά τι ἐξηρτημένον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ (Ἡρακλῆς;).

Εἰκὼν 7.

Εὑρέθησαν πρὸς τούτοις καί τινες λύχνοι, ὧν ὁ εἰκονιζόμενος ἐν εἰκ. 8 φέρει ἐπὶ τῆς βάσεως ἐντὸς κύκλου τὸ γράμμα Α.

Εἰκὼν 8.

Ἐπειδὴ συντελεῖ εἰς τὴν χρονολογίαν τῆς ἐπιχώσεως, ἀναφέρομεν καὶ ἓν μικρὸν ἀτρακτοειδὲς ἀγγεῖον

(εἰκ. 9) εὑρεθὲν ἐντὸς τῶν κατωτάτων στρωμάτων ταύτης.

Οὐδὲν πρᾶγμα ἀρχαιότερον τῶν μνημονευθέντων ἐρυθρομόρφων ἀγγείων τῶν μέσων τῆς 5 ἑκατονταετηρίδος εὑρέθη ἐν τῇ ἐπιχώσει.

Τὰ νεώτατα ἐκ τῶν ἀνωτέρω σημειωθέντων εὑρημάτων τῆς ἀνασκαφῆς ἡμῶν εἶνε προφανῶς ἡ ἐν εἰκ. 6 σφραγίς, τὸ ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ πηλίνου λύχνου τῆς εἰκόνος 8 γράμμα καὶ τὸ ἀτρακτοειδὲς μικρὸν ἀγγεῖον τῆς εἰκ. 9. Ταῦτα, πρὸ πάντων δὲ ἡ ἐπιγραφὴ τῆς σφραγῖδος τῆς εἰκ. 6, δυσκόλως δύνανται νὰ εἶνε ἀρχαιότερα τῶν ἀρχῶν τοῦ

Εἰκὼν 9.

2ου π.Χ. αἰῶνος· ἐπειδὴ δὲ κατὰ ταῦτα εἶνε ἀνάγκη νὰ ορισθῇ καὶ ἡ χρονολογία τῆς ἐπιχώσεως καὶ τοῦ συναφοῦς καὶ συγχρόνου πρὸς ταύτην ἐξωτερικοῦ ἀναλήμματος, ἕπεται, ὅτι καὶ ταῦτα δὲν εἶνε ἀρχαιότερα τοῦ 2ου αἰῶνος.

Πρὸς ὁρισμὸν τῆς χρονολογίας τοῦ ἐσωτερικοῦ μικροτέρου ἀναλήμματος οὐδεμίαν ἔνδειξιν παρέσχεν ἡ ἀνασκαφὴ ἡμῶν, διότι καὶ ὁ ἀνασκαφεὶς ὄπισθεν τούτου χῶρος ἦτο πολὺ μικρός.

Ἡ ἔρευνα τοῦ χώρου τῆς Πνυκὸς θὰ ἐπαναληφθῇ ἐν μεγαλειτέρᾳ κλίμακι καὶ κατὰ τὸ ἐφετεινὸν θέρος, ἀπὸ τοῦδε δ' ὅμως δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ὅτι, ἀφοῦ ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ

διασκευὴ τοῦ μεγάλου ἡμικυκλικοῦ ἐπιπέδου ἐγένετο εἰς χρόνους τόσον ἀπομεμακρυσμένους τῆς ἐποχῆς, καθ᾽ ἣν ἐγκατελείφθη ἡ Πνύξ, ἡ γνώμη, ὅτι τοῦτο εἶνε ἡ Πνύξ, πρέπει νὰ ἀπορριφθῇ. Εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἄγει ἡμᾶς καὶ ἡ εὕρεσις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀναλήμματος, δι᾽ οὗ ἀποδεικνύεται, ὅτι ὁ χῶρος ἦτό ποτε καθ᾽ ὅμοιον τρόπον εἰς ἡμικυκλικὸν ἐπίπεδον διεσκευασμένος, ἀλλ᾽ εἶχε τόσον μικρὰν ἔκτασιν ὥστε νὰ εἶνε ἀδύνατον νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἐχρησίμευεν εἰς δημοσίας συναθροίσεις τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ.

Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΠΑΡΑ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥΣ

Ἡ ἀνασκαφὴ αὕτη ἔγεινεν ἐν ᾗ θέσει καὶ ἡ ὑπὸ Κ. Πιττάκη τῷ 1852 γενομένη δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἀνασκαφή, ἐπὶ τῆς γωνίας, ἥτις σχηματίζεται μεταξὺ τῶν ὁδῶν Βουλευτηρίου, Διοσκούρων καὶ τῆς τεμνούσης ταύτας κατὰ τὸ τέρμα αὐτῶν μικρᾶς ἀνωνύμου εἰσέτι ὁδοῦ, ἐπὶ οἰκοπέδων ἀγορασθέντων πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ τοῦ δημοσίου.

Εἶνε γνωστόν, ὅτι ἐν τῇ θέσει ἐκείνῃ εἶχεν ὑποτεθῇ ὅτι ἔκειτο τὸ *Βουλευτήριον*, ἀλλ᾽ ἤδη διὰ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ 1852 ἀπεδείχθη τὸ ἀβάσιμον τῆς ὑποθέσεως ταύτης, (Ἐπιγρ. Ἀνέκδ. φυλλ. 6ʹ 1852 ὑπὸ Κ. Πιττάκη, Δ. Χαραμῆ καὶ Π. Εὐστρατιάδου), διότι οὐδὲν θεμέλιον ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κτιρίου ἀνεκαλύφθη, ἀλλὰ μόνον τμῆμα τείχους πολὺ μεταγενεστέρου, ὅπερ ὀνομασθὲν κατ᾽ ἀρχὰς

Βαλεριανὸν τεῖχος, θεωρεῖται ἤδη ὡς προερχόμενον ἐκ τῶν χρόνων τῆς Φραγκοκρατίας, πιθανῶς δὲ ἐκ τῶν χρόνων τοῦ δουκὸς Ἀντωνίου Ἀκκιαγιουόλη (περὶ τὸ 1400).

Ἡ ἀνασκαφὴ ἡμῶν γενομένη δι' ὑπηρεσιακοὺς λόγους, πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἰδιοκτησίας τῆς Ἑταιρείας καὶ τοῦ δημοσίου, περιωρίσθη κυρίως εἰς τὴν ἐκ νέου ἀποκάλυψιν

Εἰκ. 1. Ἀνασκαφὴ παρὰ τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους.

τοῦ τείχους καὶ τὴν ἔρευναν τοῦ πλησιέστατα πρὸς αὐτὸ εὑρισκομένου χώρου.

Τὸ ἀποκεκαλυμμένον ἤδη τεῖχος ἔχει μῆκος 23 περίπου μέτρων (εἰκ. 1)· ἡ ὑπὸ τοῦ Εὐστρατιάδου γενομένη περιγραφὴ αὐτοῦ ἐν *Ἐπιγρ. Ἀνεκδ.* φυλλ. 6' 1852 σελ. δ' καθιστᾷ περιττὴν νέαν περιγραφὴν αὐτοῦ ἐνταῦθα. Ἡ συνέχεια αὐτοῦ πρὸς Β πέραν τοῦ σημείου, μέχρις οὗ εἶχε φθάσει ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ 1852, εἶνε, ὡς φαίνεται, κατεστραμμένη. Πρὸς Β ἀναφαίνεται πάλιν τὸ τεῖχος 50 μ.

περίπου ἀπωτέρω ἐντὸς τοῦ ὑπογείου τοῦ φαρμακοποιοῦ Εὐαγγ. Σταμάτη ἐπὶ τῆς γωνίας τῶν ὁδῶν Ἀρείου Πάγου καὶ Πολυγνώτου.

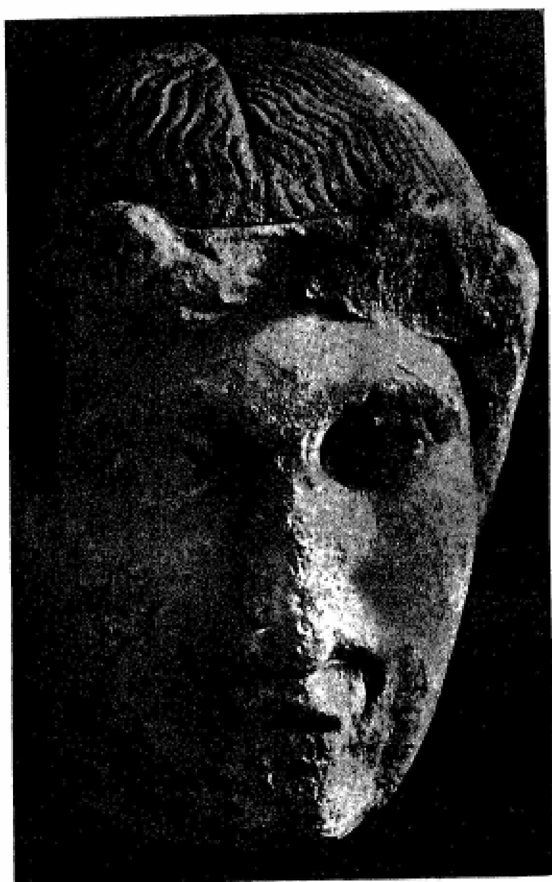
Κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ ἀποκαλυφθέντος τμήματος τοῦ τείχους εἶνε προσκεκολλημένος ἐπὶ τοῦ δυσμικοῦ τοίχου ἕτερος τοῖχος κάθετος ἐπ᾽ αὐτὸν διευθυνόμενος πρὸς Δ καὶ σῳζόμενος μέχρις ἀποστάσεως 4 μ. περίπου. Εἶνε καὶ οὗτος ᾠκοδομημένος ἐξ ὁμοίων λίθων πρὸς τοὺς τοῦ τείχους, δὲν δύναμαι ὅμως νὰ βεβαιώσω, ἂν εἶνε καὶ σύγχρονος πρὸς τὸ τεῖχος καὶ ὁποία ἡ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τοῦτο. Ἡ πρὸς Ν ὄψις αὐτοῦ ὡς καὶ ἡ συνεχομένη πρὸς τοῦτον δυσμικὴ ὄψις τοῦ δυσμικοῦ τοίχου τοῦ τείχους φέρουσιν εἰσέτι εἰς πολλὰ μέρη ἐπίχρισμα ἐξ ἀσβέστου καὶ αἱ ἁρμογαὶ δὲ τῶν λίθων αὐτῶν εἶνε ἐνιαχοῦ ἰδιαιτέρως κεκαλυμμέναι δι᾽ ἐπιχρίσματος.

Παρὰ τὸν δυσμικὸν τοῖχον τοῦ τείχους ἀπεκαλύφθη μέρος πλακοστρώτου ὁδοῦ (;) βαινούσης ἐκ Β πρὸς Ν ἀνηφορικῶς πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν. Ἡ στρῶσις ἀποτελεῖται ἐκ μεγάλων λίθων καὶ εἶνε ἴσως ἀρχαιοτέρα τοῦ τείχους.

Ἐντὸς τοῦ διακένου τοῦ τείχους ἢ πλησίον τοῦ τείχους εὑρέθησαν τὰ ἑξῆς πράγματα.

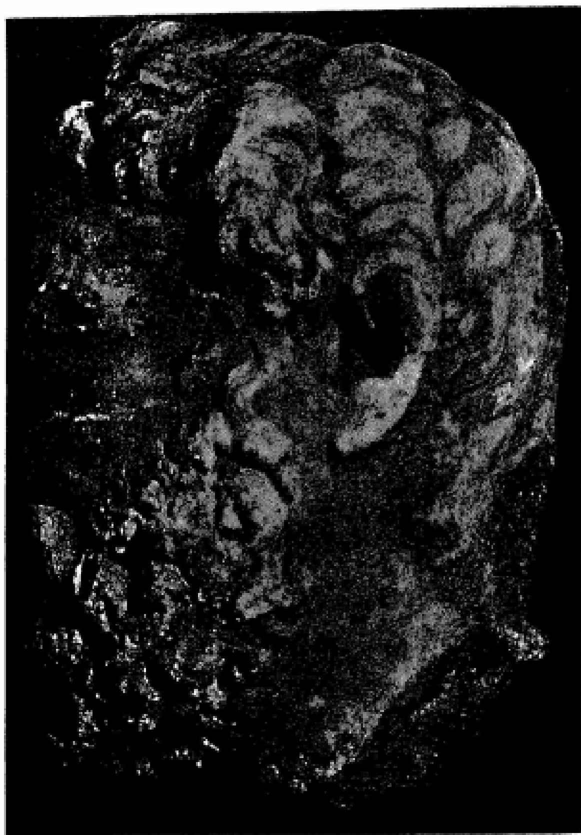
1) Ἀρχαϊκὴ μαρμαρίνη κεφαλὴ ὕψ. 0.20 (εἰκ. 2). Τὸ πλεῖστον τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ κρανίου μετὰ τοῦ κροτάφου λείπει, ἐπίσης καὶ ὀλίγον ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ ὀπισθίου μέρους τοῦ κρανίου. Τεθραυσμένη εἶνε ἐπίσης ἡ ῥίς, τὰ χείλη καὶ ἡ σιαγὼν ὡς καὶ μέρος τῆς ἄνωθεν τοῦ μετώπου κόμης. Ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου τοῦ κρανίου ὑπάρχει ὑπόλοιπον σιδηροῦ ἥλου. Ἡ κόμη εἶνε καθ᾽ ὅμοιον περίπου τρόπον πρὸς τὸν λεγόμενον Ἀπόλλωνα τοῦ Ὀμφαλοῦ διεσκευασμένη, πρὸς ὃν ὁμοιάζει κατά τι καὶ ἡ κεφαλή. Δύο πλόκαμοι περιβάλλοντες ὡς στέφανος τὸ κρανίον ἐμπλέκονται

ἐμπρὸς ἄνωθεν τοῦ μετώπου ἐν ἀναγλύπτῳ ὁρατῷ ὀπίσω μεταλλίνῳ κρίκῳ περιστέφοντι ὁμοίως τὸ κρανίον.

Εἰκὼν 2.

2) Τὸ ἀριστερὸν ἥμισυ μαρμαρίνης εἰκονικῆς κεφαλῆς ἀνδρός, ρωμαϊκῶν χρόνων ὕψ. 0.25 (εἰκ. 3).

Εἰκ 3.

3) Τμῆμα ἐκ τοῦ δεξιοῦ ἄνω μέρους στήλης μετὰ κορωνίδος ἀποκεκρουσμένης ὕψ. 0.45 περίπου καὶ πλ. 0 20. Μόνον μικρὸν μέρος (0.20 περ.) τῆς προσθίας ἐπιφανείας διατηρεῖται φέρον τὸ ἑξῆς μικρὸν λείψανον ἐπιγραφῆς 4ου αἰῶνος.

ΑΡΧΟΝΤΟΣ
ΤΡΑΚΩ
ΛΛ
ΡΕΧ..
ΑΙΩ
ΕΥΣ

4) Τεμάχιον τετραγωνικῆς στήλης ὕψ. 0.83 πλ. 0.25 φέρον ἐπιγραφὴν τελείως σχεδὸν ἐξηλειμμένην, ἧς διακρίνονται σποράδην διάφορα γράμματα καὶ ἐν τέλει

ΚΙΑΛΟ..
ΤΟΙΣ....Ε

5) Θραῦσμα μαρμάρου ὕψ. 0.13 πλ. 0.06 καὶ πάχ. 0.12 φέρον λείψανα καταλόγου φυλετῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων. Μέγ. γραμ. 0.005.

ΕφΕⵎΙΟ
ΑΙΘΑΛΗⵎ
ΙΠΠΟ
ΞΕΝΟΚΡΑΤ
ΝΙΚΙΑⵎ›
ΑΝΤΙΟΧΟ
ΕΠΙΚΤΗΤ
ΝΙΚΙΑⵎΕΙ
ΑΠΟΛΛΩΝ
ΚΡΑΤΕΡΟ
ΤΡΥΦΩΝ›
ΑΙΑΝ
ΤΥΛΛΙΟⵎ
ΜΑΥΡ..
Μ...

6) Θραῦσμα μαρμάρου ὕψ. 0.14 πλ. 0.12. Ἔχει λείψανα ἐπιγραφῆς ῥωμαϊκῶν χρόνων. Μέγ. γραμ. 0.013.

ΞΣΙ
ΣΣΩΣΑ
ΟΓΕΝΟΥΚΙ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
ΚΛΕΙΤΟΜΗ
ΩΝΟΣ
ΤΟΥΑΤ

7) Θραῦσμα βάθρου μαρμαρίνου ὕψ. καὶ πλ. 0.20 περίπου καὶ πάχ. σῳζομ. 0.40. Ἐπὶ τούτου ὀλίγα γράμματα ἐκ τοῦ τέλους ἀναθηματικῆς πιθανώτατα ἐπιγραφῆς τοῦ 3 π. Χ. αἰῶνος. Μέγ. γραμ. 0.02.

ΗΣ
ΘΕΝ
ΡΕ.

8) Θραῦσμα μαρμάρου ὕψ. καὶ πλ. 0.20 περίπου. Λείψανα ἐπιγραφῆς 2ου περίπου π.Χ. αἰῶνος. Μέγ. γραμ. 0.01.

Ο
ΝΦΛΥΕ
ΡΑΤΗΣΧΟΛ
ΝΗΣΘΡΙΑΣΙΟ
ΤΡΑΤΟΣΕΡΟΙΑ
ΟΥΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ
ΟΞΕΝΟVΑΝΑ
ΕΠΙΤ

Ὁ ἕκτος καὶ ἕβδομος στίχος ἐγράφησαν κατ' ἀπομίμησιν ἀρχαϊκωτέρων γραμμάτων.

9) Τεμάχιον μαρμάρου ὕψ. 0.30 πλ. 0.20. Μέγεθ. γραμ. 0.032.

ΔΗΜΟΥΠ
ΝΚΑΠΡC
ΤΟΝΑΝΘ
ΙΟΙΑΣ

10) Τεμάχιον μαρμάρου ὕψ. καὶ πλ. 0.30 περίπου. Ἐξ ἐπιγραφῆς ῥωμαϊκῶν χρόνων. Μέγ. γραμ. 0.03.

ΩΝΙΟ΄
ΟΥΘΥ

11) Κιονίσκος τεθραυσμένος κάτω μετὰ τῆς ἐπιτυμβίας ἐπιγραφῆς

ΦΙΛΑ
ΜΕΣΣΗΝΙΑ

12) Ὅμοιος κιονίσκος ὕψ. περίπου 0.30.

Ο..ΜΠΙΧΟΣ
..ΟΛΛΩΝΙΟΥ
ΠΑΙΑΝΙΕΥΣ

13) Κιονίσκος

ЄΡΜΙΑC
ΠΡΑΞΙΤЄ
ΛΟΥC ΜΙΛΗ
CΙΟC

14) Κιονίσκος φέρων τὴν ἐπιγραφὴν

ΜΗΝΑΣ Μηνᾶς
ΕΙΣΑΜΙΛΗ Εἰσᾶ Μιλή
ΣΙΣ σι(ο)ς

Παραπλεύρως δὲ ἀρχαιοτέραν ἡμιεξηλειμμένην ἐπιγραφήν.

ΜΟΣΧ[ἰς]
ΔΩΡΟΘΕ[ου]
ΘΟΡΙΚΙ[ου]
ΘΥΓΑ[τηρ]

Ἀνάξια ἰδιαιτέρας μνείας εἶνε τὰ ὀλίγα εὑρεθέντα τεμάχια ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων ὡς καὶ τὰ διάφορα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη. Ἂς σημειωθῇ μόνον, ὅτι μεταξὺ τῶν γλυπτῶν εὑρέθη καὶ μία ἀριστερὰ κνήμη καὶ ἡ δεξιὰ παλάμη κολοσσιαίου ἀγάλματος.

Πλὴν τῶν δύο κεφαλῶν (ἀρ. 2 καὶ 3) ἀποκειμένων ἐν τῷ ἐθνικῷ μουσείῳ καὶ τῶν ὑπ᾽ ἀρ. 11-14 ἐπιγραφῶν ἀφεθεισῶν ἐπὶ τόπου, τὰ λοιπὰ ἀρχαῖα κατετέθησαν ἐν τῇ Στοᾷ τοῦ Ἀττάλου.

Κ. Κουρουνιώτης

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΑΚΡΟΠΟΛΕΙ

Ἀνασκαφὴ κυρίως εἰπεῖν δὲν ἐξετελέσθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ἀλλ' ἐξηρευνήθησαν τὰ θεμέλια μεταγενεστέρου τινὸς τοίχου, ἐξαιρεθέντων κατὰ μέρη τῶν λίθων αὐτοῦ καὶ πάλιν ἐκ νέου κτισθέντων χωρὶς νὰ μετακινηθῶσιν οἱ λίθοι τοῦ ὑπὲρ τὸ ἔδαφος μέρους τοῦ τοίχου τούτου. Ὁ εἰρημένος τοῖχος ὑπάρχει κατὰ τὸ βορειοδυτικὸν μέρος τῆς Ἀκροπόλεως ὑπεράνω τοῦ σπηλαίου τοῦ Ὑπακραίου Ἀπόλλωνος, ἐντὸς δὲ τῶν θεμελίων αὐτοῦ παρετηρήθη πρὸ μηνῶν τινων ὑπὸ τοῦ Ἀμερικανοῦ ἀρχαιολόγου κ. Johnson ὅτι ὑπῆρχον ἐνεπίγραφοι λίθοι ἐνῳκοδομημένοι. Ἐξαιρεθέντων κατόπιν δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας πάντων τῶν λίθων τῶν θεμελίων τούτων, εὑρέθησαν ἐν αὐτοῖς περὶ τὰς δέκα ἐπιγραφαί, ἐν αἷς καὶ δύο ψηφίσματα τοῦ Δ' αἰῶνος ἔχοντα ὄχι μικρὰν ἱστορικὴν σπουδαιότητα, ἐκτὸς αὐτῶν δὲ καὶ ἀξιολογώτατον ἀνάγλυφον ἀρχαϊκῆς ἐργασίας φέρον ἐπὶ ἑκατέρας πλευρᾶς μορφὴν Ἀθηνᾶς. ἀνῆκον δὲ εἰς θωράκιόν τι ταπεινόν. Ἡ μία τῶν δύο μορφῶν τῆς Ἀθηνᾶς φέρει πτέρυγας. Δυστυχῶς ἐλλείπουσιν αἱ κεφαλαὶ ἀμφοτέρων τῶν μορφῶν καὶ οἱ ἄκροι πόδες, ἀλλ' ὅμως καὶ πάλιν τὸ ἔργον τοῦτο διὰ τὸ σπάνιον τῆς παραστάσεως εἶνε σπουδαῖον πρόσκτημα τοῦ ἐν τῇ Ἀκροπόλει μουσείου.

Τῇ 6 Ἰανουαρίου 1911.

Α. Ν. ΣΚΙΑΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

Πᾶσαι αἱ ἐν Πειραιεῖ πέρυσιν ἐκτελεσθεῖσαι ἀνασκαφικαὶ ἐργασίαι δύνανται νὰ περιληφθῶσιν ἐν τοῖς ἑξῆς:

Α΄) Ἐγένετο ἔρευνα κατὰ τὴν ὁδὸν Φίλωνος ὀλίγον πρὸς Β τῆς διασταυρώσεως αὐτῆς μετὰ τῆς ὁδοῦ Σωτείρας, εἰς τὰ φανέντα διὰ τὴν ἀσφαλτόστρωσιν ἀρχαῖα λείψανα. Ἐκ τῆς ἐρεύνης ταύτης ἐδείχθη, ὅτι τὰ λείψανα ταῦτα ἀνῆκον εἰς ἀρχαίαν μεγάλην οἰκοδομὴν καλῶν χρόνων, κείμενα ἀκριβῶς ὄπισθεν τῶν ἐν τῷ Τινανείῳ κήπῳ πρὸ ἐτῶν ἀποκαλυφθέντων ὁμοίων, τῶν ἀνηκόντων εἰς μίαν τῶν πέντε στοῶν· ἴσως δὲ ἀποτελοῦσι καὶ μέρος ταύτης.

Ἀπεκαλύφθη δηλ. τοῖχος χωρῶν ἀπὸ Β πρὸς Ν μήκους 5,40, ἀπέχων δὲ τοῦ πεζοδρομίου τοῦ Τινανείου κήπου 3,15. Ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς Δ, κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ τοίχου, φέρεται ἕτερος χωρῶν πρὸς τὸν κῆπον, δύο δὲ ὅμοιοι ἀπέχοντες ἀλλήλων καὶ τοῦ πρώτου 1,05 ἔχουσι τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν κατὰ τὸ φαινόμενον πρὸς Ν πέρας τοῦ πρώτου τοίχου. Καὶ πέραν δὲ τούτων φαίνονται ἴχνη τῆς συνεχείας τοῦ πρώτου τούτου τοίχου πρὸς τὴν ὁδὸν Σωτείρας. Τὰ τεμάχια τῶν λίθων, ἐξ ὧν ἀπαρτίζονται οἱ τοῖχοι οὗτοι, εἶνε μέγιστα, φθάνοντα τὸ μῆκος μέχρι 2,80—2,90. Παρὰ τὸν πρῶτον τοῖχον ὑπῆρχεν ὀχετὸς ἄγων εἰς τὸ ἄνοιγμα ὑδραγωγείου, ὅπερ ἔκειτο εὐθὺς ὑπὸ τὸ κράσπεδον τοῦ ἀνατολικοῦ πεζοδρομίου τῆς ὁδοῦ Φίλωνος εἰς ἀπόστασιν 1,50 ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ δευτέρου ἐγκαρσίου τοίχου.

Τὸ ἄνοιγμα τοῦ ὑδραγωγείου τούτου εἶνε στενώτατον,

φρεατοειδές, ἐπικεχρισμένον ἀμμοκονίᾳ, ἔχει δὲ τὰς συνήθεις ἔνθεν καὶ ἔνθεν βαθμῖδας ἐπὶ τῶν τοιχωμάτων αὐτοῦ διὰ τὴν εἰς αὐτὸ κατάβασιν. Τοῦτο ἄγει μετὰ τὸ στόμιον, 4,50 ὕψους, εἰς ὑδραγωγεῖον ἐν τῷ βράχῳ, ἔχον φορὰν τὸ μὲν πρὸς Β, τὸ δὲ πρὸς Ν καὶ σχετιζόμενον πρὸς τὰ κατὰ τὸ βόρειον τῆς ὁδοῦ παρουσιασθέντα ὅμοια ἀνοίγματα. Ἀσφαλῶς δὲ εἵμεθα πρὸ μέρους τοῦ ὑδρευτικοῦ δικτύου τῆς πόλεως τοῦ Πειραιῶς, ὃ ἀπὸ ἐτῶν παρακολουθῶ, καὶ τὸ ὁποῖον εἶνε ἄξιον μελέτης ἐδῶ εἰς τὸ χαμηλότερον σημεῖον τῆς πόλεως. Εἰς τὸ ἄνοιγμα τοῦτο κατεβίβασα ἐργάτην, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθη νὰ προχωρήσῃ. Διότι μετὰ μικρὰν ἐργασίαν ἔφθασεν εἰς τὸ ὕδωρ, ὑπὸ τοῦ ὁποίου κατέστη ἀδύνατος πᾶσα περαιτέρω πρόοδος, πρόσθες δὲ καὶ ὑπὸ τῆς στενότητος τοῦ χώρου, ὑφ' ἧς δυσχερὴς ἡ διαμονή του ἐκεῖ κάτω καθίστατο.

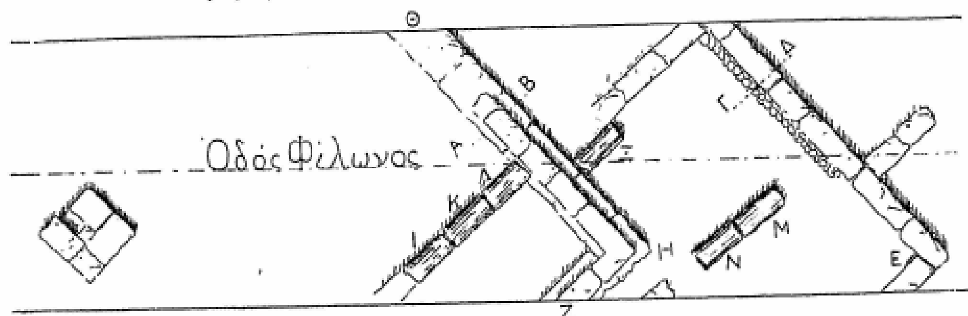
Ὡς καὶ ἐν ἀρχῇ εἶπον, τὰ λείψανα ταῦτα τοῦ ἀρχαίου κτιρίου βεβαίως σχετίζονται πρὸς τὴν γραμμὴν τῶν πέντε στοῶν τοῦ λιμένος Πειραιῶς, ἣν ἀνεύρομεν πρὸ ἐτῶν ἐντὸς τοῦ τότε ἀνασκαπτομένου Τινανείου κήπου, ἀσφαλέστατα δὲ εἵμεθα ἐν τοῖς οἰκήμασι τοῖς ὄπισθεν τῆς τετάρτης τῶν παμμεγίστων τούτων στοῶν, τῶν ἐν χρήσει διὰ τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν τοῦ λιμένος, ὧν ἡ πρώτη ἐφάνη κατὰ τὸν ἅγ. Νικόλαον καὶ ἧς τὴν ἀνασκαφὴν εἶχε προκαλέσῃ ἡ γειτνίασις ἀναφανέντων ἐκεῖ τοίχων προς τὸν ὅρον *Ἐμπορίο καὶ ὁδõ* τὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ Σαχτούρη ἀνευρεθέντα.

Ταύτης τῆς σημασίας εἶνε τὰ ἀνευρεθέντα σημεῖα, ὡς καταφαίνεται καὶ ἐξ αὐτῶν τούτων καὶ ἐκ τῆς ἐλαχίστης ἀπὸ τῆς παραλίας ἀποστάσεως αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ σχεδίου τοῦ ἀποσταλέντος τῷ Σ. Ὑπουργείῳ.

Εὑρήματα δυστυχῶς ἐν τῇ ἐρεύνῃ ταύτῃ δὲν εἴχομεν· θραύσματα μόνον κοινῶν ἀγγείων διαφόρων χρόνων, ἕνα πήλινον ἀμφορέα τεθραυσμένον τὸ στόμιον καὶ τὰς λαβὰς

καὶ κιονόκρανον ἀρκετὰ μέγα λίθου Πειραϊκοῦ, ῥυθμοῦ Δωρικοῦ. Ἡ ἔρευνα ἐγένετο δι' ἐργατῶν τοῦ δήμου, εὐμενῶς ὑπὸ τοῦ κ. Δημάρχου παραχωρηθέντων.

Β'. Ὁμοία ἔρευνα ἐγένετο, διὰ τῶν ἐπὶ τῇ αἰτήσει μου ἀποσταλέντων ἐργατῶν τῆς Ἑταιρείας, κατὰ τὴν ὁδὸν Φίλωνος, ἀλλ' ἐγγὺς τῆς διασταυρώσεως αὐτῆς μετὰ τῆς λεωφόρου Αἰγέως[1], ἕνεκα καὶ πάλιν τῶν ἀρχαίων λειψάνων οἰκοδομῆς (εἰκ. 1. Πρβ. καὶ τὰς τομὰς εἰκ. 2, 3 καὶ τὴν

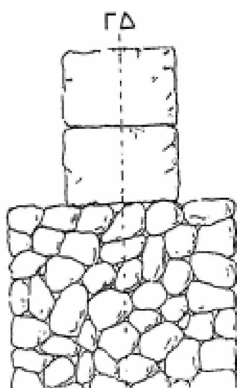
Εἰκ. 1.

λεπτομέρειαν Ε ἐν εἰκ. 4) παρουσιασθέντων διὰ τῆς ἐργασίας χάριν τῆς ἀσφαλτοστρώσεως.

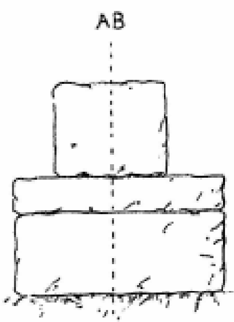
Τὰ λείψανα ταῦτα, ἅτινα ἐκαθαρίσθησαν ἐντελῶς ἀπὸ τῶν περὶ αὐτὰ νεωτερικῶν κατασκευασμάτων, ἔδειξαν μικρὸν μέρος μεγάλης οἰκοδομῆς τῶν τελευταίων Ῥωμαϊκῶν χρόνων, κατασκευασθείσης τὸ πλεῖστον δι' ὑλικοῦ οἰκοδομῆς παλαιοτέρων χρόνων, τῆς ὁποίας τὸ μόνον ἀπομένον μέρος εἶνε τὸ κατὰ τὰ σημεῖα ΖΗΘ τοῦ συνυποβαλλομένου σχεδίου. Μεταξὺ τῶν τοίχων τῶν νεωτέρων ἀνευρέθησαν τεμάχια πωρίνων κιόνων, Δωρικοῦ ῥυθμοῦ, μετὰ πεπληρωμένων τῶν ῥαβδώσεων (Ι, Κ, Λ, Μ, Ν, Ξ.) ἐνῳκοδομη-

[1] Ἐν τῷ σχεδίῳ εἰκ. 1 τὸ σημεῖον Λ ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ἄξονος τῆς λεωφόρου Αἰγέως μέτρα 25 περίπου (Σ. Σ.).

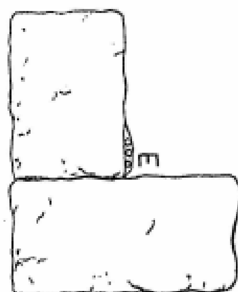
μένα ἐν τοῖς τοίχοις τῆς οἰκοδομῆς ἢ ἁπλῶς ἐρριμμένα ἐν τοῖς χώμασι. Τὰ λείψανα ταῦτα, ὅπως καὶ τὰ προηγούμενα ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, ἐκαλύφθησαν κατ' ἀνάγκην, γενομένης ὑπὲρ ταῦτα τῆς ἀσφαλτοστρώσεως. Δὲν ὑπάρχει δ' ἀμφιβολία τις, ὅτι καὶ ταῦτα ἀνῆκον εἰς μίαν τῶν πέντε στοῶν τῶν περὶ τὸν λιμένα, ἢ εἰς τὸν χῶρον τὸν περί τινα τούτων, διότι καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς πρὸς τὰ ἄλλα

Εἰκὼν 2.

Εἰκὼν 3.

Εἰκὼν 4.

εἶνε καὶ δὲν ἀπέχουσι πολὺ τῆς θαλάσσης, ἐγγὺς τῆς ὁποίας ἀσφαλῶς ἦσαν τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα, τὰ ἀμέσως πρὸς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς σχετιζόμενα.

Γ'. Ἄλλη ἔρευνα, δι' ἐργατῶν τῆς Ἑταιρείας γενομένη καὶ αὕτη, ἐνηργήθη κατὰ τὴν διασταύρωσιν τῆς Λεωφόρου Σωκράτους καὶ τῆς ὁδοῦ Κανθάρου, ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς γωνίας τῆς πρὸ τοῦ πεζοδρομίου τῆς οἰκίας Ι. Βρυώνη. Ἐκεῖ παρουσιάσθη ἓν τῶν πολλῶν ἐν Πειραιεῖ σωζομένων ὑδρευτικῶν κατασκευασμάτων. Ταῦτα εἶνε πολλὰ καὶ ποικίλα τὸ σχῆμα, δὲν ἔχουσι δὲ μελετηθῆ δεόντως, ἀποτελοῦντα πλῆρες κανονικώτατα καὶ συμμετρικώτατα διερρυθμισμένον πλέγμα, σχετιζόμενον ἀμέσως πρὸς τὰ φρεατοειδῆ

ἀνοίγματα καὶ τὰς δεξαμενὰς καὶ ἑκάστης οἰκίας καὶ ἑκάστου διαμερίσματος τῆς παλαιᾶς πόλεως. Ἡ ἔρευνα πάντων τούτων πολὺ θὰ ἠδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς κατανόησιν τοῦ ὅλου συστήματος τῆς ὑδρεύσεως ἐν Πειραιεῖ.

Ἐν τῇ θέσει, ἣν ὥρισα ἀνωτέρω, παρουσιάσθη φρεατοειδὲς ὄρυγμα, τὸ ὁποῖον εἶχε πρόσθετον ἄνω στόμιον στενόν, ὅπερ ἦτο κεκαλυμμένον δι' ἐπιτυμβίου μαρμαρίνης ἀνεπιγράφου στήλης, δημοσιευθείσης ἤδη ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῷ τελευταῖον ἐκδοθέντι τεύχει τῆς ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος τοῦ ἔτους τούτου μετὰ καὶ ἄλλων ἐπιγραφῶν. Μετὰ τὸ πρόσθετον στόμιον ἐξακολουθεῖ τοῦτο τετμημένον ἐν τῇ πέτρᾳ κατὰ τὸν τύπον φρέατος, εἰς βάθος δέκα που μέτρων, εὐρυνόμενόν πως πρὸς τὸν πυθμένα καὶ χρησιμεῦον τὸ πάλαι προφανῶς εἰς ὑποδοχὴν τῶν πλεοναζόντων ὑδάτων ἐγγὺς κειμένης δεξαμενῆς, ὡς δεικνύουσι δύο ἐν αὐτῷ ὀχετοί, ὁ μὲν πρὸς Δ ὁ δὲ πρὸς Α διευθυνόμενοι, ἔχοντες δὲ κλίσιν πρὸς αὐτό. Καὶ τὸν μὲν πρὸς Δ δὲν ἠκολουθήσαμεν, διότι ἔφθανεν εἰς τὰ θεμέλια τῆς ἐγγὺς οἰκίας, τὸν δὲ πρὸς Α ἐρευνῶντες εἰς μῆκος ὀκτὼ μέτρων εὕρομεν τρεῖς βαθμῖδας, καταβιβαζούσας εἰς ἕτερον ὀχετὸν κάθετον πρὸς τὸν πρῶτον καὶ φερόμενον πρὸς Β, ἔνθα βεβαίως θὰ εἶνε ἡ κεντρικὴ δεξαμενὴ ὑπὸ τὴν Λεωφόρον Σωκράτους.

Πλὴν τῶν ὀχετῶν τούτων, ὑπὸ τὸ στόμιον τοῦ ἀρχικοῦ ὀρύγματος καὶ πρὸς τὸ ΒΔ αὐτοῦ, εἰς βάθος τεσσάρων μέτρων, ὑπάρχει τετραγωνικὸν ἄνοιγμα ἄγον εἰς ὕψος μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυρίου στομίου τοῦ φρεατοειδοῦς ἀνοίγματος, ἔνθα ὑπάρχει ἕτερον στόμιον πεφραγμένον ἄνω ὑπὸ δύο κοινῶν πλακῶν καὶ ἐπικεχωσμένον ὑπὸ τὴν ὁδὸν Κανθάρου.

Ἐντὸς τοῦ τελευταίου τούτου τετραγωνικοῦ ἀνοίγματος, τοῦ ἐν εἴδει κόγχης τετραγωνικῆς κατεσκευασμένου ἀνευρέθη:

1) Κεφαλὴ Διονύσου, ὕψους 0,20, καλῆς ἐργασίας καὶ τέχνης, μαρμάρου λευκοῦ, ταινίᾳ τὴν κόμην ἀναδεδεμένην ἔχουσα καὶ φύλλοις κισσοῦ κεκοσμημένην· τὸ ἄκρον τῆς ῥινὸς καὶ τοῦ πώγωνος ἀποτετριμμένον. Ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς κεφαλῆς καταπίπτουσι καλοὶ βόστρυχοι.

2) Κυβέλης ἀγαλμάτιον, ὕψους 0,40, λευκοῦ μαρμάρου, πλάτους 0,22, πάχους 0,12, καθημένης ἐπὶ θρόνου ἄνευ παραστάδων καὶ ἀετωματίου, ἀκεφάλου δυστυχῶς καὶ ἀποκεκομμένης τὴν δεξιὰν ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος, ὡς καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ κυμβάλου, ἐχούσης δὲ τὸν λέοντα ἐπὶ τῶν γονάτων. Εἶνε καὶ ἡ Κυβέλη ἀρκετὰ καλὰ εἰργασμένη καὶ καλῶν χρόνων.

3) Πηλίνου τύπου τὸ πλεῖστον μέρος εἰς δύο τεθραυσμένον, ὕψους 0,34, πλάτους 0,22. Ἐπὶ τούτου εἰκονίζεται τὸ πρόσθιον μέρος δύο λεόντων πρὸς τὰ δεξιὰ φερομένων.

Καὶ ταῦτα μὲν εἶνε τὰ κυριώτερα εὑρήματα. Πλὴν τούτων ἀνευρέθησαν ἐν τοῖς χώμασι πολλὰ συντρίμματα ἀγγείων διαφόρων χρόνων καὶ πολλὰ τεμάχια μαρμαρίνων ἀγαλματίων καί τινα νομίσματα χαλκᾶ ἐντελῶς κατιωμένα.

Δ΄. Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Σωκράτους πρὸ τῆς οἰκίας Θ. Γ. Ῥετσίνα, ἐν ᾧ οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τὴν γραμμὴν τοῦ τροχιοδρόμου ἔσκαπτον, ὑπεχώρησεν ὁ μαλακὸς βράχος καὶ ἐσχηματίσθη ἄνοιγμα κυκλικὸν ἐπὶ τοῦ θόλου παλαιᾶς ὑπονόμου ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένης. Ἐκεῖ ἀπησχόλησα ἐπί τινας ἡμέρας δύο τῶν ἐργατῶν εἰς ἔρευναν τῶν κατ' αὐτήν. Ἐκ τῆς ἐρεύνης ταύτης ἐφάνη ὅτι ἡ ὑπόνομος αὕτη, μέρος τοῦ μεγάλου ὑδρευτικοῦ τοῦ Πειραιῶς δικτύου ἀποτελοῦσα, φέρεται ἀπὸ Β πρὸς Ν· ἔχει ὕψος μέτρου ἔν τισιν, ἀλλαχοῦ 1,60 τὸ πλεῖστον, πλάτος 1,15. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ὑπονόμου καὶ δι' ὅλου τοῦ ἐρευνηθέντος μήκους

αὐτῆς ὑπάρχει ἐκτισμένος ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὀχετός, πλάτους 0,34, βάθους 0,60, ἐπικεχρισμένος δὲ τὴν ἐπιφάνειαν μίγματι συμπαγεστάτῳ. Πρὸς τὸ βόρειον ἄκρον εἰς μῆκος δέκα περίπου μέτρων συναντᾶται μετ' ἄλλου ὁμοίου ὀχετοῦ, φερομένου πρὸς Δ. Ἀπὸ τοῦ ἑτέρου ἄκρου χωρεῖ πρὸς Ν εἰς ἀπόστασιν δώδεκα μέτρων, ἔνθα ἐφάνη φρεατοειδὲς ἄνοιγμα (μπατζᾶς), ὁποῖον καὶ πρὸς Β, καὶ πέραν τούτου ἐξακολουθεῖ πρὸς Α καμπτομένη ἡ ὑπόνομος καὶ φερομένη πρὸς τὴν ὁδὸν Μπουμπουλίνας. Ὁ ὀχετὸς ὁ ἐν τῇ ὑπονόμῳ παρετηρήθη καὶ ἐν τῷ φρεατοειδεῖ ἀνοίγματι, πλατύτερος κατὰ τοὺς ἔνθεν καὶ ἔνθεν χαμηλοὺς τοίχους αὐτοῦ, ἕνεκα τοῦ πρὸς τὰ κάτω πλατυτέρου τοῦ ἀνοίγματος τοῦ φρεατοειδοῦς.

Αὗται εἶνε αἱ ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι αἱ γενόμεναι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν Πειραιεῖ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Ἀπριλίου 1911.

ΙΑΚ. Χ. ΔΡΑΓΑΤΣΗΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΤΑΦΩΝ ΕΝ ΘΗΒΑΙΣ

Ἡ μεγάλη καταστροφή, ἣν ἡ λαθραία τυμβωρυχία προξενεῖ εἰς τὰς βοιωτικὰς νεκροπόλεις, ἐπιβάλλει σύντονον τὴν προστασίαν καὶ τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν ἐπιστημονικὴν ἀνασκαφὴν καὶ ἔρευναν αὐτῶν. Πόσον δὲ δύναται νὰ ἀνταμείψῃ τὸν ἀρχαιολόγον τοιαύτη ἀνασκαφή, ἀποδεικνύουσι τὰ εὑρήματα τῶν κ. κ. Burrows καὶ Ure ἐν Ῥιτσώνᾳ (Μυκαλησσῷ), περὶ ὧν ὅρα J. H. St. 1909, σ. 308 ἑξ 1910, σ. 336 ἑξ. B. S. A. 1907-8, σ. 226 ἑξ.

Αἱ ἐμαὶ ἀνασκαφαὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 1910, δαπάνῃ τῆς Ἑταιρείας ἐνεργηθεῖσαι καὶ στραφεῖσαι περὶ τὴν εὕρεσιν τάφων, ἐγένοντο πλησίον πρὸς Ν τῶν Θηβῶν κατὰ τὴν θέσιν Κολωνάκι, ἔνθα καὶ ὁ Δ. Φίλιος (*Πρακτικὰ* 1897 σ. 94 ἑξ.) καὶ ἐγὼ (*Ἀρχαιολ. Ἐφημ.* 1910, σ. 209 ἑξ.) ἀνεσκάψαμεν μυκηναϊκοὺς τάφους θαλαμοειδεῖς, ἀνηλεὴς δὲ τυμβωρυχία ἐλυμαίνετο τὴν νεκρόπολιν ταύτην ἐσχάτως.

Αἱ ἀνασκαφαὶ ἤρξαντο τῇ 8 Νοεμβρίου καὶ παρετάθησαν μέχρι τῆς 24 Δεκεμβρίου.

Μυκηναϊκοὶ τάφοι — Κατ᾽ αὐτὰς εὑρέθησαν καὶ ἠρευνήθησαν 16 μυκηναϊκοὶ τάφοι θαλαμοειδεῖς ἢ σπηλαιώδεις[1] μετὰ δρόμου μὴ ἐρευνηθέντος ὁλοκλήρου παρ᾽ οὐδενί. Τούτων τέσσαρες οὐδὲν κτέρισμα ἢ ἄλλο κινητὸν μυκηναϊκὸν εὕρημα περιεῖχον. Εἷς τῶν τεσσάρων τούτων τάφων φαίνεται, ὅτι κατὰ τοὺς Βυζαντιακοὺς χρόνους εἶχε μεταβληθῆ εἰς κατακόμβην, διαιρεθεὶς δι᾽ ἀσβεστοκτίστου τοίχου εἰς δύο μέρη. Αἱ κόγχαι τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς αὐ-

[1] Σπηλαιώδεις τάφους λέγω τοὺς ἔχοντας ἀκανόνιστον σχῆμα περιφερικῆς πως ἢ μᾶλλον ᾠοειδοῦς κατόψεως δίκην τρώγλης, θαλαμοειδεῖς δὲ τοὺς ἔχοντας κανονικὰς εὐθείας πλευράς, ἔστω καὶ ἂν ἐνιαχοῦ κόγχαι διακόπτωσι τὰς πλευρὰς διανοιγόμεναι εἰς τὸ σῶμα τοῦ βράχου.

τοῦ ἴσως εἶχον χρησιμοποιηθῆ ὡς πρόθεσις καὶ βωμὸς ἐκκλησίας χριστιανικῆς. Εὑρέθησαν δὲ καὶ πολλὰ θραύσματα βυζαντιακῶν ἀγγείων καὶ εἷς σιδηροῦς πέλεκυς ἐν αὐτῷ. Παρὰ τὸν δρόμον τούτου τοῦ τάφου ἦτο ἕτερος μικρότερος, περιέχων σκελετὸν βοὸς ὁλόκληρον, ἀλλ' εἰς νεωτάτους χρόνους ταφέντα, ἐπειδή, ὡς ἔμαθον, πρὸ 30 ἐτῶν περίπου ὁ τάφος ἦτο ἀνοικτὸς σεσυλημένος. Ὁ βοῦς ἔπεσε τυχαίως ἄνωθεν, τῆς στέγης τοῦ τάφου ἐκλιπούσης, ἢ ἐτάφη ἐπίτηδες ὡς ἐκ νόσου μολυσματικῆς ἀποθανών.

Ἐκ τῶν λοιπῶν μυκηναϊκῶν τάφων τέσσαρες διετήρουν τὴν στέγην ἀκεραίαν, τῶν δ' ἄλλων ἡ στέγη ἔλειπε καταπεσοῦσα ἢ (εἰς δύο τάφους πιθανώτατα) ἀφαιρεθεῖσα ἐν χρόνοις νεωτέροις πρὸς ἰσοπέδωσιν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους καὶ σχηματισμὸν ἁλωνίου ἢ πρὸς ὁμαλισμὸν τοῦ τόπου δι' οἱονδήποτε λόγον. Οἱ μεγάλοι θαλαμοειδεῖς τάφοι εἶχον ἀναλόγως μέγαν τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος δρόμον. Εἰς δύο δ' ἐξ αὐτῶν εὑρέθησαν ἐν τῷ δαπέδῳ αὔλακες παρὰ τὰς παραστάδας τοῦ στομίου εἰς αὐτὸ τὸ ἄνοιγμα τῆς πύλης, ἔχουσαι μῆκος μεῖζον τοῦ πάχους τῶν παραστάδων (μέχρι 1,20 ἔνδον εἰς τὸν θάλαμον, μέχρι 0,45 δὲ πρὸς τὸν δρόμον ἔξω), ἀποσβεννύμεναι δὲ ἠπίως κατὰ τὰ ἄκρα· τὰς αὔλακας ταύτας ἑρμηνεύω ὡς προωρισμένας νὰ δέχωνται τοὺς τροχοὺς τῶν νεκροφόρων ἁμαξῶν, ἃς γινώσκομεν ἐκ τῆς γεωμετρικῆς περιόδου. καὶ αἵτινες ἐν τοῖς μυκηναϊκοῖς τάφοις, ὀπισθοβατικῶς βαίνουσαι εἰς τὸν δρόμον, θὰ ἔφθανον μέχρι τοῦ στομίου, ἔνθα οἱ τροχοὶ αὐτῶν, μὴ προσκρούοντες πρὸς τὰς παραστάδας ἐνετίθεντο εἰς τὰς αὔλακας ἀσφαλῶς πρὸς καταβίβασιν τῶν νεκρῶν.

Εἷς σπηλαιώδης μικρὸς τάφος ἦτο ἐπικεχρισμένος δι' ἀσβέστου κατὰ τὸ δάπεδον καὶ τὰ τοιχώματα τά τε ἔνδον καὶ τὰ τῶν παραστάδων. Ἕτερος μέγας θαλαμοειδὴς εἶχεν ἐπικεχρισμένας μόνας τὰς παραστάδας καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιχρί-

σματος ἔφερε γραμμικὰς γραφάς, οἱονεὶ πρὸς μίμησιν φλεβῶν ξύλου. Τὰ ἐπιχρίσματα ταῦτα διετηροῦντο προσκεκολλημένα εἰς τὰ τοιχώματα μόνον κάτω παρὰ τὸ ἔδαφος, ὑψηλότερον δ' εἶχον ἀποκολληθῆ καὶ πέσει εἰς τὰ χώματα.

Τινὲς τῶν τάφων τούτων εἶχον ἐν τῷ δαπέδῳ βαθυτέρους ταφίσκους περιλαμβάνοντας ὀστᾶ ἢ καὶ ἀγγεῖα συντετριμμένα, ἄλλοι εἶχον κατὰ τὰς πλευρὰς πεζούλια ὑψηλότερα τοῦ λοιποῦ δαπέδου τοῦ τάφου, ἢ κόγχας ἀνοιγομένας εἰς τὸ σῶμα τοῦ βράχου καὶ διακοπτούσας τὴν εὐθυγραμμίαν τῶν πλευρῶν τῶν θαλάμων.

Ὅπου ἐν τοῖς τάφοις τούτοις διετηροῦντο σκελετοὶ μᾶλλον ἢ ἧττον εὐκρινεῖς, εὗρον ὅτι εἶχον θέσιν ὑπτίαν μετὰ κεκαμμένων τῶν γονάτων καὶ ὅτι ἑπομένως τὸ ὅλον φυσικὸν μῆκος τοῦ σώματος ἦτο συνεπτυγμένον. Ἐνίοτε ὑπὸ τὸν κώλητα ἦσαν λίθοι ἀνέχοντες τὰ γόνατα. Σπηλαιώδεις τινὲς μικροὶ τάφοι εἶχον μικρὸν μῆκος δαπέδου (μόλις 1,55 ἢ 1,20), ὥστε καὶ ἂν δὲν ἐσῴζοντο εὐκρινεῖς κατὰ τὰ μεγάλα ὀστᾶ σκελετοί τινες, ἔπρεπε νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι οὗτοι πάντως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶνε ἐξηπλωμένοι. Τὴν τοιαύτην «ὀκλαδὸν» ὑπτίαν θέσιν τῶν νεκρῶν εὗρον ἐν ἄλλῳ τάφῳ, ἀνεξαρτήτῳ τῆς περὶ ἧς ἐνθάδε ὁ λόγος ἀνασκαφῆς τοῦ ἔτους 1910, ἐναργεστάτην ἐν σκελετῷ ἄριστα διατηρουμένῳ ΝΑ τῶν Θηβῶν ἐπὶ τοῦ Ἰσμηνίου λόφου (πρβλ. *Ἀρχ. Ἐφημ.* 1910, 212 καὶ 198 ἑξ.).

Ἐντὸς τάφων θαλαμοειδῶν εὗρον ὀδόντας κάπρου καὶ ἄλλους ὀξεῖς ὀδόντας ἀνήκοντας εἰς σαρκοβόρα ζῷα μὴ καθορισθέντα εἰσέτι, προσέτι δὲ φλοιοὺς ᾠῶν ὀρνίθων πιθανῶς, προερχομένων ἴσως ἐκ τροφῶν δοθεισῶν τοῖς νεκροῖς.

Ἐντὸς τριῶν τάφων θαλαμοειδῶν εὑρέθησαν ἀνὰ μία *πόρπη* χαλκῆ. Κομβία στεατίτου καὶ ψηφῖδες χρυσαῖ ἢ ἐκ μάζης εὑρέθησαν ἐντὸς πλειόνων τάφων· αὗται προέρχονται βεβαίως ἐκ περιδεραίων ἢ ὅρμων. Ὁ τάφος ὁ ἔχων

ἐπικεχρισμένας καὶ γραπτὰς τὰς παραστάδας ἀπέδωκεν ἐσκορπισμένας 28 ψηφῖδας χρυσᾶς ὁμοιομόρφους ἀποτελούσας ποτε βεβαίως ἓν σύνολον. Ἐν ἄλλοις τάφοις εὑρέθησαν ἐλάσματα χρυσᾶ δισκοειδῆ μικρὰ μετ' ἐμπιέστων ἀμυδρῶν κοσμημάτων, καλύπτοντά ποτε πιθανῶς ἄλλην ὕλην. Ἔν τινι τάφῳ εὑρέθη χαλκοῦν μαχαίριον μετὰ καμπύλης τῆς λεπίδος καὶ δύο χαλκαῖ *οἱονεὶ* κεφαλαὶ σκήπτρων μικρῶν κοῖλαι.

Τὰ ἀγγεῖα εἶνε ἢ τῆς τελευταίας αἰγαίας περιόδου II ἢ τῆς τελευταίας αἰγαίας περιόδου III. Πλεῖστα εἶνε συντετριμμένα καὶ ἤδη συγκολλῶνται. Τὰ τυπικὰ μυκηναϊκὰ εἰδώλια καὶ οἱ ἑτερόστομοι ἀμφορίσκοι εὑρίσκονται συνήθως ὁμοῦ μετὰ τῶν τῆς τελευταίας αἰγαίας περιόδου III εὑρημάτων. Δὲν λείπουσιν ὅμως καὶ ἐξαιρέσεις.

Ἐπί τινος σημείου τῶν τυχῶν τῶν μυκηναϊκῶν τάφων νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ μεταβάλωμέν πως τὰς μέχρι τοῦδε γνώσεις ἡμῶν: Ἔγραψαν δηλ. καὶ ἄλλοι καὶ ἐγὼ αὐτὸς (*Ἀρχαιολ. Ἐφ.* 1910, 216 ἑξ.), ὅτι οἱ τάφοι οὗτοι ἐσυλοῦντο ἐν παλαιῖς χρόνοις. Ἡ γνῶσις αὕτη εἶνε βάσιμος, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἐφαρμόζηται γενικῶς εἰς πάντα τάφον, οὗτινος τὰ κτερίσματα εἶνε ἐλλιπῆ ἢ βεβλαμμένα. Διότι ἡ ἐσωτερικὴ κατάστασις, ἣν εἶδον εἰς τάφους, ὧν ἡ στέγη καὶ ἡ πύλη ἦσαν κατεστραμμέναι ἢ βεβλαμμέναι, δὲν διαφέρει οὐσιωδῶς τῆς καταστάσεως ἄλλων τάφων, ὧν ἡ στέγη καὶ ἡ πύλη διετηροῦντο ἄρτιαι. Ἑκατέρωθι δηλονότι τὰ κτερίσματα ἦσαν ἐλλιπῆ καὶ βεβλαμμένα. Προσέτι παρετήρησα, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ κτερίσματα εὑρίσκονται παρὰ τὸ στόμιον· τοῦτο δὲ εἶνε γνωστὸν καὶ εἰς τοὺς τυμβωρύχους, οἵτινες, σκάπτοντες τοιούτους τάφους, ἐρευνῶσι συνήθως τὸν παρὰ τὸ στόμιον ἐσωτερικὸν χῶρον τοῦ θαλάμου, ἐπειδὴ ἡ πεῖρα ἔδειξεν αὐτοῖς, ὅτι τὸ ἐνδότερον μέρος εἶνε πτωχὸν ἢ ἔχει μόνον συντρίμματα ἀγγείων,

ἀνάξια τῆς προσοχῆς τῶν θησαυροθηρῶν τούτων. Εἰκάζω λοιπόν, ὅτι οἱ «μυκηναῖοι» ἄνθρωποι, θάπτοντες νεώτερόν τινα νεκρὸν ἐν τῷ θαλάμῳ, ἐσύλουν συνήθως τὰ ἀκέραια κτερίσματα καὶ δὴ τὰ κοσμήματα τῶν παλαιοτέρων νεκρῶν, ὥστε εἰς ἡμᾶς περιέρχονται, ἐν τάφοις παθοῦσι τοῦτο, μόνα τὰ κτερίσματα τοῦ τελευταίου ταφέντος νεκροῦ ὁλοσχερῆ.

Νεώτεροι τάφοι.—α΄) *κεράμινοι.* Εὑρέθησαν ἑπτά. Οὗτοι ἄλλοτε μὲν κατεσκευάζοντο ἐν μαλακῷ χώματι, ὥστε εἶνε ἀδύνατον νὰ γνωσθῇ, ἂν πλὴν τῶν κεράμων ἔφερον καὶ ἄλλο τι κάλυμμα, ἄλλοτε δὲ σκάπτονται ἐν τῷ βράχῳ, οὕτως ὥστε καθ᾽ ἑκατέραν μακρὰν πλευρὰν νὰ καταλείπηται ἰσομήκης τῷ τάφῳ βαθμὶς (πατοῦρα, πεζοῦλι), ἐφ᾽ ἧς ἐπάτουν ξύλινα καλύμματα ἐξαφανισθέντα νῦν. Ἐν τῷ κοίλῳ τοῦ τάφου εἶνε οἱ μεγάλοι κέραμοι οἱ περιβάλλοντες τὸν νεκρόν. Εὑρεῖς σωλῆνες (imbrices) τίθενται ὄρθιοι ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἀνὰ ἕνα εἰς τοὺς πόδας καὶ τὴν κεφαλὴν («κεφαλάρια»), ἀνὰ ἕνα ἢ δύο κατὰ μῆκος εἰς τὰς πλευρὰς καὶ ἕτεροι ὑψηλότερον κατὰ τὰς πλευρὰς ἐπίσης συγκλίνοντες ἄνω, ὥστε νὰ καλύπτωνται ἀσφαλῶς οἱ ἁρμοὶ αὐτῶν ὑπὸ καλυπτήρων (tegulae). Ὡς ὑπόστρωμα τοῦ νεκροῦ τίθενται ἐνίοτε ἄλλοι σωλῆνες κέραμοι. Οἱ τάφοι οὗτοι εἶχον ἐλάχιστα ἀγγεῖα, πλείονας ὅμως πλαγγόνας ὑστέρων μακεδονικῶν χρόνων· τὰς πλείστας πλαγγόνας περιεῖχεν εἷς μικρὸς τάφος, ὅστις ἦτο ἀναμφιβόλως τάφος παιδίου, ὡς εἰκάζω ἔκ τε τῆς μικρότητος αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς παντελοῦς ἀπουσίας τῶν ὀστῶν, ἅτινα, ὡς τρυφερά, ἐξηφανίσθησαν· τὰ κτερίσματα ταῦτα ἔκειντο κυρίως ἔξω τῶν κεράμων, ὑπὸ τὴν ξυλίνην στέγην τοῦ τάφου, ἐλάχιστα δὲ ἐντὸς τῶν κεράμων παρ᾽ αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ. Εἰς τρεῖς τῶν τάφων τούτων εὑρέθησαν μεταξὺ τῶν κτερισμάτων φλοιοὶ ᾠῶν, ὥστε τὸ ἔθιμον τῆς τροφοδοσίας τῶν νεκρῶν, παλαιότατον ὂν (ὅρα ἀνωτέρω καὶ

Ἀρχ. Ἐφημ. 1910, σ. 207)· διετηρεῖτο καὶ εἰς χρόνους νεωτέρους. Τέσσαρες τῶν τάφων τούτων οὐδὲν κτέρισμα περιεῖχον· ὁ νεκρὸς ἦτο ἐπὶ τοῦ δαπέδου τοῦ τάφου. Εἰς δύο δὲ τῶν πτωχῶν τούτων τάφων ὑπὲρ τὸν νεκρὸν, μάλιστα κατὰ τοὺς πόδας, ἦσαν πολυπληθῆ ὀστᾶ ἄλλα τε καὶ κρανία ἐν ἀταξίᾳ. Ἐπειδὴ ἡ συντήρησις τῶν ὀστῶν τῶν νεκρῶν εἶνε ἔθιμον μάλιστα χριστιανικόν, ἡ δὲ θέσις τῶν δύο τάφων τούτων κεῖται μακρὰν πάντων τῶν λοιπῶν νεωτέρων τάφων, νομίζω, ὅτι οὗτοι οἱ δύο τάφοι εἶνε βυζαντιακοί.

β΄) «*κτιστοί*». Τοιοῦτοι εὑρέθησαν τρεῖς. Ὁ εἷς κεῖται μακρὰν τῶν ἄλλων δύο καὶ δὲν ἠρευνήθη ὅλος εἰσέτι. Εὑρέθησαν ὅμως ἐπὶ τῶν χωμάτων αὐτοῦ ἓν ληκύθιον ὑψίλαιμον ἐκ διαφανοῦς ὑάλου, ἓν σκυφίδιον πήλινον μικρότατον παιγνιῶδες, εἷς ἀστράγαλος φυσικὸς προβάτου, καὶ μικρὸν ὀστέινον κοχλιάριον. Οἱ ἄλλοι δύο εἶνε ἐκτισμένοι τὰς πλευρὰς δι᾽ ὀρθίων πλακῶν, ἐφ᾽ ὧν κάθηνται ὡς καλυπτῆρες τρεῖς ἢ τέσσαρες ἕτεραι πλάκες· τὸ δάπεδον τοῦ ἑτέρου τούτων ἦτο ἐστρωμένον διὰ λεπτοτάτων πλακιδίων λιθίνων ἀκανονίστου σχήματος, οἷα δύναταί τις νὰ παραγάγῃ κτυπῶν σχιστώδη παχύτερον λίθον.

Ὁ εἷς τῶν τάφων τούτων περιεῖχεν ἕνα δακτύλιον ἁπλοῦν χαλκοῦν, ὁ δ᾽ ἕτερος ἔξω μὲν ἐπὶ τῶν καλυπτήρων ἓν σκυφίδιον, ἐντὸς δὲ δύο σιδηρᾶς στλεγγίδας τεθραυσμένας. Τὸ σχῆμα τῶν τάφων τούτων εἶνε συγγενὲς πρὸς τὸ τῶν κεραμίνων· διότι αἱ βαθμίδες τῶν κεραμίνων, αἱ ἐν τῷ βράχῳ λαξευταί, σχηματίζονται ἐν τούτοις διὰ τῶν ὀρθίων πλακῶν.

γ΄) «*κεκαυμένοι*». Τοιοῦτοι εὑρέθησαν τρεῖς. Πάντες ἦσαν λαξευτοὶ ὡς οἱ κεράμινοι καὶ εἶχον ἑκατέρωθεν κατὰ μῆκος βαθμίδας, ἐφ᾽ ὧν ἐκάθηντό ποτε ξύλινα καλύμματα. Οἱ νεκροὶ εἶχον καῆ ἐν ἄλλῳ τόπῳ καὶ εἶτα μετηνέχθησαν τὰ λείψανα αὐτῶν μετὰ τῶν κεκαυμένων κτερισμάτων καὶ

ἀνθράκων πολλῶν εἰς τοὺς τάφους τούτους. Ὁ εἷς περιεῖχε κτερίσματα πλαγγόνας καὶ ἀγγεῖα μικρά, ἕτερος βλαβείς, ὅτε ἐτάφη πλησίον ὁ κατωτέρω ἀναφερόμενος ἀμφορεύς, μίαν χαλκῆν βελόνην καὶ δύο μικρὰ ἀγγεῖα, ὁ δὲ τρίτος τρία μικρὰ ἀγγεῖα καὶ πολυπληθῆ μετάλλινα κοσμήματα, πλακώδη ῥοδακόμορφα, ἀνθρωπόμορφα ἢ ἀνθεμοειδῆ. Ταῦτα προέρχονται πιθανῶς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπικόσμου τῆς ξυλίνης λάρνακος, ἐν ᾗ ἐντεθειμένος ἐκάη ὁ νεκρός.

δ΄) *ἀγγεῖον ὡς τάφος*. Τοῦτο ἦτο μέγας ἀμφορεὺς κατακεκλιμένος ἔχων τεθραυσμένην τὴν κοιλίαν. Ἐν αὐτῇ εὑρέθη ἁπλὰς (ἀνοικτὸν ἀγγεῖον) πηλίνη, ἥτις ἁρμόζει ὡς πῶμα τοῦ ἀμφορέως. Οὐδὲν ἄλλο πρᾶγμα κτέρισμα ἢ λείψανον ὀστοῦ εὑρέθη ἐν τῷ ἀγγείῳ ἢ πλησίον αὐτοῦ ἐν τοῖς χώμασιν. Ὅθεν εἰκάζω, ὅτι νήπιόν τι ἦτο ἐν τῷ ἀγγείῳ τεθαμμένον μετὰ τῆς λιτότητος, περὶ ἧς μαρτυρεῖ ὁ Πλούταρχος (*Παραμυθ. εἰς τὴν ἑαυτοῦ γυν. 11.*)

Ὁ κτιστὸς τάφος ὁ ἔχων ὑπεστρωμένα πλακίδια λίθινα, ὁ ἀμφορεὺς τοῦ νηπίου, ὁ κεκαυμένος τάφος ὁ ἔχων τὴν βελόνην, ὁ κεράμινος τοῦ παιδίου ὁ ἔχων τὰς πολλὰς πλαγγόνας, καὶ ἕτερός τις κεκαυμένος τάφος (ὁ ἀνωτέρω ἐν τοῖς κεκαυμένοις πρῶτος μνημονευόμενος) ἔκειντο ἐντὸς τοῦ δρόμου τοῦ μυκηναϊκοῦ τάφου τοῦ περιέχοντος τὸ χαλκοῦν μαχαίριον καὶ πολλὰ ἀγγεῖα τῆς τελευταίας αἰγαίας περιόδου II. Οἱ λοιποὶ νεώτεροι τάφοι, οἱ ἔχοντες κτερίσματα, ἔκειντο πλησίον ἐνταῦθα, ἡ δὲ εὔτακτος διάταξις αὐτῶν (ἐξαιρουμένης τῆς μικρᾶς βλάβης, ἣν ἐπήνεγκεν ὁ ἀμφορεὺς εἰς ἕνα κεκαυμένον τάφον), δεικνύει, ὅτι πάντες οὗτοι οἱ κεράμινοι, οἱ κτιστοὶ καὶ οἱ κεκαυμένοι τάφοι ἦσαν σύγχρονοι.

Ἐν λεπτομερείᾳ αἱ ἀνασκαφαὶ αὗται θὰ δημοσιευθῶσι μετὰ τὸν καθαρισμὸν καὶ τὴν συγκόλλησιν τῶν εὑρημάτων.

ΑΝΤ. Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΧΑΙΡΩΝΕΙᾼ ΚΑΙ ΕΝ ΦΩΚΙΔΙ

Αἱ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Χαιρωνείᾳ καὶ Φωκίδι ἀνασκαφαὶ ἀπέβλεψαν κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὴν ἐξέτασιν λεπτομερειῶν ἐν ταῖς αὐταῖς ἐκείναις προϊστορικαῖς θέσεσιν, ἐν αἷς ἀπὸ τοῦ 1902 αἱ ἐργασίαι μετὰ μικρῶν διακοπῶν ἐξακολουθοῦσιν.

Ἐν Χαιρωνείᾳ ἐν τῇ γνωστῇ θέσει μεταξὺ τῆς σιδηροδρομικῆς στάσεως καὶ τοῦ Κηφισοῦ, τῇ ἐπικαλουμένῃ «Μαγούλα Μπαλωμένου», ἀπεδείχθη καὶ πάλιν ὅτι τὰ ποικίλα εἴδη τῶν χειροποιήτων ἀγγείων, περὶ ὧν ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε σχετικοῖς δημοσιεύμασιν ἔγινε λόγος, ἀπαντῶσιν ἀνάμικτα ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ γηλόφου μέχρι τῆς κατωτάτης ἐπιφανείας τῆς ἀντιστοιχούσης πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῶν σημερινῶν πέριξ ἀγρῶν. Ἀλλ' ἀρχικῶς τὸ φυσικὸν ἔδαφος ἦτο χαμηλότερον τοῦ σημερινοῦ καὶ ἐπειδὴ ἡ στάθμη τῶν ὑπογείων ὑδάτων, ἕνεκα τῆς ἀνυψώσεως τῆς κοίτης τοῦ παραρρέοντος Κηφισοῦ, εἶνε σήμερον ὑψηλοτέρα τῆς πρὸ χιλιετηρίδων, ἡ σκαφὴ εἶνε ἀδύνατος εἰς τὸ κατώτατον στρῶμα τοῦ γηλόφου. Ἀντὶ χώματος ἐξάγεται ἐνταῦθα μόνον βόρβορος. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ ἀπαντῶσι τὰ αὐτὰ ἀγγεῖα ὁποῖα εὑρίσκονται ἐν τοῖς ἀμέσως ἀνωτέροις μέχρι τῆς κορυφῆς. Ἰδίως τὰ τόσον διακριτικὰ παχυρρεύστου ἐρυθροῦ χρώματος διὰ τὸν διάκοσμον ἐπὶ λευκοῦ ἐπιχρίσματος (Chäroniagattung), πολυάριθμα ἐδῶ καὶ ἐν ἀγροῖς Χέβα παρὰ τὸ Δραχμάνι, εὑρίσκονται ὁμοίως ἄφθονα ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὅπως καὶ κατωτέρω μέχρι τοῦ βορβόρου.

Κατωτέρω δὲ τοῦ βορβορώδους στρώματος οὐδεμία δο-

κιμὴ ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶνε δυνατή, ἐπειδὴ τὸ ὕδωρ ἐνταῦθα ἀναβλύζει ὡς ἐν φρέατι. Ἄδηλον ὅθεν παραμένει πόσον βαθύτερον τῆς σημερινῆς τῶν ἀγρῶν ἐπιφανείας κεῖται τὸ φυσικὸν ἔδαφος, ἐφ' οὗ πρῶτον κατῴκησαν ἄνθρωποι κατὰ τὸν προϊστορικὸν αἰῶνα.

Ἐγγὺς τοῦ κέντρου τοῦ γηλόφου, εἰς βάθος $3\frac{1}{2}$ μ. (ἀπὸ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ μετρουμένων) παρατηροῦνται λείψανα τοίχων ἐκ λίθων λογάδων ἐν σχήματι ἄλλα μὲν ἀψιδοειδεῖ, ἄλλα δὲ τετραπλεύρῳ. Ἔτι δ' ἀπωτέρω ἀνεκαθάρθησαν τοῖχοι ἐκ λίθων ὡσαύτως λογάδων ὁριζόντιοι καὶ καθέτως τεμνόμενοι ὑπὸ ἄλλων, λείψανα, ὡς φαίνεται, μείζονός τινος οἰκήματος, οὗ ὅμως τὸ ὅλον σχέδιον δὲν ἦτο δυνατὸν κατὰ τὴν γενομένην σκαφὴν νὰ ἐξακριβώσω. Ἴσως τοῦτο ἐπιτευχθῇ ἐν ἄλλῃ σκαφικῇ ἀποπείρᾳ.

Ἐν δὲ τῇ Φωκίδι ἀκριβὴς αὖθις ἐξέτασις τῶν δύο παρὰ τὸ Δραχμάνι καὶ τὴν Ἐλάτειαν προϊστορικῶν τεχνητῶν γηλόφων κωνοειδοῦς σχήματος, ἤτοι τοῦ ἀνατολικῶς τοῦ Δραχμανίου ἐν ἀγροῖς Χέβα καὶ τοῦ δυτικῶς τοῦ Δραχμανίου περὶ τοὺς ἀμπελῶνας ἐν ἀγροῖς Γιαννακοπούλου-Πιπέρη, παρουσίασε τὰ ἑξῆς φαινόμενα:

Ἐν ἀμφοτέροις ἀξιοπαρατήρητον εἶνε, ὡς καὶ πέρυσιν ἐν τοῖς Πρακτικοῖς ἐσημείωσα, ὅτι ἐν τῷ κέντρῳ ἀκριβῶς, ἤτοι κατὰ τὴν κορυφὴν τοῦ κωνοειδοῦς ὑψώματος, ὁλόκληρον τὸ ἀνώτερον στρῶμα μέχρις ἱκανοῦ βάθους σύγκειται ἐκ καθαρᾶς σχεδὸν τέφρας. Μάλιστα ἐν τῷ τυμβοειδεῖ ὑψώματι τῶν ἀγρῶν Γιαννακοπούλου-Πιπέρη ὁ μέγας οὗτος σωρὸς τέφρας ἐξικνεῖται εἰς βάθος 5 μέτρων. Τοῦτό μοι δίδει ἀφορμὴν νὰ ὑποπτεύσω, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐσημείωσα, ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται οὐχὶ περὶ συνοικισμοῦ κυρίως εἰπεῖν, ἀλλὰ περὶ τόπου θυσιῶν ἐπιταφίων καὶ καύσεως νεκρῶν. Ὅτι δὲ καὶ σκελετοὺς ὀφθαλμοφανῶς κεκαυμένων νεκρῶν εὗρον ἐν τῷ προϊστορικῷ γηλόφῳ τῆς Χαι-

ρωνείας, ἐσημείωσα ἄλλοτε. Ἐν τούτῳ τῷ τῆς Χαιρωνείας κατέστη καὶ ἄλλως ἀναμφήριστον ὅτι πρόκειται περὶ πυρῶν μεγάλων, ἡ ἐξ ὧν τέφρα μετ' ἀνθράκων ἀνάμικτος ἐσχημάτισε παχύτατον στρῶμα ρεῦσαν ἔκ τινος κέντρου ὑψηλοτέρου, ἑστίας δηλονότι μεγάλης πυρᾶς ἢ ἑστιῶν πλειόνων πυρῶν, πρὸς τὸ κατώτερον ἔδαφος πανταχόσε.

Τὰ δὲ ἀγγεῖα μονόχρωμά τε καὶ γραπτὰ παντὸς εἴδους, τὰ ὁποῖα ἤδη ἐδημοσιεύθησαν, ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς ἀγροῖς Χέβα μόνον μέχρι βάθους ἐν γένει δύο μέτρων. Κατόπιν ὅμως εἰς τὸ κατώτερον μέχρι τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους στρῶμα ἑνὸς ἔτι μέτρου παρετήρησα, ὅτι παύουσιν ἐντελῶς τὰ γραπτὰ καὶ ἀπαντῶσι μόνον μονόχρωμα. Ἐνταῦθα λοιπὸν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν, ὅσον τοὐλάχιστον ἐπιτρέπει ἡ μέχρι τοῦδε ἐξέτασις, δύο περιόδους χρήσεως τοῦ κωνοειδοῦς ὑψώματος, μίαν παλαιοτέραν ἐν χρόνῳ καθ' ὃν τὰ γραπτὰ ἀγγεῖα ἀκόμη δὲν εἶχον ἀρχίσῃ νὰ κατασκευάζωνται ἢ νὰ εἰσάγωνται, καὶ μίαν νεωτέραν κατὰ χρόνον, καθ' ὃν ἐγίνετο πλέον χρῆσις καὶ παντοειδῶν γραπτῶν πρὸς τοῖς μονοχρώμοις. Ἄλλως ὅμως οὔτε ἐνταῦθα οὔτε ἐν τοῖς ἀγροῖς Γιαννακοπούλου - Πιπέρη οὔτε ἐν Χαιρωνείᾳ παρετήρησα ἐπιστρώσεις διαφόρους, ἄρα καὶ διαφόρων χρονικῶν περιόδων, ἀλλὰ ὕψωμα μόνον ὁμογενὲς καὶ εἴδη ὡσαύτως ἀγγείων ποικίλα μέν, ἀλλ' ἀνάμικτα πάντα.

Ἐν τοῖς ἀγροῖς Γιαννακοπούλου Πιπέρη ἐσημείωσα καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ ἄνω στρῶμα ἡμίσεος μέχρις ἑνὸς μέτρου περιέχει πλῆθος ἀγγείων μυκηναϊκῶν τῆς ἐσχάτης μυκηναϊκῆς ἐποχῆς (τῆς «ἐσχάτης Μινωϊκῆς 3», ἐν μέρει ὅμως καὶ «2»), ἀνάμικτα δὲ μετ' αὐτῶν πολλὰ τῶν ἐπικληθέντων μινυείων (κατὰ τὴν ὑπὸ Furtwaengler ὀνομασίαν τῶν ἐν Ὀρχομενῷ εὑρημάτων) καὶ ἱκανὰ τῶν ἐχόντων πρωτόγονον γάνωμα (Urfinis κατὰ Furtwaengler ὡσαύτως), ἔτι δὲ καί τινα τῶν εἰς τὴν ἐπικληθεῖσαν Aphidnagruppe

ἀνηκόντων, ὧν πλεῖστα ἐν Αἰγίνῃ ἰδίως, ἀλλὰ καὶ πλειστα χοῦ ἀλλοῦ, ὑπὸ Furtwaengler ἐσημειώθησαν ὑπὸ τὸ ὄνομα «τῶν χειροποιήτων πρωίμων μυκηναϊκῶν» (früh-mykenisch handgemachtes). Κατόπιν ὑπὸ τὸ στρῶμα τοῦτο μέχρι τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους, ὅπερ εὑρίσκομεν εἰς βάθος πέντε μέτρων ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ κώνου, ἀπαντῶσιν ἀναμὶξ πάντα τὰ ἐν ταῖς λοιπαῖς προϊστορικαῖς θέσεσι Χαιρωνείας καὶ Δραχμανίου παρατηρηθέντα μονόχρωμα καὶ γραπτὰ ἀγγεῖα, ἀφθονώτερα τὰ θαμποῦ (matt) χρώματος, ὀλιγώτερα τὰ παχυρρεύστου ἐρυθροῦ διὰ τὸν διάκοσμον. Διάκρισις ὅμως ἀκριβὴς τοῦ ἀνωτάτου Μυκηναϊκοῦ στρώματος ἀπὸ τοῦ κατωτέρου τούτου δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γίνῃ. Τὰ Μυκηναϊκά, Μινύεια, τὰ τοῦ πρωτογόνου γανώματος καὶ τὰ χειροποίητα πρώϊμα μυκηναϊκὰ (τὰ τῆς «Ἀφίδνης» ἢ ὀρθότερον «αἰγινητικά») συναντῶνται καὶ συναναμιγνύονται πρὸς τὰ λοιπὰ προϊστορικὰ ἀγγεῖά τε καὶ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ τὰς ὀψιανοῦ λεπίδας.

Γενικῶς περὶ πασῶν τῶν προϊστορικῶν τούτων θέσεων παρὰ τὸ Δραχμάνι καὶ τὴν Χαιρώνειαν πρέπει νὰ παρατηρήσω, ὅτι μετάλλου μὲν οὐδὲν ἴχνος παρουσίασαν, λίθινα δὲ ἐργαλεῖα παρέσχον πάμπολλα καὶ ὀψιανῶν λεπίδας ἀπειροπληθεῖς. Τῶν λιθίνων πελέκεων μόλις δύο ἢ τρεῖς εἶνε διάτρητοι. Δυνάμεθα λοιπὸν εὐλόγως νὰ θεωρῶμεν τὰ λείψανα αὐτῶν ἀνήκοντα εἰς τὸν νεολιθικὸν αἰῶνα καὶ δὴ εἰς μίαν καὶ μόνον ὡρισμένην περίοδον αὐτοῦ, χαρακτηριζομένην ὑπὸ τῶν παντοειδῶν ἐγχαράκτων ἢ μοναχρώμων καὶ γραπτῶν ἀγγείων, τὰ ὁποῖα ἐν ἄλλοις δημοσιεύμασι περιέγραψα ὡς συνυπάρχοντα εἰς τὸ προϊστορικὸν τοῦτο ἔδαφος.

Ἀλλὰ τὸν «νεολιθικὸν» τοῦτον αἰῶνα δὲν πρέπει, νομίζω, νὰ θεωρῶμεν τοιοῦτον ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν τῆς λέξεως ἔννοιαν ἤτοι ἀπολύτως ἀμέταλλον. Δὲν ἠξεύρω ἂν οἱ διά-

τρητοι λίθινοι πελέκεις πρὸς ἐφαρμογὴν στυλεοῦ δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσι καὶ ἄλλως ἢ ὡς μίμησις μόνον χαλκῶν τοιούτων. Ἀλλ' ἡ ἐποχὴ τῶν μινυείων ἀγγείων βεβαίως ἦτο μεταλλικὴ πλέον ἀνήκουσα εἰς τὸν πρώϊμον χαλκοῦν αἰῶνα. Τὰ μινύεια δὲ ταῦτα ἀκολουθοῦσι κατὰ πόδας εἰς τὰ νεολιθικὰ μεθ' ὧν εὑρίσκονται πολλαχῶς ἀναμεμιγμένα. Ὥστε καὶ τοῦτο καθιστᾷ πιθανὸν ὅτι ἡ ἐκ μιᾶς μόνης περιόδου συνισταμένη νεολιθικὴ ἐποχὴ τῆς Χαιρωνείας καὶ Φωκίδος ἀμέσως ἐφάπτεται τοῦ χαλκοῦ αἰῶνος, ἑπομένως λήγει κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων.

Ὅτι δὲ πάλιν τὰς εἰρημένας προϊστορικὰς θέσεις δὲν εἶνε ὀρθὸν νἀποκαλῶμεν προϊστορικοὺς ἢ νεολιθικοὺς «συνοικισμούς», παρετήρησα καὶ ἀνωτέρω. Ὁ τῆς Χαιρωνείας γήλοφος ἀνέπτυξα ἤδη καὶ ἄλλοτε ὅτι εἶνε, τοὐλάχιστον κατὰ τὸ κέντρον, μᾶλλον ἱερὸς τόπος καύσεως νεκρῶν. Ἀλλὰ καὶ τὰ δύο κωνοειδῆ χαμηλὰ ὑψώματα παρὰ τὸ χωρίον Μάνεσι ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Φωκικῆς πεδιάδος καὶ τὰ δύο ὅμοια τοῦ Δραχμανίου φαίνονται ἔχοντα ὅμοιον χαρακτῆρα ἕνεκα τοῦ ἐκ μεγάλου σωροῦ τέφρας, σχεδὸν καθαρᾶς, σχηματισμοῦ τῆς κορυφῆς τοῦ κώνου, τέφρας ἥτις ἀναμφηρίστως δὲν δύναται νὰ προέρχηται ἐξ ἀπορριμμάτων κατοικιῶν ἀνθρώπων ἀλλὰ μόνον ἐκ μεγάλων πυρῶν. Ἄλλως οὐδὲ τῶν ἁπλουστάτων ἀνθρωπίνων κατοικιῶν ἴχνη εὗρον ἐν αὐτοῖς δηλοῦντα ὅτι πρόκειται περὶ συνοικισμοῦ ἀριθμοῦ τινος τοὐλάχιστον οἰκογενειῶν. Εἶνε καὶ μικρότατοι τὴν ἔκτασιν οἱ κωνοειδεῖς οὗτοι γήλοφοι ὥστε καὶ διὰ τοῦτο ἥκιστα φαίνονται ἔχοντες μορφὴν καὶ μέγεθος συνοικισμῶν ἔστω καὶ μικροτάτων.

Νέαν δὲ ἐργασίαν ἐπεχείρησα ἐν ἄλλῃ θέσει τῆς Φωκικῆς πεδιάδος κειμένῃ κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ Δραχμανίου πρὸς τὸ ὑπὸ τὸν Παρνασσὸν χωρίον «Καλύβια τῆς Ἁγίας Μα-

ρίνας» καὶ δὴ ἐγγὺς τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Κηφισοῦ.

Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ ἀληθοῦς προϊστορικοῦ συνοικισμοῦ καὶ δὴ ἐκτάκτως μεγάλου, διακριτοῦ ἐν τῇ ὁμαλωτάτῃ πεδιάδι ὡς ράχεως ὑψηλῆς τοὐλάχιστον ὡς 10 μέτρα ὑπὲρ τοὺς πέριξ ἀγρούς, τὸ δὲ μῆκος καὶ πλάτος 100 μέχρις 150 μέτρων. Τὸ ὕψωμα φαίνεται μακρόθεν ὡς μέγα ἐπίμηκες χωματόβουνον ἐντὸς τῆς πεδιάδος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μέρος αὐτῆς τοῦτο βεβαίως ἐν διαστήματι χιλιετηρίδων ὑψώθη πολὺ ἕνεκα τῶν προσχώσεων τοῦ Κηφισοῦ, τὸ ἀρχικὸν τῆς ράχεως ὕψος πρέπει νὰ ὑπολογισθῇ ἴσως καὶ εἰς δεκαπέντε μέτρα.

Εἰς τρία διάφορα σημεῖα ἔσκαψα ἐνταῦθα βόθρους εὐρεῖς βάθους μέχρι 3 $^1/_2$ μ., ἐν αὐτοῖς δὲ ἀπήντησα τοίχους παχεῖς λίθων λογάδων, τρεῖς τάφους καὶ πλῆθος ἀγγείων ἀνηκόντων εἰς τὸ εἶδος τῶν ὑπὸ Furtwaengler ἐν Ὀρχομενῷ εὑρεθέντων, νῦν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Χαιρωνείας ἀποκειμένων «καμαραϊκῶν» ἐπικληθέντων, τινὰ δὲ καὶ τοῦ εἴδους τῶν χειροποιήτων πρωΐμων μυκηναϊκῶν τῆς «Αἰγίνης» καὶ τῶν μινυείων ἐπικληθέντων. Οὐδὲν ἀπολύτως ἐν τῷ ἀνασκαφέντι χώρῳ θραῦσμα εὑρέθη τῶν χειροποιήτων ἐκείνων νεολιθικῶν τὰ ὁποῖα παρέσχον οἱ περὶ ὧν ἀνωτέρω ἔγινε λόγος προϊστορικοὶ γήλοφοι Χαιρωνείας καὶ Δραχμανίου. Οὐδὲν ὡσαύτως ἐργαλεῖον λίθινον ἦλθεν εἰς φῶς, ὀψιανοῦ δὲ μία μόνη λεπίς. Τὰ «καμαραϊκὰ» ἀγγεῖα τὰ ὁποῖα βεβαίως δὲν εἶνε καμαραϊκὰ Κρητικὰ ἀλλὰ τοῦ ἐπικληθέντος πρωτογενοῦς γανώματος (Urfirnis), εἶνε ἐν μέρει τοὐλάχιστον τροχοποίητα, ὁ δὲ λευκοῦ χρώματος διάκοσμος ἐπὶ τοῦ μελανοῦ ἢ μᾶλλον μολυβδοχρόου γανώματος ἢ καὶ ἐπὶ τῆς φυσικῆς ἐρυθρᾶς ἐπιφανείας τοῦ ἀγγείου, σύγκειται ἢ ἐκ ζωνῶν ἁπλῶν ἢ ἐκ ζώνης πλέγματος ρόμβων. Οἱ τάφοι εἶνε ἐπιμήκεις ὁριζόντιοι λάκκοι περιβαλλόμενοι καὶ σκεπαζόμενοι ὑπὸ λιθίνων πλακῶν. Οἱ σκελε-

τοὶ ἄνευ ἴχνους καύσεως κεῖνται ἐν θέσει ὀκλάδην κατακειμένου (liegender Hocker) ἄνευ κτερισμάτων.

Ἐπειδὴ τὰ ἐν λόγῳ ἀγγεῖα ἢ τὰ θραύσματα αὐτῶν εὑρέθησαν ὅμοια εἰς ἅπαν τὸ ἀνασκαφὲν μέρος εἰς βάθος $3\,^1/_2$ μ. ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν τάφων παρὰ τοὺς τοίχους καὶ ὑπ' αὐτούς, ἄρα τὸ στρῶμα τοῦτο τοὐλάχιστον ἐκπροσωπεῖ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐποχήν, ἥτις πρὸς μὲν τὸν νεολιθικὸν αἰῶνα οὐδεμίαν δεικνύει σχέσιν, προφανῶς δὲ προηγεῖται ἀμέσως τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς, ἀνήκουσα εἰς μίαν πρώϊμον περίοδον τοῦ χαλκοῦ αἰῶνος.

Ἄλλοτε ὠνόμασα «Καμαραϊκὸν» κατὰ τὴν ὑπὸ Furtwaengler ὀνοματοθεσίαν τὸ μοναδικὸν θραῦσμα ἀγγείου, ὅπερ εὗρον ἐν τῷ βορείως τοῦ Δραχμανίου, ἐν θέσει καλουμένῃ «τούμανο», τύμβῳ τάφου γυναικός, ἀνήκοντος εἰς πρώϊμον ἐποχὴν τοῦ χαλκοῦ αἰῶνος. Τὸ θραῦσμα τοῦτο δὲν εἶνε μὲν ἐντελῶς ὅμοιον πρὸς τὰ ἀπειροπληθῆ τοῦ συνοικισμοῦ τῆς Ἁγίας Μαρίνης, ἀλλ' ἁρμοδιώτερον θὰ ἦτο νὰ κληθῇ μὲ τὸ ὄνομα τούτων ἤτοι τῶν τοῦ πρωτογόνου γανώματος καὶ πρὸς ταῦτα νὰ ταὐτισθῇ. Πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως ἀνάγκη εἶνε νὰ μὴ γίνεται πλέον ἡ χρῆσις τοῦ ὀνόματος «Καμαραϊκὰ» πρὸς χαρακτηρισμὸν τῶν ἀγγείων τούτων.

Συγκεφαλαιῶν δύναμαι νὰ εἴπω, ὅτι αἱ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο γενόμεναι ἔρευναι καὶ παρατηρήσεις εἰς τὰς προϊστορικὰς θέσεις τῆς Χαιρωνείας καὶ τῆς Φωκικῆς πεδιάδος δὲν παρέχουσι μὲν πλήρεις ἐν πᾶσι τὰς ἀποδείξεις, ἀλλ' ἐπιτρέπουσι τὸ πιθανὸν συμπέρασμα, ὅτι τὰ εὑρήματα πάντα περιορίζονται εἰς ἐποχήν, ἥτις εἶνε ἡ τελευταία τοῦ νεολιθικοῦ αἰῶνος περίοδος, ἀμέσως ἐφαπτομένη τοῦ χαλκοῦ αἰῶνος, ἢ αὐτὸ τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν πρώτην περίοδον τούτου ἄνευ ἀναφορᾶς πλέον πρὸς ἐκεῖνον.

Καὶ τῆς μὲν δευτέρας ταύτης κατηγορίας εἶνε ἀναμφη-

ρίστως τὰ εὑρήματα τοῦ προϊστορικοῦ συνοικισμοῦ τῆς Ἁγίας Μαρίνης· ἀνήκουσι δῆλα δὴ ταῦτα εἰς τὸν πρώϊμον τῆς χώρας χαλκοῦν αἰῶνα. Τῆς δὲ τελευταίας νεολιθικῆς περιόδου, τῆς ἤδη μεταβαινούσης εἰς τὸν χαλκοῦν αἰῶνα, ἑπομένως μεσαζούσης λιθοχάλκου τινὸς ἐποχῆς (Steinkupferzeit κατὰ Hubert Schmidt), εἶνε, καθὼς φαίνεται, πάντες οἱ προϊστορικοὶ γήλοφοι Χαιρωνείας, Μάνεσι, Δραχμανίου, βεβαίως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι μικρότεροι, τοὺς ὁποίους εἰς ἄλλα μέρη τῆς Φωκικῆς πεδιάδος παρετήρησα· ἀλλὰ δὲν ἐξήτασα ἀκόμη ἢ ἀτελῶς ἐξήτασα, ὡς π. χ. ὁ παρὰ τὴν ἀρχαίαν Δρυμαίαν ὑπὸ τὸ νῦν χωρίον Γλούνιστα ἀνατολικῶς τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ τοῦ χωρίου Σουβάλας μέγας κωνοειδὴς γήλοφος καὶ ἄλλος τις πολὺ μικρὸς καὶ χαμηλὸς ἀνατολικῶς τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Κραβασαρᾶ-Δαυλίδος. Ἴσως μάλιστα ἡ μεσάζουσα λιθόχαλκος ἐποχὴ παρετάθη ἐν Φωκίδι καὶ τοῖς γειτονικοῖς τόποις μέχρι τῆς ἐσχάτης Μυκηναϊκῆς, διότι μόνον ἐξ αὐτῆς εὑρέθησαν ἀγγεῖα πλεῖστα μὲν ἐν τῷ γηλόφῳ ἀγρῶν Γιαννακοπούλου-Πιπέρη ἀποτελοῦντα στρῶμα ὁλόκληρον, ὀλίγιστα δὲ μόνον τεμάχια ἐν Χαιρωνείᾳ καὶ ἐν γηλόφῳ Δραχμανίου ἀγρῶν Χέβα. Νομίζω δ' ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἀντίρρησις ὅτι πιθανὸν νὰ παρενεβλήθη μέγα χρονικὸν διάστημα μεταξὺ τοῦ τέλους τοῦ νεολιθικοῦ αἰῶνος καὶ τοῦ Μυκηναϊκοῦ καὶ ὅτι ἡ ἀνάμιξις τῶν ἐσχάτων Μυκηναϊκῶν ἀγγείων μετὰ τῶν πρωΐμων Μυκηναϊκῶν, τῶν μινυείων, τῶν τοῦ πρωτογόνου γανώματος πρὸς τὰ νεολιθικὰ δὲν σημαίνει ἄμεσον χρονικὴν ἀκολουθίαν ἐκείνων κατόπιν τούτων. Διότι οἱ τόποι τῆς γονιμωτάτης χώρας τῆς Φωκικῆς πεδιάδος καὶ τῆς Χαιρωνείας ἀδύνατον εἶνε νὰ ὑποτεθῇ ὅτι μεθ' οἱασδήποτε μεταναστεύσεις λαῶν καὶ καταστροφὰς ἔμειναν ἀνθρώπων ἔρημοι ἐπὶ μακρότερόν πως χρόνον· ἀδύνατον ἑπομένως θεωρῶ

τὴν ὑπόθεσιν ὅτι μετά τινα ὑποθετικὸν ἐξαφανισμὸν καὶ ἔκλειψιν τῶν νεολιθικῶν ἀνθρώπων ἡ ἐρημία κατέλαβε τὴν χώραν ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας ἢ ἄνθρωποι διῆλθον δι᾽ αὐτῆς οἵτινες οὐδὲν ἀπολύτως ἴχνος τῆς μακρᾶς των ἐν τῇ χώρᾳ διαμονῆς κατέλιπον. Διὰ τοῦτο δὲν θεωρῶ τυχαίαν τὴν ἀμέσως ὑπὲρ τὰ νεολιθικὰ εὕρεσιν ἐν πᾶσι τοῖς προϊστορικοῖς γηλόφοις πρωΐμων Μυκηναϊκῶν καὶ ἐσχάτων Μυκηναϊκῶν ἀγγείων ἀλλὰ τεκμήριον τῆς ἀμέσου ἀκολουθίας τῶν πρωΐμων Μυκηναϊκῶν καὶ κατόπιν τῶν λοιπῶν μυκηναϊκῶν χρόνων μετὰ τοὺς νεολιθικούς. Δι᾽ ὃ καὶ τὴν ἐσχάτην περίοδον ταύτην ἐν Φωκίδι καὶ Χαιρωνείᾳ, τὴν ὁποίαν ἐκπροσωποῦσι καὶ ὁμοειδεῖς προϊστορικαὶ θέσεις, κλίνω πάντοτε νὰ θεωρήσω ὡς παρατεινομένην διὰ τοῦ πρώτου ἡμίσεος τῆς δευτέρας πρὸ Χριστοῦ χιλιετηρίδος μέχρι τοῦ δευτέρου.

Πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ χρονολογικοῦ τούτου προβλήματος, καθὼς καὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀναπτύξεως καὶ διαδοχῆς τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς κεραμικῆς ἐν Φωκίδι καὶ ἐν Χαιρωνείᾳ ἀπὸ τῶν νεολιθικῶν μέχρι τῶν Μυκηναϊκῶν χρόνων, σπουδαίαν συμβολὴν νομίζω θὰ παράσχῃ ἡ ἐξακολούθησις τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ προϊστορικοῦ συνοικισμοῦ τῆς Ἁγίας Μαρίνης. Τὸ μέγα ὕψος αὐτοῦ δικαιολογεῖ τὴν ἐλπίδα ὅτι εἰς τὰ κατώτερα στρώματα θὰ εὑρεθῶσι τὰ στάδια τῆς ἀναπτύξεως, τὰ ὁποῖα προηγήθησαν τῶν πρωΐμων μυκηναϊκῶν χρόνων, οἵτινες ἐνταῦθα ἐκπροσωποῦνται ὑπὸ τῶν τοῦ πρωτογόνου γανώματος καὶ τῶν μινυείων ἀγγείων.

Κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑι
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1910.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1910 ἐξηκολουθήσαμεν τὰς ἀνασκαφάς, ἐρεύνας καὶ λοιπὰς ἐργασίας ἐν Θεσσαλίᾳ, ὡς καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη 1906-1909[1]. Ἀπησχολήθημεν δ' ἐκεῖ ἀπὸ τῆς 3 Φεβρουαρίου μέχρι τῆς 8 Νοεμβρίου εἰς τὰς ἑξῆς ἐργασίας:

Α') Ἐν Ἰωλκῷ.

1) *Τάφος ἡμικαμαρωτὸς Βυζαντιακός. Ναὸς Ἰωλκίας Ἀρτέμιδος.*

Κατὰ μῆνα Ἰανουάριον ἐργάται ὀρύσσοντες βόθρους πρὸς ἐμφύτευσιν δένδρων ἐπὶ τοῦ λόφου *Παλαιὰ* τοῦ Βόλου

[1] Τὰ εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἀναφερόμενα δημοσιεύματα ἡμῶν μέχρι τέλους τοῦ 1910 εἶναι τὰ ἑξῆς:

Α) ***Ἀνασκαφαὶ*** ἐν Παγασαῖς, Ἱερῷ Κοροπαίου Ἀπόλλωνος, Νοτιοδυτικῇ Μαγνησίᾳ, Λαρίσῃ καὶ Παλαιῷ Γαρδικίῳ.— ***Πρακτικὰ*** 1906 σελ. 123-130.

Β) ***Ἀνασκαφαὶ*** ἐν Φαρσάλῳ, Φεραῖς, Ἱερῷ Κοροπαίου Ἀπόλλωνος, Πυράσῳ, Φθιώτισι Θήβαις, Αἰθινιώτικῃ Μαγούλᾳ, Δημητριάδι καὶ Παγασαῖς.— ***Πρακτικὰ*** 1907 σελ. 147-182 καὶ πίν. Β'-Γ'.

Γ) *Ἡ σημασία τῶν γραπτῶν στηλῶν Παγασῶν.*— ***Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς*** 1908 σελ. 1-64 καὶ πίν. 1-4.

Δ) ***Ἀνασκαφαὶ*** ἐν Ἰτώνῳ, Φθιώτισι Θήβαις καὶ Παγασαῖς.— ***Πρακτικὰ*** 1908 σελ. 145-223

Ε) ***Θεσσαλικὰ Μνημεῖα*** τόμ. Ι σελ. 1-464 (Τεῦχος 1ον Εἰσαγωγὴ σελ. 1-96. Τεῦχος 2ον πρώτη αἴθουσα Παγασῶν τοῦ Μουσείου Βόλου σελ. 97-224. Τεῦχος 3ον δευτέρα αἴθουσα Παγασῶν σελ. 225-312. Τεῦχος 4ον τρίτη αἴθουσα Παγασῶν σελ. 313-464). Ἐν Ἀθήναις 1909.

F *Καμαρωτὸς τάφος παρὰ τὴν Λάρισαν.*— ***Ἀρχαιολ Ἐφημ.*** 1909 σελ. 27-44

Ζ) ***Ἀνασκαφαὶ*** ἐν Παγασαῖς, Ἰωλκῷ, Ἀμφαναῖς καὶ Μητροπόλει Ἑστιαιώτιδος.— ***Πρακτικὰ*** 1909 σελ. 131-171.

παρὰ τὴν ὁδὸν Ἁγίων Θεοδώρων καὶ περὶ τὰ 100 μέτρα Νοτίως τῆς ἐκκλησίας ταύτης, συνήντησαν θολωτὸν ὑπὸ τὴν γῆν κτίσμα, ὅπερ ἀνεσκάψαμεν.

Τοῦτο ἦτο τάφος ἡμικαμαρωτός, οὗτινος τὸ ὕψιστον τῆς θόλου ἔκειτο εἰς βάθος 0.70 μ. ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ ἐδάφους· εἶχε δὲ ποιηθῆ ἐξ ὀπτοπλίνθων 0.27×0.28, ἡρμοσμένων δι᾽ ἀσβέστου, καὶ ἦτο ἐστρωμένος ὁμοίως κάτω εἰς τὸ δάπεδον. Τοῦ τάφου τὸ μῆκος ἦτο 2.75 ἄνευ τῆς κλίμακος, μετ᾽ αὐτῆς 3.07, τὸ πλ. 1.20, τὸ ὕψ. 2.00. Ἡ θόλος, ἧς ἡ χορδὴ ἔχει μέγιστον βέλος 0.70, δὲν ἐκάλυπτεν ὅλον τὸ ἄνοιγμα τοῦ τάφου, ἀλλὰ τὰ 2.10 αὐτοῦ· τὸ λοιπὸν ἐκαλύπτετο ὑπὸ μιᾶς μεγάλης πλ. 0.605 καὶ ἑτέρας μικρᾶς πλ. 0.315 πλακός· φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἀφῄρουν αὐτὰς καὶ διὰ μικρᾶς ἐσωτερικῆς κλίμακος τεσσάρων ἀναβαθμῶν (ὕψ. αὐτῶν ἐκ τῶν ἄνω 0.38+0.30+0.31 +0.31+0.35) κατήρχοντο εἰς τὸν τάφον, οὗτινος οἱ τοῖχοι ἔνδον ἦσαν κεχρισμένοι δι᾽ οὐχὶ καλοῦ ἀσβεστοκονιάματος, καταπεσόντος τὰ πολλά.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι ὁ τάφος ἐποιήθη, ἵνα καὶ ἄλλοι νεκροὶ ἐκτὸς τοῦ πρώτου ταφῶσιν ἐκεῖ ἐν ἀνάγκῃ· ἐντὸς εὕρομεν ὀστᾶ καὶ οὐδὲν κτέρισμα· ἀνήκουσι δὲ αὐτὰ εἰς ἀνθρώπους πλείονας τοῦ ἑνός, ἀλλ᾽ ἦσαν ἐν ἀταξίᾳ· ὡς φαίνεται γνῶσται τοῦ τάφου τούτου ἀρχῆθεν εἶχον εἰσέλθει ἐντὸς καὶ ἀφῄρεσαν τὰ τυχὸν πολυτιμότερα εὑρήματα.

Ἀνήκει δὲ ὁ τάφος πιθανῶς εἰς ἐπίσκοπόν τινα ἢ μητροπολίτην τῆς Δημητριάδος.

Η) *Μεγαρικοὶ σκύφοι Φθιωτίδων Θηβῶν*.—**Ἀρχαιολ. Ἐφημ.** 1910 σελ 81-94 καὶ πίν. 2· βλ. αὐτόθ. σελ. 407 Α´ τὰς παρατηρήσεις.

Θ) *Θεσσαλικαὶ ἐπιγραφαὶ* (ἀνέκδοτοι).—**Ἀρχαιολ. Ἐφημ.** 1910 σελ. 331-382 ἀριθ. 1-25 (ἐπιγραφαὶ Λαρίσης)· βλ. αὐτόθ. σελ. 408 Δ´ τὰς παρατηρήσεις. Ἡ συνέχεια αὐτῶν ἀπ᾽ ἀριθ. 26-50 δημοσιευθήσεται ἐν τῇ Revue de Philologie τοῦ 1911.

Τοῦτο συμπεραίνομεν ἐκ τοῦ ὅτι ἐγγύτατα αὐτοῦ ὑπάρχει ἡ παλαιὰ Ἐπισκοπή, ἔνθα διέμενον μέχρι πρὸ πέντε ἐτῶν οἱ ἀρχιεπίσκοποι Δημητριάδος. Πρὸ τῆς θύρας αὐτῆς εὕρομεν εἰς βάθος 0.75 τάφον ὀρθογώνιον, ἐκ τεσσάρων πλακῶν καὶ ἐστρωμένον διὰ πέμπτης, κεκαλυμμένον δὲ ὑπὸ δύο ἑτέρων, δι' ἀσβέστου καλῶς ἡρμοσμένων· ἔχει μῆκ. 1.86, πλ. 0.53, βάθ. 0.565, πάχ. πλακῶν 0.11· ἐντὸς αὐτοῦ, ἀσυλήτου ὄντος, εὑρέθησαν ὀστᾶ καὶ εἷς χαλκοῦς δακτύλιος, ἴσως ξένος ἐξ ὑποκειμένων ἀρχαιοτέρων χωμάτων.

Ἀμφοτέρους τοὺς τάφους τούτους ἐπληρώσαμεν χωμάτων καὶ ἐκαλύψαμεν, ὡς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ κειμένους. Ἐντὸς δὲ τῆς Ἐπισκοπῆς λέγεται ὅτι πρὸ ἐτῶν εὑρέθησαν εἰς μέγα βάθος κίονες μαρμάρινοι μεγάλοι καὶ κιονόκρανα, ὧν ἓν ἐξαχθὲν εἴδομεν ἐκεῖ εὑρισκόμενον καὶ ὂν κορινθιακοῦ μεταγενεστέρου ῥυθμοῦ. Μεταξὺ δὲ τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Θεοδώρων λέγεται ὅτι πρὸ τριακονταετίας εὑρέθη εἰς βάθος 12 μ. πλακόστρωτον κτίσμα ἐξ ὡραίων μαρμάρων καὶ πώρινοι κίονες καὶ κιονόκρανα δώρια καὶ μετόπαι μετὰ τριγλύφων, ἔτι δὲ μαρμάρινον ἄγαλμα Σατύρου μικροῦ μεγέθους. Ὄντως ὑπάρχουσι πολλὰ τούτων ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς ἄνω ἐκκλησίας καὶ ἔν τινι ὑποκειμένῳ πανδοχείῳ, τέσσαρα δὲ ἐκομίσαμεν ἐκεῖθεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου, ἐν ᾧ ὁ Σάτυρος ἐκρατήθη ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ, ὅπου καὶ νῦν εὑρίσκεται.

Ἐκ τῶν ἀντικειμένων τούτων καθίσταται πιθανὸν ὅτι ἐκεῖ που ἔκειτο ὁ ἀρχαῖος ναὸς τῆς *Ἰωλκίας Ἀρτέμιδος*, περὶ οὗ βλ. ***Πρακτικὰ*** 1909 σελ. 157-158 καὶ ***Θεσσαλικὰ Μνημεῖα*** Ι σελ. 7. Βλ. καὶ κατωτέρω κεφ. ΙΑ' ἀριθ. 1.

2) *Βυζαντιακὴ ἐκκλησία ἐπὶ ἀρχαϊκοῦ οἰκοδομήματος.*

Παρὰ τὴν πρώτην Δυτικὴν παράλληλον ὁδὸν τῆς προει-

ρημένης τῶν Ἁγ. Θεοδώρων ὑπῆρχον σωροὶ λίθων μεγάλων, εἰλημμένων ἐξ ἀρχαίων ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων, ἤτοι κυβόλιθοι πώρινοι, μαρμάριναι πλάκες ἐπιστυλίων καὶ κατωφλίων, τμήματα κιονοκράνων κττ..

Ἀνασκάψαντες ἐνταῦθα εὕρομεν ἐρείπια ἐκκλησίας μονοκόγχου, ἣν οἱ πρεσβύτεροι ἐνθυμοῦνται ὡς τιμωμένην ἐπ᾽ ὀνόματι τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς· καίτοι ὀλίγον τῶν τοίχων αὐτῆς σῴζεται, φαίνεται ἱκανῶς παλαιά, ποιηθεῖσα ἐξ ἀρχαιοτέρας ἐκκλησίας, ἧς εὕρομεν δύο καλὰ κιονόκρανα μετὰ σταυρῶν ἀναγεγλυμμένων, ἅτινα μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου· καὶ ἡ παλαιοτέρα δ᾽ εἶχε ποιηθῇ ἐξ ὑλικοῦ ἀρχαίων ἑλληνικῶν κτισμάτων. Τὴν ἐκκλησίαν ταύτην εἶχον μετατρέψει οἱ Τοῦρκοι κατὰ μὲν τὸ Ἀνατολικὸν ἥμισυ εἰς στάβλον, κατὰ δὲ τὸ ὑπόλοιπον εἰς οἰκίαν, ἥτις διατηρεῖται ἔτι.

Ἐνταῦθα εὕρομεν εἰς μικρὸν βάθος δύο τάφους πτωχοὺς βυζαντιακοὺς ἐξ εὐτελῶν πλακῶν, μηδὲν ἐνέχοντας, ἕνα καλὸν χαλκοῦν σταυρὸν κεκοσμημένον διὰ τεσσάρων λίθων, ὧν εἷς ἐξ ὑαλομάζης, καὶ ἕτερον μικρὸν χαλκοῦν ἐπίσης, χονδροειδῆ τινα νομίσματα, σύρματα χαλκᾶ, τμήματα μολύβδου ἐξ ἐκχυμάτων καὶ ἓν χαλκοῦν σωληνάριον (δόρατος;), παρὰ δὲ τὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησίας βαθύτατα τμῆμα κεφαλῆς μαρμαρίνης φυσικοῦ μεγέθους λίαν ἐφθαρμένης, ἐλάσματα μικρὰ χαλκᾶ, τμήματα χαλκῶν πορπῶν καὶ γεωμετρικῶν πηλίνων ἀγγείων ἐξ ἀνατραπέντων βεβαίως χωμάτων *οἰκοδομήματός τινος τῆς ἀρχαϊκῆς ἑλληνικῆς περιόδου*.

Σημειωτέον ὅτι τῷ 1906 διανοιγομένης πλησίον ἐκεῖ ὁδοῦ εὑρέθη πιθάριον περιέχον περὶ τὰ πεντακισχίλια χαλκᾶ νομίσματα τῶν Κομνηνῶν πιθανῶς, μετακομισθέντα εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου.

Εὑρέθησαν δ᾽ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λόφου καὶ βάθρα καὶ ἐπι-

γραφαὶ ἑλληνικῶν καὶ ῥωμαϊκῶν χρόνων, ἃς δημοσιεύομεν ἐν ταῖς *Θεσσαλικαῖς ἀνεκδότοις ἐπιγραφαῖς* ἡμῶν (Revue de Philologie 1911).

Β΄) Ἐν Λαρίσῃ τῇ Πελασγίδι.

1) Καταρτισμὸς προσωρινοῦ Μουσείου ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλίας (1881) συνηθροίζοντο ἀρχαῖα ἀντικείμενα, ἰδίως ἐπιγραφαί, εἰς τὸν κῆπον τοῦ τότε Διδασκαλείου, ἐν ὑπαίθρῳ τιθέμενα ἐλλείψει χώρου· τὰ ἀρχαῖα ταῦτα κατέταξε προχείρως παρὰ τοὺς τοίχους τοῦ περιβόλου μετά τινα ἔτη ἔκτοτε ὁ μακαρίτης ἔφορος Δημήτριος Φίλιος. Ἀλλὰ καὶ κατόπιν συνηθροίζοντο ἄφθονα εὑρήματα ἐκεῖ, ἐπιμελείᾳ πρὸ πάντων τῶν Νικ. Χατζηζωγίδου, Ἀντων. Κανταχίδου, Γεωργ. Ζηκίδου, Ἀχιλλ. Τζαρτζάνου, καθηγητῶν τοῦ Γυμνασίου καὶ Διδασκαλείου καὶ Ἀναστ. Σακελλαρίου διευθυντοῦ αὐτοῦ, εἰς τρόπον ὥστε κατελήφθη ὑπ' αὐτῶν τὸ πλεῖστον τοῦ κήπου.

Τῷ 1906 μεταβάντες τὸ πρῶτον εἰς Λάρισαν εὕρομεν τὰ ἀρχαῖα ταῦτα παρερριμμένα, ἤδη ἐκ τοῦ πολέμου τοῦ 1897, ὡς λέγεται, διαταραχθέντα καὶ ἀνατραπέντα, πολλὰ κατακεχωσμένα, τὰ δὲ ἄριστα ἀνάγλυφα καὶ ἀγάλματα κείμενα ἐν τοῖς ὑπογείοις τοῦ Διδασκαλείου, ὅπερ εἶχε μετατραπῇ εἰς μέγαρον Δικαστηρίων· αὐτὸ δὲ τὸ Διδασκαλεῖον εἶχε μετακομισθῇ εἰς ἰδιωτικήν τινα οἰκίαν, εἰς ἣν ἐκομίζοντο ἀπὸ τοῦ 1904 τὰ τυχὸν ἐν Λαρίσῃ εἰς φῶς ἐρχόμενα ἀρχαῖα ἀντικείμενα.

Καὶ πρῶτον μὲν μετεκομίσαμεν ἐκ τῶν ὑπογείων τὰ ἀξιολογώτατα τῶν ἀρχαίων, καθαρίσαντες αὐτά, εἰς τὸ Δημαρχεῖον Λαρίσης, κατόπιν δέ, ἐπειδὴ κατεσκευάζετο κιγκλιδωτὸς περίβολος περὶ τὰ Δικαστήρια, μετεκομίσαμεν καὶ

αὐτὰ καὶ τὰ ἐν τῷ Δημαρχείῳ καὶ τῷ νέῳ Διδασκαλείῳ τέως ὑπάρχοντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν παρά τι μεσαιωνικὸν φρούριον, ἐν ὑπαίθρῳ ἀποθέσαντες αὐτὰ ἐλλείψει ὑποστέγων.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ νέῳ οἰκητηρίῳ αὐτῶν τὰ ἀρχαῖα ἐφθείροντο ὑπὸ τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ ἄλλως. Τούτου ἕνεκα μετεκομίσαμεν τὰ μικρὰ καὶ πολύτιμα τούτων, περὶ τὰ ἑκατόν, εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου.

Ἵνα δὲ καὶ τὸν ἐκεῖ χῶρον περιφράξωμεν, ἐζητήσαμεν παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, εἰς ὃ ἀνῆκεν ὁ τόπος καὶ τὸ φρούριον, νὰ διαθέσῃ αὐτὸν πρὸς ἵδρυσιν Μουσείου. Τὸ Ὑπουργεῖον τοῦτο παρεχώρησε πάντα ταῦτα προθύμως πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴν ὑπηρεσίαν διὰ τὸν ἄνω σκοπόν.

Οὕτω λαβόντες ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἡμῶν τὴν ἐκτάκτως ὡραίαν ταύτην θέσιν, θαυμασθεῖσαν καὶ ὑπὸ τοῦ Leake (βλ. Travels in the North. Gr. I 443), περιεφράξαμεν αὐτὴν καὶ ἀνηγείραμεν ἓν μέγα ὑπόστεγον καὶ ἕτερον μικρὸν μετὰ περιβόλου ὑπαιθρίου. Ἐν αὐτοῖς καθιδρύσαμεν πάσας τὰς ἀρχαιότητας, τάς τε τέως ὑπαρχούσας καὶ πολλὰς νέας, ἃς συνελέξαμεν ἐκ τῆς Λαρίσης αὐτῆς καὶ ἐξ ἄλλων ἀρχαίων πόλεων μέχρις Ὁμολίου καὶ Τζάγεζι ἀφ' ἑνὸς καὶ μέχρι Ζάρκου καὶ Κραννῶνος ἀφ' ἑτέρου. Κατηρτίσαμεν δὲ καὶ Εὑρετήριον πάντων τῶν ἀρχαίων τούτων κατ' εἶδος ἀπ' ἀριθμοῦ 1—601, περιλαμβανομένων καὶ τῶν τῆς Βυζαντιακῆς περιόδου.

2) Ναοὶ καὶ προϊστορικοὶ συνοικισμοὶ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

Σημειωτέον δ' ὅτι τὸ φρούριον τοῦτο, ὅπερ φαίνεται τὸ πρῶτον ποιηθὲν κατὰ τοὺς πρωΐμους Βυζαντιακοὺς χρόνους καὶ χρησιμεῦσαν ὡς μοναστήριον, κατόπιν δ' ἐπὶ Τουρκο-

κρατίας μεταποιηθὲν εἰς στρατῶνας, καὶ ἀπὸ ἑκατὸν περίπου ἐτῶν, ὡς λέγεται, εἰς ἀγορὰν (μπεζεστένι), περιέχει πολυάριθμα καὶ σημαντικώτατα ἀρχαῖα ἐντετοιχισμένα, ἰδίως ἀρχιτεκτονικὰ τμήματα ἐκ ναῶν, ὧν εἷς θὰ ἦτο ἰσομεγέθης σχεδὸν πρὸς τὸν Παρθενῶνα, ὡς συμπεραίνομεν ἐκ πωρίνης τριγλύφου ἐπὶ τοῦ φρουρίου εὑρεθείσης, ἀγάλματα, βάθρα, πλάκας ἀναγλύφους ἢ μετ᾽ ἐπιγραφῶν· τοιαῦτά τινα εὕρομεν ἤδη, ἀνασκάψαντες ἐνιαχοῦ θεμέλια πρὸς ἐξίσωσιν τοῦ χώρου καὶ διαρρήξαντες μίαν τῶν κεκλεισμένων θυρῶν τοῦ φρουρίου πρὸς συναγωγὴν λίθων διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ὑποστέγων.

Οὕτως ἐπιβάλλεται ἡ πλήρης ἀνασκαφὴ τοῦ χώρου τούτου ἐν προσεχεῖ μέλλοντι, ἐξ ἧς σπουδαιότατα εὑρήματα θὰ ἔλθωσιν εἰς φῶς οὐ μόνον τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς μητροπόλεως ταύτης τῆς Θεσαλίας, ἀλλὰ καὶ τῶν προϊστορικῶν· τὸ τελευταῖον τοῦτο συμπεραίνομεν ἐξ ἀρχαίων, εὑρεθέντων κατὰ τὴν διάνοιξιν παρὰ τὸ φρούριον φρέατος, ὅπερ διήκει εἰς βάθος 20 μέτρων, ὧν τὰ 18 ἀνήκουσιν εἰς προϊστορικὰ στρώματα τῆς γεωμετρικῆς, (μυκηναίας), χαλκῆς καὶ νεολιθικῆς περιόδου.

Ἐπὶ τοῦ χώρου τούτου ὑπάρχει ἐλπὶς νὰ ἀνεγείρωμεν ***Μουσεῖον***, οὗτινος ἡ κατασκευὴ εἶναι ἐπιβεβλημένη, ἕνεκα τῆς συνεχοῦς αὐξήσεως τῶν ἀρχαίων εὑρημάτων καὶ τῆς δι᾽ αὐτὰ ἀνεπαρκείας τῶν ὑποστέγων.

3) Τὸ προσκήνιον καὶ ἡ στοὰ τοῦ θεάτρου Λαρίσης.

Τὸ θέατρον Λαρίσης, ἓν τῶν μεγίστων καὶ ἀρίστων τῆς Βορείου Ἑλλάδος, κείμενον κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν κλίσιν τῆς ἀκροπόλεως, λέγεται ὅτι ἐσῴζετο καλῶς μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλίας· εὐθὺς μετ᾽ αὐτὴν προσελθόντων πολλῶν κατοίκων, ἐκτίσθησαν παρ᾽ αὐτὸ οἰκίαι

καὶ ἐργαστήρια, διανοιχθείσης διὰ μέσου σχεδὸν αὐτοῦ καὶ ὁδοῦ, ἥτις καλεῖται σήμερον ὁδὸς Ἀκροπόλεως, παρὰ τὰς ἐντόνους διαμαρτυρίας τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ Νικ. Χατζηζωγίδου. Τμῆμα μικρὸν οἰκοπέδου παρ' αὐτὴν ἠγόρασε τῇ φροντίδι τοῦ μνησθέντος Χατζηζωγίδου ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἀντὶ 15000 περίπου δραχμῶν, διότι εὑρέθη ἐκεῖ κατὰ τὴν ἵδρυσιν θεμελίων οἰκίας τὸ προσκήνιον τοῦ θεάτρου.

Κατὰ μῆνα Ἰούλιον ἐκαθαρίσαμεν καὶ ἀνεσκάψαμεν αὐτό, περιεφράξαμεν δὲ διὰ τοίχου καὶ κιγκλιδώματος σιδηροῦ. Ἡ ἀνασκαφὴ δὲν ἔδη ἐπὶ πολὺ βάθος, διότι οἱ πάροικοι διεμαρτυρήθησαν, διατεινόμενοι ὅτι θὰ κινδυνεύσωσι νὰ καταπέσωσιν αἱ οἰκίαι αὐτῶν ἐκ τῆς βαθείας σκαφῆς τοῦ χώρου.

Διὰ τῆς μικρᾶς ταύτης ἐρεύνης εὕρομεν τμῆμα ἰωνικοῦ κιονοκράνου καλῆς ἐργασίας ἐκ πώρου λευκοῦ, ὅπερ διετήρει ἀρχαίαν ἐρυθρὰν βαφὴν ἐν εἴδει κόνεως, ἔτι δὲ τεμάχια μαρμαρίνων θυρωμάτων ἔκ τινος βυζαντιακῆς ἐκκλησίας, ἥτις πιθανῶς εἶχε κτισθῆ ποτε ἐπὶ τοῦ προσκηνίου αὐτοῦ. Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν τῆς Λαρίσης, ἰδίως ἐκ τοῦ τζαμίου Ὀμέρ, μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον αὐτῆς πολλὰ λόγου ἄξια ἀνάγλυφα πρωΐμων χριστιανικῶν χρόνων, κιονόκρανα καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη Βυζαντιακὰ καί τινας ἐπιγραφάς.

Ὄπισθεν τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου ἐντὸς τῶν νῦν ἐργαστηρίων, διατηρεῖται ἰσχυρὸς τοῖχος ἐκ μεγάλων μαρμαρίνων κυβολίθων, ἄριστα πεποιημένος, ὕψους ἐνιαχοῦ τριῶν μέτρων, μήκους δὲ τριάκοντα ἴσως καὶ πλέον, βαίνων πρὸς τὸν Πηνειόν· ἀνήκει δ' ὁ τοῖχος οὗτος πιθανώτατα εἰς μεγάλην *στοάν*, κειμένην εὐθὺς ὄπισθεν τοῦ προσκηνίου καὶ ἀνοικτὴν πρὸς Ἀνατολάς.

4) Τάφοι (καμαρωτοί;) παρά τὴν Ἄργισσαν.

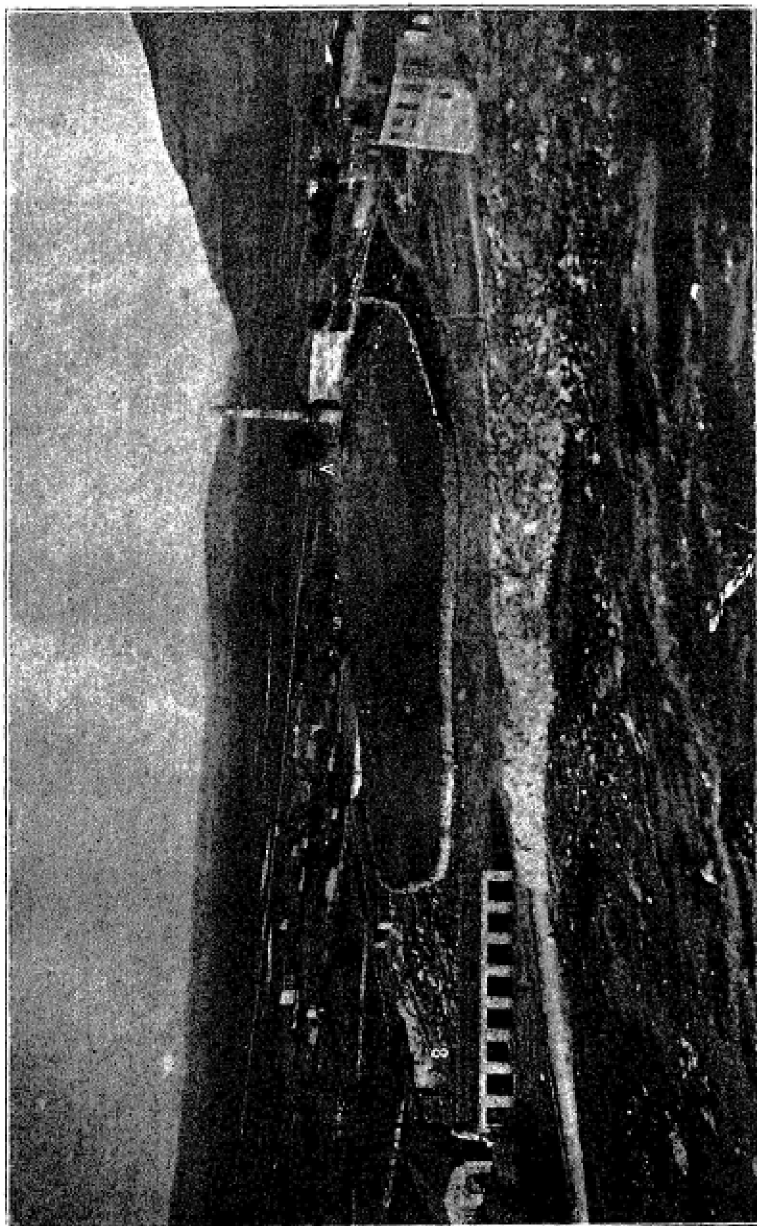
Ἀριστερὰ τῆς εἰς Τύρναβον ἐκ Λαρίσης ὁδοῦ παρὰ τὰ χωρία Ντουρσουνᾶδες καὶ Δέντρα, εἰς τὴν περιοχὴν ἄρα τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἀργίσσης, περὶ ἧς βλ. τὰς πηγὰς παρὰ *Hirschfeld*, ἐν Pauly-Wiss. Real Encykl. II 798-799, αἷς πρόσθες *Γεωργιάδην*, Θεσσαλία² (1894) σελ. 162, ὑπάρχουσιν ἑπτὰ τεχνητοὶ μικροὶ λόφοι κωνικοί, ὧν ἕνα ἀνέσκαψαν ἐν μέρει νύκτωρ τυμβωρύχοι τινές.

Μεταβάντες ἐκεῖσε, εἴδομεν ὅτι ἡ σκαφὴ ἔβη κατὰ τὸν ἄξονα εἰς βάθος πέντε περίπου μέτρων, ὅπερ δὲν ἦτο ἐπαρκὲς πρὸς εὕρεσιν τοῦ πιθανῶς ἐνυπάρχοντος κτιστοῦ καμαρωτοῦ τάφου, οἷον εὕρομεν ἐν Παλαιῷ Γαρδικίῳ (*Πρακτικὰ* 1906 σελ. 126) καὶ παρὰ τὴν Λάρισαν (*Ἀρχαιολ. Ἐφημ.* 1909 σελ. 27 κ.ἑ.). Τὴν περαιτέρω ἀνασκαφὴν αὐτοῦ καὶ τῶν παρακειμένων θέλομεν ἐκτελέσει ἐν καιρῷ.

Σημειωτέον δ' ὅτι ὀλίγον περαιτέρω ἐπὶ ὁδοῦ βατῆς, ἀγούσης εἰς τὸ χωρίον Δέντρα, παρά τινα νέα πυροβολεῖα, ὑπάρχει ἀφανὴς ἐκτεταμένος λόφος, τὰ πολλὰ κατεστραμμένος, ἔνθα εἴδομεν ὑπόλοιπα *προϊστορικοῦ* συνοικισμοῦ· φαίνεται ὅτι τοῦτον ἀναφέρει ὁ *Τσούντας*, «αἱ Ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου» σελ. 8 ἀριθ 34.

Γ') Ἐν Φαρσάλῳ.

Ἐνταῦθα περιωρίσθημεν εἰς ἐρεύνας μόνον, μὴ κατορθωθείσης τῆς ἐξακολουθήσεως τῶν ἀρξαμένων τῷ 1907 ἀνασκαφῶν ἡμῶν, ἰδίως τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς Θαυλίου, οὗ τὴν θέσιν ἀποδίδει μεθ' ὅλης σχεδὸν τῆς Φαρσαλίας πεδιάδος, ὁρωμένης ἐκ Νότου πρὸς Βορρᾶν, ἡ εἰκ. 1. Περὶ τοῦ Διὸς Θαυλίου βλ. *Ἀρχαιολ. Ἐφημ.* 1910 σελ. 407 Β'. Τῶν ἐρευνῶν τούτων τὰ ἀποτελέσματα εἶναι τὰ ἑξῆς:

ΦΑΡΣΑΛΟΣ

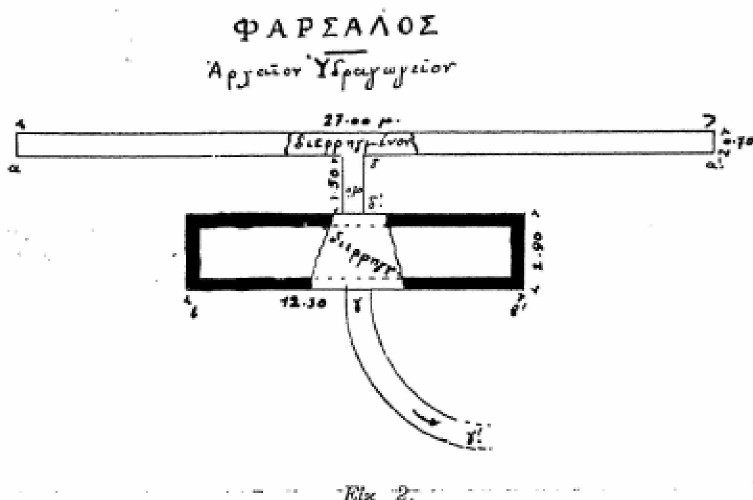
Εἰκ. 1. Τὸ τζαμίον καὶ ὁ λόφος, ἔνθα τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς Θαυλίου ἐν Α. Ἐν Β αἱ πηγαὶ τοῦ Ἀπιδανοῦ.

1) Τὸ ἀρχαῖον ὑδραγωγεῖον.

Ἀπὸ τοῦ 1907 εἶχον ἀρχίσει αἱ ἐργασίαι πρὸς μεταφορὰν ὕδατος διὰ σιδηρῶν σωλήνων εἰς τὴν νῦν κωμόπολιν τῶν Φαρσάλων ἐκ πηγῶν κειμένων Ἀνατολικῶς εἰς ἀπόστασιν 20′ ἀπὸ τῆς συνοικίας Βαρούσι, δεξιὰ τῆς εἰς τὸ χωρίον Σιατερλὶ ὁδοῦ.

Παρετηρήσαμεν ὅμως ἐγγὺς τοῦ Βαρουσίου ὅτι ὑπῆρχον πολλαχοῦ ἴχνη ἀρχαίου ὑδραγωγείου, ἤτοι αὔλακος εὐρείας ἐσκαμμένης ἐπ' αὐτοῦ τοῦ βράχου, ὡς ἐν Δημητριάδι, Παγασαῖς, Γόννοις καὶ ἐν ἄλλαις ἀρχαίαις πόλεσι τῆς Θεσσαλίας· μεταβάντες δὲ καὶ εἰς τὴν πηγήν, καλουμένην Ἀϊθανάσης ἕνεκα παλαιᾶς τινος ἐκεῖ που ὑπαρχούσης, ὡς λέγεται, ἐκκλησίας, εἴδομεν ὅτι καὶ ἡ δεξαμενὴ τῶν πηγῶν ἦτο ἀρχαίων ἑλληνικῶν χρόνων, ἐπισκευασθεῖσα ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς ἡ κατασκευὴ τῶν πηγῶν καὶ τῆς δεξαμενῆς κατὰ πρόχειρον σχεδιογράφημα ἡμῶν (Εἰκὼν 2):

Εἰκ. 2.

Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ πωρώδους βράχου εἶναι ἐσκαμμένη τάφρος *αά* βάθους 3.20 μ., πλάτ. 0.70 καὶ μήκους 27 μ., κεκαλυμμένη ἄνω διὰ πλακῶν, ὧν τινες ἐπανετέθησαν ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Τὰ ἔνδον τῆς μακρᾶς ταύτης τάφρου δὲν εἶναι ἐκτισμένα, οὐδὲ πηγή τις ἐνταῦθα ὑπάρχει (κοινῶς: *δὲ βγαίνει ἀπὸ μ͜ιὰ μάννα νερό)*, ἀλλ' ἐκ τῶν τοιχωμάτων τοῦ πωρώδους βράχου ἐξέρχονται ἐν εἴδει ἐλαφρᾶς ἀφιδρώσεως θρόμβοι ὕδατος (κοινῶς: *στίβει τὸ βουνό)*.

Μετὰ τῆς τάφρου ταύτης συνδέεται κατὰ τὸ μέσον δι' αὔλακος μήκ. 1.50 μ. πλάτ. 0.70, κεκαλυμμένης διὰ πλακῶν, ἑτέρα τοῦ αὐτοῦ βάθους, πλάτους 2.90 καὶ μήκους 12.30 μέτρ.· ταύτης ἔχει κτισθῆ τὸ ἄνω ἥμισυ μόνον, διὰ τοίχου ἀρχαίου εἰς τέσσαρας δόμους, ἐπιδιορθωθέντας ἐνιαχοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὡς δεικνύουσιν ἴχνη ἀσβέστου, καὶ ἔχει καλυφθῆ ἄνω ὑπὸ πλακῶν τριπλασίου σχεδὸν μεγέθους τῶν τῆς πρώτης, ὧν τινας ἐξήγαγεν ὁ ἐργολάβος, ὅστις καὶ τὴν τάφρον *ββ'* ἐπεξέτεινεν, ἵνα συναγάγῃ περισσότερον ὕδωρ· ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον συνέβη· διότι ἕνεκα τούτου ἠλαττώθη ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος.

Ἡ δευτέρα αὕτη τάφρος εἶναι ἄρα συναγωγεὺς ἅμα καὶ μικρά τις δεξαμενὴ (κοινῶς: *γ͜ιὰ νὰ μαζεύῃ τὰ νερά)*, ἵνα τὸ ἐκ τῆς πρώτης ὕδωρ μεταβιβάζηται δι' ὑπογείου συνδετικῆς αὔλακος *δδ'* εἰς τὴν δευτέραν.

Ἀπὸ τοῦ μέσου αὐτῆς ἄρχεται ἡ αὖλαξ τοῦ ὑδραγωγείου *γγ'* βάθ. 1.10, πλάτ. 0.52, κεκαλυμμένη ὑπὸ πλακῶν πλάτ. 0.80· περιέργως καὶ αὐτὴ δὲν εἶναι ἐκτισμένη, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ πωρώδους βράχου ἐσκαμμένη· τὰ τοιχώματα δὲ αὐτῆς ὁμοιάζουσι πρὸς σταλακτίτας. Παρ' αὐτὴν ὁ ἐργολάβος κατεσκεύασεν ἑτέραν συντελέσας καὶ οὕτως εἰς τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ὕδατος.

Ἐκεῖθεν μέχρι Βαρουσίου διεκρίναμεν εἰς δύο σημεῖα τὸ ἀρχαῖον ὑδραγωγεῖον ἀνοιχθὲν προσφάτως· προυχώρει δὲ

ὑψηλὰ ὑπὲρ τὸ μέσον τῆς νῦν κωμοπόλεως. Τὸν ῥοῦν αὐτοῦ μετέστρεψαν οἱ Τοῦρκοι καταβιβάσαντες ταπεινότερον παρὰ τὸ Βαρούσι πρὸς τὰς νῦν δύο πρὸ αὐτοῦ σῳζομένας κρήνας.

2) Ἐπιγραφικά, πλαστικὰ καὶ ἀρχιτεκτονικὰ εὑρήματα.

Περιελθόντες τὴν Φάρσαλον ἐκ νέου καὶ τὰ ἐγγὺς αὐτῆς συνηθροίσαμεν ἱκανὰς ἐπιγραφάς, ἀγάλματα καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη, ἅτινα μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου, τὰ ἑξῆς:

α΄) Βάθρον ἀναθηματικὸν τῆς Ε΄-Δ΄ π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος εἰς τὴν Θέτιδα πιθανῶς, ὅπερ δημοσιεύομεν ἐν τῇ Revue de Philologie 1911 ἀριθ. 50 (ἀριθ. Εὑρετηρίου τοῦ Μουσείου Βόλου Α 686).

β΄) Τμῆμα βάθρου ἀνδριάντος χαλκοῦ υἱοῦ τινος τοῦ *Ἐμπεδίωνος* (Εὑρετ. Βόλου Υ 520)· ἀνέκδοτον.

γ΄) Τὸ γνωστὸν ἐπίγραμμα JG IX² ἀριθ. 251 (Εὑρετ. Βόλ. Υ 518).

δ΄) Κιονίσκον μετ᾽ ἐπιγραφῆς (Εὑρετ. Βόλ. Υ 569)· ἀνέκδοτον.

ε΄) Τμῆμα βάθρου (Εὑρετ. Βόλ. Υ 586) φέροντος μετρικὴν ἐπιγραφὴν ἀνέκδοτον.

ϝ΄) Τὴν γνωστὴν ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῦ Ἐνιπέως στήλην JG IX² ἀριθ. 250 (Εὑρετ. Βόλ. Α 663)· σημειωτέον ὅτι τὰ ἐν τέλει τοῦ δευτέρου στίχου ΣΣ εἶναι ἀνύπαρκτα προερχόμενα ἀπατηλῶς ἐξ ἀνωμαλιῶν τοῦ λίθου.

ζ΄) Μαρμάρινον ἄγαλμα μεγέθους ὑπερτέρου κατά τι τοῦ φυσικοῦ γυναικὸς καλῆς ἐργασίας ῥωμαϊκῶν χρόνων ἐκ *Πρωέρνης* πρὸ ἐτῶν εἰς Φάρσαλον κομισθὲν ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου Γ. Στεργίου (Εὑρετ. Βόλ. Α 675). Τοῦτο εἶχεν ἤδη παρατηρήσει ὁ Leake, ἔ. ἀ. I 456.

η΄) Πλάκα πωρίνην περιέργως εἰργασμένην ἀμφοτέρωθεν, ἐκ τοῦ θριγκοῦ τῆς ἀγορᾶς, περὶ ἧς βλ. *Πρακτικὰ* 1907 σελ. 149 (Εὑρετ. Βόλ. Α 738).

θ΄) Τμῆμα πωρίνου ἐχίνου δωρίου, ὡς ἐν η΄ (Εὑρετ. Βόλ. Α 739).

ι΄) Βάσιν πωρίνου ἰωνικοῦ κίονος, ὡς ἐν η΄ (Εὑρετ. Βόλ. Α 744).

ια΄) Κιονόκρανον ἰωνικὸν πώρινον, ὡς ἐν η΄ (Εὑρετ. Βόλ. Α 745).

ιβ΄) Πρόμοχθον πωρίνην μετὰ σταγόνων, ὡς ἐν η΄ (Εὑρετ. Βόλ. Α 746).

ιγ΄) Τμῆμα πεπλατυσμένου μεγάλου δωρίου κιονοκράνου λίαν ἀρχαϊκοῦ, ὁμοίου πρὸς τὸ ὑπὸ *Heuzey*, Mission de Macéd. pl. 24,3 ἀπεικονιζόμενον· (Εὑρετ. Βόλ. Α 743). Εὕρομεν αὐτὸ ὄπισθεν τοῦ νῦν Δημαρχείου Φαρσάλου παρὰ τὸ Μέγα Τζαμί, κήπῳ Παπαφώτη, ἐν μέσῳ κυβολίθων ἀρχαίων κατὰ χώραν εὑρεθέντων· ἀναμφιβόλως ἐνταῦθα ὑπῆρχε σπουδαῖος *ἀρχαϊκὸς ναός*, οὗτινος πλεῖστα μέλη εἶναι ἐντετοιχισμένα ἐπὶ τοῦ εἰρημένου τζαμίου.

ιδ΄) Ἄνω τμῆμα κεφαλῆς ὑπερφυσικοῦ μεγέθους μαρμαρίνης τῆς Δ΄ π. Χρ. ἑκατοντ. Ἀσκληπιοῦ πιθανῶς, πολὺ καλῆς ἐργασίας.

ιε΄) Μέσον τμῆμα ἀγαλματίου μαρμαρίνου.

ιϜ΄) Τμῆμα μαρμαρίνου ἀγάλματος φυσικοῦ μεγέθους γυμνοῦ ἀνδρὸς λίαν ἀποτετριμμένον, ἀπὸ τῶν ἰσχίων μέχρι τοῦ μέσου τῶν μηρῶν σωθὲν (Εὑρετ. Βόλ. Ε 805).

ιζ΄) Μεγάλην στήλην ἐπί τινος κατεδαφισθείσης κρήνης παρὰ τὸ εἰρημένον ὑδραγωγεῖον εὑρεθεῖσαν καὶ φέρουσαν ἀναθηματικὴν ἀρχαϊκὴν ἀνέκδοτον ἐπιγραφὴν τῷ ERIONO ἤτοι Ἐριούνου (=Ἐριούνῳ), ὡς οὕτως ἁπλῶς καλεῖται ὁ Ἑρμῆς ἐνταῦθα (Εὑρετ. Βόλ. Ε 808).

ιη΄) Ὁμοίαν μετὰ τῆς ἄνω εὑρεθεῖσαν καὶ φέρουσαν

ὡραῖον τετράστιχον ἐλεγεῖον (Εὑρετ. Βόλ. Ε 809)· τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην μετ᾽ ἐκτύπων, ἀντιγράφων καὶ ἡμετέρας πραγματείας ἀπεστείλαμεν τῷ Hiller von Gärtringen, ἵνα εὐαρεστούμενος δημοσιεύσῃ αὐτήν που· ἐδημοσίευσε δ᾽ αὐτὴν αὐτὸς ἐν Berl. philol. Woch. 1911 N°2 σελ. 62. Πρβλ. *Ἀρχ. Ἐφ.* 1910 σελ. 408 Γ´. [1]

Σημειωτέον δ᾽ ὅτι ἐκ Φαρσάλου ἐκομίσαμεν εἰς Βόλον καὶ τμῆμα *ιϑ´* μαρμαρίνου ἀγαλματίου γυμνοῦ παιδὸς καλῆς ἐργασίας, δωρηθὲν ὑπὸ Ἀποστ. Κατσαούνη, ὅστις εὗρεν αὐτὸ ἐν τῇ συνοικίᾳ Βαρούσι, καὶ *κ´* ἐκ Λαρίσης τὸ ὡραῖον μέγα Φαρσάλιον ἀνάγλυφον JG IX² ἀριθ. 242.

Εὕρομεν πρὸς τούτοις ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Καράπλας, ἀπέχοντος περὶ τὴν ἡμίσειαν ὥραν Δυτικῶς ἀπὸ τῆς Φαρσάλου, κεχαραγμένην ἐπὶ τοῦ βράχου *κα´* ἀρχαϊκὴν ἐπιγραφὴν ἀνέκδοτον ἑπτὰ στίχων, ἐν ᾗ ἀναφέρεται ὅτι ΑΝΤΑΛΚΕΣ ΑΝΕϹ ΕΚΕΘΕΑΙΣΤΟDΙ . . · παράκεινται καὶ ἕτεραι ἐπιγραφαί, ἐπὶ τῶν βράχων ἐπίσης κεχαραγμέναι· μία *κβ´* φαίνεται μακροτάτη, εἴκοσι ἢ τριάκοντα στίχων· δυστυχῶς δὲν ἀντεγράψαμεν αὐτάς, καταληφθέντες ὑπὸ τῆς νυκτὸς ἅμα καὶ ὑπὸ βροχῆς· θὰ πράξωμεν δὲ τοῦτο ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ, ἐρευνῶντες καὶ τὴν Ἀνατολικῶς ἔξω τῶν

[1] Ὁ Hiller διεμαρτυρήθη πρός ἡμᾶς τε καὶ τὴν ἐπιτροπείαν τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἀρχ. Ἐφ. διὰ τὴν ἡμετέραν ἐν αὐτῇ δημοσιευθεῖσαν παρατήρησιν Γ´, διατεινόμενος ὅτι ἐπαρκῶς διαγιγνώσκεται τό ὅτι ἡ πραγματεία ἐκείνη ἀνήκει ἡμῖν· θεωροῦμεν περιττόν νὰ ἀναγράψωμεν πολλὰς περικοπὰς αὐτῆς, ἐξ ὧν πᾶν τοὐναντίον προκύπτει· ἀρκοῦσιν αἱ ἀοριστολογίαι berichtete der Volksschullehrer usw ἐν ἀρχῇ, deren Abschrift und Abklatsch uns vorliegt ἐν μέσῳ καὶ ὁ ἐν γένει τόνος τῆς διηγήσεως νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι δὲν ἐμφαίνεται ἐπαρκῶς ὅτι πάντα ἐκεῖνα εἶναι εἰλημμένα ἐκ τῆς ἐμῆς πραγματείας. Πιστεύομεν δ᾽ ἐν τέλει ὅτι ὁ Hiller ἐκ τῆς σπουδῆς τοῦ νὰ δοθῇ ὅτι τάχιστα τό ἐπίγραμμα πρός δημοσίευσιν παρεῖδε νὰ ἀπονείμῃ τό suum cuique, οὐδόλως δ᾽ ἀποδίδομεν τῷ σοφῷ καὶ φιλέλληνι ἀνδρί, πρός ἡμᾶς δ᾽ εὐγενέστατα ἀλληλογραφοῦντι κακήν τινα πρόνοιαν. Καὶ ἡμεῖς δὲ προτοῦ δημοσίᾳ γράψωμέν τι, ἐξεφράσαμεν πρῶτον δι᾽ ἐπιστολῆς τῷ Hiller τὴν ἡμετέραν ἀπορίαν διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἡμετέρας ὑπογραφῆς ὑπό τὴν μικρὰν ἄλλως πραγματείαν ἐκείνην.

τειχῶν τῆς πόλεως καλουμένην θέσιν *Γραμμένο Κοτρώνι*, ἔνθα ἐκ τῆς ὀνομασίας φαίνεται ὅτι ὑπάρχουσιν ὁμοίως ἐπὶ τῶν βράχων κεχαραγμέναι ἐπιγραφαί· βλ. Berl. phil. Woch. ἔ. ἀ..

Δ') Ἐπὶ τῆς Ὄσσης.

Ἄντρον Νυμφῶν.

Τῷ 1907 εἶχεν εἴπει ἡμῖν ποιμήν τις ἐν Παγασαῖς ὅτι ἐπὶ τοῦ ὄρους Κισσάβου (Ὄσσης) μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ χωρίου Σπηλιᾶς εἰς θέσιν καλουμένην Πλάκα ὑπάρχει σπήλαιον μέγα καὶ παρ' αὐτὸ στῆλαι μετ' ἐπιγραφῶν· τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ ἐγίνωσκε καὶ ὁ ἐν Βόλῳ φιλάρχαιος Μαργαρίτης Ἀποστολίδης μαθὼν παρ' αὐτόπτου, τοῦ Κώστα Φραγκοπούλλου λίαν φιλαρχαίου ἀνδρός, κατοικοῦντος ἐν τῷ χωρίῳ Πουρνάρι παρὰ τὸ μέγα Κεσερλί.

Παρὰ τοῦ τελευταίου τούτου ἔμαθον κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1910 τὰ περὶ τοῦ σπηλαίου τούτου καὶ οἱ A. J. B. Wace καὶ H. A. Ormerod, οἵτινες ἐπεσκέφθησαν τὸ μέρος πρῶτοι καὶ ἀντέγραψαν τὰς ἐπιγραφάς· περὶ τούτων βλ. τὴν λεπτομερῆ πραγματείαν τοῦ Wace καὶ M. S. Thompson ἐν τῷ Annual of the British School at Athens XV 1908-1909 σελ. 243-247.

Ἡμεῖς μετέβημεν ἐκεῖσε κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον καὶ ἀπεστείλαμεν ἐργάτας πρὸς ἀνασκαφὴν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Κ. Φραγκοπούλλου· καταληφθέντες ὅμως ὑπὸ βροχῆς καὶ μὴ ἔχοντες παρεσκευασμένα τὰ ἐπιτήδεια πρὸς παραμονὴν ἐπὶ τοῦ ἐρήμου ἐκείνου, λίαν ἀπομεμακρυσμένου καὶ ὑψηλοῦ μέρους, ἠναγκάσθημεν νὰ ἀναβάλωμεν τὴν ἐργασίαν εἰς εὐθετώτερον χρόνον.

Διὰ τῆς μικρᾶς ταύτης ἀνασκαφῆς εὑρέθησαν τμήματα πηλίνων ἀγγείων τῆς Ε'-Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος, τεμάχια χαλκῶν πορπῶν καὶ εἰδωλίων, ἓν νόμισμα χαλκοῦν

ρωμαϊκῆς περιόδου καὶ εἷς χαλκοῦς δακτύλιος μετ᾽ ἐγγλύφου Ἔρωτος πτερωτοῦ φέροντος τόξον, ἅτινα ἐκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Λαρίσης.

Τὴν ἐκτέλεσιν τῆς πλήρους ἀνασκαφῆς τοῦ λίαν ἐνδιαφέροντος σπηλαίου τούτου εἶχεν ἀποφασίσει ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία· ἀλλ᾽ ἡμεῖς ἀπασχοληθέντες ἐν Γόννοις μέχρι τοῦ χειμῶνος (βλ. κατωτέρω κεφ. ΙΔ΄), δὲν ἠδυνήθημεν νὰ περατώσωμεν αὐτήν· πιθανώτατα θὰ πράξωμεν τοῦτο κατὰ τὸ ἔτος 1911.

Ε΄) Ἐν Χασάμπαλῃ.

1) *Αἱ λατομίαι τοῦ ἀτραγίου λίθου.*

Μετὰ τοῦ εὐγενοῦς καὶ δραστηρίου ὑποπροξένου τῆς Ἰταλίας ἐν Λαρίσῃ κ. Ἰουλίου Βιανέλλη ἐξετελέσαμεν μακρὰν ἔρευναν ἀπὸ Λαρίσης εἰς Χασάμπαλην καὶ ἐκεῖθεν διὰ Νέσσωνος εἰς Μέγα Κεσερλί. Ὁ κ. Βιανέλλης, ὢν διευθυντὴς τῶν λατομιῶν τῆς Ἀγγλικῆς Ἑταιρείας καὶ ἐπιμελέστατος μελετητὴς τῆς ἀρχαιότητος, γινώσκει κάλλιστα τὰ κατ᾽ αὐτάς, κέκτηται δ᾽ ἐν Λαρίσῃ καὶ μικρὰν Συλλογὴν ἀρχαιοτήτων.

Αἱ λατομίαι τῆς Χασάμπαλης διακρίνονται πανταχόθεν ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς Λαρίσης ἕνεκα τῶν τεραστίων καὶ ἀποτόμων τεχνητῶν ἀποσχίσεων τοῦ ὑπερκειμένου τοῦ χωρίου ὄρους. Μεταβαίνων δέ τις ἐγγὺς βλέπει τὰς μεγάλας ἐργασίας τῶν ἀρχαίων πρὸς ἐκτομὴν μονολίθων κιόνων, οἵτινες ἔφθανον τὸ μῆκος μὲν τῶν ὀκτὼ μέτρων, τὴν διάμετρον δὲ τοῦ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος, ὡς ἐξ ἀφεθέντων ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀκαταλλήλων κιόνων κατεμέτρησεν ὁ κ. Βιανέλλης.

Εἶναι δ᾽ αἱ ἀρχαῖαι λατομίαι εἰς τρία σημεῖα τοῦ ὄρους, ὧν τὸ Δυτικὸν καλεῖται τοῦ Ἁγίου Μάρκου, τὸ μέσον τῆς

Ἁγίας Σοφίας καὶ τὸ Ἀνατολικὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου· τὰς ὀνομασίας ταύτας ὥρισεν ὁ κ. Βιανέλλης. Αἱ ἐργασίαι σήμερον περιορίζονται εἰς τὸ πρῶτον μόνον σημεῖον. Ὑπάρχει καὶ τέταρτον ἀρχαῖον σημεῖον λατομίας εἰς θέσιν Ἀνάληψις, ἔνθα διακρίνεται κατὰ χώραν μεγάλη σαρκοφάγος μήπω ἐξαχθεῖσα· τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι τὸ πάντων ἀρχαιότατον, χρόνων ῥωμαϊκῶν τῆς Α' π. Χρ - Α' μ. Χρ. ἑκατονταετηρίδος.

Τελεῖται δὲ καὶ σήμερον ἡ ἐκτομὴ τῶν λιθίνων ὄγκων κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἀρχαίων, ὡς συνήγαγεν ὁ κ. Βιανέλλης εὑρὼν κατὰ τὰς ἐργασίας καὶ ἔχων ἐν τῇ Συλλογῇ αὐτοῦ πάντα τὰ εἴδη τῶν ἐργαλείων, ἤτοι σφῆνας, ἐλάσματα, σφύρας βαρυτάτας κ.τ.τ. σιδηρᾶ πάντα.

Ἂν κατὰ τὰ μέρη ταῦτα πρέπῃ νὰ θέσωμεν τὴν ἀρχαίαν περίφημον πόλιν τὸν *Ἄτραγα*, ὡς ὑπό τινων καὶ τοῦ κ. Βιανέλλη τίθεται, ἡμεῖς θεωροῦμεν λίαν ἀμφίβολον· διότι οὐδαμοῦ διεκρίναμεν ἴχνη τειχῶν (πλὴν μακρὰν ὄπισθεν ὑπὲρ τὴν Νεσσωνίδα λίμνην, ἀνηκόντων τῇ πόλει *Νέσσωνι* πιθανῶς), ὁποῖα ἀναμένομεν νὰ εὕρωμεν διὰ τὸν Ἄτραγα, πόλιν ἀκμάσασαν κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας ὅλας· ἐπίσης οὐδαμοῦ ἐν τοῖς ἐγγὺς τῶν πέριξ ἐνταῦθα εἴδομεν ἀρχαῖα ἐρείπια ἱστορικῶν χρόνων, οὐδ' ἐπιτυμβίους ἢ ἄλλας στήλας, ἢ τάφους. Περὶ τοῦ ἀτραγίου λίθου βλ. καὶ *Γεωργιάδην*, ἐ ἀ. 162-163.

2) Μέγα κέντρον προϊστορικοῦ συνοικισμοῦ.

Ἀλλ' ἂν περὶ τὴν Χασάμπαλην ἐλλείπωσιν ἴχνη σαφῆ ἑλληνικῶν ἱστορικῶν χρόνων, ὑπάρχει μία τοσοῦτον ἐκτεταμένη καὶ πλουσία νεολιθικὴ πόλις, ὥστε νὰ θεωρήσωμεν εὐλόγως ὅτι ἐνταῦθα κεῖται τὸ πολλάκις ἀναζητηθὲν καὶ μὴ εὑρεθὲν κέντρον τοῦ νεολιθικοῦ πολιτισμοῦ τῆς κεντρῴας πεδινῆς Θεσσαλίας.

Ἐν πρώτοις εἴδομεν παρὰ τὸ χωρίον Νέχαλην ὀλίγον πρὸ τῆς Χασάμπαλης ἀρκούντως μέγαν *προϊστορικὸν* συνοικισμὸν ἐπὶ ἐκτεταμένου λόφου, παρ' αὐτὸν δ' ἕτερον μικρόν· καλεῖται δὲ σήμερον Καραγάτση Μαγούλα. Τὸν πρῶτον τούτων ἀναφέρει ὁ *Τσούντας*, ἔ.ἀ. σελ. 6 ἀριθ.29.

Ἀλλ' ἀσυνήθως μέγας εἶναι ὁ ἑκατέρωθεν τῆς ἀφθονωτάτης πηγῆς Κεφαλόβρυσο, ἧς ὁμοίαν οὐδαμοῦ τῆς ὅλης Θεσσαλίας εὕρομεν, τόσον εὐθέτως ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πεδιάδος κειμένην· κεῖται δὲ ἡ πηγὴ αὕτη καλλίστου ποσίμου ὕδατος Ἀνατολικῶς τῶν λατομιῶν κατὰ τοὺς τελευταίους ἀποτόμους βράχους τοῦ ὄρους Μοψίου.

Ἑκατέρωθεν αὐτῆς καὶ μάλιστα Νοτιοανατολικῶς ἐκτείνεται τεράστιος *προϊστορικὸς* συνοικισμὸς διήκων, ὡς λέγεται, μέχρι Καραλάρ, ἤτοι περὶ τὰ πέντε χιλιόμετρα· ἡμεῖς παρηκολουθήσαμεν τὰ ἴχνη αὐτοῦ εἰς τὰ κράσπεδα τοῦ ὄρους ἐπὶ δύο χιλιόμετρα. Εἶναι δὲ ἐν γένει ἡ θέσις αὕτη ἀσφαλεστάτη στρατηγικῶς, ὡς προφυλασσομένη Βορείως μὲν ὑπὸ τῶν ἱκανῶς ἀποτόμων ὀρέων, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν πλευρῶν ὑπὸ δυσδιαβάτων ἑλῶν καὶ ποταμῶν (Ἀσμάκια).

Τὰ συντρίμματα νεολιθικῶν, μυκηναίων καὶ γεωμετρικῶν ἀγγείων εἶναι ἐκτάκτως ἄφθονα, ὑπὲρ τὴν πηγὴν δὲ ὑπάρχουσι λόφοι ὑψηλότατοι τοιούτων συνοικισμῶν· εἷς τούτων ὄπισθεν τῆς πηγῆς διατηρεῖται ἄριστα, διακρινομένων τῶν οἰκιῶν, καὶ εἶναι ὑπὲρ πάντα ἐν Θεσσαλίᾳ ἄξιος ἀνασκαφῆς· ὁ πλοῦτος αὐτοῦ εἶναι καταφανὴς ἐκ τῶν ἀγγείων, ὧν ἡ στίλβωσις εἶναι ἀρίστη καὶ τὰ χρώματα ποικιλώτατα. Εἶναι φανερὸν ὅτι ἡ θέσις αὕτη ἦτο τὰ μάλιστα εὔθετος διὰ τὴν Κεραμουργίαν, διότι καὶ ἀέναον ὕδωρ ἔχει καὶ γῆν καλὴν καὶ ξυλείαν ἄφθονον. Ἐκ τούτων εὐλόγως δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐνταῦθα ἐποιοῦντο καὶ ἐντεῦθεν ἐξήγοντο ἀνὰ τὰς Θεσσαλικὰς ἀγορὰς ἀγγεῖα πήλινα ποικίλα κατὰ τὰς εἰρημένας περιόδους.

ϝ') Ἐν Ἄτραγι (Ἀλήφακα).

Ναὸς καὶ ἐπιγραφαί

Κατὰ μῆνα Μάρτιον τοῦ 1907 εὑρέθη ὑπὸ χωρικῶν ἐγγύτατα τοῦ Πηνειοῦ κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην αὐτοῦ παρὰ τὸ χωρίον Ἀλήφακα, κείμενον μίαν περίπου ὥραν Νοτιοδυτικῶς τοῦ Κουτσοχέρου, ὅπερ εὑρίσκεται ἐπὶ τῶν ἑλληνοτουρκικῶν συνόρων εἰς ἀπόστασιν 17 χιλιομέτρων Δυτικῶς τῆς Λαρίσης, θεμέλιον ἀρχαῖον ἐν τοῖς ἀγροῖς εἰς βάθος ἑνὸς μέτρου ἀπὸ τοῦ νῦν ἐδάφους· μεταβὰς πρῶτος ὁ ἔφιππος ἐνωμοτάρχης Δρόσος κατέσχε τμῆμα κράνους μαρμαρίνου ἐξ ἀγάλματος ὑπερφυσικοῦ μεγέθους καὶ τεμάχιον στήλης πωρίνης μετ' ὀλίγων ἰχνῶν ἐπιγραφῆς.

Μεταβάντες δὲ καὶ ἡμεῖς τότε καὶ πάλιν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἴδομεν ὅτι τὸ τέσσαρα περίπου χιλιόμετρα ἀπὸ τοῦ χωρίου ἀπέχον Παλαιόκαστρον καταλαμβάνει τὴν θέσιν ἀκροπόλεως πολυγωνικῶν τειχῶν σπουδαίας ἀρχαίας πόλεως, κειμένης τὰ λοιπὰ ἐπὶ τῆς πεδιάδος καὶ διηκούσης μέχρι τοῦ Πηνειοῦ, ὅστις ἀπεκάλυψε σειρὰν τάφων καλῶν χρόνων, πεποιημένων διὰ μεγάλων ἐνσήμων κεραμίδων. Τῆς κάτω πόλεως τὰ τείχη εἶναι ἰσοδομικὰ καὶ δὲν σώζονται εὐκρινῶς, ἐφ' ὅσον παρετηρήσαμεν.

Ἐγγὺς αὐτῶν εὕρομεν διὰ μικρᾶς σκαφῆς μέλη ἐπιστυλίου καὶ πλάκας στερεοβάτου ἐκ μαρμάρου· ἀνήκουσι δὲ πιθανώτατα εἰς ναὸν κατὰ χώραν λίαν βαθέως κείμενον. Μετ' αὐτῶν εὕρομεν καὶ δύο μεγάλα κυβικὰ βάθρα πλήρη ἀπελευθερωτικῶν ἐπιγραφῶν ἀνεκδότων.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς βαρύτατα δὲν ἠδυνήθημεν νὰ μετακομίσωμεν ἐκεῖθεν ἐν τῷ παρόντι, διότι ἀπαιτοῦνται εἰδικὰ πρὸς τοιούτων ὄγκων μεταφορὰν ἁμάξια, ἄλλα δὲ εὐφόρητα ἀντικείμενα ἀνέκδοτα πάντα μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Λαρίσης, τὰ ἑξῆς: α') ἐπιτύμβιον στήλην μετ' ἐπιγραφῆς

ΔΑΜΟΚΚΑΣ· β΄) ὡραῖον ἐπιτύμβιον ἀνάγλυφον ἐν εἴδει ναΐσκου μετ᾽ ἰχνῶν ἐπιγραφῆς· γ΄) στήλην ἀναθηματικὴν τῷ ΕΙΡΟΥΙ μετὰ πολυστίχου ἐπιγραφῆς· δ΄) ἑτέραν ἐπιτύμβιον ἐπιγραφὴν ΑΝΔΡΟΜΑΧΟΣ[ΛΥΣ]ΙΜΑΧΕΙΟΣ, ἐντετοιχισμένην ἐπί τινος οἰκίας, ἀφήκαμεν κατὰ χώραν.

Ἐπὶ τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης θέσεως σκοποῦμεν νὰ ἐκτελέσωμεν τῷ 1911 ἀνασκαφάς, ἰδίως πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς μεγάλης ταύτης πόλεως, ἥτις, καίτοι τοσοῦτον λαμπρὰ ἐρείπια καὶ τείχη καλῶς σῳζόμενα καὶ εὐρεῖαν ἔκτασιν ἔχει, εἶναι ἀβέβαιον πῶς ὀνομάζεται· ἁρμόττει ὅμως εἰς αὐτὴν νὰ θέσωμεν πόλιν πλουσίαν καὶ παλαιάν, οἵα ἦτο ὁ *Ἄτραξ*. Ὄντως δ᾽ ἐνταῦθα τίθεται ἡ πόλις ὑπὸ τῶν νεωτέρων: πρβλ. *Oberhummer*, ἐν Pauly-Wiss. Real-Encykl. II 2137, οὗ αἱ πηγαὶ ἐλλιπεῖς· βλ. καὶ *Γεωργιάδην*, ἔ. ἀ. 162-163. Ὁ *Leake* ὅμως, ἔ. ἀ. IV 293 καὶ III 368-369 θέτει τὸν Ἄτραγα παρὰ τὴν Γούνιτσαν, λίαν ἀπιθάνως, ὡς ἡμεῖς νομίζομεν.

Εὐτυχῶς καὶ ὁ ἰδιοκτήτως τοῦ χώρου κ. Ἀρσενίδης δικηγόρος ἐν Λαρίσῃ ἀνὴρ φιλεπιστήμων, εἶπεν ἡμῖν ὅτι θέλει ἐπιτρέψει ἐκεῖ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου τὴν ἐκτέλεσιν ἀνασκαφῶν.

Ζ΄) Ἐν Ὁμολίῳ.

Μετὰ τὴν ἔξοδον τῶν Τεμπῶν εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Πηνειοῦ παρὰ τὸ σημερινὸν χωρίον Λασποχώρι ὑψοῦνται λόφοι χωματώδεις καὶ ὑπὲρ αὐτοὺς ὄρος, ἅπαντα κατάφυτα· ἐνταῦθα διακρίνονται ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως τοῦ *Ὁμολίου*, περὶ οὗ ἐν γένει βλ. τελευταῖον *Kip*, Thessalische Studien 1909 σελ. 107 κ. ἀ..

1) Ναὸς ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

Ἡ ἀκρόπολις τοῦ Ὁμολίου κεῖται ἐπὶ τοῦ ὑψίστου σημείου τοῦ λίαν ἀποτόμου βουνοῦ, ἐπὶ τῆς θέσεως Ἀϊλιᾶς.

Ἐνταῦθα διακρίνεται πολλαχοῦ τὸ τεῖχος, ὂν ἰσοδομικὸν ἀλλ' ἐκ μικρῶν σχετικῶς καὶ μᾶλλον πλακοειδῶν λίθων· κατεσκευάσθη λοιπὸν τοῦτο ἐντὸς τῆς Ε' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος πιθανῶς.

Εὐθὺς ἔσω τῶν τειχῶν τῆς θέσεως ταύτης ὑπάρχουσιν ἐρείπια ἀρχαίου ναοῦ μικροῦ ἐκ πλακῶν κατεσκευασμένου, ἀκριβῶς ὡς ὁ τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Γόννων (βλ. κατωτέρω κεφ. ΙΔ'—3), ὃν θέλομεν ἀνασκάψει κατὰ τὸ 1911 πιθανῶς.

Ἐνταῦθα εὑρέθη εἰς δύο ἁρμόζοντα τμήματα δεξιὸς ποὺς κολοσσιαίου ἀγάλματος πηλίνου, μήκους τοῦ πέλματος 0.95 περίπου· ὁ ὅλος ἄρα ἀνδριὰς θὰ ἦτο ὕψους πέντε μέτρων καὶ πλέον· φορεῖ δὲ κάττυμα στερεούμενον δι' ἱμάντων, ἐφ' ὧν κατὰ τὸ κύρτωμα ἄνω ἀπεδόθη ἐν ἀναγλύφῳ κεραυνός· πιθανῶς ἀνήκει εἰς ἄγαλμα τοῦ Διός, ἐπ' ὀνόματι δὲ αὐτοῦ θὰ ἐτιμᾶτο καὶ ὁ ναός. Μετεκομίσαμεν αὐτὸν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου.

2) Ἡ κάτω πόλις· τὸ θέατρον(;)· ἐπιγραφαί.

Ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν ἐκτείνεται πρὸς τὸν Πηνειὸν ἐπὶ λόφων καὶ ἐπικλινοῦς ἐδάφους, ἐνιαχοῦ βραχώδους ἡ κάτω πόλις, περιοριζομένη διὰ τοῦ Πηνειοῦ καὶ μεταξὺ τῶν θέσεων Ἁγία Παρασκευή, Ῥέμα καὶ Κολιαλῆ.

Κατ' αὐτὴν διεκρίναμεν ἐν θέσει Τρύπα περὶ τὸ μέσον τῆς πόλεως μέγα σπήλαιον καὶ παρ' αὐτὸ λαξεύσεις καὶ κλίμακα ἐπὶ τῶν βράχων λαξευτήν· λέγεται ὅτι ἐγγὺς ὑπῆρχέ ποτε ἐκκλησίδιον τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς.

Παρὰ δὲ τὸ Δυτικὸν τεῖχος τῆς πόλεως ἐγγὺς τῆς εἰρημένης θέσεως, εἴδομεν χῶρον ἁρμόζοντα διὰ θέατρον καὶ ἴχνη οἰκοδομημάτων· τὴν γνώμην ταύτην ἐνισχύει τὸ ὅτι ἐντεῦθεν ἐκομίσθη ὁ ἐν τῇ νῦν ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας Φανερωμένης τοῦ Λασποχωρίου εὑρισκόμενος μαρμάρινος

θρόνος καὶ ἕτερος ἐν θέσει Ζαχαρομηλιᾷ ὡς λέγεται νῦν ἀποτεθειμένος. Ἐπὶ δὲ τῆς θέσεως Μπλουγκούρα ὀλίγον ταπεινότερον εὑρέθησαν πρό τινος ἑπτὰ πίθοι κεχωσμένοι κατὰ σειρὰν καὶ στερεοβάτης μεγάλου οἰκοδομήματος· τῶν πίθων μόνον θραύσματα εἴδομεν.

Ἐν Λασποχωρίῳ εἶχεν ἴδει ὁ Wace ἔν τινι οἰκίᾳ στήλην μετ' ἐπιγραφῆς· ταύτην καὶ ἑτέραν, ἣν εὕρομεν, μετεκομίσαμεν εἰς Λάρισαν· εἰσὶ δ' ἀνέκδοτοι, ἀλλὰ λίαν ἀποτετριμμέναι. Εἶχε δ' εὑρεθῆ τῷ 1906 εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πηνειοῦ καὶ ἑτέρα μεγάλη πλάξ, φέρουσα ἐπιγραφὴν 133 στίχων, ἣν μετεκομίσαμεν εἰς Βόλον καὶ δημοσιεύομεν ἐν τῇ Revue de Philologie 1911 ἀριθ. 36 μεθ' ἑτέρας ἐπὶ πεσσοῦ σφενδόνης μολυβδίνου (ἀριθ. 37). Ἐν Λασποχωρίῳ ἐπίσης εὑρέθη καὶ χαλκοῦν ἀγαλμάτιον κωμικοῦ ὑποκριτοῦ(;), ὅπερ μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου.

Η') Ἐν Εὐρυμεναῖς.

1) Ἀρχαία πόλις ἐν Ἀμπελικῇ. Βυζαντιακὰ ἐρείπια.

Κατὰ τὸ μέσον τῆς ἐκ Λασποχωρίου εἰς Τσάγεζι ὁδοῦ, μιᾶς τῶν τερπνοτάτων καὶ ὡραιοτάτων διὰ τὰς φυσικὰς καλλονὰς καὶ τὴν ἐναλλαγὴν τῆς θέας, περὶ τὸ μέσον σχεδὸν αὐτῆς εἰς θέσιν *Ἀμπελικὴ* καὶ εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἐκ τοῦ καλυβίου Ἀντ. Χαλιαμπάλια λέγεται ὅτι ὑπάρχουσι τείχη ἀρχαίας ἑλληνικῆς πόλεως.

Ἡμεῖς μετέβημεν εἰς ἀπόστασιν 10' ἐπί τινος λόφου, ἔνθα εὕρομεν ἐξαιρέτως ἐντέχνως εἰργασμένα τμήματα μαρμαρίνων μελῶν Βυζαντιακῆς ἐκκλησίας πρωΐμων χρόνων μετὰ σταυρῶν καὶ ἀναγλύφων κοσμημάτων. Ὑπῆρχον δὲ καὶ ἄλλα ὑπὸ τῶν νεωτέρων ὡς λέγεται ἀποκομισθέντα.

Εἶναι δ' ἐκτισμένη ἡ ἐκκλησία αὕτη, ἧς μόνον ὀλίγον

τῶν θεμελίων διατηρεῖται, ἐπὶ ἀρχαίου οἰκοδομήματος, πιθανῶς *ναοῦ*, ὡς συμπεραίνομεν ἔκ τε θραυσμάτων καὶ κυβολίθων καὶ μαρμαρίνων τμημάτων. Ὑπάρχει δὲ καὶ φρέαρ ἀρχαῖον βεβυσμένον παρ' αὐτόν, ἐκτισμένον διὰ μεγάλων λίθων ἐπιμελῶς καὶ ἐν θέσει Μετόχι ὀλίγον ὑψηλότερον λέγεται ὅτι ὑπάρχει ὅμοιον φρέαρ (ἢ τάφος θολωτός;)· καὶ ἐγγὺς ἐν θέσει Παναγία Ξεσπορίτισσα εὑρέθησαν ἀρχαῖα μάρμαρα καὶ ἀνάγλυφον ἀετοῦ σπαράσσοντος λαγωὸν Βυζαντιακῶν χρόνων, ὅπερ ἐκομίσθη πρὸ ἐτῶν εἰς Τσάγεζι, ἡμεῖς δ' ἐκεῖθεν μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Λαρίσης.

Τὰ μᾶλλον εὐφόρητα τῶν βυζαντιακῶν ἀναγλύφων τῆς Ἀμπελικῆς μετεκομίσαμεν ἐπίσης εἰς τὸ Μουσεῖον Λαρίσης, ἐλπίζομεν δὲ λίαν προσεχῶς νὰ ἐρευνήσωμεν δι' ἀνασκαφῶν τὴν ἀξιολογωτάτην ταύτην θέσιν.

2) *Ἀρχαϊκὰ καὶ Βυζαντιακὰ εὑρήματα ἐν τῇ λεγομένῃ μονῇ Κομνηνῶν.*

Ἡμίσειαν ὥραν πρὸς τὸ ὄρος ὑπὲρ τὸ Τσάγεζι μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς θέσεως Παλαιοκάστρου ἢ Κόκκινο νερό, ἔνθα διατηροῦνται σημεῖα τῶν τειχῶν τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν ***Εὐρυμενῶν*** (πρβ. *Wace*, ἐν Journal of Hell. Stud. XXVI 1906 σελ. 147), ὑπάρχει ἐπὶ ὡραίας καὶ δασώδους θέσεως ἡ λεγομένη Μονὴ τῶν Κομνηνῶν. Προτοῦ φθάσῃ τις εἰς αὐτὴν ἀριστερὰ τῆς ἐκ Τσάγεζι εἰς Καρίτσαν ὁδοῦ συναντᾷ ἐν θέσει δασωδεστάτῃ, ἥτις καλεῖται Παλαιόπυργος, ἴχνη τείχους ἑλληνικοῦ, ἀκροπόλεώς τινος, καὶ πύργον Βυζαντιακῶν χρόνων λίαν ἰσχυρόν· ἐνταῦθα εὑρέθησαν πήλινα ἀγγεῖα μετὰ παραστάσεων, ὡς λέγεται, καὶ ταῦτα οὐχὶ ἐντὸς τάφων· θὰ ἦτο ἄρα ἱερόν τι ἐκεῖ.

Φαίνεται δ' ὅτι ἡ ὀνομασία τῆς Μονῆς *τῶν Κομνηνῶν* στηρίζεται ἐπί τινος λογίας παρετυμολογίας· διότι οὐ μακρὰν τῆς Μονῆς ὑπάρχουσιν ἐρείπια χωρίου ἐγκαταλελειμ-

μένου, ὅπερ καλεῖται τὸ *Κονομειό*, ἤτοι *Οἰκονομεῖον* κατὰ λογιωτέραν καὶ τοῦτο ἐκδοχήν. Ἴσως λοιπὸν ἡ Μονὴ τοῦ Κονομειοῦ μετετράπη εἰς Μονὴν τοῦ Κομνηνοῦ (τῶν Κομνηνῶν).

Εὑρίσκεται δὲ σήμερον ἐν ἐρειπίοις τὰ πολλὰ ἡ μεγάλη αὕτη καὶ πλουσία ποτὲ Μονή· μόνον ἡ εὐρεῖα ἐκκλησία διατηρεῖται καλῶς ὁπωσδήποτε, ἀλλὰ πολλαχοῦ φέρει ῥωγμὰς ἐπικινδύνους· ἐν τῇ προθέσει καὶ τῷ διακονικῷ αὐτῆς διατηροῦνται τοιχογραφίαι, ὡς καὶ ἔν τινι ἑτοιμορρόπῳ παρεκκλησίῳ. Ἐπὶ δὲ τοῦ δαπέδου αὐτῆς παρὰ τὴν ὡραίαν πύλην εὑρέθη πλὰξ μετ' ἀνεκδότου ἐπιγραφῆς τῆς Ε'-Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος ἀναθηματικῆς τῇ ΘΕΜΙϵΤΙ, ἣν μετεκομίσαμεν εἰς Λάρισαν.

Τὰ ἔνθεν κἀκεῖθεν παρερριμμένα χριστιανικὰ καὶ Βυζαντιακὰ ἀρχαῖα, ἰδίως ἀρχιτεκτονικὰ μέλη μεθ' ὡραίων ἀναγλύφων παραστάσεων, καὶ τὰς ἐπιγραφάς, ὡς καὶ ὀλίγα τμήματα ἐξ ἀρχαίων ἑλληνικῶν κτισμάτων, συνηθροίσαμεν ὄπισθεν τοῦ ἱεροῦ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἡγουμένου. Εἶναι δ' αἱ ἐπιγραφαὶ αἱ ἑξῆς κατὰ τὰς προχείρους πανομοιοτύπους σημειώσεις ἡμῶν:

α') Ἐπὶ μαρμαρίνης ἀκεραίας πλακὸς (δεῖγμα τῆς γραφῆς ἐν εἰκ. 3 ἀριθ. 1):

+ Ἔτους (ε'),ζε' (7005=1497)· ἐκτίστη τὸ παρὸν [μαγερίον διὰ ἐξόδου
τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Πλαταμῶνος
Γρηγόριος· ἡγουμενεύοντος Νεοφύτου
ἱερομονάχου καὶ ἐπιστάτης Γριγό-
ριος μοναχός +.

β') Ἐπὶ πηλίνης πλακὸς εἰς δύο ἁρμόζοντα τμήματα κειμένης ἐν τῷ διακονικῷ, πιθανῶς ἐπὶ ὠμοῦ τοῦ πηλοῦ χαραχθεῖσα (εἰκ 3 ἀρ. 2):

1

+ ΕΤΟΥϹΕ ,ΖΞΕ : ΕΚΤΙϹΘΗ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΜΑΓΕΡΙΟΝ ΔΙΑ ΕΞΟΔΟΥ

2

+ ετους ζπς εν μηνη μα
ιωεις την προτη εθεμε
λhωσαμεν την τραπεζα
ηγουμενεβωντος κηρηλος
... μην + α

ετους
+ καιπαραστεκωμενι ω
Καλινηκως ... μην + α

3

+ ΑΝΕΚΗΝΙϹΘΗ ... ΕΛΙΟΘΕΙ Ο ΠΑΝϹΕΠΤΟϹ

ΕΥΡΥΜΕΝΑΙ

Εἰκ. 3.

+ Ἔτους ,ζπς' (7086=1578)· ἐν μηνὴ Μα-
ίω εἰς τὴν πρότη· ἐθεμε-
λήώσαμεν τὴν τράπεζα·
ἡγωυμενέβωντος Κήρηλος,
. . .νω μην. . + α(;)
ἔτους
+ καὶ παραστεκῶμένι ὠ
Καλίνηκως . . .μην. + α(;).

γ') Ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς εἰς δύο ἁρμόζοντα τμήματα (δεῖγμα τῆς γραφῆς ἐν εἰκ. 3 ἀρ. 3):

+ Ἀνεκινίσθη [καὶ ἐτ]ελιόθει ὁ πάνσεπτος
καὶ περικαλλὴς ναὸς τῆς Πανάγνου

καὶ Θεομήτορος Παρθένου διὰ συνδρομῆς
καὶ κόπου τῶν μοναχῶν καὶ τοῦ ἡγουμένου (ἐξάλειψις)
ἱερομονάχου
ἔτη ͵ζμα (;7041=1533).

δ΄) Τμῆμα ὁμοίας πλακὸς μετ᾽ ἐπιγραφῆς δυσδιαγνώστου.

ε΄) Ὁμοία πλὰξ μετ᾽ ἐπιγραφῆς τοῦ 1759 περὶ ἱδρύσεως κρήνης ἐντὸς τῆς Μονῆς.

ϝ΄) Τμῆμα ἑτέρας μετ᾽ ἰχνῶν γραμμάτων.

ζ΄) Μεγάλη πλὰξ ὑπὲρ τὴν θύραν τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ περιβόλου (=καστελλίου τῆς Μονῆς):

+ Ἀνεκαινίσθη τὸ παρὸν καστέλλιον τῆς Πανάγνου καὶ
Θεομήτορος Παρθένου ὑπὸ τοῦ
Θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἀκακίου Πέτρας διὰ ψυχικὴν
σωτηρίαν καὶ αὐτὴ ἡ πύλη
(ὑπὸ=ἔτει;) ͵ζϛ΄ (;7000=1494).

Θ΄) *Ἐπὶ τῶν Τεμπῶν.*

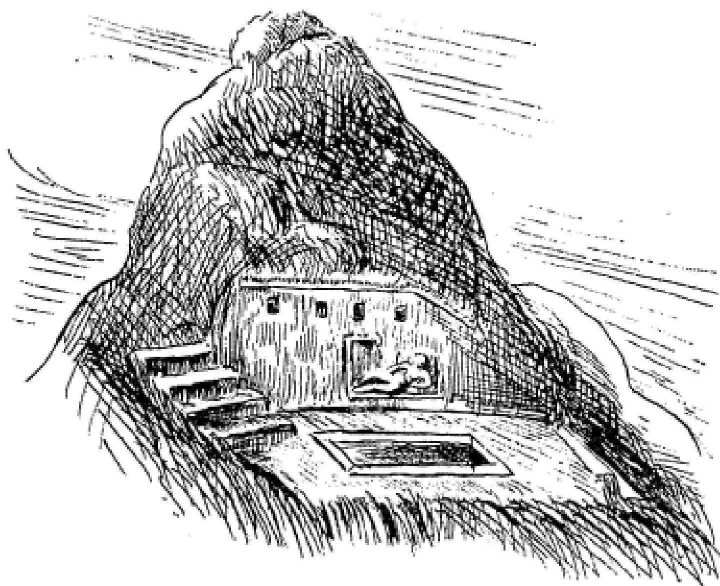
Λαξευτὸς τάφος ἢ ἱερὸν ἐπὶ τῶν βράχων.

Περὶ τὸ μέσον περίπου τῶν κυρίως Τεμπῶν, εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πηνειοῦ καὶ μεταξὺ τῶν 382/383 χλμ. τοῦ σιδηροδρόμου τῶν συνόρων ὑπάρχει ὀλισθηρὸς καὶ λίαν δυσανάβατος μέγας βράχος, καλούμενος ὑπὸ τῶν χωρικῶν τῆς Ῥαψάνης Βαθότρουπα.

Ἀναβάντες εὕρομεν περὶ τὸ μέσον αὐτοῦ τέσσαρας λαξευτὰς βαθμῖδας μήκους 2.50 καὶ ὕψ. 0.90 ἑκάστης· ἐπ᾽ αὐτῶν φαίνεται ὅτι ἐστερεοῦντο δοκοὶ στέγης, ὧν τὰ ἄκρα ἐγομφοῦντο ἐπὶ πέντε ὁριζοντίως ἀνωτάτω τοῦ βράχου λελαξευμένων τόρμων, ὧν ἕκαστος ἔχει μῆκ. 0.22 καὶ ὕψ. 0.10· ὁ ἔχων τοὺς τόρμους τούτους βράχος ἀπεσπάσθη ποτὲ ἐκ τοῦ ὅλου ὄρους καὶ κατέπεσεν ἐγγύς. Πρόχει-

ρον ἀπεικόνισιν αὐτῶν καὶ τῶν κατωτέρω βλ. ἐν εἰκ. 4.

Ταπεινότερον ὀλίγον τῶν λαξεύσεων τούτων ὑπάρχουσιν ἐπὶ τοῦ μάλιστα ὀλισθηροῦ βράχου ἐπίτηδες ποιηθέντα ἐν εἴδει ἰχνῶν πέλματος (*πατήματα* κοινῶς μὴ ἀποδιδόμενα ἐν τῇ εἰκόνι) πολλὰ λαξεύματα, καταλήγοντα εἰς μονόβαθμον κλίμακα κατωτάτω. Εἶναι φανερὸν ὅτι δι' αὐτῆς καὶ

ΤΕΜΠΗ

Εἰκ. 4 — Ἱερὸν ἢ τάφος λελαξευμένος ἐπὶ τῶν βράχων.

τῶν πατημάτων ἔφθανέ τις εἰς τὸ λαξευτὸν κτίσμα, ὅπερ ἦτό ποτε ἐστεγασμένον, ὡς εἴπομεν· ἴσως ἔχουσι θρησκευτικόν τινα λόγον τὰ ἴχνη ταῦτα.

Ἐντὸς τοῦ τοιούτου οἰκήματος ἐπὶ τοῦ δαπέδου ὑπάρχει μέγας λαξευτὸς *τάφος*(;) ὀρθογώνιος μήκους τεσσάρων καὶ πλάτους τριῶν μέτρων, πλήρης χωμάτων καὶ διερρηγμένος ἐνιαχοῦ ὑπὸ τῶν νεωτέρων.

Ὑπὲρ τὸν τάφον τοῦτον ἐπὶ τοῦ βράχου ἐπίσης ἔχει

ποιηθῇ εἶδός τι στήλης λαξευτῆς, ἔνθα δι' ἀβαθοῦς ἀναγλύφου παρίσταται ἀνὴρ σχεδὸν κατενώπιον, γυμνός, κατακεκλιμένος, στηρίζων ἐπὶ τῆς ὑποτιθεμένης κλίνης ἢ ἕδρας τὸν ἀγκῶνα τῆς ἀριστερᾶς, δι' ἧς κρατεῖ ἀγγεῖόν τι, σκύφον ἢ κάνθαρον, καὶ ἐκτείνων πρὸς τὸν μηρὸν τὴν δεξιάν· ἡ ἐργασία φαίνεται ἀμελὴς ἀρχαϊκή· ἔχει δ' ἡ λαξευτὴ αὕτη στήλη ὕψ. 0.32 καὶ πλάτ. 0.58.

Οἱ χρόνοι, καθ' οὓς ἐποιήθη τὸ ὁμοίωμα τοῦτο τῆς στήλης, εἶναι δυσδιάγνωστοι· ἡ πρώτη ἐντύπωσις ἡμῶν ἐκ τῆς ὅλης ἐργασίας αὐτοῦ ἦτο ὅτι, καίτοι αἱ τοιαῦται κατακεκλιμέναι μορφαὶ παρίστανται κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς Δ' π.Χρ. ἑκατονταετηρίδος καὶ ἐφεξῆς χρόνους, τὸ ἔργον εἶναι πολὺ ἀρχαιότερον τῶν χρόνων τούτων.

Ἐξ ἄλλου δὲν δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι τὸ ὅλον παριστᾷ τάφον· κλίνομεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι πρόκειται περὶ *ἱεροῦ* τινος ἐστεγασμένου καὶ ἀφιερωμένου εἰς χθόνιόν τινα θεὸν ἢ εἰς αὐτὸν τὸν Πηνειόν, ὅστις δύναται νὰ παρίσταται διὰ τῆς μνημονευθείσης μορφῆς. Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ λαξευτοῦ βόθρου ἐπιβάλλεται νὰ τελεσθῇ πρὸς διάγνωσιν τοῦ συνόλου.

Γ) Ἐν Θαυμακοῖς καὶ Πρωέρνῃ.

Κατὰ μῆνα Μάϊον περιήλθομεν τὴν Φαρσαλίαν καὶ μέρος τῆς χώρας τῶν Δολόπων πρὸς μελέτην καὶ περισυλλογὴν τῶν ἀρχαιοτήτων· τὰ ἀποτελέσματα τῆς περιηγήσεως ταύτης ἡμῶν εἶναι ἐν ὀλίγοις τὰ ἑξῆς:

1) Ἐπιγραφικὰ εὑρήματα.

Τὸ τεῖχος τῆς ὀχυροτάτης ἀκροπόλεως τῶν Θαυμακῶν μετὰ τῶν τετραγώνων αὐτοῦ πύργων, ἐκ μεγάλων κυβολί-

θων ἰσοδομικῶς ποιηθὲν περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Δ΄ π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος, διατηρεῖται πολλαχοῦ μεταξὺ τῶν οἰκιῶν καὶ κήπων τῆς νῦν κωμοπόλεως Δομοκοῦ.

Ἐκ τῶν γνωστῶν μέχρι τοῦδε ἐπιγραφῶν τὰς πλείστας δὲν εὗρεν ὁ Otto Kern, πιθανῶς διότι ἡ κωμόπολις ἐκάη ἀγρίως ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897. Καὶ ἡμεῖς δ' ἐξ αὐτῶν μόνον τὴν ἐν JG IX² 216 εὕρομεν γεγραμμένην ἐπὶ ὀγκώδους κυβολίθου παρὰ τὴν πλατεῖαν ἀποκειμένου καὶ τὴν 218 παρὰ τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Ἀμφοτέρας ἠθελήσαμεν νὰ ἀποκομίσωμεν ἐκεῖθεν, ἀλλ' οἱ κάτοικοι φιλοτιμούμενοι ἀπεφάσισαν νὰ καταρτίσωσιν ἰδίαν ἀρχαιολογικὴν συλλογὴν ἐν τῷ ἐκεῖ Ἑλληνικῷ Σχολείῳ.

Νέας ἐπιγραφὰς εὕρομεν τὰς ἑξῆς:

α΄) Κιονίσκον ἐκ τῆς θέσεως Χούσου Κοτρώνι εἰς Δομοκὸν κομισθέντα· φέρει λατινιστὶ ἀμελῶς κεχαραγμένην ἐπιγραφὴν ὀκτὼ στίχων, ἐν ᾗ μνημονεύεταί τις τῶν Ἀντωνίνων, καὶ ὑπ' αὐτὴν τὸ ὄνομα ΥΠΑΤΑΙΟΙ· ταύτην ἕνεκα τῆς καταπεσούσης θυελλώδους βροχῆς καὶ χαλάζης μεγέθους μήλου δὲν ἀντεγράψαμεν δεόντως.

β΄) Δύο τμήματα ὀρθοστάτου μετ' ἐπιγραφῶν εἰς τὰς δύο ἕδρας, ἐν αἷς ἀναφέρεται κρίσις περὶ ὁρίων τῶν Ἀγγειατῶν πρὸς τοὺς Κτιμεναίους καὶ ἀρχαία λατρεία τῆς Ὀμφάλης· ταύτην ἐκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου (ἀριθ. Εὑρετ. Υ 603) καὶ δημοσιεύομεν ἐν τῇ Revue de Philologie 1911.

γ΄) Στήλην μετ' ἀπελευθερωτικῶν ἐπιγραφῶν εὑρεθεῖσαν ἐν τῷ χωρίῳ Τσατμᾶ ὑπὸ τοῦ ἀστυνόμου· ταύτην ἐκομίσαμεν εἰς Βόλον (ἀριθ. Εὑρετηρ. Υ 502) καὶ δημοσιεύομεν ὡς ἄνω.

Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι, ὡς λέγουσιν οἱ χωρικοί, ὑπάρχουσιν ἐπιγραφαὶ ἐπὶ βράχων κεχαραγμέναι εἰς τὴν

θέσιν Γραμμένες Στέρνες καὶ ὅτι ἔν τινι ἐργαστηρίῳ τῆς πλατείας τοῦ Δομοκοῦ ὑπῆρχε πρὸ τοῦ πολέμου στήλη ἐξαφανισθεῖσα μετ' ἐπιγραφῆς *Νίκανδρος Πολέμων Νικάνδρου.*

2) Προϊστορικοὶ συνοικισμοί.

Ἐκ Φαρσάλου μεταβαίνων τις εἰς Δομοκὸν διὰ τῆς ἁμαξιτοῦ καὶ ὀλίγον παρεκκλίνων συναντᾷ νεολιθικοὺς συνοικισμοὺς εἰς τὰ ἑξῆς σημεῖα μέχρι Πρωέρνης:[1].

α') Παρὰ τὴν πηγὴν Γκιόλι τοῦ χωρίου Βρυσιά.

β') Παρὰ τὸν μῦλον Μπεκριλέρ.

γ') Μεταξὺ τοῦ χωρίου τούτου καὶ τοῦ Χατζηαμάρ.

δ') Ἐπὶ τοῦ χωρίου Μπεκριλέρ.

ε') Ἐπὶ τοῦ χωρίου Χατζηαμάρ.

Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλοι ὅμοιοι ἐξαφανισθέντες τὰ πολλὰ μεταξὺ τῶν θέσεων τούτων.

Τῆς ἀρχαίας Πρωέρνης[2] τὰ λίαν σημαντικὰ ἐρείπια κεῖνται ἐν θέσει Γυναικόκαστρο· εἶναι δὲ καὶ πολυγωνικά, ἤτοι τῆς μυκηναίας ἢ ἀρχαϊκῆς περιόδου, καὶ ἰσοδομικὰ τῆς Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος, ἀμφότερα ἐν πολὺ καλῇ καταστάσει.

Εἰς τὰ κράσπεδα τοῦ βουνοῦ, ἔνθα κεῖται ἡ ἀρχαία πόλις, παρ' αὐτὴν τὴν δημοσίαν ὁδὸν ὑψοῦται τραπεζοειδὴς ὑψηλὸς συνοικισμὸς Ϝ'), ὅμοιος πρὸς τὸν τῶν Φερῶν.

ζ') Ὀλίγον περαιτέρω ἐν θέσει Κομμένο Τζαμὶ ὑπάρχει μέγας λόφος νεολιθικός, ἐφ' οὗ τῆς κορυφῆς εὑρίσκονται ἐρείπια τζαμίου ἐξ ὑλικοῦ ληφθέντος ἐξ οἰκοδομημάτων ἀρχαίων τῆς Πρωέρνης βεβαίως· διεκρίναμεν βάθρον ἀγάλματος πιθανῶς μεταξὺ τῶν λίθων τούτων· τὴν θέσιν ἀναφέρει ὁ *Leake* ἔ. ἀ..

[1] Δύο τούτων φαίνεται ὅτι καταριθμεῖ ὁ *Τσούντας*. ἔ. ἀ. σελ. 9 ἀριθ. 42-43.

[2] Βλ. *Leake*, N. Gr. I 459. *Kip*, ἔ. ἀ. σελ. 75 κ. ἀ..

η΄) Παρὰ τὸ χλμ. 22 τῆς δημοσίας ὁδοῦ δεξιὰ αὐτῆς εἰς ἀπόστασιν 500 περίπου μέτρων διεκρίναμεν ἐπιμήκη νεολιθικὸν λόφον.

θ΄) Κατὰ τὸ χλμ. 26 τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ὑπάρχει μικρὸς νεολιθικὸς λόφος, ὃν διέσχισεν ὁ ἐκεῖθεν διερχόμενος σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν-Συνόρων.

ι΄) Παρὰ τὸ χωρίον Πουρνάρι τοῦ Δομοκοῦ, ἐφ᾽ οὗ μέλη κτισμάτων ἱστορικῶν ἑλληνικῶν χρόνων, ἐν θέσει Ἀρβανῖτες ὑπάρχει πεπλατυσμένος λόφος πλήρης ὡραίων νεολιθικῶν ἀγγείων· ἓν ἀκέραιον σχεδὸν καίπερ οὐχὶ τῶν καλῶν μετεκομίσαμενεἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου· φωτογραφικὴν ἀπεικόνισιν αὐτοῦ θέλει δημοσιεύσει ὁ Wace.

ια΄) Ἐπ᾽ αὐτοῦ δὲ τοῦ χωρίου Πουρνάρι, ἔνθα ἡ ἐκκλησία Ἅγ. Ἀθανάσιος, φαίνεται ὅτι ὑπάρχει ἕτερος νεολιθικὸς συνοικισμός· μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ προηγουμένου ἀναβρύει ἄφθονον ὕδωρ ἐκ πηγῆς.

ιβ΄) Ἐπὶ τοῦ μεγάλου λόφου Ἁγία Παρασκευὴ ἐν θέσει Κουτσοπλάτανος πέρα τοῦ μνημονευθέντος χωρίου ὑπάρχουσιν ἐρείπια Βυζαντιακῆς ἐκκλησίας, λίθοι ἀρχαίων ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων καὶ σημεῖα τείχους ἐξ **ἀργῶν λίθων** μεγάλων παλαιοῦ συνοικισμοῦ, ἴσως γεωμετρικοῦ ἢ ἀρχαϊκοῦ.

Πλείστας ἄλλας προϊστορικὰς ἀκροπόλεις παρετηρήσαμεν ἐν τῇ πεδιάδι, ἀπὸ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ τῆς Φαρσάλου πρὸς τὸ Δεμερλὶ καὶ ἐκεῖθεν μέχρι Μπεκριλέρ. Περὶ τούτων θέλομεν ἀνακοινώσει τὰ δέοντα, ὅταν προσεχῶς ἐρευνήσωμεν αὐτούς.

Σημειωτέον δ᾽ ὅτι καὶ ἐν τῷ χωρίῳ Σκάρμιτσα εὕρομεν κίονας καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη καὶ βάθρα, ληφθέντα, ὡς λέγεται, ἐκ τῆς θέσεως Σκλατινιώτη μῦλος, ἔνθα ἐπὶ τῆς κορυφῆς «στὸ προκάνουλο εἶναι κολῶννες ἀπὸ βακούφι», ἤτοι ναός τις ἀρχαῖος. Ὅμοια μέλη ὡς καὶ τάφοι εὑρίσκον-

ται ἐν θέσει Ἀνάθεμα καὶ Παλιοκκλήσι, οὐ μακρὰν τοῦ χωρίου τούτου.

ΙΑ') Ἀνὰ τὰ χωρία τοῦ Πηλίου.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο περιήλθομεν πολλὰ χωρία τοῦ Πηλίου, μάλιστα τῶν ἔσω τοῦ Παγασιτικοῦ κόλπου κειμένων· τινὰ εἴχομεν ἤδη ἐπισκεφθῆ καὶ πρὸ τοῦ 1910. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν κατ' αὐτὰ ἐρευνῶν ἡμῶν εἶναι ἐν ὀλίγοις τὰ ἑξῆς:

1) Βυζαντιακαὶ κλ. ἀρχαιότητες ἐν Περιβολίοις, Ἀνακασιᾷ, Ἄνω Βόλῳ καὶ Ἐπισκοπῇ.

Ὑπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα Ἄνω Βόλος καλοῦνται αἱ ἐπὶ τοῦ Πηλίου ὑπὲρ τὴν νῦν πόλιν τοῦ Βόλου κείμεναι συνοικίαι μέχρι Πορταριᾶς: Μπαξέδες ἢ Περιβόλια, Ἀνακασιά, κυρίως Ἄνω Βόλος καὶ Βλαχομαχαλᾶς ἢ Ἄλλη Μεριά (περὶ αὐτῶν ἐν γένει βλ. *Γεωργιάδην*, ἔ. ἀ. 124 κ.ἑ.).

Κατὰ τὸ πρῶτον χωρίον ὑπάρχει μεγάλη ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ποιηθεῖσα· ἐν αὐτῇ λέγεται ὅτι ἐνετοιχίσθησαν ἀρχαῖοι λίθοι μετ' ἀναγλύφων, ἐπιγραφῶν κττ. μὴ διακρινόμενοι νῦν, ἐκ Παγασῶν δὲ πιθανῶς προερχόμενοι.

Εἰς δὲ τὸ νῦν νεκροταφεῖον τοῦ δευτέρου χωρίου ὑπάρχουσι κυβόλιθοι πώρινοι καὶ λαξευταὶ οἰκήσεις, οἷαι αἱ ἐπὶ τῆς Δημητριάδος καὶ παρ' αὐτὴν (βλ. *Πρακτικὰ* 1907 σ. 174.—Καὶ ἐν Παγασαῖς καὶ Φθιώτισι Θήβαις ὑπάρχουσι λαξευταὶ οἰκήσεις· βλ. *Θεσσαλικὰ Μνημεῖα* I σ. 66 καὶ *Πρακτικὰ* 1908 σ. 213). Εἷς βράχος ἔχει λαξευθῆ ὡς κῶνος κόλουρος, φέρων ἄνω ἐπὶ τοῦ μέσου τόρμον πρὸς γόμφωσιν στήλης ἢ ξυλίνου κίονος μᾶλλον.

Ἡ Ἀνακασιὰ κέκτηται ναὸν τοῦ Προδρόμου· ὁ ἅγιος

οὗτος θεωρεῖται ὑπὸ τῶν χωρικῶν αὐστηρὸς καὶ ἐκδικητικὸς (*ὁ Ξυπόλυτος δέρνει*). Τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας ἔχει ποιηθῆ, ὡς καὶ τὸ πολὺ αὐτῆς, ἐξ ἀρχαίου ὑλικοῦ ἐκ Παγασῶν συγκομισθέντος· ὑπάρχει δὲ καὶ ἄβαξ βυζαντιακοῦ κιονοκράνου καὶ ὄπισθεν τῆς Ἁγίας Τραπέζης περιτέχνως γεγλυμμένον βυζαντιακὸν κιονόκρανον.

Ἄνω πρὸ τῆς εἰσόδου ὑπάρχει στήλη ἐν εἴδει ναΐσκου, ἐφ' ἧς ἀποξεσθέντος τοῦ ἀναγλύφου πιθανῶς ἔχουσι γραφῆ τὰ ἑξῆς:

αἔτος + 1754
ὄντας ἔγινε ὁ θῆος
καὶ ἥερὸς ναὸς τοῦ τη-
μίου καὶ ἐνδόξου προφή-
του Προδρόμου καὶ Βα-
πτιστοῦ Ἡωάνου
Δεκεμβρίου 25».

Ἐπὶ ἑτέρας δὲ μαρμαρίνης πλακὸς «+1832 Ἰουλίου Α| ἀνοικοδομήθη : ὁ ἱερὸς: ναὸς κτλ.». Ἐπί τινος δὲ οἰκίας εἶναι ἐντετοιχισμένη πλὰξ μετ' ἐπιγραφῆς : «1772 Ἰουν. 3 + ὁ παρὼν ὄκος|ἰκοδομίθι παρ' ἐμοῦ|Δημήτρι Ἰωάννου».

Ἐξ Ἀνακασιᾶς μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου στήλην μετ' ἀνθεμίου καὶ ἐπιγραφῆς «Δίων | Ἑστιοδώρου» (ἀριθ. Εὑρετ. Ε 811) καὶ πλάκα ἀνάγλυφον ἀναθηματικὴν εἰς τὴν Δήμητρα (; ἀριθ. Εὑρετ. Α 658).

Ὑπὲρ τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας Ἁγίας Τριάδος τοῦ κυρίως Ἄνω Βόλου ὑπάρχει ἐπιγραφὴ τῆς ἀνοικοδομήσεως αὐτῆς ἐν ἔτει 1850(;) καὶ παρ' αὐτὴν ἀνάγλυφος ὄφις κρατῶν τι μέγα διὰ τῶν ὀδόντων, ἄγνωστον ἂν ἀρχαῖος ἢ Βυζαντιακός· ὑπὲρ τὰς κόγχας τοῦ ἱεροῦ ἔξω ἔχουσιν ἐντοιχισθῆ πολλὰ ἀνάγλυφα Βυζαντιακὰ βάναυσα, ἰχθύων καὶ ἀλεκτρυόνων ἀντιμετώπων, δικέφαλος ἀετός, ἰωνικὸν κιονόκρανον καί τις χρονολογία.

Εἰς δὲ τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας Παναγίας αὐτόθι ὑπῆρχον αἱ ἐν JG IX² 1128, 1140, 1145, 1147, 1184, 1189 στῆλαι μετ᾽ἐπιγραφῶν καὶ τμήματα ἄνευ αὐτῶν, ὧν ἓν ἀνῆκε καὶ συνεκολλήθη τῇ στήλῃ τοῦ Διοδότου (Α´ αἰθούσης Παγασῶν ἀριθ. 6), ἃς πάσας μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου, κρημνισθέντος τοῦ κωδωνοστασίου. Ὄπισθεν τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸ ἱερὸν εἶναι ἐντετοιχισμένα πώρινά τινα καλὰ Βυζαντιακὰ κιονόκρανα μετ᾽ ἀναγλύφων κοσμημάτων, τραπεζοφόρον τι καὶ πλὰξ ἑλληνικῶν χρόνων, ἔμπροσθεν δὲ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Βησσαρίωνος καί τινες ἐπιγραφαὶ τοῦ 1835, ὧν μία λέγει: «ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ ἀνεδείχ|θη νοσημάτων ἰατρεῖ|ον ἄμισθον καὶ θλιβο|μένων ψυχῶν παρα|μύθιον». Ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ὑπάρχει ἰωνικὸν κιονόκρανον.

Ἔξω δὲ τῆς ἐκκλησίας ταύτης εὕρηται κρήνη, ἐφ᾽ ἧς εἶναι ἐντετοιχισμέναι τρεῖς ἐπιγραφαί, ὧν μία μικρὰ λίαν ἀμελῶς κεχαραγμένη καὶ δυσανάγνωστος, αἱ δ᾽ ἕτεραι μείζονες, καλῶς κεχαραγμέναι καὶ ἴσως ἓν ὅλον ἀποτελοῦσαι· ἡ ἀρχὴ «Παμβασίλεια φύλαττε», τὸ τέλος «ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ αψιγ´ κτλ.»· μνημονεύεται ἐν τῇ μιᾷ ἐπίσκοπος Λαρίσης.

Καὶ εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ αὐτοῦ χωρίου ὑπάρχουσι πολλὰ ἀρχιτεκτονικὰ Βυζαντιακὰ μέλη καὶ ὡραῖος δικέφαλος ἀετὸς λίαν λεπτῆς τέχνης, ἔτι δὲ Βυζαντιακὴ ἐπιγραφή.

Ὁ δὲ λόφος τῆς ***Ἐπισκοπῆς*** ὁ θεωρούμενος ὡς ἡ πόλις ἢ ἀκρόπολις τῆς Ἰωλκοῦ διατηρεῖ ἴχνη τείχους ἰσχυροῦ ἀσβεστοκτίστου καὶ οὐδὲν σημεῖον ἀρχαίας ἑλληνικῆς τοιχοδομίας ἢ οἰκήσεως[1].

[1] Ἐκ τούτου δὲν εἶναι πιθανὴ ἡ γνώμη τοῦ *Wace*, ἐν Journal of Hell. Studies 1906 σελ. 154, (παράβ. καὶ αὐτ. 1908 σελ. 337) ὅτι ἐνταῦθα ἔκειτο ἡ ἀκρόπολις τῆς Ἰωλκοῦ. Δυνατὸν ὅμως εἶναι νὰ κατέφευγον ἐν ἀνάγκῃ οἱ

Ἡ ἐπ' αὐτοῦ ὡραία ἐκκλησία τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἦτο πλήρης ἁγιογραφιῶν, αἵτινες κατεστράφησαν ἐν πολλοῖς ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἐπεχρίσθησαν· ἐπεσκευάσθη δὲ πολλάκις· ὑπὲρ τὴν θύραν ἔμπροσθεν ὑπάρχει ἡ γνωστὴ πλὰξ μετ' ἐπιγραφῆς «ὁ Δημητριάδος Κάλ(λ)ίσ(τος;) | καὶ κτήτορ τῆς ἐκκλησίας ἔτος ζρ̅Μ̓ζ (7147;=1639)».Ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῆς ἁγίας προσκομιδῆς ὑπάρχει πλὰξ ἐκ μελανολίθου μετὰ κοσμημάτων ἀναγλύφων καὶ ἐπιγραφῆς ὁμοίας τῇ ἐν Ἁγ. Ἀθανασίῳ Μακρυνίτσης ὡραίᾳ ἐπιγραφῇ τοῦ ἐκ Βρυεννίων Νείλου (βλ. κατωτέρω ἀριθ. 2)· ταύτην δὲν ἀντεγράψαμεν.

Ὄπισθεν ἔχουσιν ἐντοιχισθῆ πολλὰ ἀρχιτεκτονικὰ Βυζαντιακὰ μέλη καὶ κιονόκρανα ὅμοια καί τινα ἑλληνικὰ μικρά, ἀνάγλυφον τῆς Θεοτόκου μετὰ τοῦ Συμεῶνος μετ' ἐπιγραφῆς καὶ πλάκες μαρμάριναι ἑλληνικαί. Ἐπὶ δὲ τῆς Βορείου πλευρᾶς πλεῖστα ἀναγεγλυμμένα ἐντέχνως Βυζαντιακὰ μέλη ἀρχιτεκτονικά, ἓν ὡραῖον βαθὺ ἀνάγλυφον τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ καὶ ἡ εἰρημένη ἐπιγραφή, ἐπὶ δὲ τοῦ κωδωνοστασίου, νεωστὶ ποιηθέντος, ἐνετοιχίσθησαν δύο ἀναγεγλυμμένα τμήματα Βυζαντιακά.

Ὑπάρχουσι δ' ἐπὶ τοῦ λόφου τούτου καὶ ὀκτὼ ἔτι παρεκκλήσια ἐν ἐρειπίοις, ἐφ' ὧν ἔχουσιν ἐντοιχισθῆ πλεῖστα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη Βυζαντιακά, ὧν τινα μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου· ἐπί τινος εὕρηται ὑπόλοιπον στήλης μαρμαρίνης μετὰ ῥόδακος ἢ στεφάνου καὶ ἰχνῶν ἐπιγραφῆς ἀνεκδότου:

...ΙΑΔ
...ΤΕΙ

κάτοικοι τῆς ἐπὶ τοῦ λόφου Παλαιὰ τοῦ Βόλου Ἰωλκοῦ εἰς τὴν ὀχυρὰν φύσει Ἐπισκοπήν.—Ἀνατολικῶς αὐτῆς ὑπὲρ τὸ χωρίον *Ἄλλη Μερζὰ* ἢ *Βλαχομαχαλᾶς* ἐσημειώσαμεν λόφον, ἐφ' οὗ κεῖται μικρὰ καλύβη, ὡς δυνάμενον νὰ περιέχῃ θολωτὸν μυκηναῖον τάφον, οἷοι τοῦ Καπακλὶ καὶ Διμηνίου.

2) *Βυζαντιακαὶ κλ. ἀρχαιότητες ἐν Ἁγίῳ Ὀνουφρίῳ, Κουκριάβᾳ καὶ Μακρυνίτσῃ.*

Ἐν τῷ χωρίῳ Ἁγίῳ Ὀνουφρίῳ ὑπάρχει ὁμώνυμος ἐκκλησία· ἐπὶ τῆς εἰσόδου τοῦ περιβόλου εἶναι ἐντετοιχισμένη πλὰξ ἐπιμήκης μετ' ἐπιγραφῆς λεγούσης ὅτι ὁ ναὸς ἀνῳκοδομήθη τῷ 1800· ὑπάρχει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐπιτρόπου καὶ τῶν μαστόρων, ἔτι δὲ πολλοὶ ἀρχιτεκτονικοὶ λίθοι ἐξ ἀρχαίων ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων, τῶν Παγασῶν πιθανῶς. Ἐπὶ τῆς κρήνης τῆς πλατείας ἔχει ἐντοιχισθῆ πλὰξ μετ' ἀναγλύφων ἐντέχνων κοσμημάτων καὶ γεῖσον ζωοφόρου ἐξ ἀρχαίου ναοῦ ἴσως. (Περὶ τῶν χωρίων τούτων ἐν γένει βλ. *Γεωργιάδην*, ἔ. ἀ. 127 κ. ἑ.).

Περαιτέρω πρὸς τὴν Μακρυνίτσαν ἐπὶ ἀποτόμου καὶ δυσαναβάτου βράχου κεῖται ἐκκλησίδιον ὡς «ἀσκηταρειὸ» θεωρούμενον τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ὑπὲρ δὲ τὴν θύραν τῆς μεγάλης καὶ ὡραίας ἐκκλησίας τῆς Ἀγ. Μαγδαληνῆς εἶναι ἐντετοιχισμένη στήλη ἐν εἴδει ναΐσκου μετ' ἐπιγραφῆς ἀνεκδότου:

ΟΝΑΣΙΚΛΗΣ ΟΝΗΣΙΜΟΥ ΑΡΤΕΜΩ
ΗΡ...

Ὀνασικλῆ̣ς. Ὀνησίμου Ἀρτεμῶ·
Ἡρ[ακλειῶται];

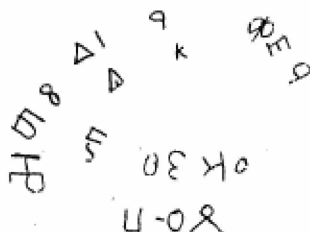
καὶ χρονολογία 1802, ἐν δὲ τῷ βαθύσματι ἀναγεγλυμμένος καὶ ἐπιγεγραμμένος ὁ Ἅγιος Γεώργιος.

Εἰς τὸ ἐγγὺς κοιμητήριον ὑπάρχει πλὰξ μετὰ τῶν συνήθων κοσμημάτων καὶ χρονολογίας 1766 (αψξς΄), ὑφ' ἃ ἡ κάτωθι ἐπιγραφὴ (δεῖγμα αὐτῆς ἐν εἰκ. 5 ἀριθ. 1) «ἐκτήσθοι τὸ παρὸν κοιμητήριον διὰ σηνδρομῆ|ς τῶν ἐνθάδε εὑρισκομένον χρισιανὸν.| Ὁ ἀρχιτέκτον αὐτοῦ Θάνος Θεοδόρου Ζηπανιότης». Ὄπισθεν ἑτέρα πλὰξ μετ' ἐπιγραφῆς 1666 καὶ ὑπὸ τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν λίθος μετὰ χρονολογίας 1737.

Ὑψηλότερον συναντᾷ τις τὴν κατωτάτην συνοικίαν τῆς Μακρυνίτσης ἐκ τοῦ ναοῦ αὐτῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ὀνομαζομένην, ὅστις ἔχει κίονας, παραστάδας καὶ ὑπέρθυρα μαρμάρινα μετ᾽ ἀναγλύφων κοσμημάτων· ἐντὸς παρὰ τὴν θύραν κεῖται ἐστρωμένη πλὰξ μαρμαρίνη, φέρουσα ἐν μέσῳ ὀπὴν καὶ περὶ αὐτὴν σύμβολα, γράμματα καὶ ἴσως ἀριθμοὺς (εἰκ. 5 ἀριθ. 2).

1

2

ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΑ (ΑΓ. ΟΝΟΥΦΡΙΟΣ)

Εἰκ. 5. Μεταγενέστεραι ἐπιγραφαὶ παρὰ τὰς ἐκκλησίας Ἁγ. Μαγδαληνῆς (1) *καὶ Ἁγ. Γεωργίου* (2).

Περαιτέρω ὑπάρχει ἑτέρα συνοικία δι᾽ ὅμοιον λόγον ὀνομαζομένη Ἅγιος Ἀθανάσιος· ἔξω ἑκατέρωθεν τῆς θύρας αὐτῆς εἶναι ἐντετοιχισμέναι δύο πλάκες· ἡ ἀριστερόθεν ἀναφέρει ἀνακαινισμὸν τοῦ ναοῦ τῷ 1792 (αψϟϐ´)· ἡ δεξιόθεν εἶναι μεγάλη ἐκ μελανολίθου ὕψ. 0.81, πλ. 0.74 μεθ᾽ ὡραίων ἀναγλύφων κοσμημάτων κατεχόντων τὰ 0.35 τοῦ πλάτους δεξιά, καὶ ἐπιγραφῆς μετρικῆς ἐπιμελέστατα, ὡς οὐδεμία ὧν μέχρι τοῦδε εἴδομεν κεχαραγμένης, ἧς ἐλλείπει μικρὸν τμῆμα ἄνω ἀριστερά· τὸ τμῆμα

τοῦτο φαίνεται πιθανὸν ὅτι ὑπάρχει ἐντετοιχισμένον ὑψηλότερον ἐν Μακρυνίτσῃ ἐπί τινος κελλίου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῆς Κοιμήσεως (βλ. κατωτέρω)· ἐλάβομεν ἔκτυπον, ἐξ οὗ παρέχομεν τὴν ἐπιγραφὴν ἐν εἰκ. 6 ἔχουσαν ἐν μεταγραφῇ ὡς ἑξῆς:

..θ;]αλασσας χαρίτων
...βδελ;]υ[ρ]ὸς φεῦ ἐπελθὼν θερίζει·
..ωνα; τ]ὸ δουκόβλαστον μοναστῶν κλέος,
Μαλιασσηνὸν ἐκ Βρυεννίων ἔρνος.
Νεῖλον μοναχὸν τὸν κατηυγενισμένον
τὸν εὐθαλῆ στέλεχον ἐν ἀνακτόροις,
τὸν χεῖρα Ἀβράμιον κεκοσμημένον,
πρηστήριον νοῦν τὴν κατάπτερον φύσιν,
τὸν ναὸν δειμάμενον τὸν σελασφόρον,
οὐρανομήκη καὶ τερπνότατον, ὅλον
ποικιλόχροα κατεστεμμένον ὄντα.
Ἀλλ', ὦ θεατά, ὅρα καὶ ἄθρει· ξένα
ὁ τύμβος οὗτος, οἴμοι, φεῦ, καὶ τοῦ λέγ(ειν;)·
καὶ λίθος οὗτος, ὃς πικρὸν πῶμα πέλει,
ἔσωθεν κεύθει τὸν περίκλυτον ἄνδρ(α).

Πρόκειται ἐμφανῶς περὶ τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῆς Κοιμήσεως, ὅστις ἦτο τῆς περιφήμου οἰκογενείας τῶν Βρυεννίων· ἡ πλὰξ ἔκειτο ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ καὶ φαίνεται οὖσα ἀκεραία.

Ὑψηλότερον συναντᾷ τις ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος νεωστὶ ἀνακαινισθεῖσαν καὶ παρ' αὐτὴν ἐπὶ τῆς οἰκίας Τοπάλη πλάκα μετὰ ποιητικῆς μακρᾶς ἐπιγραφῆς ποιηθείσης τῷ 1812 ὑπὸ Πολυζώου ἱερέως Τρικκαίου, ἧς ἡ ἀρχὴ «νέον οἶκον τοῦ Γιαννάκη ἀοιδίμου Σταμουλάκη | σωζοπάτριδος κλεινοῦ | δούλου σου τοῦ πιστοτάτου ἅμα ὀρθοδοξοτάτου | ἀπογόνου Φωτεινοῦ» κτλ. καθ' ὁμοίαν ποιητικὴν ἔμπνευσιν. Εἰς τὴν περαιτέρω ἐκκλησίαν τῆς

ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΑ

Εἰκ. 6. Ἐπιτύμβιος ἐπιγραφὴ τοῦ ἐκ Βρυεννίων Μαλιασσηνοῦ Νείλου μοναχοῦ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας Ἅγ. Ἀθανάσιος.

Μεταμορφώσεως υπάρχει πλὰξ μετ' ἀναγλύφου ἀετοῦ καὶ ἔτους 1[7]71 καὶ ἑτέρα τῶν κτιστῶν καὶ ἐπιτρόπων τοῦ ἔτους 1791.

Τὸ κέντρον τῆς Μακρυνίτσης, ὅπου ἡ ἀγορά, κατέχει ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ ὀλίγον περαιτέρω ἡ μητρόπολις τοῦ χωρίου, ἡ μεγάλη ἐκκλησία τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Ἡ πρώτη τούτων εἶναι πλήρης ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν καὶ πλακῶν ἐνεπιγράφων, μεταγενεστέρων τὰ πολλὰ καὶ ποιητικῶν, δι' ὧν κυρίως ἐξυμνεῖται μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἱεροῦ ἡ ἀνοικοδόμησις τῆς ἐκκλησίας. Ὑπὲρ τὴν κυρίαν εἴσοδον πλὰξ μετ' ἐπιγραφῆς, ἧς ὁ δεύτερος στίχ. «πύλην σὺ τήνδε πῶς περάσεις μὴ λύων τὸ σαρκικὸν φρόνημα τῆς τόλμης κτλ.». Παρ' αὐτὴν ἀναγεγλυμμένος ὁ προφήτης Ζαχαρίας καὶ ἡ Ἐλισάβετ μετὰ χρονολογίας 1806 καὶ μακρᾶς ἐπιγραφῆς, ἧς ἡ ἀρχὴ «σιγᾷς ὁ λαλῶν, οὐκ ἀκούεις ὁ κλύων» κτλ. καὶ τὸ τέλος «ἐσκαλίσθη διὰ χειρὸς Θεοδοσίου ἐκ Βράχας | τῶν Ἀγράφων».

Δεξιὰ τῆς θύρας ἑτέρα πλὰξ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου μετ' ἐπιγραφῆς «νεῦσον πρὸς ὕμνους ἱκετῶν σου Πρόδρομε κτλ.» λίαν μακρᾶς· χρονολογία 1806.

Ἔσω τοῦ νάρθηκος μακροτάτη ποιητικὴ ἐπιγραφὴ «χαίροιτε χριστεπώνυμοι ἰδοὺ ἀνεκαινήσθην | ὁ πρώην ὡς ἐρείπιον λαμπρὸς ἐνεφανίσθην κτλ.» καὶ ἑτέρα ὁμοία «διήγερται ὡς δεῖ ναός, ὁ θεῖος οὗτος καὶ σεπτὸς | ἦν γὰρ τὸ πρῶτον ἀληθῶς, πάνυ σμικρὸς καὶ σκοτεινὸς κτλ.» καὶ τρίτη ὑπερακοντίζουσα τὰς δύο πρώτας: «πότ' ἐκτίσθη οὐδεὶς οἶδεν ὁ σεπτὸς οὗτος ναὸς | πότε δὲ ἀνεκαινίσθη ἅπασιν ἐστὶ γνωστὸν κτλ. (ἔτους 1806)». Ἐπὶ ἑτέρας ὑπάρχει ἡ ἐμοὶ ἀκατάληπτος ἐρώτησις: «τί φήσω ὁ Ζαννοῦ τελευτὰν ἐκ | μόνης ἀφ' ἧς κιβωτοῦ | ταῦτ' ἀκούων οὐ τρέμεις (1806)».

Τελευταία ἐπιγραφὴ εἶναι ὑπὲρ τὴν ἑτέραν θύραν, ἧς ἡ ἀρχὴ «πρόσηβος ἢ πάρηβος εἶ; τίς εἶ; φράσον· πάρηβος ἤμην, ἀγνοῶ ποσαετὴς κτλ.», ἀναφερομένη πιθανῶς εἰς τὸν ἀνακαινισθέντα καὶ προσωποποιηθέντα ναόν.

Ἡ δὲ ἐκκλησία τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἦτο πρότερον μοναστήριον κτισθὲν ὑπὸ τοῦ ἐκ Βρυεννίων Νείλου, ὡς εἴπομεν ἐν τοῖς ἄνω σ. 206· ὄντως δ' ἐντεῦθεν λέγεται ὅτι μετεκομίσθη εἰς τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον ἡ στήλη αὐτοῦ· τοῦτο βεβαιοῖ καὶ ἡ ὄπισθεν ἐπὶ τῆς κόγχης ἐντετοιχισμένη ἑτέρα πλὰξ μαρμαρίνη μετ' ἐπιγραφῆς «Νείλου μοναχοῦ | . . . . καὶ κτήτορος κτλ.». Εἴς τι δὲ τῶν κελλίων τῆς ἐκκλησίας ταύτης ὑπάρχει τμῆμα πλακὸς μετ' ἐπιγραφῆς τριῶν στίχων ἐξ αὐτῆς πιθανῶς τῆς ἐπιτυμβίου στήλης τοῦ Νείλου (Εἰκ. 6) ἀποκοπεῖσά ποτε.

Φέρει δὲ ἡ ἐκκλησία ἐντετοιχισμένα καὶ πλεῖστα ἄλλα ἀρχαῖα ἀντικείμενα, ἰδίως ἀρχιτεκτονικὰ καὶ ἐπιγραφὰς Ἑλληνικῶν καὶ Βυζαντιακῶν χρόνων· τούτων τὰ ἀξιολογώτατα εἶναι τὰ ἑξῆς:

α') Τὸ γνωστὸν ψήφισμα τῶν ὑποστόλων **IG IX** ^{2} 1107.

β') Ἡ ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ εἰς τὸν Πομπήϊον αὐτόθι 1134.

γ') Τμῆμα ἑτέρας ἐπιγραφῆς μεταγενεστέρας αὐτ. 1171.

δ') Τὸ ψήφισμα αὐτόθι 1101.

ε') Τὸ ἕτερον ψήφισμα αὐτόθι 1108.

ϛ') Στήλη ἐκ μελανολίθου ἀριστερὰ ἀποκεκομμένη· παρίσταται ἐν ἀναγλύφῳ λέων διωκόμενος ὑπὸ τεθρίππου, ὁδηγουμένου ὑπὸ γυναικείας μορφῆς φορούσης τὸ σφηκῶδες μυκηναῖον ἔνδυμα καὶ κρατούσης διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς τὰς ἡνίας, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς μάστιγα· ὑπέρκειται κόσμημά τι· τὸ ἔργον φαίνεται λίαν ἀρχαϊκόν, ἴσως *μυκηναῖον*· θὰ προέρχηται δ' ἐκ τῆς Ἰωλκοῦ.

ζ') Ἐν τῷ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν σχολείῳ ἀνάγλυφον

ἐντετοιχισμένον· παρίσταται γενειοφόρος κεφαλὴ κατενώπιον, πιθανῶς προτομή τις τῶν ἐπιτυμβίων.

η´) Ἐν τῷ παρεκκλησίῳ Ἁγίας Μαγδαληνῆς (ἡ μονὴ ἔχει πολλὰ παρεκκλήσια, ὧν σῴζονται ἐν οὐχὶ καλῇ πάντα καταστάσει τὰ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων μετὰ τοῦ Ἁγ. Ἀντωνίου καὶ Ὀνουφρίου· τῶν Ἁγ. Πάντων ἄνω καὶ Ἁγ. Νικολάου ὑπ᾽ αὐτὸ) ὑπάρχει εἰς πολλὰ τμήματα τεθραυσμένον ἀλλ᾽ ἀκέραιον μέγα ἀνάγλυφον τῆς Θεοτόκου ἐν εἴδει κόγχης, ἀξιολόγου Βυζαντιακῆς ἐργασίας· φέρει ἄνω ἐπιγραφὴν «Μήτηρ Θεοῦ | ἡ Ὀξεῖα ἐπίσκεψις» καὶ κατόπιν ἑτέραν, ἧς ἡ ἀρχὴ «Δέσποινα μῆτερ τοῦ Θεοῦ λόγου μόνου κτλ.». Κατωτάτω παρίσταται καὶ ὁ ποιήσας τὸ ἀνάγλυφον γλύπτης γονυκλινὴς πρὸ τῶν ποδῶν τῆς Θεοτόκου δεόμενος· καὶ περὶ τούτου ὑπάρχει ἐπιγραφὴ περὶ τὸ ἀνάγλυφον, ἣν ἐσπευσμένως ἀνεγνώσαμεν ἔχουσαν ὧδε (δυνατὸν ἔν τισι νὰ εἶναι ἐσφαλμένη ἡ ἀνάγνωσις ἡμῶν), ἀριστερὰ μέν: «ποσὶ Πάναγνε κείμενον κάτω (;) ῥῦσαί με πυρὸς καὶ σκότους ἐξωτέρου καὶ συγκαταρίθμησον ἐν τῇ μερίδι τῶν ἄνω στρατευμάτων (καὶ τοῖς σοῖς λυτρωτοῖς)»· δεξιὰ δέ: «τὸν (καταφεύγοντα;) οἰκέτην τὸν (ἀγαθόν;) γράψαντα τὴν σὴν εἰκόνα ὡς βασίλισσαν βασιλικῷ μαρμάρῳ»· ταῦτα εἶναι βεβαίως συνέχεια τῶν ἄνω. Τὸ ἔργον τοῦτο παρερριμμένον εἰς σκοτεινήν τινα γωνίαν ἠθελήσαμεν νὰ μετακομίσωμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου· ἀλλ᾽ οἱ ἐπίτροποι ὑπεσχέθησαν ὅτι θὰ συγκολλήσωσιν αὐτό, καθ᾽ ἃ ὑπεδείξαμεν αὐτοῖς, καὶ θὰ θέσωσιν εἰς θέσιν ἀσφαλῆ καὶ περίοπτον· ἐμάθομεν κατόπιν ὅτι ἔπραξαν ταῦτα.

θ´) Παρὰ τὸ ἄνω ἔργον εὕρομεν καὶ μικρὸν τμῆμα ἑτέρου ἀναγλύφου, παριστῶντος τὴν Θεοτόκον κρατοῦσαν τὸν παῖδα Ἰησοῦν.

Πολλαχοῦ δὲ τῆς ἐκκλησίας ταύτης καὶ τῶν περὶ αὐτὴν ὑπάρχουσι πλεῖσται Βυζαντιακαὶ ἐπιγραφαί, ἃς ἐλλείψει

χρόνου δὲν ἠδυνήθημεν οὔτε νὰ ἀντιγράψωμεν οὐδὲ ἁπλῶς νὰ καταγράψωμεν.

3) *Νήλεια. Βυζαντιακαὶ κλ. ἀρχαιότητες ἐν Ἀγριᾷ, Λεχωνίοις καὶ Ἁγίῳ Λαυρεντίῳ.*

Τὸ χωρίον Ἀγριὰ κεῖται εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας περίπου ὥρας Βορειοανατολικῶς τοῦ Βόλου παρὰ τὴν θάλασσαν. Ἐν τῇ παλαιᾷ ἐκκλησίᾳ ἔχουσιν ἐντοιχισθῇ ἱκανὰ ἀρχαῖα, ἐκ τῆς Δημητριάδος βεβαίως, εὑρέθησαν δὲ καὶ πολλοὶ τάφοι ἐντὸς μεγάλων κεραμίδων εἰς τοὺς ἐγγὺς ἀγροὺς παρὰ τὴν οἰκίαν Ῥαφτοπούλλου, ὧν μικρά τινα ἀγγεῖα, χαλκᾶ ἀντικείμενα καὶ μία στήλη τῆς Νικοβούλης (ἀριθ. Εὑρετ. Α 731) εἶχον μετακομισθῇ πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς Βόλον (βλ. περὶ τῶν χωρίων τούτων ἐν γένει *Γεωργιάδην* ἔ. ἀ. 119 κ. ἑ. καὶ 117-118).

Περαιτέρω εἰς τὰ Κάτω Λεχώνια ὑπάρχει μεγάλη ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, ἔνθα οὐδὲν εὕρομεν τὸ σημαντικόν, μακρότερον δὲ ὑπὲρ τὰ Ἄνω Λεχώνια εἰς τὸ ἐξωκκλήσιον τῆς Μεταμορφώσεως εἶναι ἐντετοιχισμένη Βυζαντιακή τις ἐπιγραφὴ τετράστιχος δυσανάγνωστος.

Ὁ παρὰ τὴν θέσιν ταύτην λόφος Νεβεστίκι διατηρεῖ πολλαχοῦ τεῖχος *πολυγωνικὸν* μυκηναίας ἢ ἀρχαϊκῆς περιόδου, λίαν ἰσχυρὸν καὶ ἐπιμελῶς κατεσκευασμένον, ἐνιαχοῦ εἰς ὕψος δύο μέτρων σῳζόμενον· παρετηρήσαμεν καὶ *πύλην* ἀνοίγματος δύο μέτρων, ἐφ' ἧς ὑπῆρχέ ποτε ὡς ἐν Μυκήναις ὁ ἤδη καταπεσὼν οὐδὸς ἐκ μεγάλου λίθου μήκους 3.30, πλάτ. 1.75 καὶ πάχ. 0.60.

Ἐνιαχοῦ ἔχει ἐπισκευασθῇ τὸ τεῖχος κατὰ τὴν Ε' καὶ Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδα· ἐπὶ τοῦ ὑψίστου τοῦ λόφου εἴδομεν *τύμβον* καὶ ἐγγὺς αὐτοῦ σημεῖα μεγάλου οἰκοδομήματος, ἴσως *ἀνακτόρου*. Εὕρομεν καὶ θραύσματα ἀγγείων

μυκηναίων καὶ τοῦ μελανομόρφου ὕφους τῆς F΄ π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος· λέγεται δ' ὅτι καὶ τάφοι εὑρέθησαν ἐν τῷ ἐγγὺς ἀμπελῶνι τοῦ 'Αντ. Κουντουβᾶ.

Τὸ ἀξιολογώτατον τοῦτο πρὸς ἀνασκαφὴν μέρος εἶναι πιθανὸν ὅτι κατέχει τὴν θέσιν τῆς πόλεως *Νηλείας* (πρβλ. *Wace*, ἔ. ἀ. 1906 σελ. 153-154), εἰς ἣν ἀνήκει καὶ τὸ ὑπερκείμενον φρούριον Παλαιόκαστρον κάτωθι τοῦ χωρίου Καραμπάσι· τοῦτο θὰ ἦτο ἡ ἀκρόπολις τῆς Νηλείας ἢ αὐτὴ ἡ πόλις τῶν ἱστορικῶν Ἑλληνικῶν καὶ Μακεδονικῶν χρόνων.

Διότι τὸ Παλαιόκαστρον τοῦτο κατέχει θέσιν φύσει ὀχυράν, εὕρομεν δὲ ἴχνη τείχους τῶν εἰρημένων χρόνων ἐξ ὀγκολίθων λαξευτῶν· ἀλλὰ τὸ νῦν καλῶς σῳζόμενον τεῖχος ἔχει ποιηθῆ ἐκ μικρῶν λίθων μετ' ἀσβέστου ἰσχυρᾶς συγκεκολλημένων οὕτως, ὥστε καταπίπτει εἰς ὅλους ὄγκους· εἶναι ἄρα Ῥωμαϊκῶν ἢ πρωΐμων Βυζαντιακῶν ἢ Ἐνετικῶν χρόνων. Εἴς τινα σημεῖα σῴζεται μέχρι τοῦ ὕψους τῶν τεσσάρων μέτρων, φέρει δὲ καὶ δεύτερον ἐξωτερικὸν περίβολον πρὸς τὰ Λεχώνια καὶ πύργον ὑψηλόν, καλῶς σῳζόμενον.

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ὑπάρχουσιν ἐρείπια ἐκκλησίας, ἤτοι τρεῖς μονόλιθοι κίονες καὶ ἓν μικρὸν κιονόκρανον· νομίσματα Ἑλληνικά, ὡς καὶ τάφοι λέγεται ὅτι εὑρέθησαν ἐνταῦθα. Οὐ μακρὰν τῆς θέσεως ὑπάρχει καὶ χωρίδιον Παλαιόκαστρον, ἔχον ἐκκλησίαν καὶ μιναρὲν τζαμίου, ἐφ' οὗ εἶναι ἐντετοιχισμέναι δύο μαρμάριναι πλάκες, ἴσως μετ' ἐπιγραφῶν πρὸς τὰ ἔσω· εἰς τὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησίας λέγεται ὅτι εὑρέθη ὁμοία πλὰξ πλήρης γραμμάτων, ἀφεθεῖσα ἐν αὐτοῖς. Δεικνύουσι δ' οἱ χωρικοὶ καὶ θέσιν τοῦ Πασᾶ τὸ Μνῆμα, ἔνθα λέγουσιν ὅτι οἱ Βενετσᾶνοι κατέχοντες τὸ φρούριον ἐφόνευσαν ἑπτὰ πασσᾶδες πολιορκοῦντας αὐτὸ ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη· κατέλαβον δ' αὐτὸ τέλος οἱ Τοῦρ-

κοι διά τῆς πονηρίας μιᾶς γραίας, ἣν οἱ πολιορκούμενοι εἶχον ἐκδιώξει.

Ὑψηλότερον κεῖται τὸ χωρίον Ἀϊλαυρέντης, οὗ ὑπέρκειται μεγάλη μονὴ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου μετὰ περιβόλου, κελλίων, ἐσωτερικῆς κρήνης καὶ ὡραίας καὶ μεγάλης ἐκκλησίας πολλάκις ἐπισκευασθείσης, ἐφ' ἧς ἔχουσιν ἐντοιχισθῆ πολλαὶ ἀρχαιότητες:

Ἐπὶ τῆς Βορείου πλευρᾶς πλάκες μαρμάριναι Ἑλληνικῶν χρόνων καὶ Βυζαντιακὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη καὶ ἐπιγραφὴ ὑπὲρ θύραν κλειστὴν ἐπὶ μικρᾶς μαρμαρίνης πλακός· λέγει ὅτι ἡ «μονὴ τοῦ ἀρχιδιακόνου Λαυρεν|τίου ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων ἐπὶ τῆς|βασιλε(ί)ας Ἀλεξίου τοῦ Κομ(ν)ηνοῦ κτλ.». Ὑπὲρ αὐτὴν ὑψηλὰ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ἐπιγραφαὶ Βυζαντιακαὶ δυσδιάκριτοι

Ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς πλευρᾶς μικροὶ κιονίσκοι καλῶς ἀναγεγλυμμένοι μετὰ περιπλεγμάτων ἐκ παραθύρων, οἵους καὶ ἐν Ἐπισκοπῇ Ἄνω Βόλου καὶ ἐν Νέᾳ Ἀγχιάλῳ (Πυράσῳ Ἁλμυροῦ) εὕρομεν. Ἐπὶ τῆς Νοτίου πολλαὶ πλάκες ἐξ Ἑλληνικῶν καὶ Βυζαντιακῶν κτισμάτων, ἀρχιτεκτονικὰ μέλη καὶ δύο ἐπιγραφαί, ὧν ἡ ταπεινότερον κειμένη φέρει χρονολογίαν «ἔτη 1764 Μαΐου 15».

Ἐπὶ δὲ τῆς Δυτικῆς πλευρᾶς ὑπάρχει κεφαλὴ μαρμαρίνη βαρβάρου τέχνης ἐν εἴδει ὑδρορρόης, σταυροί, πολλὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη μετὰ κοσμημάτων καλῶν, ἡμικυκλικὴ πλὰξ μετ' ἀναγλύφων καὶ ἀριθμητικῶν γραμμάτων (Εἰκ. 7, ἀριθ. 1), δύο ἐλλιπεῖς ἐπιγραφαὶ (Εἰκ. 7, ἀριθ. 2-3) καὶ τρίτη λέγουσα: «ἔτη (αψδ΄;) Μαΐου δίο ἐξανακτήσθη ὁ θίος ναὸς τοῦ ἀρχηδιακόνου Λαυρεντίου».

Ἐντὸς στηρίζουσι τὴν ἐκκλησίαν ἓξ μονόλιθοι κίονες μετ' ἰδιαιτέρων κιονοκράνων, ὧν τέσσαρα Ῥωμαϊκὰ μεταγενέστερα καὶ τὰ λοιπὰ Βυζαντιακὰ οὐχὶ καλῆς τέχνης· ἔφερε δὲ καὶ τοιχογραφίας ἐπιχρισθείσας δι' ἀσβέστου.

Ἔξω παρὰ τοὺς τοίχους αὐτῆς εἶναι ἀπερριμμένα τρία κορινθιακὰ κιονόκρανα ὁμοίων χρόνων καὶ ἓν ἰωνικὸν παραστάδος Ἑλληνικοῦ ναοῦ.

ΑΓΙΟΣ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ

Εἰκὼν 7. Πρόχειρα πανομοιότυπα κοσμήματος καὶ Βυζαντιακῶν ἐπιγραφῶν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς κρήνης τῆς ὁμωνύμου τῷ χωρίῳ μονῆς.

Ἐπὶ τῆς κρήνης ἔχουσιν ἐντοιχισθῆ δύο πλάκες, ὧν ἡ ἄνω φέρει κοσμήματα ἀνάγλυφα καὶ χρονολογίαν καὶ ἐπιγραφὴν (δεῖγμα ἐν Εἰκ. 7, ἀρ. 4) «αψϟ(;) Σεπτεμβ^ου^ κ. | Πηγὴ διαυγὴς τὰς νόας (νέας) λύει λύπας | νῖψον ἀνομήματα μὴ μόναν ὄψιν». Ὑπ' αὐτὴν ὑπάρχει ἑτέρα μείζων μετὰ μακρᾶς ἐπιγραφῆς, ἧς ἡ ἀρχή: «ἡ κρήνη αὕτη ῥεῖ

τοῖς διψῶσιν ὕδωρ | ῥέει τὸ ποτιμώτατον ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης κτλ.»· ἀναφέρονται οἱ ἱδρυταὶ «ἱεροδιάκονος κὺρ Δανιὴλ δευτερεύων τοῦ Ἁγίου Δημητριάδος, ἡγουμενεύοντος κὺρ Γερασίμου καὶ αὐταδέλφου αὐτοῦ Βησσαρίωνος» καὶ ἡ χρονολογία ὡς ἐπὶ τῆς πρώτης.

Ὑπὲρ τὴν θύραν τοῦ περιβόλου εἶναι ἐντετοιχισμέναι δύο πλάκες ἀναγεγλυμμέναι δι' ὡραιοτάτων φυλλοειδῶν κοσμημάτων· ἐπὶ τοῦ Βορείου τοίχου τοῦ προαυλίου ὑπάρχουσι πολλὰ τμήματα μαρμάρων Ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων.

Ἔξω τῆς Μονῆς Βορείως οὐχὶ μακρὰν ὑπάρχει κρήνη μετ' ἐπιγραφῆς: «ἐν ἔτει 1784 Αὐγούστου 18 | ἀνεκαινίσθη αὕτη ἡ πηγὴ | διὰ δαπάνης τοῦ μοναστηρίου | μεγίστης ἀνομβρίας γενομένης, ἧς οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων μέμνηται». Πλεῖστα χαράγματα καὶ χρονολογίαι δυσδιάκριτοι καὶ ὑπ' ἀσβέστου κεκαλυμμέναι ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῶν λίθων τῆς κρήνης ταύτης.

Τὰ πολλὰ ταῦτα καὶ βαρέα ὑπόλοιπα ἐξ ἀρχαίων Ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων δεικνύουσιν ὅτι ἐλήφθησαν ἐκ πόλεως οὐ μακρὰν κειμένης, τῆς *Νηλείας* βεβαίως, ἥτις θὰ διετηρεῖτο ἀρκούντως σημαντικὴ καὶ μετὰ τὴν κτίσιν τῆς Δημητριάδος· μόνον τὸ ψήφισμα JG IX² 1106 ἕνεκα τῆς ἐν στίχ. 10 ***ἱερᾶς ἀγορᾶς*** δὲν ἀνήκει βεβαίως τῇ Νηλείᾳ ἀλλὰ τῇ Δημητριάδι, κομισθέν, ὡς λέγεται, ἐκ Βόλου ἐκεῖσε πρὸς μελέτην ὑπὸ Ζωσιμᾶ Ἐσφιγμενίτου· περίεργον εἶναι ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ 1125 ἀναθηματικὴ τῇ *Ἀφροδίτῃ [Ν]ηλείᾳ* εὑρέθη ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Παλαιῶν Βόλου. Ἴσως μετὰ τὴν εἰς τὸν συνοικισμὸν συντέλειαν τῆς Νηλείας εἰς τὴν Δημητριάδα ἐποιήθη πρὸς ἀνάμνησιν τῆς πρώτης ἱερόν τι ἐκεῖ ἢ ἐν Ἰωλκῷ, ἢ ἁπλοῦς βωμός.

Ἐν τῷ χωρίῳ καὶ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐπί τινος μνημείου ἔχει χαραχθῇ καλὸν ἐπίγραμμα

ἀρχαιοπρεπὲς (τοῦ Φιλίππου Ἰωάννου;) μετά τινων μετρικῶν ἀδειῶν:

Κεδνὴν ἐνθάδ' ἔχει χρηστοῦ θύγατρ' Ἀργυροπούλου
γαῖα φίλην ἄλοχον τοῦ Θεοδοσιάδου
Ἄνναν, ἥνπερ ἄωρος ἀνήρπασε πότμος, ὀρίνας
δάκρυα πόλλ' οἴκῳ καὶ θαλερῷ πόσει.

Περὶ τὸ μέσον τοῦ χωρίου ὑπάρχει ἡ ἐκκλησία τοῦ πολιούχου αὐτοῦ Νέου Ἀποστόλου τοῦ θαυματουργοῦ, εἰς οὗ τὴν πανήγυριν συρρέουσιν ἐκ τῆς Θεσσαλίας πλεῖστοι προσκυνηταί, ἐν οἷς καὶ ἀλλόθρησκοι, κομίζοντες πλούσια ἀφιερώματα.

Ἀριστερὰ τῆς κυρίας εἰσόδου ὑπάρχει πλὰξ μετ' ἐπιγραφῆς ποιητικῆς, ἧς ἡ ἀρχὴ «ὁ ναὸς οὗτος τοῦ νέου Ἀποστόλου | τοῦ μεγαλομάρτυρος καὶ ἀθλοφόρου κτλ »· δι' αὐτῆς λέγεται ὅτι ὁ Ἅγιος ἤθλησεν ἐπὶ Σουλτάνου Μεχμὲτ τῷ 1686.

Ἑτέρα ἐπιγραφὴ δεξιὰ λέγει: «θεῖος ναὸς ἔκτισται τοῦ ἀθλοφόρου | ἐπ' ὀνόματι τοῦ νέου Ἀποστόλου κτλ.».

Ἑκατέρωθεν τῆς κυρίας εἰσόδου ὑπάρχει μακρὸν ποίημα, οὗ ἡ ἀρχὴ «τίς ποτε ἄλλος ἔλαβε τοιαύτην κληρουχίαν | ἔχειν καὶ μετὰ θάνατον τὴν πατρικὴν οἰκίαν κτλ.»· τὸ ποίημα τοῦτο γράφει ἐν τέλει ὅτι ἐποίησε «τῆς εὐφημίας ποιητὴς Παχάρνικος ὁ Ζήσης | ἱκέτης πατριώτης τε τοῦ μάρτυρος ἐπίσης».

Ἡ μόνη χρονολογία περὶ τῆς ἐκκλησίας, ἣν εἴδομεν, ὑπάρχει ὑπὲρ τὴν κόγχην 1815.

4) Ὀλιζών, Τίσα, Λῶς, Σηπιάς. Βυζαντιακαὶ κλπ. ἀρχαιότητες ἐν Μιλίνῃ, Λαύκῳ, Λίρι.

Τὸ χωρίον Μιλίνα (***Γεωργιάδης*** ἔ. ἀ. 111) ἐν τῷ ἔσω Παγασιτικῷ εἶναι ἐπίνειον τοῦ Λαύκου· ἔχει δὲ ἐκκλησίαν

τῆς Ἁγ. Μαρίνης ἐκτισμένην ἐπὶ παλαιοτέρας, ἥτις θὰ ἦτο μονή τις, διότι οὐ μακρὰν αὐτῆς Νοτίως διατηρεῖται ἐγκαταλελειμμένον κομψοτάτου ῥυθμοῦ ἐκκλησίδιον Βυζαντιακόν, ἱκανῶς παλαιόν· παρ' αὐτὸ εὕρομεν πολὺ καλῆς ἐργασίας μέλη ἀρχιτεκτονικά, κίονας, θυρώματα κττ., Βυζαντιακὰ πάντα, ἅτινα πρὸς ἀποφυγὴν βλαβῶν ἐθέσαμεν ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας· τιμᾶται δ' αὕτη ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου.

Περαιτέρω Ἀνατολικῶς συναντᾷ τις ἐπὶ ἰσθμοῦ, ὁπόθεν ἡ ἄνοδος εἰς Παλαιόκαστρον, τμήματα μαρμαρίνων σαρκοφάγων καὶ μετ' ὀλίγον ἐρείπιον ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ ναοῦ (τοῦ Ἡρακλέους; βλ. κατωτέρω τὰς ἐπιγραφὰς καὶ *Wace*, ἔ. ἀ. 149), ἐκ μεγάλων λίθων τετραγώνων καὶ πλάκας μαρμαρίνας στερεοβάτου· λέγεται δ' ὅτι καὶ κιονόκρανα ὑπῆρχον ἐνταῦθα πρό τινων ἐτῶν καὶ ὅτι ἐκεῖ εὑρέθησαν ἐγγὺς αἱ ἐπιγραφαὶ JG IX² 1217-1221 καὶ ἡ ἀναθηματικὴ εἰς τὸν Ἡρακλέα 1210 καὶ κυκλικόν τι οἰκοδόμημα (θολωτὸς τάφος;) ὑπό τινος Τίγκα ἐκ Λαύκου.

Ὡραῖος εἶναι ὁ κόλπος Βλυχάδα (ἢ ***Γλυφάδα, Γλυφάδες***) ἔσω τοῦ Παγασιτικοῦ (Τισαῖος;), ἔξω δ' αὐτοῦ ὑπάρχει καλὸς ἐπίσης ὅρμος καλούμενος Χοντρὴ Ἄμμο· ὁ μεταξὺ αὐτῶν ἰσθμὸς λέγεται Παλαιόκαστρον, καὶ φαίνεται ὅτι ἐνταῦθα ὑπῆρχεν ἡ ἀρχαία Ὀλιζών· διότι ἐν θέσει Ξηρόκαμπος διακρίνονται ἐρείπια οἰκοδομημάτων, ἕτερα ἐν Βίγλαις, τάφοι ἐν Βλυχάδᾳ, Ῥόχαλη καὶ Ἁγίῳ Ἀνδρέᾳ, ἔνθα εἴδομεν ἐπὶ τοῦ βράχου λελαξευμένας σαρκοφάγους, ἴχνη δὲ τειχῶν ἐν θέσει Μαύρη Πέτρα. Ἡ ἔκτασις αὕτη τῆς ἀρχαίας πόλεως ἀποδεικνύει ἐσφαλμένην τὴν ἄλλως μόνον χάριν τῆς ἐτυμολογίας διδομένην ἑρμηνείαν ὑπὸ ***Στεφ. τοῦ Βυζαντίου*** ἐκ τοῦ ***ὀλίζον*** μικρόν. Περὶ τῶν ἐγγὺς θέσεων βλ. ***Γεωργιάδην***, ἔ. ἀ. 110 καὶ ***Wace***, ἔ. ἀ. 148.

Τὸ ὕψιστον σημεῖον τοῦ Παλαιοκάστρου, ὁπόθεν ἐξαίρε-

τος εἶναι ἡ θέα πρός τε τὸ Αἰγαῖον ἔξω καὶ πρὸς τὸν Παγασιτικὸν κόλπον ἔσω, εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ ἀκρόπολις τῆς Ὀλιζόνος. Ἐπ᾽ αὐτῆς διεκρίναμεν τμήματα ἀρχιτεκτονικὰ ἁπλοῦ ἀρχαϊκοῦ *ναοῦ* μετὰ περιβόλου καὶ πλῆθος κεράμων.

Μεταξὺ Μιλίνας καὶ Γλυφάδας ὑπάρχει νησὶς καλουμένη *Ἀλατᾶς*, ἔνθα μονὴ τῆς Εὐαγγελιστρίας, ἣν δὲν ἐπεσκέφθημεν. Ἐπειδὴ ἀναφέρεται ὑπ᾽ Ἀρτεμιδώρου παρὰ Στεφ· τῷ Βυζ. ἐν τῷ Παγασιτικῷ κόλπῳ νῆσος *Λῶς*, ἑτέρα δὲ πλὴν τῆς Κικυννήθου (βλ. κατωτέρω ἀρ. 7) δὲν ὑπάρχει, διότι ἡ *Πρασοῦδα* παρὰ τὸν Ἀλατᾶν (καὶ ἡ Μικρὴ ἐγγὺς τῆς Κικυννήθου) εἶναι ἀσήμαντος καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ μία μετ᾽ αὐτοῦ, ὑποπτεύομεν μήπως ὁ Ἀλατᾶς οὗτος εἶναι ἡ ἀρχαία Λῶς.

Παρὰ τὸ χωρίον Λαῦκος εὑρέθησαν τάφοι Μακεδονικῶν χρόνων, τινὲς δὲ τῆς Δ´ π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος, οὓς δὲν εἴδομεν· τὰ ἐξ αὐτῶν εὑρήματα, ἤτοι ἀγγεῖα κοινοῦ τύπου, ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ σχολάρχου Κ. Μικροῦ εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου.

Περαιτέρω μετὰ τὸ χωρίον Προμίρι καταβαίνων τις πρὸς τὴν ἔξω θάλασσαν εὑρίσκει παρὰ τὸ χωρίδιον Λίρι περὶ τὸ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς παραλίας, ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας ἐκτισμένην ἐξ ἑτέρας παλαιοτέρας καὶ ταύτης ἐξ ὑλικοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ *ναοῦ* κατὰ χώραν· εἴδομεν πώρινα καὶ μαρμάρινα τμήματα τοίχου καὶ στερεοβάτου, σπόνδυλον δώριον ἀρχαϊκόν, κιονόκρανον ἄτεχνον, μονόλιθον κίονα κττ.. Ὑπάρχουσι δὲ ὅμοια τμήματα καὶ ἐν θέσει Βάτος οὐ μακράν, ἔνθα ἐρείπια ἐκκλησίας· καὶ τάφος μετ᾽ ἀγγείων καὶ τριῶν σκελετῶν εὑρέθη ἐν τῷ χωρίῳ Λίρι παρὰ τὴν οἰκίαν Καραγεώργη, ὅστις καὶ θόλον πλήρη ἀρχαίων ἀγγείων λέγεται ὅτι εὗρεν.

Ἡ δὲ λεγομένη Σηπιὰς (βλ. *Πρακτικὰ* 1906 σ. 126-127·

ἡ γνώμη τοῦ *Wace*, ἔ.ἀ.146 κ.ἑ. ὅτι ἐνταῦθα δὲν κεῖται ἡ Σηπιὰς ἀλλ᾽ἄνω παρὰ τὸ Πωρί, φαίνεται ἡμῖν λίαν ἀπίθανος· βλ. καὶ *Γεωργιάδην* ἔ. ἀ 19. 137) κεῖται ἐν θέσει Θεοτόκου μεταξὺ τοῦ χωριδίου Κατηγεώργη καὶ Παλαιοκάστρου ἢ Μισοβούνι καὶ Λομπάρδα· ἐπὶ τῆς μικρᾶς κοιλάδος μεταξὺ τῶν τριῶν τελευταίων θέσεων ἐξετέλεσεν ἀνασκαφὰς τῷ 1907 ἡ Ἀγγλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ διὰ τῶν κ. κ. *Wace* καὶ *Droop* (βλ. Annual of the Br. Sch at Ath. XIII 309 κ.ἑ.)· τὰ ὑπάρχοντα ἐκεῖ πλούσια τμήματα ἐξ ἀρχαίου ναοῦ δὲν ἀπεδείχθη διὰ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων ποῦ ἀνήκουσιν, οὐδ᾽ εὑρέθη ναός τις ἐκεῖ. Ὑποθέτομεν ὅτι ὁ ναὸς θὰ ἔκειτο ἢ ἐπί τινος τῶν ὑπερκειμένων βουνῶν, ἢ ὀλίγον ὑψηλότερον μεταξὺ τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς πηγῆς Γριᾶς βρύσι.

Ἐν δὲ Κατηγεώργῃ ὑπάρχουσιν ὑπόλοιπα Βυζαντιακῆς ἐκκλησίας καὶ ἐν θέσει Βρωμονέρι μεγάλη τετράγωνος πλὰξ μαρμαρίνη, ἧς ἀπετρίβη ἡ ἐπιγραφὴ τελείως ἕνεκα τῆς χρήσεως εἰς ἐλαιοτριβεῖον. Ἐν Κατηγεώργῃ ὁ *Wace*, ἔ. ἀ. 147 θέτει λίαν ἀπιθάνως πόλιν ἀρχαίαν, μάλιστα τὰς ***Μύρας***· ἡμεῖς οὐδὲν ἐρείπιον μηνῦον ἀρχαίαν πόλιν ἢ πολίχνην εἴδομεν περὶ τὸ μέρος τοῦτο.

5) Μαγνησία πόλις. Βυζαντιακαὶ κλπ. ἀρχαιότητες ἐν Χόρτῳ, Μπάου, Ἀργαλαστῇ, Λυφοκάστρῳ, Ἀφύσσῳ· Σπάλανθρα, Κορόπη.

Ἐκ τοῦ Λαύκου καταβαίνων τις δι᾽ ἀποτόμου ὁδοῦ ἐκ τοῦ ὄρους Κακούρι πρὸς τὴν ἔσω θάλασσαν φθάνει εἰς τὴν θέσιν καὶ τὸν λιμένα Χόρτον, βρίθουσαν σπουδαίων ἐρειπίων: ἐπί τινος ὑψηλοῦ λόφου παρὰ τὴν θάλασσαν ὑπάρχουσιν ἐρείπια μεγάλης ἐκκλησίας ἐκτισμένης ἐπὶ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ οἰκοδομήματος ἐξ ὀγκολίθων καὶ πώρου· ἡ ἐκ-

κλησία λέγεται ὅτι ἦτο τοῦ Ἁγ. Νικολάου, τὰ δὲ σπουδαῖα καὶ πολυπληθῆ ἀρχαῖα ἐρείπια ἀνήκουσι πιθανῶς εἰς μέγαν Ἑλληνικὸν *ναόν*· εἰς τοῦτον βεβαίως ἀνήκουσι καὶ τὰ κάτωθι τοῦ λόφου τμήματα μαρμάρων μετὰ γεισωμάτων καὶ βάθρα ἀναθημάτων.

Ἀνατολικῶς καὶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἐντεῦθεν εὕρομεν ἐρείπια μικροτέρου οἰκοδομήματος, πιθανῶς *ναοῦ* ἐπίσης· διακρίνονται κατὰ χώραν κυβόλιθοι πώρινοι καὶ λίθινοι τοῦ στερεοβάτου καὶ τῶν τοίχων, κυβικὸν βάθρον μαρμάρινον μετὰ τριπλοῦ κυματίου, τμῆμα ἐπιστυλίου κττ.· ἡ θέσις καλεῖται Ἁλώνι. Ὑπὲρ αὐτὸ εὕρομεν ὑπόλοιπον τείχους τῆς Ε'-Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος. Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ἀσβεστοκτίστου ἰσχυροτάτου τείχους ἴχνη πολλαχοῦ διεκρίναμεν ἐνταῦθα.

Ὑπὸ τὰς θέσεις ταύτας εὕρομεν τάφους καλῶν χρόνων διὰ μεγάλων μαρμαρίνων πλακῶν ἐστεγασμένους ποτὲ καὶ σεσυλημένους· ἐξ ἑνὸς τούτων ἐδώρησεν ὁ πρώην δήμαρχος Ν. Σταμούλλης τὰ νῦν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου διατηρούμενα ἀντικείμενα, σκύφους πηλίνους μελαίνης στιλπνῆς γανώσεως, λύχνον μετὰ παραστάσεως ἐρυθρομόρφου Νύμφης ὑπὸ Σατύρου συλλαμβανομένης, χαλκῆν ἀρύταιναν, ἠθμὸν χαλκοῦν, σιδηρᾶν μάχαιραν κττ.. Ἐντεῦθεν ἐπίσης, ἰδίως ἐκ τῆς θέσεως Παγανιὰ κτήματος Μαζάνη, λέγεται ὅτι ἐκομίσθη τῷ 1885 εὑρεθὲν τὸ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Σχολείῳ Ἀργαλαστῆς νῦν ὑπάρχον ἄγαλμα γυναικὸς μαρμάρινον ὑπέρτερον κατά τι τοῦ φυσικοῦ μεγέθους· ἐλλείπει ἡ κεφαλὴ καὶ αἱ χεῖρες ἀποκοπέντα· ἵσταται ὀρθὴ καὶ φαίνεται οὖσα θεά τις τύπου τῆς Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος ἢ θεοποιηθεῖσα οὕτω Ῥωμαία. Καὶ κορμὸς ἀγάλματος αὐτόθι εὑρισκόμενος λέγεται ὅτι ἐκ τῶν ἐγγὺς τοῦ Χόρτου ἐρειπίων προέρχεται, τῆς κεφαλῆς ἀποκοπείσης καὶ ἀχθείσης εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Λέγεται δ' ὅτι παρὰ τὸ χωρίον Πάις εἰς ἀπόστασιν δύο ὡρῶν ἀπὸ τῆς Ἀργαλαστῆς ὑπάρχει ἐν θέσει Παλαιόκαστρον θολωτὸς τάφος καὶ μέγας τραπεζοειδὴς *προϊστορικὸς* λόφος.

Καὶ ἡ θέσις τῆς ἀγορᾶς τῆς ἐν Χόρτῳ ἀρχαίας πόλεως διακρίνεται παρὰ τὴν ἀκτήν, ἔνθα σήμερον ὑπάρχουσιν ἐρείπια ἐκκλησίας καλουμένης Φραγκοκκλησιᾶς. Οὐ μακρὰν εὕρομεν σπήλαιον, ἔνθα ὑπάρχουσι βάσεις ἀγαλμάτων, μαρμάρινα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη μετὰ γείσων κττ.· ἐγγὺς δὲ καὶ βράχους λελαξευμένους κυβικῶς παρετηρήσαμεν.

Εὑρέθησαν δ' ἐνταῦθα καὶ πολλαὶ ἐπιγραφαί, ἰδίως ἐν κτήματι Μπεφάνη, αἵτινες ἐνετοιχίσθησαν διασκευασθεῖσαι καὶ λειανθεῖσαι ἐν τῷ ἐλαιοτριβείῳ Ζαρλᾶ· καὶ ὁ Κ. Γαϊτανᾶς εἶπεν ἡμῖν ὅτι ἐνετοίχισεν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἐκεῖ πλάκα, ἥτις φέρει πρὸς τὰ ἔσω τὴν μὴ φαινομένην διὰ τοῦτο ἐπιγραφὴν «*Θεὸν Σεβαστὸν Γάϊον Καίσαρα Γαΐου υἱὸν Γερμανικὸν ἡ πόλις Μαγνήτων*». Ἐν θέσει δὲ Καρμπιλὲς εὗρεν ὁ Ξεν. Ἀτέσης πλάκα μετ' ἐπιγραφῆς (ἀνεκδότου) *Θεοῖς Διοσκ[ούροις | Δου* . . . », ἣν ἐδώρησεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου (ἀρ. Εὑρετ. Υ 556). Καὶ εἰς ἄλλους ἐνταῦθα οἰκίσκους παρετηρήσαμεν ὅτι ἔχουσιν ἐντοιχισθῇ ὅμοιαι πλάκες, εἰς δὲ τὴν νῦν ἐν χρήσει ἐκκλησίαν τοῦ χωριδίου Χόρτου, ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας τιμωμένην, εὕρομεν ἐντετοιχισμένα πολλὰ μέλη ἀρχιτεκτονικὰ Ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων, ἐν οἷς τμῆμα μετὰ σταγόνων, ὀδόντων, γεισιποδίσματος, κίονας μονολίθους Βυζαντιακῆς παλαιᾶς ἐκκλησίας καὶ μυλῶνα ἀρχαῖον ἐπὶ τοῦ φρέατος.

Ἐπὶ τῶν σημαντικῶν τούτων ἐρειπίων, ἔνθα ὁ *Wace*, ἔ.ἀ. φαίνεται θέτων τὰ Σπάλαυθρα μετὰ πιθανότητος, θέλομεν ἀνασκάψει ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ, ψηφίσαντος πρὸς τοῦτο τοῦ δήμου Ἀργαλαστῆς χρηματικὸν ποσόν· τότε θὰ ἀποδειχθῇ τὸ ἀληθὲς ἢ μὴ τῆς γνώμης τοῦ *Leake*, North.

Gr. IV 381. 396, ἂν ἐνταῦθα ὑπῆρχεν ἡ **πόλις Μαγνησία**, ἣν ἀποκρούει ὁ **Γεωργιάδης** ἔ. ἀ. 113 καὶ ὁ ***Wace*** ἔ. ἀ. 151 (βλ. καὶ **Πρακτικὰ** 1907 σελ. 174)· οἱ ἐκεῖ μνημονευόμενοι συγγραφεῖς φαίνονται θεωροῦντες πόλιν **Μαγνησίαν** τὴν Δημητριάδα αὐτήν, πρὸ τοῦ 293 π. Χρ. ἐννοεῖται· τοῦτο δὲ καὶ ὁ Δ. Σακελλαρίου ὑποστηρίζει ἐν τῇ μνημονευθείσῃ ἐκεῖ πραγματείᾳ αὐτοῦ).

Μεταβαίνων τις ἐκ Χόρτου εἰς Μπάου συναντᾷ περὶ τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ ὡραῖον λόφον ὑπὲρ τὴν θάλασσαν, ἐφ' οὗ τῆς κορυφῆς εἶναι ἐν ἐρειπίοις ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Γεωργίου· ἐπ' αὐτῆς ἔχουσιν ἐντοιχισθῇ μεγάλαι μαρμάριναι πλάκες ἐξ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ οἰκοδομήματος, κατὰ χώραν πιθανῶς κειμένου, ἔτι δὲ παράκειται πέντε Βυζαντιακὰ κιονόκρανα μεταποιηθέντα ἐξ ἀρχαίων κυβολίθων μαρμαρίνων, ὑπέρκειται δ' ἕτερος λόφος ἔχων σπήλαιον μετὰ σταλακτιτῶν· ὑπὲρ αὐτὸ λέγεται ὅτι ὑπάρχει φρούριον ἀρχαῖον καλούμενον Παλαιόκαστρον ἢ Ἀνεμοσπηλιά.

Τοῦ δὲ χωρίου **Μπάου** ὑπέρκειται λόφος, ἐξ οὗ θαυμασία εἶναι ἡ θέα τοῦ Παγασιτικοῦ· ἐπὶ τοῦ λόφου τούτου ὑπάρχει παλαιὰ μονὴ ἔχουσα μεγάλην ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγ. Νικολάου, πολλὰ κελλία καὶ παραρτήματα· ὁ ῥυθμὸς τῆς ἐκκλησίας μετὰ τριῶν κογχῶν εἶναι Ἑλληνικοῦ σταυροῦ (a croce greca)· διατηρεῖ δὲ καὶ ὁ νάρθηξ καὶ ἡ ἔσω ἐκκλησία τοιχογραφίας τῆς δευτέρας παρουσίας, τῶν θαυμάτων τοῦ Ἁγίου κττ., οὐχὶ πολὺ ἀρχαίας· διότι ὑπέρκειται τῆς θύρας αὐτῆς ἔσω τοῦ νάρθηκος ἡ ἐπιγραφὴ «+ ἱ μαστόροι ποὺ φκιάσανι τὶμ πόρτα Δήμο Κόστα Δαμασκηνὲ» καὶ ὑπ' αὐτὴν ἑτέρα· «+ ἰκοδομίθη ὁ ναὸς τοῦ ἀγίου Νυκολάο ἔτος 1778· μαστορο Κόστα, Γούμενου Ἰοακίμ, Στάθι Μαργαρίτι κτλ.». Καὶ ἐπὶ τῆς κρήνης τῆς μονῆς ὑπάρχει ἐπιγραφὴ «1812· Ἰουναρίου α'».

Ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ταύτης διακρίνεται ἐνιαχοῦ ὑλικὸν

ἐξ ἀρχαίων Ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων· λέγεται δ' ὅτι ἐνταῦθα εὑρέθη ἡ μεγάλη ἀρχαϊκὴ ἐπιγραφὴ IG IX² 1202, ἧς ἀπεκόπη τὸ ἥμισυ σχεδὸν καὶ ἐκομίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν· οὕτως ἡ εἰκασία τοῦ Wilamowitz θὰ ἦτο ἀληθής, ἂν πιστεύσωμεν τὰ λεγόμενα ταῦτα, ἅτινα εἶναι ἀπίθανα ὡς συγκεχυμένα· διότι καὶ ἑτέρα ἀρχαϊκὴ ἐπιγραφὴ λέγεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Θ. Ζηργάνου ὅτι εὑρέθη ἐνταῦθα (ἡ IG IX² 1215 ἐντεῦθεν ἐπίσης προερχομένη, δὲν εἶναι ἀρχαϊκή). Ἡ γνώμη τοῦ *Γεωργιάδου* ἔ. ἀ. 113 τοποθετοῦντος ἐν Μπάου τὰ ***Σπάλαυθρα*** φαίνεταί μοι ἀπίθανος, διότι δὲν διέκρινα ἐρείπια πόλεως ἢ πολίχνης ἐν τοῖς ἐγγὺς τῶν πέριξ.

Ἐξ Ἀργαλαστῆς ὑπάρχει ἀτραπὸς πρὸς τὴν ἔσω θάλασσαν, ἄγουσα εἰς ἑτέραν θέσιν πλήρη σημαντικῶν ἐρειπίων, τὸ ***Λυφόκαστρο*** προτοῦ φθάσῃ τις εἰς αὐτήν, εὑρίσκει κρήνην ἐν θέσει Πρῖνος, ἐφ' ἧς ὑπάρχει τουρκικὴ δι' Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐπιγραφὴ «Ἀργαλαστὶ βοῦ | βονταοὶ Ὀσμ | άναγα 1777» καὶ ὑπ' αὐτὴν δικέφαλος ἀετός.

Τὸ δὲ Λυφόκαστρο (βλ. περὶ αὐτοῦ *Wace*, ἔ. ἀ. 152) εἶναι ὅρμος τὰ πολλὰ βραχώδης· παρὰ τὴν ἀκτὴν ἔχουσι κτισθῇ οἰκίσκοι, ἐν οἷς παρατηρεῖ τις ἐντετοιχισμένους λίθους ἐξ ἀρχαίων Ἑλληνικῶν κτισμάτων· ἐν τῷ τοῦ Κυρίτσῃ εὕρομεν ἀρχαϊκὴν ἐπιγραφὴν τῇ ***Θέμιδι Ἀγοραίᾳ***, ἣν ἐκδίδομεν ἐν τῇ Revue de Philologie 1911· εὕρομεν δὲ καὶ ἀρχαϊκὸν κιονίσκον πωρώδους μελανολίθου μετὰ διαξεσμάτων καὶ κιονόκρανον ἰωνικὸν καὶ ἐρείπια μεγάλης Βυζαντιακῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας παρά τινα ἐγγὺς καταπεσοῦσαν ἀρχαίαν γέφυραν· μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ κυβόλιθοι ἐξ Ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων, καθιστῶντες πιθανὴν τὴν κατὰ χώραν ἐκεῖ ὕπαρξιν ἀρχαίου *ναοῦ*· ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλαι μικρότεραι ἐκκλησίαι ἐν ἐρειπίοις μεθ' ὑπολοίπων ἀρχιτεκτονικῶν Βυζαντιακῶν μελῶν τῆς Ἁγ.

Παρασκευῆς, Ἁγ. Παντελεήμονος καὶ Ἁγ. Νικολάου·
εὑρέθησαν καὶ τάφοι ἀρχαῖοι ἐν θέσει Παλαιοκάλυβα καὶ
δύο μέγιστοι πίθοι, ὑψηλότερον δὲ ὡραῖος χαλκοῦς ἀμφί-
στομος πέλεκυς ἄρτιος, κομισθεὶς εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου.
Ἐν Λυφοκάστρῳ θέτει ὁ ***Γεωργιάδης*** τὰς Κορακὰς ἔ. ἀ.
114· καίτοι τὸ ὄνομα τοῦτο τῆς πόλεως φαίνεται ἐκ πρώτης
ὄψεως κακὴ γραφὴ τοῦ ***Κορόπη***, ἐν τούτοις, ἐπειδὴ ἐν Δελ-
φικῇ ἐπιγραφῇ (πρβλ. ***Kip***, ἔ.ἀ. 84) ἀναφέρονται ***Μάγνη-
τες Κροκαῖοι***, δύναται ἐν γένει νὰ ὑποστηριχθῇ ἡ ὕπαρ-
ξις πόλεως ***Κορακαὶ*** ἢ ***Κροκαὶ*** διαφόρου τῆς Κορόπης.

Οὐ μακρὰν κεῖται ὡραία χερσόνησος Ἁγιὰ Θημνιὰ
ἔχουσα ἐρείπια Βυζαντιακῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Εὐφη-
μίας κτισθείσης, ὡς φαίνεται, ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ***ναοῦ***, οὕτι-
νος καλὸν ἰωνικὸν κιονόκρανον ἐκομίσαμεν εἰς Βόλον (ἀρ.
Εὑρετ. Α 763)· ἔχει δὲ λαξευθῇ περὶ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βρά-
χου ὀχετός τις οὐχὶ βαθύς.

Βαδίζοντες περαιτέρω Δυτικῶς συναντῶμεν τὸ χωρίον
Ἄφυσσον ἔχον πηγὴν ἐκτάκτως ἀφθόνου ὕδατος ἐγγύ-
τατα τῆς παραλίας. Ἐνταῦθα τοποθετεῖ ὁ ***Γεωργιάδης*** ἔ. ἀ.
114 τοὺς Ἀφέτας λίαν ἀπιθάνως· πρβ. ***Wace***, ἔ. ἀ. 146,
ὅστις θέτει τοὺς Ἀφέτας εἰς τὸν ἔξω Παγασιτικὸν παρὰ
τὴν Ὀλιζόνα, ἀπιθάνως ἐπίσης· περὶ αὐτῶν αἱ πηγαὶ παρὰ
Hirschfeld ἐν Pauly-Wiss. Real-Encykl. I 2717.

Ἐν τῷ νῦν νεκροταφείῳ τῆς Ἀφύσσου λέγεται ὅτι εὑρέ-
θησαν παλαιοὶ τάφοι μετὰ χαλκῆς σφύρας καὶ λόγχης ὑπό
τινος Δημητρ. Ἀγγελῆ· ὁ δὲ ἐν τῷ χωρίῳ Νιάου Παρίσης
Παρισάκης ἔχει ἀγγεῖα ἐκ τῶν ἐνταῦθα εὑρεθέντων ἀρχαίων
τάφων καί τις Γιάννης ἐπιγραφὰς ἐπὶ τῆς μάνδρας τοῦ κή-
που αὐτοῦ, αἵτινες φέρουσι μεγάλα γράμματα ἐπὶ ἀκατερ-
γάστων πλακῶν (ἀρχαϊκαί;), ὁ δ' ἐν τῷ χωρίῳ Συκῇ Χρ.
Πολληώρας ἑτέρας ὁμοίας· αὐτόθι καὶ ἐν Ἁγ. Δημητρίῳ
τοῦ χωρίου Λάϊ λέγεται ὅτι ὑπάρχουσιν ἕτεραι ὅμοιαι,

πᾶσαι ἐκ τῶν περὶ τὰ μέρη ταῦτα σημείων καὶ ἐκ τοῦ παρακειμένου *Παλαιοπύργου* προερχόμεναι. Οὕτως ἀπαιτεῖται νέα ἔρευνα περὶ τὰ σημεῖα ταῦτα, ἣν πιθανῶς θὰ ἐκτελέσωμεν ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ἐνταῦθα κειμένης ἀρχαίας σημαντικῆς πόλεως.

Διότι ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ θέσει εἴδομεν ἀρχαϊκὸν τεῖχος ἐκ πλακῶν, ὡς τὸ τῶν Ἀμφανῶν (βλ. *Πρακτικὰ* 1909 σελ. 165 κέ.· ὁ *Wace*, ἔ. ἀ. 153 δὲν εἶδε τὸ τεῖχος τοῦ Παλαιοπύργου· θέτει ὅμως ἐνταῦθα τὴν *Κορόπην*, ὅπερ ἐσφαλμένον· βλ. κατωτέρω)· ὑπάρχουσι καὶ ἐρείπια πύργου ἀσβεστοκτίστου, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα τῆς θέσεως· ὀλίγον ἔξω τῆς ἀρχαίας πόλεως ἀνεσκάψαμεν τάφον εὑρόντες μικρά τινα ἀγγεῖα τοῦ μελανομόρφου ὕφους, ἐξ ὧν βεβαιοῦται τὸ ἀρχαϊκὸν τῆς πόλεως· ἀνεσκάφησαν δὲ καὶ ἄλλοι τάφοι, ἐξ ὧν βρίθει ἡ θέσις, ὑπό τινος Γιάννη, ἔχοντος ἐγγὺς οἰκίσκον, καὶ εὑρέθησαν ἐν αὐτοῖς ὅμοια ἀγγεῖα τῆς Ϝ΄-Δ΄ π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος, ὧν τινα μετεκομίσαμεν εἰς Βόλον.

Ἐκ Παλαιοπύργου ἄγει ὁδὸς εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Κοροπαίου Ἀπόλλωνος, περὶ οὗ βλ. *Πρακτικὰ* 1906 σελ. 123 κέ. καὶ 1907 σελ. 175[1]· ὑπὲρ τὸ ἱερὸν εἰς τὴν λεγομένην Ῥάχι Μαργαρώνη ὑπάρχει παρὰ τὴν κορυφὴν τεῖχος ἐξ ἀργῶν λίθων πολυγωνικὸν μυκηναίας ἢ ἀρχαϊκῆς πόλεως ἢ ἀκροπόλεως, τῆς *Κορόπης* βεβαίως· τὰ διάκενα αὐτῶν ἔχουσι βυσθῇ διὰ λιθαρίων· εἶναι δὲ τὸ τεῖχος τοῦτο δυσδιάκριτον ἕνεκα τοῦ δασώδους τῆς θέσεως καὶ ἐκ τῆς χρήσεως τῶν λίθων ὑπὸ τῶν χωρικῶν, ἵνα στηρίξωσι τὰς ἐλαίας.

Ὑπέρκειται δὲ τῆς κοιλάδος τῆς Μπούφας πρὸς τὸ χω-

[1] Εἶναι μέγα ἀτύχημα διὰ τὴν ἐπιστήμην ἡ μὴ ἐξακολούθησις τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ ἱεροῦ τούτου· τῷ 1908 ἀπηλλοτριώθη ὁ χῶρος προκαταρκτικῶς, ἀλλὰ δὲν ἐξετελέσθη ἡ ἀπαλλοτρίωσις μὴ καταβληθέντος τοῦ τιμήματος τοῖς ἰδιοκτήταις. Ἐκφράζομεν ἐνταῦθα τὴν εὐχήν, ὅπως ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἢ ὁ Δῆμος Μηλεῶν καὶ οἱ Μάγνητες φιλάρχαιοι συντελέσωσι πρὸς ταχεῖαν περάτωσιν τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ἱεροῦ τῶν Μαγνήτων.

ρίον Μηλέας μεμονωμένος λίαν ὑψηλὸς κωνικὸς λόφος καλούμενος Μπούρλιακας, ἔνθα λέγεται ὅτι ἀνεσκάφη πρὸ πολλῶν ἐτῶν τύμβος κτιστὸς ἐξ ὀπτοπλίνθων καὶ ὅτι εὑρέθησαν ἐπὶ τοῦ λόφου νεολιθικὰ ἐργαλεῖα.

6) Μηλέαι, Τσαγγαράδα.

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐκ *Μηλεῶν* εἰς Τσαγγαράδαν, ἔνθα ἀνεσκάψαμεν τῷ 1906 τάφον (*Πρακτικὰ* 1906 σελ. 125/6) ἐρευνήσαντες ἐκ νέου ἐμάθομεν ὅτι καὶ λίθινα ἐργαλεῖα εὑρέθησαν καὶ ἄλλοι μικροὶ θολωτοὶ τάφοι περὶ τὴν φύσει ὀχυρὰν καὶ διὰ τοῦτο ἀτείχιστον ἀρχαίαν ἀκρόπολιν Κακόρρεμα καὶ τὴν πηγὴν Λυκομάγγανο· περὶ τῶν θέσεων τούτων βλ. καὶ *Γεωργιάδην*, ἔ. ἀ. 115-116· ἐγγὺς τοῦ δευτέρου ὑπάρχει λόφος Ἁγία Τριὰς μεθ᾽ ὁμωνύμου ἐκκλησίας ἐκ παλαιοτέρας, ἱδρυθείσης καὶ ταύτης ἴσως ἐπὶ ἀρχαϊκοῦ Ἑλληνικοῦ οἰκοδομήματος· ὑπ᾽ αὐτὴν ἐν θέσει Ἀχούρια καὶ Πλύστραις εὑρέθησαν τάφοι καὶ ὀχετοὶ ἀρχαῖοι.

Περαιτέρω κατὰ τὴν θέσιν Διασέλλα, ὁπόθεν φαίνονται ἀμφότεραι αἱ θάλασσαι, ἤτοι τὸ Αἰγαῖον καὶ ὁ ἔσω Παγασιτικός, λέγεται ὅτι παρά τινα ἐκκλησίαν Παναγία Λαμπηδόνα οὐ μακρὰν τοῦ χωρίου Λαμπινοῦ, εὑρέθησαν τάφοι γεωμετρικοὶ πολυάριθμοι, ἰδίως παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἁγ. Ἀναργύρων.

Ἡ δὲ Τσαγγαράδα ἔχει ἐκκλησίαν ἐν τῷ συνοικισμῷ Ξουρίχτη μετὰ τοιχογραφιῶν καὶ ἑτέραν ἐν συνοικίᾳ Ἁγ. Ἀποστόλων μετ᾽ ἐπιγραφῆς Βυζαντιακῆς λίαν ὑψηλὰ κειμένης· ἐν συνοικίᾳ δὲ Ταξιαρχῶν μεθ᾽ ὁμωνύμου ἐκκλησίας ὑπάρχει κρήνη μετὰ χρονολογίας 1766· ἐν τῇ ἑτέρᾳ συνοικίᾳ Ἁγ. Παρασκευῆς ὑπῆρχεν ἐκκλησία μετὰ μελῶν ἀρχιτεκτονικῶν Βυζαντιακῶν, ἥτις ἤρξατο ἀνοικοδομουμένη

ἐκ βάθρων. Ἐντεῦθεν καταβαίνει τις δι' ἀποτομωτάτων ἀτραπῶν πρὸς τὸν ὅρμον Καραβοστασιὰ (ἢ Καραβοτσιακτσιὰ) μετὰ ἡμίσειαν ὥραν εἰς τὸν λόφον Παλαιόκαστρον, ἀποτελοῦντα φύσει ὀχυροτάτην ἀκρόπολιν· ἐνταῦθα εὕρομεν ἐρείπια ἐκκλησίας ὑπὲρ τὸν ὅρμον Φακίστρα· καλεῖται δ' ἡ ἐκκλησία Παναγία Μεγαλομμάτω (μὴ ἐκ τοῦ Μεγαλομάρτυς;), ἔτι δ' εὕρομεν ὑπόλοιπα τείχους ἀρχαίου καὶ ἀσβεστοκτίστου, τοῦ τελευταίου σῳζομένου μέχρι ὕψ. 6 μ. Ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως εὑρέθησαν καὶ τάφοι Ἑλληνικοὶ καὶ νομίσματα ποικίλων χρόνων· ἐκ τούτων καὶ ἔκ τινων μαρμάρων καταφαίνεται ὅτι ἡ θέσις κατῳκήθη καὶ εἰς ἀρχαίους Ἑλληνικοὺς χρόνους καὶ εἰς Ῥωμαϊκοὺς καὶ Βυζαντιακούς, ἀλλ' ὑπ' ὀλιγαρίθμων κατοίκων ἕνεκα τῆς ἀγρίας ἐκεῖ θαλάσσης καθ' ὅλον τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα. Ὁμοίως ἀσβεστόκτιστον τεῖχος λέγεται ὅτι ὑπάρχει ὑπὲρ τὸν ὅρμον Ταμούχαρη, οὐ μακρὰν κείμενον· περὶ τούτων βλ. καὶ *Γεωργιάδην*, ἔ. ἀ. 138.

ΚΙΚΥΝΝΗΘΟΣ

Εἰκὼν 8. Ἡ νησὶς Παλαιὰ Τρίκερι ἐκ Δυσμῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ὁρωμένη. ΑΑ = ἡ ἀρχαία πόλις ἢ ἀκρόπολις Κικύνηθος. Τ = ἡ χερσόνησος τῶν Τρικέρων.

7) *Κικύννηθος.*

Ἡ νησὶς *Κικύννηθος* (Παλαιὰ Τρίκερι Εἰκ. 8) κεῖται ἐν δεξιᾷ τῷ εἰσπλέοντι τὸν Παγασιτικὸν κόλπον, ὀλίγον μετὰ

τὴν εἰς αὐτὸν εἴσοδον· εἰς ταύτην συρρέουσι πολλοὶ προσκυνηταὶ τὴν 9 Σεπτεμβρίου, ὁπότε γίνεται πανήγυρις πρὸς τιμὴν τῆς θαυματουργοῦ Εὐαγγελιστρίας· αὕτη ἦτό ποτε μονὴ καὶ κεῖται περὶ τὸ μέσον τῆς νήσου· ἡ μεγάλη καὶ ὡραία ἐκκλησία εἶναι νέα πρὸ 50-60 ἐτῶν ἀνακαινισθεῖσα ἐξ ἑτέρας παλαιᾶς, ἧς δὲν μετεβλήθη τὸ σχῆμα· ἔχει δὲ καὶ πολλὰ κελλία καὶ πλεῖστα ἀναθήματα ἀργυρᾶ, ἰδίως ὁμοιώματα πλοίων· ἐπιγραφὴν μίαν μόνον εἴδομεν ὑπὲρ τὴν Δυτικὴν θύραν: «πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν—1843».

Ἔν τινι κιβωτίῳ εὕρομεν καὶ μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου τὰ ἑξῆς βιβλία καὶ χειρόγραφα: α΄) Ὠριγένην 1754· β΄) Διονύσιον Ἁλικαρνασσέα 1586· γ΄) Σωκράτους Σχολαστικοῦ ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν· δ΄) Κυριακὰ Εὐαγγέλια χειρόγραφα ἐπὶ μεμβράνης μετ᾽ ἐγχρώμων κεφαλαίων γραμμάτων καί τινων καλῶν μικυλλογραφιῶν· ε΄) Καινὴν Διαθήκην ὁμοίαν· ϛ΄) Μαρτύριον Ἁγ. Δημητρίου ὅμοιον· ζ΄) Τρία φύλλα χρονικοῦ τινος θριπήδεστα.

Ἄλλα σημεῖα λόγου ἄξια ἐπὶ τῆς νησῖδος εἶναι ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου παρὰ τὴν ἀκτήν, ἔνθα τὸ χωρίδιον (Εἰκὼν 8)· ὑπὲρ τὴν θύραν αὐτῆς ὑπάρχει πλὰξ μαρμαρίνη μετ᾽ ἐπιγραφῆς «1786 Μαΐου α΄ μαστορο Κόστα. Ἅγιος Ἰάνι»· ὁ ἀρχιτέκτων οὗτος Κώστας φαίνεται ὢν ὁ αὐτὸς τῷ ποιήσαντι τὴν ἐν Μπάου ἐκκλησίαν (βλ. ἄνω σελ. 222). Περαιτέρω ὑψηλότερον εὕρηται ἐν ἐρειπίοις ἑτέρα ἐκκλησία τῆς Ἁγ. Τριάδος μετὰ κιόνων καὶ κιονοκράνων· ἐνταῦθα εὑρέθησαν καὶ τάφοι ἀρχαῖοι, παρὰ δὲ τὴν ἀκτὴν ἀρχαϊκὴ ἐπιγραφὴ (ἡ ἐν JG IX² 1222· ἀριθ. Εὑρετ. Βόλου Υ 554), ἥτις θὰ ἔπεσεν ἐκ τοῦ ὑπερκειμένου λόφου, ἀποτελοῦντος βεβαίως τὴν ἀκρόπολιν τῆς ἀρχαίας πόλεως, ὁμωνύμου τῇ νήσῳ, ὡς ἀναφέρει ὁ Στράβων (βλ. κατωτέρω).

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου τούτου ὑπάρχει ἐγκαταλελειμμένον ἐκκλησίδιον τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου μετά τινων κελλίων· ἐν τῷ ἱερῷ ἔχει ἐντοιχισθῆ μαρμάρινον βάθρον ἢ βάσις ἰωνικοῦ κίονος κυβικοῦ· καὶ ἀλλαχοῦ ἐπὶ τῶν τοίχων ὑπάρχουσιν ἀρχαῖαι πλάκες, εὑρέθησαν δὲ καὶ νομίσματα καὶ τάφοι πέριξ αὐτῆς καὶ τμήματα ἀγγείων, μελανομόρφων ἰδίως, εἶναι ἄφθονα ἐπὶ τοῦ λόφου. Περιέργως ἴχνη τειχῶν δὲν εἴδομεν. Ἐνταῦθα θὰ ἔκειτο *ναός* τις τῆς πολίχνης τῆς νήσου, οὗ τὴν θέσιν κατέλαβεν ἡ ἐκκλησία.

Ὑπάρχει δὲ καὶ κατὰ τὸ Βόρειον τῆς νήσου ὅρμος ἄριστος καὶ πηγὴ ὕδατος καὶ τείχη ἀσβεστόκτιστα, ἔτι δὲ κίονες μονόλιθοι μεγάλοι καὶ ἴχνη ἐκκλησίας, ἥτις καλεῖται, ὡς καὶ ὅλη ἡ θέσις, Ἁγ. Σοφία.

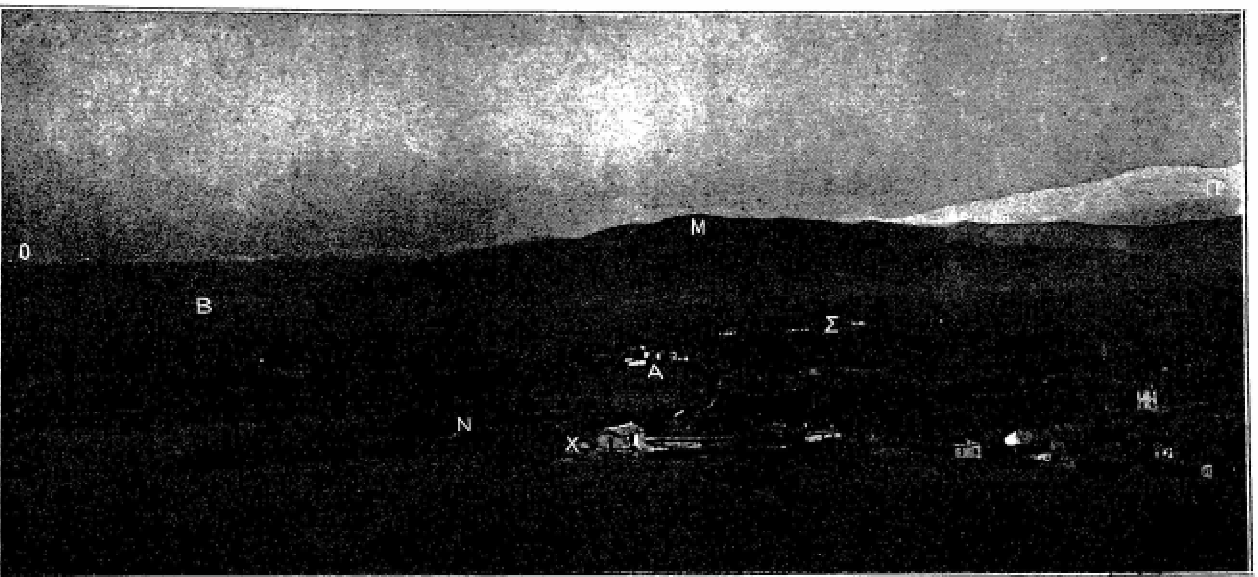
Ὅτι ἡ νησὶς αὕτη εἶναι ἡ ***Κικύννηθος*** βεβαιοῦται ὑπὸ τοῦ ***Ἀρτεμιδώρου*** παρὰ Στράβ. Θ΄436,15 «ἐν δὲ τῷ κόλπῳ φησὶν εἶναι τὴν Κικύννηθον νῆσον καὶ πολίχνην ὁμώνυμον». Ἡ γραφὴ διὰ νν, ἣν ἐθέσαμεν, φαίνεται πιθανωτάτη ἐκ τῆς ὀνομασίας τοῦ δήμου ***Κίκυννα*** ἐν Ἀττικῇ.

ΙΒ΄) Ἐν Φεραῖς, Ἀρμενίῳ, Λακερείᾳ.

Ἐν τῇ πεδιάδι τῶν Φερῶν, ἧς τὸ πολὺ ἀποδίδει ἡ Εἰκ. 9 (βλ. καὶ ***Ἀρχ. Ἐφημ.*** 1910 σελ. 360), μέχρι τῆς Βοιβηΐδος λίμνης ἀφ᾽ ἑνὸς καὶ μέχρι Γκερλὶ ἐξ ἄλλου ἐξετελέσαμεν ἐρεύνας μετὰ μικρῶν σκαφῶν, ὧν τὰ ἀποτελέσματα εἰσὶν ἐν ὀλίγοις τὰ ἑξῆς:

1) Προϊστορικοὶ συνοικισμοὶ ἐν τῇ Φεραϊκῇ.

Ἐκτὸς τῶν προϊστορικῶν ἀκροπόλεων τῶν Φερῶν καὶ τῆς θέσεως Μύλια, ἔνθα ἐξετελέσαμεν πρὸ τριετίας μικρὰς ἀνασκαφὰς (βλ. ***Πρακτικὰ*** 1907 σελ. 158. 160), παρετη-

Εἰκὼν 9. *Ἄποψις τῆς ἱστορικῆς πόλεως τῶν Φερῶν καὶ τῆς Φεραϊκῆς πεδιάδος, εἰλημμένη ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως μετὰ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἡρακλέους ὑπ' αὐτήν.*

Χ = Ἅγ. Χαραλάμπης, ἐφ' οὗ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἡρακλέους. Ν = Νεκροταφεῖον Ε' καὶ Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος. Α = Ἀτμόμυλος καὶ παρ' αὐτὸν ὁ νεολιθικὸς συνοικισμὸς Μύλια. Σ = Σταθμὸς σιδηροδρόμου. Β = Βοιβηῒς λίμνη. Μ = Μαυροβούνι ὄρος (Καραδάγ). Π = Πήλιον ὄρος χιονοσκεπές. Ο = Ὁ Ὄλυμπος.

ρήσαμεν καὶ ἑτέρας ἐν τῇ πεδιάδι, ὧν τὸ πολὺ τοῦ ὕψους ἔχει καταπέσει, ἐξισουμένων τῶν λόφων ὁσημέραι πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πεδιάδος ἐκ τῆς καλλιεργίας, τὰς ἑξῆς[1]:

α´) Ὀλίγον περαιτέρω τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Βελεστίνου εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς Ῥιζόμυλον ὁδοῦ ὑπάρχει προϊστορικὸς συνοικισμός, ἐφ᾽ οὗ καὶ εἰς μεταγενεστέρους χρόνους ἐκτίσθησαν οἰκοδομήματα· διότι εἴδομεν δώριον σπόνδυλον μετ᾽ αὐλάκων καὶ τοίχους μετ᾽ ἀσβέστου· θὰ ἦτο *ναός* τις, ἐφ᾽ οὗ ἐκτίσθη κατόπιν ἐκκλησία καὶ σταθμὸς Τουρκικός.

β´) Περαιτέρω ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ εἴδομεν ὅμοιον συνοικισμόν.

γ´) Τὸ χωρίον Ῥιζόμυλος ἔχει κτισθῆ ἐπὶ σπουδαίας προϊστορικῆς ἀκροπόλεως, ἐφ᾽ ἧς καὶ κατὰ τὴν ἱστορικὴν Ἑλληνικὴν περίοδον φαίνεται πιθανὸν ὅτι ὑπῆρχε πολίχνη ἢ προάστιόν τι τῶν Φερῶν, ὡς ἐκ τῶν σχετικῶν ἐκεῖ ἀρχαίων συμπεραίνομεν (βλ. κατωτέρω ἀριθ. 2).

δ´) Ἔξω τοῦ Βελεστίνου κατὰ τὴν ὁδὸν εἰς Γκερλὶ ἐν θέσει Σπαηλίκι· ἐνταῦθα καὶ ἴχνη τειχῶν ἀρχαϊκῶν ἐκ πλακῶν, οἷα τῶν Ἀμφανῶν, διατηροῦνται· ἴσως πρόκειται περὶ περιβόλου *ναοῦ* τινος, ὡς ἐν α´.

ε´) Περαιτέρω παρὰ τὸ ὑπ᾽ ἀριθ. 24 φυλακεῖον τοῦ σιδηροδρόμου ὑπάρχει λοφίσκος κωνικός, καλούμενος Σουβλερὴ Μαγούλα ἀνασκαφεὶς ἐν μέρει ὑπὸ τυμβωρύχων· περιέχει πιθανῶς τάφον χαμαρωτὸν ἢ ὅμοιον τῷ ἐν Πιλὰφ-Τεπέ. Παρ᾽ αὐτὸν εὕρομεν προϊστορικὸν ἀρκούντως ἐκτεταμένον συνοικισμόν, ὅστις καλεῖται Μαγούλα Κιμπόμπασι· ἐξ αὐτοῦ συνηθροίσαμεν θραύσματά τινα ἀγγείων. Ἕτερος τύμβος περιέχων τάφον πιθανῶς κεῖται ὑπὲρ τὸ χωρίον Κόνιαρη· ὀνομάζεται Διακονιάρη Μαγούλα. Παρὰ

[1] Ὑπὸ *Τσούντα*, ἔ. ἀ. ἀναφέρονται σελ. 4 ἀριθ. 6-9 ἀνωνύμως πέντε προϊστορικοί τινες συνοικισμοὶ τῶν ἐνταῦθα.

δὲ τὸ ὄρος ἐγγὺς ὑψοῦνται δύο τραπεζοειδεῖς λόφοι, ἴσως προϊστορικῶν συνοικισμῶν, καλούμενοι Προσκύνημα ἢ Μαχαλόρρεμα

Ϝ΄) Ἀνατολικῶς τοῦ σταθμοῦ Βελεστίνου πρὸς τὸ ὄρος Μαυροβούνι εἰς ἀπόστασιν τριῶν περίπου χλμ. ὑπάρχει ἐξαίρετος προϊστορικὸς συνοικισμός, ἡ Μαμτζῆ Μαγούλα· ἄφθονα καὶ καλῆς τέχνης εἶναι τὰ ἐπ᾽ αὐτῆς ἀγγεῖα, διατηροῦνται δὲ καὶ λίθινοι οἰκίσκοι.

ζ΄) Παρὰ τὸ φυλακεῖον 19 τοῦ σιδηροδρόμου ὑπάρχει λίαν ταπεινὸς λόφος ἐξισωθείς, ἔνθα εὕρομεν ἐπίσης προϊστορικὰ ἀγγεῖα καὶ πλάκας ἐκ τάφων ἱστορικῶν χρόνων πιθανῶς.

η΄) Βορειοανατολικῶς αὐτοῦ οὐχὶ πολὺ μακρὰν συνηντήσαμεν ἕτερον ὅμοιον συνοικισμὸν καὶ ἴχνη οἰκίσκων· ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑπάρχουσιν ἐρείπια ἀσβεστοκτίστου μεταγενεστέρου οἰκοδομήματος.

θ΄) Παρὰ τὸ χωρίον Γκερλὶ πρὸ τοῦ 27ου φυλακείου ὑπάρχει μέγας προϊστορικὸς συνοικισμός, ἐφ᾽οὗ κατόπιν θὰ ἱδρύθη ἡ ἱστορικὴ πολίχνη Ἀρμένιον[1], ἢ μᾶλλον τμῆμα ἢ ἀκρόπολίς τις τοῦ Ἀρμενίου· διότι εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τὴν ὕπαρξιν συνοικισμοῦ ἱστορικῶν χρόνων μηνύουσι κυβόλιθοι ἐξ Ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων ἐξαγόμενοι ἐντεῦθεν ὑπὸ τῶν χωρικῶν, ἀλλ᾽ ὁ λόφος οὔτε ἀσφαλὴς οὔτε ἐπαρκὴς εἶναι πρὸς ὑποδοχὴν πόλεως ἔστω καὶ μικρᾶς· τὸ ἱστορικὸν ἄρα *Ἀρμένιον* θὰ ἔκειτο ὑψηλότερον παρὰ τὰ κράσπεδα τοῦ ὄρους.

[1] *Leake*, ἔ. ἀ. IV 451· ὑπὸ τοῦ *Γεωργιάδου* ἔ. ἀ. τίθεται κατὰ τὰ ἐρείπια τῆς Πέτρας (βλ. κατωτέρω). Τὸ ἐθνικὸν . . .*όδοτος Ἀ(ρ)μ(ε)νιεύς* εὕρηται ἐν Δελφικῇ ἐπιγραφῇ· ἦτο δὲ οὗτος ἱερομνήμων τῶν Αἰτωλῶν (ἐκ Θεσσαλίας) τῷ 208/7 π. Χρ.· βλ. *Pomtow*, ἐν **Pauly-Wiss. Real-Encykl. IV 2689**. Τὸ *Ὀρμίνιον*, *Ὀρμένιον*, *Ἀρμένιον* εἶναι λίαν συγκεχυμένα ἐν τοῖς κειμένοις· πρβλ. *Hirschfeld* ἐν **Pauly-Wiss. Real-Encykl. II 1187**, ὅστις οὐχὶ ὀρθῶς ἀποκλίνει πρὸς ταυτισμὸν πάντων τούτων, ἀφ᾽ οὗ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς διακρίνονται.

ι') Ἐντὸς τῆς Βοιβηΐδος λέγεται ὅτι ὑπάρχουσιν ἴχνη οἰκίσκων καὶ ἀγγεῖα προϊστορικὰ ἐπὶ λόφου καλουμένου Χατζημισιώτικη Μαγούλα· ἡ εἰς αὐτὸν διὰ τῶν ὑδάτων μετάβασις εἶναι λίαν δυσχερὴς ἄνευ γνώσεως *πόρου* τινός, δι' οὗ μόνον φθάνει τις ἐκεῖ.

2) *Ἐπιγραφικά, Βυζαντιακὰ κλ. εὑρήματα ἐν Φεραῖς, Ῥιζομύλῳ, Γκερλί, Δακερείᾳ.*

Ἐν Ῥιζομύλῳ ὑπάρχει ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου μετὰ χρονολογίας 1833, ἐφ' ἧς ἔχουσιν ἐντειχισθῆ πώρινοι κυβόλιθοι, τμήματα ἐπιστυλίων, στηλῶν μετὰ ῥοδάκων, πλάκες μετ' ἀνθεμίων, στῆλαι ἐν εἴδει ναΐσκων, σπόνδυλοι κττ.· εἰς τὸν γυναικωνίτην στήλη τις φέρει ἴχνη ἐπιγραφῆς καὶ δύο ῥόδακας, ἑτέραν δὲ ἀποτειχίσαντες μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου (ἀριθ. Εὑρετ. Α 751) φέρουσαν ἐπιγραφὴν τοῦ ***Μελανία*** υἱοῦ τοῦ ***Μέλανος*** ἀνέκδοτον.

Παρὰ τὴν κλίμακα οἰκίσκου ὑπάρχει στήλη τῆς *Νικαρέτας*, ἐν δὲ τῇ οἰκίᾳ Καραβάρα λέγεται ὅτι ὑπάρχει πλὰξ μετ' ἐπιγραφῆς ΠΑΡΜΟΝΙΣΑΥΤΟΒΟΥΛΟΥ(;), ἀμφότεραι ἀνέκδοτοι. Ἐντὸς βάτων τινῶν τοῦ κήπου Χατζοπούλλου εὑρέθη ἀναθηματικὴ πλάξ, ἣν εἶδε τῷ 1906 ὁ Τσούντας, εἰς τὸν *Ἥλιον*· ταύτην μετεκομίσαμεν εἰς Βόλον (ἀρ. Εὑρ. 691)· πιθανώτατα ὑπῆρχεν ἐνταῦθα ναὸς ἢ ἱερὸν τοῦ Ἡλίου, οὗτινος ἡ λατρεία (παρὰ τοῖς Μάγνησιν) εἶναι μεμαρτυρημένη ὑπὸ τοῦ ***Πλάτωνος***, Νόμ. ιβ' 946· ἐκ τούτου θὰ ἐνετοιχίσθησαν τὰ προειρημένα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη εἰς τὴν μνημονευθεῖσαν ἐκκλησίαν.

Εἰς τὸ ἔρημον χωρίον *Ντελήχανι*, μίαν περίπου ὥραν μακρὰν τοῦ Ῥιζομύλου εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Μαυροβουνίου, ἐν θέσει Μάννα ὑπάρχουσιν ἐπὶ βράχων κεχαραγμέναι ἐπιγραφαί, ὧν μιᾶς σῴζονται τέσσαρες στίχοι, ἑτέρας

δὲ ἴχνη γραμμάτων δύο στίχων, ἀμφότεραι μετὰ τῆς προηγουμένης τοῦ Ἡλίου ἀνέκδοτοι.

Καὶ ἐν τῷ χωρίῳ Χατζήμισι οἰκίᾳ Χατζηκοτούλα λέγεται ὅτι ὑπάρχει πλὰξ μετ' ἐπιγραφῆς ἀνεκδότου ΑΡΧΕΛΑΟΣ ΔΑΜΟΦΩΝ ΠΑΡΜΕΝΙΩΝΟΣ καὶ ἐν τῇ ἐπιστασίᾳ ἐπίσης ἄλλοι πολλοὶ λίθοι μετ' ἐπιγραφῶν ἐκ Πέτρας προερχομένων. Ὁ αὐτὸς Χατζηκοτούλας λέγει ὅτι ἐντὸς τῆς Βοιβηίδος εὗρε μεγάλην πλάκα πλήρη γραμμάτων, ἥτις θὰ εὑρίσκεται ἴσως ἔτι ἐκεῖ, ἔνθα δὲν ἠδυνήθημεν, ὡς προείπομεν, νὰ εἰσχωρήσωμεν.

Ἐκ τοῦ χωρίου *Βελεστίνου* μετεκομίσαμεν εἰς Βόλον στήλην ἀναθηματικὴν τοῖς Διοσκούροις ὁμοίαν τῇ ἐν JG IX² 419 (ἀριθ. Εὑρετ. Α 750), ἑτέραν μεγάλην μετ' ἰχνῶν ἐπιγραφῆς (ἀρ. Εὑρετ. Α 630· φέρει καὶ ὑπόλοιπα βαφῶν ἐκ *γραπτῆς παραστάσεως* πιθανῶς) καὶ τρίτην ἀπεσχισμένην ἐξ ὑπολοίπου ψηφίσματος ἢ ἀπελευθερώσεων (ἀριθ. Εὑρετ. Υ 547), πάσας ἀνεκδότους.

Οὐ μακρὰν τοῦ Βελεστίνου κεῖται τὸ χωρίον *Νταμπεγλί*· ἐνταῦθα ἐν οἰκίᾳ Κοπαράνη ἔχει ἐντοιχισθῆ ἀνάγλυφον Βυζαντιακὸν φέρον περιστερὰν καὶ ῥόδακα, ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς σπόνδυλοι, ἀρχιτεκτονικὰ μέλη Ἑλληνικῶν καὶ Βυζαντιακῶν χρόνων, βάθρον μέγα μετ' ἰχνῶν ἐπιγραφῆς καὶ ἕτερον ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς ἔξω θύρας τοῦ περιβόλου φέρον ἐπιγραφὴν ***Εὔπραξις . . Αὐτοβούλου*** κτλ. ἀνέκδοτον· καὶ εἰς τὰ δύο φρέατα τοῦ χωρίου εἶναι πολλὰ ἀρχαῖα ἐντετοιχισμένα.

Τὸ δὲ χωρίον ***Γκερλί*** κέκτηται ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου πλήρη τοιχογραφιῶν οὐχὶ πολὺ ἀρχαίων· ὄπισθεν τοῦ ἱεροῦ ὑπάρχει ἐπιγραφὴ

+ ἱ ἀρχὶ τὶς ἐκλισίας ἧς ἔτι +
Ἠκονόμος τοῦ Π'' 1802 Ὀκτοβρίου
Ἀθανάσι κτίτορας. 27

Πλησίον τοῦ Γκερλὶ εἶχεν εὑρεθῇ ποτε στήλη ἐπιτύμβιος τεσσάρων στίχων, ἣν μετεκομίσαμεν εἰς Βόλον (ἀριθ. Εὑρετ. Υ 564· προέρχεται βεβαίως ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ Ἀρμενίου, ὃ βλ. ἐν τοῖς ἄνω· εἶναι εἰς Θεσσαλικὴν διάλεκτον τῆς Δ´ π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος καὶ ἀνέκδοτος). Περαιτέρω εἰς τὸ χωρίον *Γιαχαλὰρ* ὑπάρχουσιν ἀρχαῖά τινα, ἐν οἷς βωμὸς μαρμάρινος ἀρκούντως μέγας. Ὑψηλότερον παρὰ τὸ ἐγκαταλελειμμένον χωρίον *Πέτρα* ὑπὸ τοὺς τρεῖς μεμονωμένους ἀποτόμους βράχους, οἵτινες πιθανῶς κατέχουσι τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας *Λακερείας*, τῆς μυθολογουμένης πόλεως τῶν Φλεγύων καὶ γενετείρας τοῦ Ἀσκληπιοῦ[1], ὑπάρχουσιν ἐρείπια ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Γεωργίου ἐπὶ ἀρχαίου ναοῦ ἐκτισμένης.

Ἐνταῦθα εὕρομεν τεῖχος πολυγωνικὸν ἐξ ἀργῶν λίθων περὶ τὰ κράσπεδα τῶν λόφων· περαιτέρω πρὸς τὴν λίμνην Βοιβηίδα διήκει ἐπὶ μεγάλην ἔκτασιν προτείχισμα ἐκ μεγάλων ἐπιμελῶς καὶ στερρῶς ἐμπεπηγμένων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους λίθων, δι᾽ οὗ βεβαίως ἠμπόδιζον ἐν ταῖς πλημμύραις τὴν ἐπέκτασιν τῶν ὑδάτων. Ἐν δὲ τῇ ἐπιστασίᾳ (Κουλούκι) εἴδομεν σπονδύλους καὶ τμῆμα στήλης μετὰ ῥοδάκων. Ἐν γένει τὰ ἐρείπεια ταῦτα φαίνονται πολλοῦ λόγου ἄξια, ἡ δὲ λεπτομερεστέρα μελέτη καὶ ἐκσκαφὴ αὐτῶν θὰ εἶναι λίαν διδακτική.

ΙΓ´) Ἐν Παγασαῖς.

Καὶ ἐν Παγασαῖς ἐξηκολουθήσαμεν ἀπὸ τοῦ μηνὸς Μαΐου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου τὰς ἀνασκαφὰς εἰς τὰ ἑξῆς σημεῖα:

1) Πλήρης ἀνασκαφὴ τοῦ δευτέρου πύργου.

Τὸν πλήρη στηλῶν δεύτερον πύργον, ὃν εἴχομεν εὕρει

[1] Πρβλ. *Leake*, ἔ. ἀ. IV 444 κ.ἑ. Κατὰ *Στράβ* Θ´ 436,15 θὰ ἔκειτο ἐνταῦθά που καὶ ἡ Βοίβη «χωρίον *ἐπὶ τῇ λίμνῃ* κείμενον».

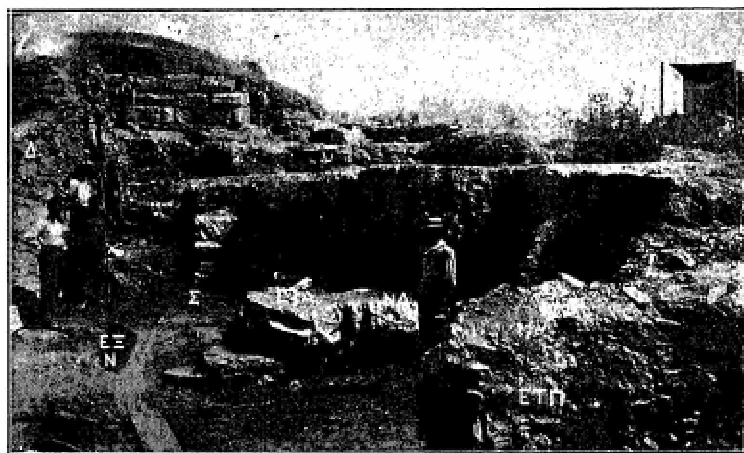
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ
ΠΛΗΡΟΥΣ ΕΓΧΡΩΜΩΝ ΣΤΗΛΩΝ
ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΠΥΡΓΟΥ
ΕΝ ΠΑΓΑΣΑΙΣ

ΠΑΓΑΣΑΙ

Εἰκὼν 10. Διάγραμμα πρόχειρον τοῦ δευτέρου πύργου Παγασῶν μετὰ τὴν πλήρη ἀνασκαφήν.

πρὸ τριετίας (βλ. *Πρακτικὰ* 1908 σελ. 207-209), ἀνεσκάψαμεν καὶ ἠρευνήσαμεν ἤδη τελείως, ὡς ἐκ τοῦ σχεδιογραφήματος (Εἰκ. 10) καταφαίνεται.

Κατεσκευάσθη δ᾽ οὗτος ὡς ἑξῆς: ἐν πρώτοις ἐπεσκευάσθη ὁ ἐσωτερικὸς μικρὸς πύργος τοῦ τείχους (Εἰκ. 11), ὁ ποιηθεὶς τὸ πρῶτον μετὰ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως περὶ τὸ 400 π. Χρ., καταρριφθεὶς δὲ εἰς ἀγνώστους χρόνους μετὰ τῶν λοιπῶν τειχῶν καὶ πύργων, ἴσως περὶ τὸ 200 π. Χρ. Ἡ ἐπισκευὴ ἐγένετο ἄνευ χρήσεως ξένου ὑλικοῦ, διότι οὐδὲν ἴχνος στηλῶν ἢ ἄλλου μνημείου ἀρχαιοτέρου εὕρομεν οὔτε ἐντὸς τῶν τοίχων, οὔτε ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αὐτοῦ.

ΠΑΓΑΣΑΙ

Εἰκὼν 11. Λεπτομέρειαι πρὸ τῆς πλήρους ἀνασκαφῆς τοῦ δευτέρου πύργου.

ΕΠ = Ἐσωτερικὸς πύργος. ΕΞ. Ν = Ἐξωτερικὸς πύργος· Νότιος πλευρά.
ΕΞ. Α = Ἐξωτερικὸς πύργος· Νοτιοανατολικὴ γωνία. Δ = Διάκενον

Μετὰ τῆς ἐπισκευῆς τοῦ παλαιοῦ ἐγένετο καὶ ἡ ἵδρυσις νέου ἐξωτερικοῦ πύργου ἐκ τριῶν τοίχων πάχους 2.60-3 μ., ὕψους 1-3.50 μ.· τὰ κατώτατα αὐτῶν ἐποιήθησαν ἐξ ὀγκολίθων, τὸ δὲ λοιπὸν ἐκ βάθρων καὶ στηλῶν καὶ ἄλλων με-

λῶν ἐπιταφίων μνημείων, κιόνων, βάσεων κττ. ἐκ παλαιοτέρων οἰκοδομημάτων. Ἐποιήθησαν δ' οἱ τοῖχοι οὗτοι μετὰ καταφανοῦς σπουδῆς, διότι πολλαχοῦ ἡ κατασκευὴ εἶναι λίαν ἀμελής, καίπερ στερρά.

Ὑπὲρ τοὺς λιθίνους τοίχους ἀμφοτέρων τῶν πύργων ἐποιήθη ὑψηλὸς τοῖχος ἐξ ὠμῶν πλίνθων, διασωθεὶς ἐνιαχοῦ εἰς ὕψ. δύο μέτρων· τὸ δ' ἔσω διάκενον μεταξὺ τῶν τοίχων τοῦ ἐξωτερικοῦ πύργου ἐπληρώθη λίθων καὶ μικρῶν στηλῶν καὶ τμημάτων μεγάλων, χαλίκων καὶ χωμάτων μέχρι ὕψους 5.40μ· ἐρρίπτοντο δ' οἱ λίθοι οὗτοι μετὰ πηλοῦ, ἵνα συγκολλῶνται στερρῶς.

Περὶ τὸν ἐξωτερικὸν τοῦτον πύργον κατεσκευάσθη τοιχάριον πάχ. 0.60 καὶ ὕψ. 0.80-1.20, ὅπως καὶ περὶ τὸν ἕτερον ἀνασκαφέντα πρῶτον μέγαν πύργον· ἐκ τούτου καὶ τῶν λοιπῶν λεπτομερειῶν τῆς ἐργασίας εἶναι βέβαιον ὅτι ἀμφότεροι οἱ πύργοι κατεσκευάσθησαν συγχρόνως, ὁ μὲν παλαιὸς ἵνα προστατεύσῃ τὸν λιμένα (βλ. *Θεσσαλικὰ Μνημεῖα* I σελ. 74 καὶ 64-65), ὁ δὲ δεύτερος οὗτος καὶ διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ μάλιστα, ἵνα προστατεύσῃ τὴν εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι περίπου μέτρων ἀφισταμένην μεγάλην Ἀνατολικὴν πύλην τῆς πόλεως (αὕτη δὲν σημειοῦται ἐν τῷ σχεδιογραφήματι τῶν *Πρακτικῶν* 1908 σ 202 εἰκ. 8 ὡς ἐφέτος ἀνακαλυφθεῖσα).

Οἱ χρόνοι, καθ' οὓς ἐγένετο ἡ ἐσπευσμένη αὕτη ἐπισκευὴ καὶ ἵδρυσις τῶν πύργων καὶ τειχῶν, δὲν εἶναι μὲν δυνατὸν νὰ προσδιορισθῶσιν ἀσφαλῶς, φαίνονται ὅμως ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἐμβλημάτων καὶ σφραγίδων τῶν κεραμίδων μάλιστα, περὶ ὧν θέλομεν δημοσιεύσει ἰδιαιτέραν πραγματείαν, ὅτι κεῖνται ἐντὸς πιθανῶς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Περσέως ἐναντίον τῶν Ῥωμαίων. Κατὰ ταῦτα αἱ στῆλαι πρέπει νὰ θεωρῶνται πᾶσαι ἀρχαιότεραι τοῦ 150 π. Χρ., ἵνα μεταχειρισθῶμεν στρογγύλον ἀριθμόν.

Τὰ ἐκ τοῦ πύργου τούτου *εὑρήματα* ὑπῆρξαν πολυάριθμα ἐπίσης, τινὰ δὲ λίαν σπουδαῖα· πλὴν τῶν στηλῶν εὑρέθη ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ταῖς Χάρισιν, ἀνάγλυφον τοῦ Ἥρωος Ἐνοδίου (ἀριθ. ΒΠ 663) καλλίστης τέχνης τοῦ εἴδους τῶν λεγομένων γραφικῶν, βωμὸς παραλληλεπίπεδος μετ' ἀναγλύφων κλάδων (ἀριθ. Εὐρ. Α 688), βάσις κίονος ἀρχαϊκοῦ φέρουσα πεντάστιχον ἀρχαϊκὴν ἐπιγραφὴν τοῦ 500-450 π. Χρ. (ἀριθ. Εὐρ. Α 690), τμήματα ἀγαλμάτων μετὰ βαφῶν κττ..

Ἐκ τῶν στηλῶν[1] πολλαὶ εἶναι ἐκτάκτως μεγάλαι: μία τούτων (ἀριθ. ΒΠ 539) ἐν εἴδει ναΐσκου φέρει παράστασιν γυναικὸς καθημένης φυσικοῦ σχεδὸν μεγέθους· δυστυχῶς αἱ βαφαὶ δὲν σῴζονται λίαν εὐδιακρίτως· ἀρίστη πασῶν εἶναι μεγάλη στήλη τοῦ Ἀριστοκύδους ἀκεραία (ἀριθ. ΒΠ 540), φέρουσα ὡραιοτάτην γραπτὴν παράστασιν πολεμιστοῦ, ἕτεραι δὲ μικραὶ ἀκέραιαι τοῦ Κρητὸς Ἀργᾶ (ἀριθ. ΒΠ 655), τῆς Κλυμένης (ἀριθ. ΒΠ 557), τῆς Δημοῦς (ἀριθ. ΒΠ 532), διατηροῦσιν ἐπίσης πολὺ καλῶς τὰς γραπτὰς παραστάσεις· ἐπίσης πολὺ καλῶς διατηροῦσιν αὐτάς, ἀλλ' εἶναι ἐλλιπεῖς αἱ ὑπ' ἀριθ. ΒΠ 533, 554, 560, 573, 623, 630· μετρίως καλῶς διατηροῦνται αἱ ἐν ταῖς ἀκαθαρίστοις ἔτι στήλαις ΒΠ 531, 535, 574, 617, 629, 635· αἱ ὑπ' ἀριθ. ΒΠ 541, 570, 616, 634, 642, 643, 645 διατηροῦσι πορφυρᾶς ταινίας, αἱ δὲ ΒΠ 527, 575, 618, 624, 644, 652 φέρουσι γλυπτὰ ἀνθέ-

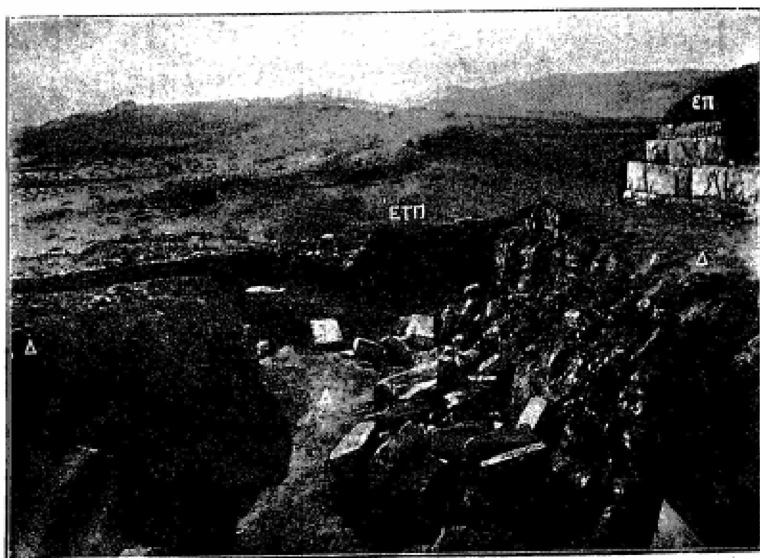
[1] Δυστυχῶς καὶ ἐφέτος, τέταρτον ἤδη ἔτος ἀπὸ τῆς εὑρέσεως τῶν γραπτῶν στηλῶν, οὔτε ἡ ἔκδοσις τῶν ἐγχρώμων πινάκων κατωρθώθη, οὔτε ἡ στερέωσις τῶν χρωμάτων τῶν στηλῶν, καίτοι ἡ προθυμία δὲν ἀπέλιπεν οὔτε τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν οὔτε τὸ νεωστὶ ἱδρυθὲν Ἀρχαιολογικὸν Συμβούλιον· ἀλλὰ τὸ μὲν τὸ πολυδάπανον καὶ ἡ δυσχέρεια τῆς ἐκτυπώσεως πιστοτάτων ἐγχρώμων πινάκων ἐπήνεγκον τὴν βραδύτητα τῆς ἐκδόσεως, ἥτις πιθανῶς θὰ γίνῃ ἐντὸς τοῦ **1911-1912** κατὰ τεύχη, τὸ δὲ ἡ ἀμφισβήτησις καὶ ἀντιλογία περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ **fixatif**, περὶ ἧς βλ. ***Πρακτικὰ*** **1909** σελ. **133-135**, ἐπέβαλον ὄκνον τῷ Ἀρχαιολογικῷ Συμβουλίῳ περὶ τὴν λῆψιν ὁριστικῶν ἀποφάσεων μέχρι τοῦδε.

μια, ἡ 573 γραπτὸν καὶ ἡ 540 γλυπτὸν ἅμα καὶ γραπτὸν ἀρίστης διατηρήσεως τῶν βαφῶν καὶ διδακτικώτατον· γραπτὰ ἀρχιτεκτονικὰ κοσμήματα ὡραῖα διατηροῦσιν αἱ ΒΙΙ 534, 536, ἐν ᾧ τὰ ΒΙΙ 622, 628, 631 τμήματα προέρχονται ἐξ *ὀρόφων* μεγάλων ἐπιταφίων μνημείων.

Ἔξω τῶν τειχῶν τῆς πόλεως τῆς Νοτίου πλευρᾶς εὑρέθη τυχαίως μαρμαρίνη πλὰξ φέρουσα ἀνάγλυφον παράστασιν, θεᾶς πιθανῶς, ἐντὸς σπηλαίου (ἀριθ. Εὑρ. Λ 644) καὶ δύο προσερχομένων πρὸς αὐτὴν λατρευτῶν.

2) *Ἔρευναι ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ πύργου καὶ τῆς ἀκροπόλεως.*

Ἠρευνήσαμεν πρὸς τούτοις καὶ τὸν πρῶτον μέγαν ἀνασκαφέντα πύργον (βλ. *Θεσσ. Μνημ.* Ι. σελ. 70-86 ὃν ἀποδίδει ἄνω ἀριστερὰ μετὰ τοῦ ἑτέρου καὶ τῆς μεταξὺ τῶν δύο ἐκτάσεων ἡ εἰκ. 12), ἰδίως τὸ πλεῖστον τῆς ἔξω Νο-

ΠΑΓΑΣΑΙ

Εἰκὼν 12.— Η Νότιος πλευρὰ μετὰ τοῦ διακένου τοῦ δευτέρου πύργου τελείως ἀνασκαφέντα. Περαιτέρω ἄνω ἀριστερὰ ἐννέα πύργοι, ὧν ὁ τελευταῖος εἶναι ὁ ἀνασκαφεὶς τῷ 1907 μέγας πλήρης στηλῶν.

τίου πλευρᾶς αὐτοῦ, εὑρόντες ἱκανὰ τμήματα στηλῶν μετὰ καλῶς διατηρουμένων βαφῶν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀνεβάλομεν τὴν πλήρη ἀνασκαφὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἐρειπίων τῶν Καλυβίων Ἀλυκῶν ἐλλείψει πόρων δι' εὐθετώτερον χρόνον.

Καὶ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Παγασῶν (βλ. ***Πρακτικὰ*** 1909 σελ. 147-155[1]) ἐξετελέσαμεν μικράς τινας ἐρεύνας περαιτέρω, ἀνακαλύψαντες ἐν μέρει τοιχάρια οἰκίσκων προϊστορικῶν καὶ εὑρόντες τὰ συνήθη νεολιθικὰ ἀντικείμενα· καὶ ταύτης ἀνεβάλομεν ὁμοίως τὴν πλήρη ἀνασκαφήν.

ΙΔ') Ἐν Γόννοις Περραιβίας.

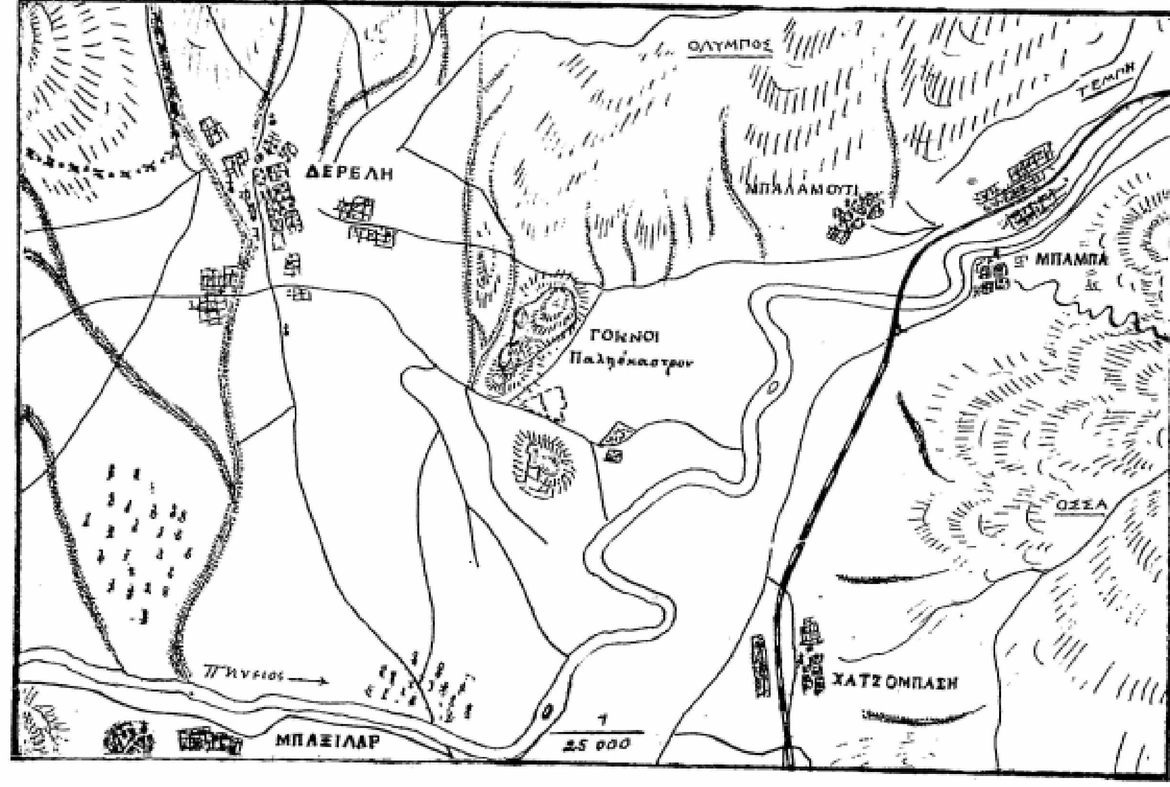
Κατὰ τοὺς μῆνας Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον ἐξετελέσαμεν ἀνασκαφὰς καὶ ἐρεύνας ἐν Γόννοις, ὧν τὰ εὑρήματα πάντα κατεθέσαμεν ἐν τῷ ἑτέρῳ τῶν Δημοτικῶν Σχολείων Δερελί, συντάξαντες καὶ Εὑρετήριον αὐτῶν ἀπ' ἀριθ. 1-161· ὑπάρχει ἐλπὶς νὰ ἱδρύσωμεν ἐκεῖ Μουσεῖον ταχέως, διότι ἐψήφισε πρὸς τοῦτο ἡ Κοινότης Δερελὶ ἀρκούντως γενναῖον ὡς πρὸς τοὺς πόρους αὐτῆς χρηματικὸν ποσόν.

Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἄνω ἐργασιῶν εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) Ἡ θέσις καὶ τὰ τείχη τῶν Γόννων. Γοννοκονδυλῶν Ὀλυμπιάς.

Οἱ ἀρχαῖοι Γόννοι κεῖνται, ὡς ὀρθῶς ἀνεγνώρισεν ὁ Leake, ἔ. ἀ. III 381 (πρβλ. ***Πολύβ.*** 18, 27 καὶ ***Λίβ.*** 36,10· 42,54 καὶ 61· 33,10· 44,6. ***Εὐστάθ.*** εἰς Β 739 «ἡ Γόννος... πρὸς τῷ Ὀλύμπῳ κειμένη, ὡς καὶ Ἠλώνη»), ἐν θέσει ***Παλαιόκαστρον*** ἐπὶ τῶν τελευταίων Νοτίων ὑπωρειῶν τοῦ κάτω Ὀλύμπου παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ

[1] Λυπούμεθα διότι αἱ ἐκεῖ δημοσιευθεῖσαι εἰκόνες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ὡς καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἀπεδόθησαν κάκιστα ἐξ ἀτεχνίας τοῦ τυπογράφου.

ΓΟΝΝΟΙ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΞ

Εἰκὼν 13. Διάγραμμα τῆς περὶ τοὺς Γόννους περιοχῆς· κατὰ τὸν χάρτην τῆς στρατιωτικῆς χαρτογραφικῆς ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος.

Πηνειοῦ, μεταξὺ τῶν σημερινῶν χωρίων Δερελὶ καὶ Μπαλαμούτι. Τὴν θέσιν αὐτῶν καὶ τῶν πέριξ τόπων δεικνύει τὸ ἐν Εἰκ. 13 σχεδιογράφημα.

Τὴν γνώμην τοῦ Leake ἀπεδέχθησαν οἱ νεώτεροι: *Heuzey*, Mont Olympe σελ. 12, *Bursian*, Geographie von Griech. I σελ. 60 κ. ἑ., *Lolling*, Hellen. Landesk. σελ. 150, *Γεωργιάδης*, ἔ. ἀ. 168-169 κλ..

Σημειωτέον ἐν τῇ ἄνω εἰκόνι ὅτι ἐγγύτατα τῶν συνόρων κατὰ τὴν θέσιν Τσιούρβα Μαντριὰ ὑπάρχουσιν ἐρείπια ἑτέρας ἀρχαίας πόλεως καὶ φρούριον, κείμενον νῦν τὰ πολλὰ ἐπὶ τουρκικοῦ ἐδάφους. Ἐνταῦθα εὑρέθησαν ὑπὸ χωρικῶν τάφοι ἀρχαῖοι, ἔτι δὲ στῆλαι ἐπιτύμβιοι, ἀνάγλυφα, ἀπελευθερωτικαὶ ἐπιγραφαὶ κττ., ἅτινα μετεκομίσθησαν πρὸ ἐτῶν ἄλλα μὲν εἰς Δερελὶ καὶ ἐκεῖθεν εἰς Λάρισαν, ἄλλα δ' εἰς Ῥαψάνην· ἀπεδόθησαν δὲ πάντα τῇ πόλει τῶν Γόννων, ἐν ᾧ φαίνεται πιθανὸν ὅτι ἐπὶ τῆς θέσεως ἐκείνης ἔκειτο ἑτέρα πολίχνη ἢ φρούριον, ἴσως ὁ Γοννοκονδυλών, καὶ ἁπλῶς Κονδυλὼν (ἢ τὸ *Κόνδυλον;)* καλούμενος, μετονομασθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως Φιλίππου Ὀλυμπιὰς *(Liv.* 39,25).

Τὸ φρούριον τοῦτο τῶν Περραιβῶν ἐθεωρεῖτο ἀπόρθητον, ἔκειτο δὲ δεύτερον μετὰ τοὺς Γόννους ἐπὶ τῆς ἐκ Θεσσαλίας εἰς Μακεδονίαν ὁδοῦ, ἐφ' ἧς τρίτον ἦτο ὁ Λαπαθοῦς ὑπὲρ τὴν Ἀσκουρίδα λίμνην *(Liv.* 42,2), καλούμενος καὶ Χάραξ (αἱ ὑπὸ *Bürchner* ἐν Pauly-Wissowa Real-Encykl. III 2121,1 εἰδήσεις περὶ τοῦ Χάρακος τούτου εἶναι ἀνεπαρκεῖς καὶ ἐσφαλμέναι τὰ πολλὰ) καὶ τέταρτον ἀνώνυμον ἐπὶ στενωτάτης θέσεως ὑπὸ δέκα μόνον ὁπλιτῶν δυναμένης νὰ φυλαχθῇ *(Liv.* 44,6).

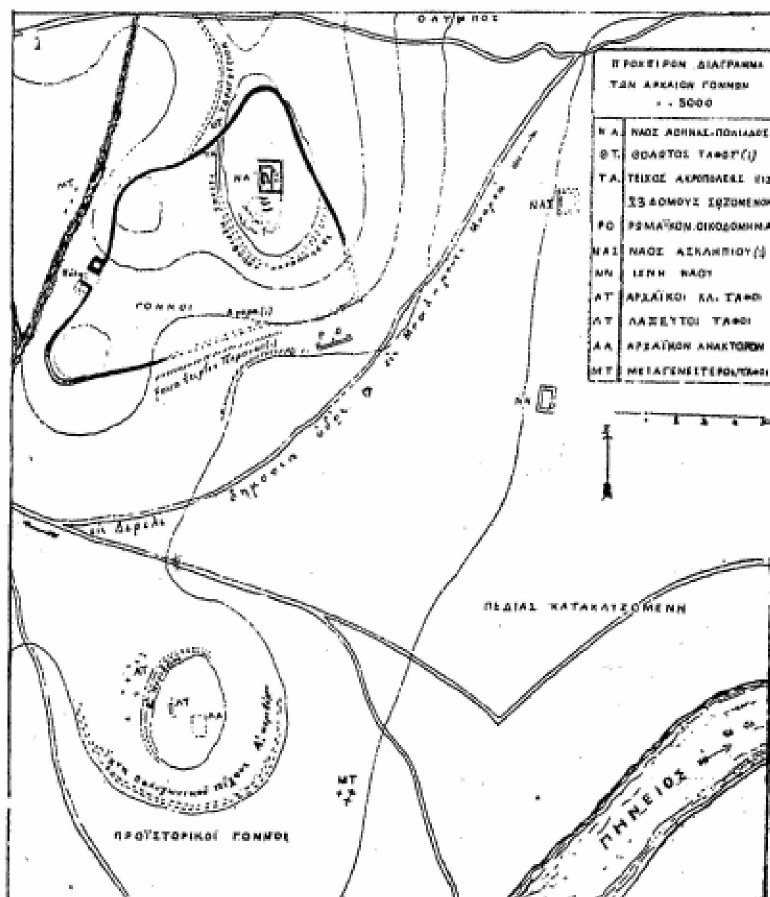
Ἐζητήθησαν δὲ τὰ φρούρια ταῦτα ὑπὸ τοῦ *Leake* ἔ. ἀ. III 397-398, τοῦ *Heuzey* ἔ. ἀ. 18 καὶ 74 (λέγουσιν ὅτι ὁ Λαπαθοῦς εἶναι ὁ νῦν Ἅγ. Ἠλίας τῆς Ῥαψάνης· ὁμοίως

ὁ *Γεωργιάδης* ἔ. ἀ. 169-171), τοῦ *Lolling* ἔ. ἀ. καὶ πάντων τῶν μετέπειτα (πρβλ. *Κίρ.* ἔ. ἀ. 115) ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐκ Δερελὶ εἰς Ῥαψάνην διὰ Σολχοῦ μεταξὺ Μπαλαμούτι καὶ Ῥαψάνης, ἐσφαλμένως νομίζομεν· ἡ πλάνη προῆλθεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Λιβίου (44,6), ὅστις, ἐν ᾧ ἀναφέρει δύο ὁδοὺς ἐκ Μακεδονίας εἰς Θεσσαλίαν, τὴν μὲν διὰ τῶν Τεμπῶν αὐτῶν, τὴν δὲ διὰ Λεφτοκαρυᾶς-Ζηλιάνας-Νεζεροῦ, περιγράφει συγκεχυμένως ἀμφοτέρας, τὴν μὲν ὡς ἐκ Μακεδονίας ὁρμώμενος διὰ Λεφτοκαρυᾶς-Τεμπῶν, τὴν δὲ ὡς ἐκ Θεσσαλίας διὰ Γόννων-Νεζεροῦ-Ζηλιάνας.

Κατὰ τὴν δευτέραν περιγραφὴν τοῦ Λιβίου ἡ μόνη σήμερον ὁδὸς ἐκ Γόννων εἰς Δῖον, δι' ἧς καὶ ἁμάξια μετά τινος δυσχερείας δύνανται νὰ διέλθωσιν, εἶναι ἐκτὸς τῆς διὰ Τεμπῶν-Πυργετοῦ-Αἰγάνης-Δερμπίνης-Πλαταμῶνος, ἡ ἐκ Τσιούρβα Μαντριὰ-Νεζεροῦ-Ζηλιάνας-Λεφτοκαρυᾶς, καὶ σήμερον ἐν χρήσει ὡς λίαν συντομωτέρα.

Τὴν τελευταίαν ταύτην μάλιστα νοεῖ ὁ Λίβιος λέγων ἐν 42,67 ὅτι ὁ Γόννος **Macedoniae claustra tutissima praebet, et in Thessaliam oportunum Macedonibus decursum**· διότι ἡ ἀπὸ Μαλαθριᾶς (Δίου) διὰ Λιτοχωρίου μέχρι Λεφτοκαρυᾶς ὁδὸς εἶναι ὁμαλὴ καὶ κοινή. Ἐν Λεφτοκαρυᾷ ὅμως, ἵνα εἰσέλθῃ τις εἰς Θεσσαλίαν θὰ λάβῃ ἢ τὴν διὰ Τεμπῶν ἢ τὴν διὰ Νεζεροῦ ὁδόν. Τὴν δευτέραν ταύτην ἔβη βεβαίως ὁ Ξέρξης, ἐλθὼν ἐκ Πύδνης παρὰ τὴν θάλασσαν μέχρι Λεφτοκαρυᾶς, εἰς Γόννους (*Ἡρόδ.* VII 128. 173), ὁ Βρασίδας (*Θουκ.* IV 78) καὶ ὁ Ἀγησίλαος (*Ξενοφ.* Ἀγησιλ. II 2 κ. ἀ.), ταύτην δὲ ὁ Ἄππιος Κλαύδιος τῷ 191 π. Χρ. **per Macedoniam magnis itineribus in jugum montium, quod super Gonnos est** (*Liv.* 36, 10)· τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι τὸ τοῦ Σοπωτοῦ ὕψους 1242μ. τοῦ Κάτω Ὀλύμπου. Τοὐναντίον ὁ Νασικᾶς μετὰ στρατοῦ τοῦ Αἰμιλίου Παύλου (*Πλούτ. 6.* Αἰμ. Παύλ. XV) ἔβη τὴν δι'

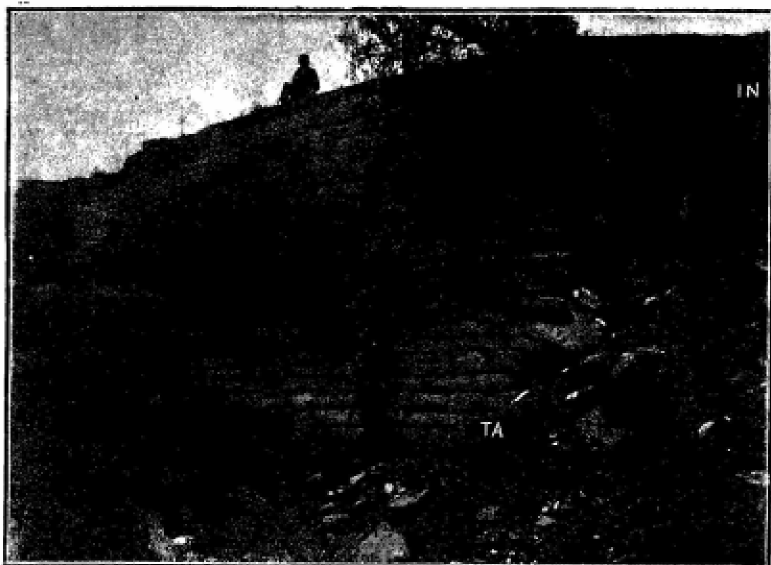
Ἐλασσῶνος-Πέτρας εἰς Αἰκατερίνην, μακροτάτην καὶ δυσχερεστάτην μέχρι Πύδνης ὁδόν, διὰ τοῦτο ἀφύλακτον οὖσαν. Ἐν γένει ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ὁδὸς ἐκ Γοννων-Τσιούρβα Μαντριὰ-Νεζεροῦ-Ζηλιάνας εἰς Λεφτοκαρυὰν κλ., ἦτο ἐν μεγίστῃ χρήσει καὶ διὰ τοῦτο κατείχετο ὑπὸ τῶν μνημονευθεισῶν τριῶν πολιχνῶν, Κονδυλῶνος-Λαπαθοῦντος-ἀνωνύμου. Πλείονα θὰ δείξωσιν αἱ κατὰ τὸ ἔτος 1911 ἀνασκαφαί, ἃς προτιθέμεθα νὰ ἐκτελέσωμεν περὶ τὰς θέσεις ταύτας.

ΓΟΝΝΟΙ

Εἰκὼν 14. Διάγραμμα τῆς ἱστορικῆς καὶ προϊστορικῆς πόλεως μετὰ τῶν ἐγγυτάτω καὶ πέριξ.

Τὰ δὲ τείχη τῶν Γόννων ἀνήκουσιν εἰς τρεῖς περιόδους: τὸ ἄριστα σῳζόμενον Βόρειον τεῖχος τῆς ἀκροπόλεως ἐνιαχοῦ εἰς εἴκοσι καὶ τρεῖς δόμους, ἤτοι εἰς ὕψος ἓξ μέτρων (Εἰκ. 14 σημεῖον ΤΑ καὶ Εἰκ. 15) ἐποιήθη ἐκ μικρῶν σχετικῶς πλακοειδῶν ἀμμολίθων σκληρῶν, οὓς οἱ χωρικοὶ ὀνομάζουσι *χωματοσιδεριά*, ἐνωρὶς βεβαίως ἂν μὴ κατὰ τὴν F', ἀλλ' ἐντὸς τῆς Ε' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος[1], ὡς τὸ ὅμοιον τῶν Ἀμφανῶν (*Πρακτικὰ* τοῦ 1909 σελ. 165 κ.ἑ.). Τοῦτο βεβαιοῦσι καὶ θραύσματα μελανομόρφων ἀγγείων ἐκλεκτῶν ἔκ τινος οἰκοδομήματος (*ναοῦ;*), οὗτινος θεμέλια διακρίνονται εὐθὺς ἔσω τοῦ τείχους ΤΑ τῆς ἄνω εἰκόνος 14 καὶ 15. Ὀλίγον δ' ὑπὲρ τὸ σημεῖον τοῦτο λέγεται ὅτι ὑπῆρχέ ποτε θολωτὸς τάφος, περὶ τὸ σημεῖον ΘΤ, καλυφθεὶς ὑπὸ τοῦ καταπεσόντος τείχους.

ΓΟΝΝΟΙ

Εἰκὼν 15. Τεῖχος τῆς ἀκροπόλεως.

ΙΝ = Ἴχνη ναοῦ (;). ΤΑ = Τεῖχος ἀκροπόλεως τὸ ἐν Εἰκ. 14 ΤΑ.

[1] Ὁ ***Hensey***, ἔ. ἀ. 12-13 θεωρεῖ αὐτὸ Ἑλληνικῶν ἐπίσης χρόνων, καίπερ ἔχον ἔμφασιν νεωτέρων· ἀλλ' ἐσφαλμένως νομίζει ὅτι τὰ ἰσοδομικὰ εἶναι ἀρχαιότερα τούτων.

Τὰ λοιπὰ τείχη τῆς κάτω πόλεως μετὰ τετραγώνων μικρῶν καὶ ὀλιγαρίθμων πύργων, ἕνεκα τοῦ φύσει ὀχυροῦ τῆς θέσεως οὐχὶ εὐδιακρίτων, οὓς διὰ τοῦτο δὲν ἐσημειώσαμεν, εἶναι ἰσοδομικὰ ἐκ λίθων οὐχὶ μεγάλων, ἐπιμελῶς λελαξευμένων καὶ ἡρμοσμένων· ἐποιήθησαν δὲ περὶ τὸ 400 π. Χρ., ὁπότε καὶ αἱ πλεῖσται τῶν Θεσσαλικῶν ἐν γένει πόλεων ἐτειχίσθησαν· διότι τότε:

. . . . . . πολλῇ δὲ καὶ ἀγλαοκάρπῳ
εἰρήνῃ πλούτῳ τ' ἔβρυε Θεσσαλία,

ὡς λέγει τὸ ὡραῖον ἐπίγραμμα τῶν Φαρσαλίων ἐν Δελφοῖς. Εἴς τι σημεῖον μόνον διεκρίναμεν μετὰ πιθανότητος πύλην (Εἰκ. 14).

Παρετηρήσαμεν δὲ καὶ ἴχνη ἑτέρου τείχους μεταξὺ τῆς ἀκροπόλεως καὶ τῆς κάτω πόλεως Βορείως, ποιηθέντος ἐκ ποικίλων λίθων μετά τινος σπουδῆς καὶ ἀταξίας, ἴσως ὑπὸ τοῦ Περσέως τῆς Μακεδονίας, ὅστις εἶχεν ὁρμητήριον τοὺς Γόννους ὀχυρώσας πολλάκις αὐτοὺς (*Liv.* 42,54.67· βλ. κατωτέρω ἀριθ. *4*).

Ἔξω τῶν τειχῶν Βορείως ἐπὶ τῆς εἰς Μπαλαμούτι ἐκ Δερελὶ ἀτραποῦ ὑπάρχει λαξευτὸς ἐπὶ τοῦ βράχου διπλοῦς ὀχετός, δι' οὗ ἐφέρετο εἰς τὴν πόλιν τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς ὑπερκειμένης εἰς μιᾶς ὥρας ἀπόστασιν μεγάλης πηγῆς Σολδό· ἔχει πλάτος 0.55 καὶ βάθος 0.45· ἡ πηγὴ καλεῖται Μάννα, λέγεται δ' ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ ἐρείπια ἀσβεστοκτίστου δεξαμενῆς, ἅτινα ὑπὸ περιηγητῶν ἐξελήφθησαν ὡς ὑπόλοιπα τείχους.

Κατὰ δὲ τὸ Νότιον καὶ Ἀνατολικὸν τῆς πόλεως πρὸς τὴν πεδιάδα παρετηρήσαμεν ἔσω μὲν τῶν τειχῶν ἀξιόλογα ἐρείπια μεγάλου οἰκοδομήματος, πιθανῶς τῆς Ἀγορᾶς, ἄξια ἀνασκαφῆς, ἔξω δ' αὐτῶν κατὰ τὸ ΡΟ τῆς εἰκ. 14 ὑπόλοιπα ἀσβεστοκτίστου μεγάλου οἰκοδομήματος Ῥωμαϊκῶν ἢ Βυζαντιακῶν χρόνων, καὶ παρ' αὐτὸ ἐπὶ μακρὸν διήκου-

σαν βαθεῖαν τάφρον, ἣν ὁ *Heuzey* ἔ. ἀ. σελ. 17 ἀποδίδει ὀρθῶς καθ' ἡμᾶς τῇ ὑπὸ Περσέως ὀχυρώσει, ἣν ἀναφέρει ὁ *Liv.* 42,54: fossa triplici ac vallo munitum (Gonnum).

Περαιτέρω δὲ ἐπ' αὐτῆς τῆς πεδιάδος δεξιὰ τῆς δημοσίας ὁδοῦ ἐκ Δερελὶ εἴδομεν ἐν τῷ ἀγρῷ μὲν Δ. Ζιούνα στερεοβάτην ναοῦ πιθανῶς κατὰ τὸ σημεῖον ΝΝ, ἐν δὲ τῷ τοῦ Τσιαπλὲ ἴχνη ἑτέρου κατὰ τὸ σημεῖον ΝΑΣ τῆς αὐτῆς εἰκ. 14· ἐν τῷ δευτέρῳ τούτῳ λέγεται ὅτι εὑρέθησαν αἱ εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν ἐπιγραφαί, ὧν μία (ἀνέκδοτος) διατηρεῖται ἐν Δερελί· περὶ αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν πολλῶν ἐν Γόννοις εὑρεθεισῶν θέλομεν διαλάβει ἐν ἰδιαιτέρᾳ πραγματείᾳ.

Τάφοι ἱστορικῶν χρόνων, καὶ δὴ Μακεδονικῶν, εὑρέθησαν ἔξω τῶν τειχῶν Δυτικῶς τῆς πόλεως παρά τινα χείμαρρον (εἰκ. 14 σημεῖον ΜΤ)· ἦσαν ὅμως πτωχοί, καίπερ ἐπιμελῶς διὰ πλακῶν πεποιημένοι· πολλοὺς τούτων εὕρομεν σεσυλημένους, συνηθροίσαμεν δ' ἐξ αὐτῶν ἐπιτυμβίους τινὰς ἐπιγραφάς· καὶ ἔξω τῶν πρὸς τὴν πεδιάδα τειχῶν φαίνεται ὅτι ἔκειντο τάφοι, διότι εὕρομεν καὶ ἐκεῖ στήλην ἐπιτύμβιον κατὰ τὸ σημεῖον ΜΤ κάτω δεξιὰ τῆς αὐτῆς εἰκόνος.

2) *Προϊστορικοὶ καὶ γεωμετρικοὶ Γόννοι.*

Νοτίως εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς πόλεως τῶν Γόννων ὑπάρχει ἐγγύτατα τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Πηνειοῦ λόφος ἱκανῶς βραχώδης καλούμενος Μπεσὶκ-Τεπὲ (Εἰκ. 16), διότι ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ἔχουσι λαξευθῆ ἐπὶ τοῦ βράχου τάφοι ἐν εἴδει λίκνου κατὰ τὸ σημεῖον ΛΤ τῆς εἰκ. 14.

Ὁ λόφος οὗτος περιεβάλλετο ὑπὸ διπλοῦ περιβόλου τειχῶν πολυγωνικῶν, ἅτινα κατέπεσον ἢ κατεστράφησαν καὶ μόλις διακρίνονται σήμερον ἐνιαχοῦ. Ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς

ΠΡΟΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΓΟΝΝΟΙ

Εἰκὼν 16. ΑΤ = Ἀρχαϊκοὶ τάφοι ἀνασκαφέντες. Π = Ὁ Πηνειός. ΕΚ = Τὸ Ἔρημον ὄρος (νῦν Καρακόπετρα).

αὐτοῦ παρὰ τοὺς λαξευτοὺς τάφους διεκρίναμεν κατὰ τὸ σημεῖον ΑΑ τῆς εἰκ. 14 θεμέλια οἰκοδομήματος ἐκ μικρῶν λίθων, ἴσως ἀρχαϊκοῦ ἀνακτόρου.

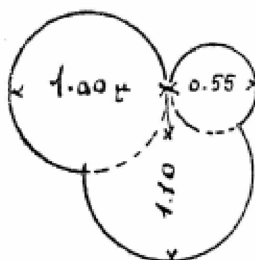
Μεταξὺ τῶν δύο περιβόλων, καὶ μάλιστα ἔξω τοῦ δευτέρου κατὰ τὰ Βόρεια ἰδίως καὶ Δυτικὰ κράσπεδα τοῦ λόφου τούτου, ὑπάρχουσι πολυάριθμοι ἠνεῳγμένοι τάφοι, ὧν τὰ κτερίσματα, ἀγγεῖα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἔχουσι διασκορπισθῆ· τούτων τὰ πλεῖστα εἶναι γεωμετρικά, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἐμφανῆ θραύσματα νεολιθικῆς περιόδου, ἔτι δὲ καὶ μυκηναῖά τινα.

Κατὰ τὸ σημεῖον ΑΤ τῆς Εἰκ. 16 παρετηρήσαμεν τύμβον μικρὸν εὐδιάκριτον ἐκ πολλῶν ὁμοίων, ἧττον καλῶς διακρινομένων νῦν· τοῦτον διακρινόμενον καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνος 14 ὑπὸ τὰ στοιχεῖα ΑΤ, ἀνεσκάψαμεν· εἰς βάθος 0.50

εὕρομεν μικρὸν τάφον ἐκ κοινῶν πλακῶν ἀκατεργάστων, ἔχοντα μῆκος 0.85 πλάτ. 0.50, βάθος 0.48 καὶ κεκαλυμμένον διὰ τριῶν μικρῶν πλακῶν· ἐντὸς αὐτοῦ ἔκειτο νεκρὸς *ὀκλαδόν*, ἔχων τὴν κεφαλὴν πρὸς Ἀνατολάς· εὕρομεν ἐν αὐτῷ ἠλεκτρίνους σφαίρας διατρήτους (χάνδρας) καὶ σφραγῖδα λιθίνην διάτρητον ἐπιμελοῦς ἐργασίας, φέρουσαν ὑποκάτω καλῶς ἀναγεγλυμμένον ναυτίλον.

Ὑπὸ τὸν τάφον τοῦτον εἰς βάθος ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ τύμβου 1.60 εὕρομεν ἐσκαμμένους ἐπὶ τοῦ πορώδους βράχου τρεῖς κυκλικοὺς λάκκους, ὧν πρόχειρον σχεδιογράφημα βλ. ἐν Εἰκ. 17, ἔχοντας βάθος 0.75· ἐν αὐτοῖς ὑπῆρχον κεκαυμένα χώματα μετ᾽ ἰχνῶν ὀστῶν καὶ τμήματα ἀγγείων διατρήτων, ἡμιόπτων καὶ χονδροειδεστάτων, ὧν ὅμοια δὲν εἴχομεν εὕρει οὐδ᾽ εἰς νεολιθικοὺς συνοικισμούς· πλησίον τῶν τάφων εὕρομεν καὶ πλίνθους ὠμὰς ἢ ἡμιόπτους, ἐξ ὧν δηλοῦται ὅτι θὰ ὑπῆρχεν οἰκία τις ἢ καλύβη ἐκεῖ.

Ἐκ τούτων ὑποθέτομεν ὅτι οἱ τάφοι εἶναι παλαιότατοι, ἤτοι περιόδου βαθύτατα ἀρχαίας νεολιθικῆς· θὰ ἐτάφησαν δ᾽ ἐντὸς τὰ κεκαυμένα ἢ ἡμίκαυστα πτώματα τριῶν νεκρῶν παρὰ τὴν οἰκίαν αὐτῶν, χωρὶς νὰ καλυφθῶσιν οἱ

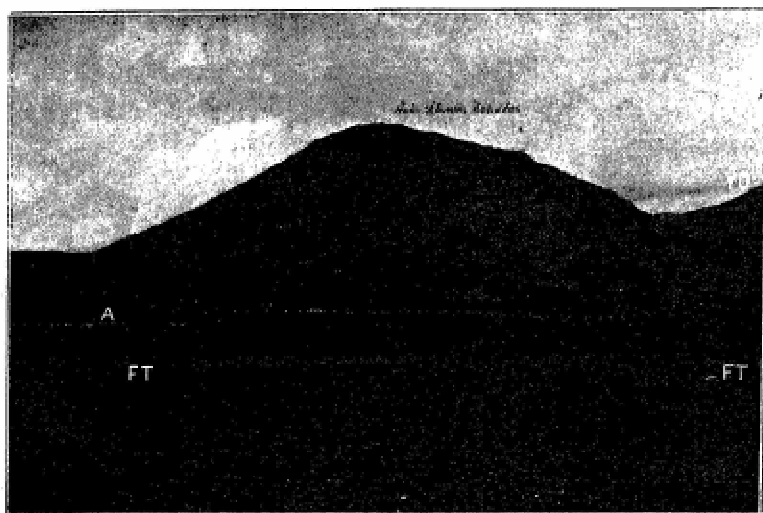
ΠΡΟΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΓΟΝΝΟΙ

Εἰκὼν 17. Τάφοι λακκοειδεῖς συνηνωμένοι τρεῖς (; ἢ δύο μετὰ λακκίσκου πυρᾶς ἢ ὁμοίου).

τάφοι διὰ πλακῶν, ἀλλὰ διὰ λιθαρίων καὶ χωμάτων Τοιούτους τάφους οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ εὕρομεν.

Περαιτέρω οὐχὶ μακρὰν ἠρευνήσαμεν καὶ ἄλλους τετραγώνους τάφους γεωμετρικοὺς καὶ μυκηναίους, ἐκ πλακῶν ἀκατεργάστων πεποιημένους, ἄνευ εὑρέσεως κτερισμάτων ἐντὸς αὐτῶν· τινὲς ἦσαν μεγάλοι διὰ πλείονας νεκροὺς καὶ φαίνεται βέβαιον ὅτι εἶχον ἤδη πρότερον ἀνοιχθῆ καὶ συληθῆ.

Ἐγγὺς τῶν ἀνωτέρω εὕρομεν καὶ θεμέλια οἰκίσκων τετραγώνων, ὧν τὰ κάτω ἐποιήθησαν ἐκ λίθων μικρῶν, τὸ δὲ λοιπὸν τῶν τοίχων ἐκ πλίνθων. Εὕρομεν δὲ καὶ ἐγγύτατα τοῦ Πηνειοῦ τάφους μεταγενεστέρους ἠνεῳγμένους παρὰ τὸ σημεῖον ΜΤ τῆς Εἰκ. 14· εἷς τούτων ἔφερεν ὡς πλάγιον στήριγμα πλάκα μαρμαρίνην μετὰ γείσου, ἥτις

ΓΟΝΝΟΙ

Εἰκὼν 18. Ἡ ἀκρόπολις μετὰ τοῦ Ἀνατολικοῦ τῆς κάτω πόλεως.

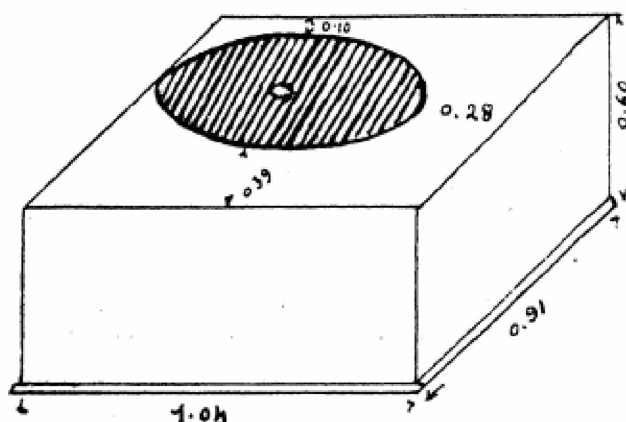
A = ἡ ἀρχαία ἀγορά (;). FT = ἡ fossa triplex τοῦ Περσέως (;). ΥΟ = ὑπώρειαι τοῦ Ὀλύμπου, ὁπόθεν ἤρχετο τὸ ὕδωρ εἰς Γόννους.

ἦτό ποτε μέλος ἀρχιτεκτονικοῦ οἰκοδομήματος ἱστορικῶν χρόνων. Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου τούτου χωρικὸς ζητῶν θησαυροὺς ἔχει ἀνοίξει ὀπὴν ὑπὸ τὴν γῆν χωροῦσαν ἐπὶ μῆκος 40 μέτρ., ὡς λέγεται, δι' ἣν ἀπὸ εἰκοσαετίας ἐργάζεται.

3) Ναὸς ἐλλειψοειδὴς τῆς Ἀθηνᾶς Πολιάδος ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

Ὁ ὕψιστος καὶ ἀποτομώτατος τῶν τριῶν βραχωδῶν λόφων, ἐφ' ὧν κεῖται ἡ ἱστορικὴ πόλις τῶν Γόννων, ὁ ἀπέναντι τῶν Τεμπῶν ὀρθούμενος (Εἰκ. 18), ἀποτελεῖ τὴν ἀκρόπολιν τῆς πόλεως. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῆς ἐν μέσῳ πυκνοτάτων πρίνων ὑπῆρχον λίαν ἀφανῆ ἐρείπια τετραγώνου οἰκοδομήματος, ἅτινα ὁ *Heuzey*, ἔ.ἀ. σελ. 14 ἀπέδωκεν εἰς ναόν.

Ἐφαίνετο δὲ καὶ μεταξὺ τῶν πρίνων καὶ μέρος ἀνατραπέντος καὶ ἀποσχισθέντος πολλαχοῦ. μεγάλου τετραγώνου μαρμαρίνου βάθρου, ὅπερ πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς δὲν εἴχομεν διακρίνει (Εἰκ. 19)· ἀλλ' εἴδομεν τότε ἐπὶ τῶν ἐγγὺς βρά-

Εἰκὼν 19. Βάθρον τοῦ ἀγάλματος τῆς λατρείας ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀθηνᾶς Πολιάδος ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

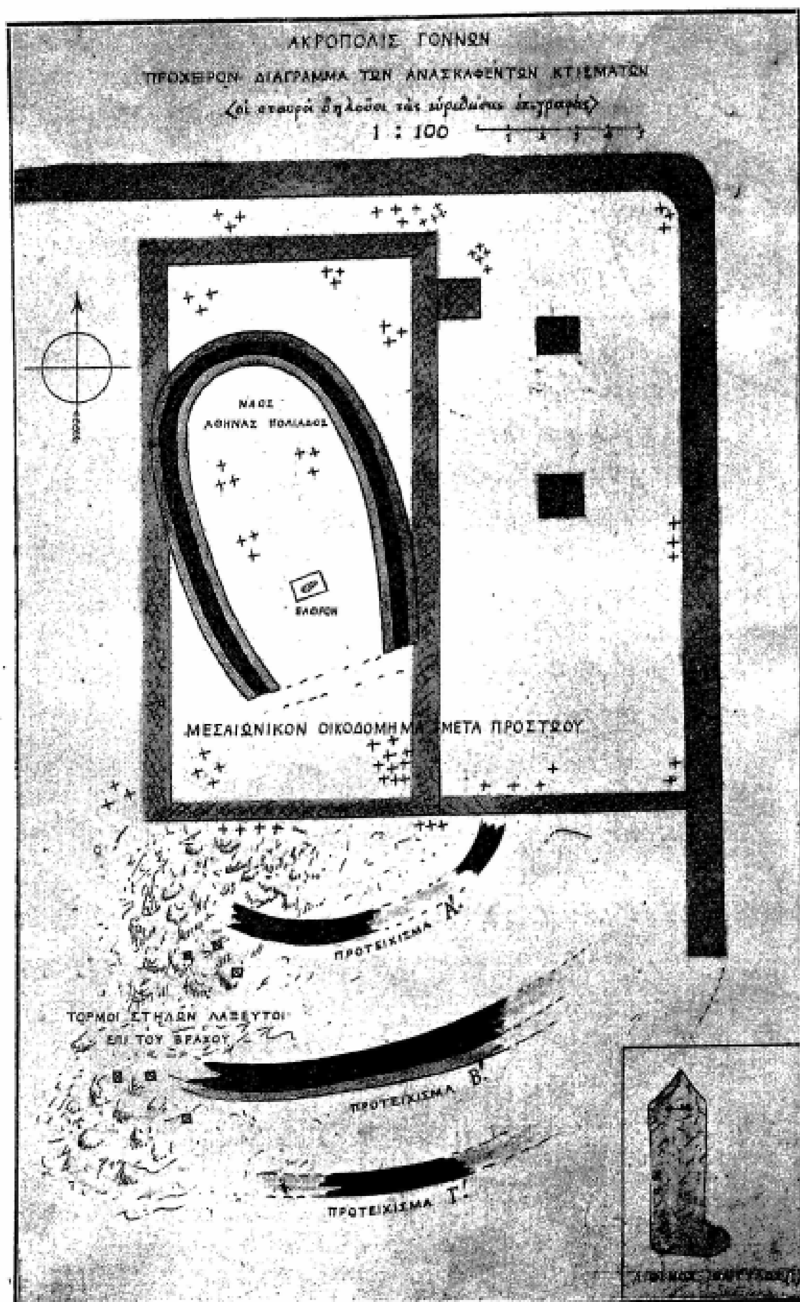
χων μικροὺς λαξευτοὺς τόρμους, ἱκανῶς βαθεῖς, ὧν ἡ χρῆσις ἐμφανῶς ἦτο πρὸς ἔμπηξιν γόμφων στηλῶν, αἵτινες θὰ ἦσαν ἀναθηματικαΐ, ἀφ' οὗ ἐπιτύμβιοι ἐπὶ τοιαύτης θέσεως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶναι· ἐκ τούτου εἰκάσαμεν τὴν ὕπαρξιν ναοῦ ἢ ἱεροῦ ἐκεῖ καὶ ἀνεσκάψαμεν πρὸς τοῦτο τὸν χῶρον.

Ὄντως δὲ εὕρομεν τετράγωνον λιθόκτιστον οἰκοδόμημα, αὐτὸ ὅπερ εἶχεν ἐκλάβει ὁ Heuzey ὡς ναὸν (βλ. τὸ σχεδιογράφημα ἐν Εἰκ. 20)· ἐποιήθη ἐκ μικρῶν λίθων τῶν πέριξ διὰ πηλοῦ ἡρμοσμένων καὶ ἔφερε βύσματα ἐκ κεραμίδων ἀρχαιοτέρων· ἦτο ἄρα μεσαιωνικόν τι· τοῦτο καθιστῶσι πιθανὸν καί τινα θραύσματα Βυζαντιακῶν ἀγγείων καὶ ἓν νόμισμα βυζαντιακὸν καὶ ἕτερον φραγκικὸν ἴσως. Ὁ τοῖχος αὐτοῦ κατὰ τὴν Βόρειον πλευρὰν διήκει εἰς βάθος μεῖζον τῶν 2.20 μ. (Εἰκ. 21). Πρὸς τὰ Τέμπη ἔφερε μέγαν ἐξώστην· ἐστεγάζετο δὲ οὐχὶ διὰ κεραμίδων, ἀλλὰ διὰ πλακῶν λιθίνων λεπτῶν ἢ διὰ βρύων. Θὰ ἦτο πιθανῶς φυλακεῖόν τι, ἔνθα ἐπὶ βραχὺν χρόνον διέμεινε φρουρά.

Ἐντὸς αὐτοῦ εὕρομεν ἐλλειψοειδὲς ἐν εἴδει πετάλου οἰκοδόμημα ἐκ λίθων οὐχὶ μεγάλων, ἀλλ' ἐπιμελῶς ἡρμοσμένων, διῆκον ἐνιαχοῦ, κατὰ τὴν Βόρειον καὶ Δυτικὴν πλευράν, ὅπου ὑπάρχει κλίσις τοῦ ἐδάφους, εἰς βάθος 1.80 μ. Οἱ λίθοι δὲν εἶναι οἱ ἀμμώδεις σχιστόλιθοι, ἀλλὰ σκληροὶ ἐκλεκτοὶ ἐκ λατομείου.

Κατὰ τὴν Νοτιοανατολικὴν πλευράν, ἔνθα ἐλάχιστα ἴχνη τοῦ τοίχου διετηρήθησαν, διότι ἦτο ὑψηλὸς ὁ βράχος, ἐφάνη ὂν ἀνοικτὸν τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο· πιθανῶς ἐνταῦθα ἔκειντο δύο κίονες πώρινοι, ὧν ὀλίγα τμημάτια εὕρομεν ἐγγὺς παρὰ τὴν Νοτιοδυτικὴν γωνίαν, ἀνεπαρκῆ δυστυχῶς πρὸς καθορισμὸν τοῦ ῥυθμοῦ καὶ τοῦ μεγέθους αὐτῶν (Εἰκ. 22).

Ὁ τοῖχος τοῦ οἰκοδομήματος ἔχει ποιηθῆ μέχρι μὲν τῆς ἀρχαίας ἐπιφανείας πλατύτερος ἤτοι 0.94, ὑπὲρ αὐτὴν δὲ

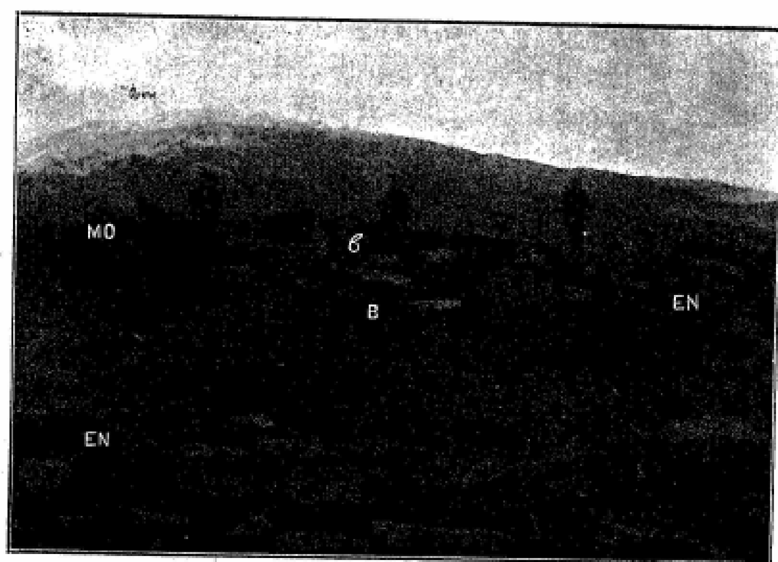

ΓΟΝΝΟΙ *Εἰκὼν 20.*

ΓΟΝΝΟΙ

Εἰκὼν 21. Ὁ Βόρειος τοῖχος τοῦ τετραγώνου μεσαιωνικοῦ οἰκοδομήματος.

ΓΟΝΝΟΙ

Εἰκὼν 22. Ὁ ἐν μέρει ἀνασκαφεὶς ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς Πολιάδος ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.
ΜΟ = Τὸ μεσαιωνικὸν τετράγωνον οἰκοδόμημα. б = βαίτυλος; Β = Βάθρον ἀγάλματος λατρείας (τὸ ἐν Εἰκ. 19). ΕΝ = Ὁ ἐλλειψοειδὴς ναός.

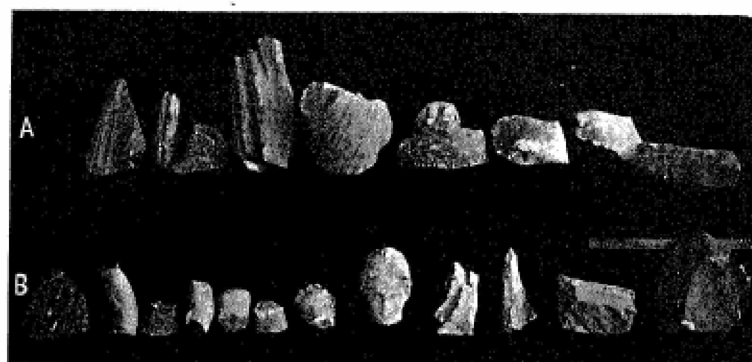
εἰς δύο ἢ τρεῖς δόμους στενώτερος 0.47· τὸ λοιπὸν τοῦ ὕψους αὐτοῦ θὰ κατεσκευάσθη ἐκ πλίνθων ὠμῶν, ἐξ ὧν ἑρμηνεύεται τὸ πολὺ εὑρεθὲν χῶμα ἐπὶ τοιαύτης βραχώδους κορυφῆς.

Εἶχε δὲ καὶ θριγκὸν τὸ κτίσμα τοῦτο, κεκοσμημένον διὰ πηλίνων μετοπῶν καὶ γείσων μετὰ γραπτῶν κοσμημάτων, ὡς δεικνύει τμῆμα διατηροῦν ἴχνη αὐτῶν (Εἰκ. 23 ἀριθ. Λ) τοῦτο εὑρέθη μὲν ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν, ἀλλ' ἐξ ἄλλων ὁμοίων ἐν τῷ ναῷ εὑρεθέντων φαίνεται ἀνῆκον αὐτῷ. Ἐπίσης εὑρέθησαν καὶ μικρὰ πήλινα ἀνθέμια ἐξ ἀνθεμωτῶν κεραμίδων καὶ πλεῖσται κεραμίδες στρωτῆρες καὶ καλυπτῆρες ἐπιμελοῦς ἐργασίας, ὧν πολλαὶ φέρουσιν ἐνσφράγιστον ἐπιγραφὴν ΓΟΝΝΕΩΝ καὶ ἄλλας ὁμοίως τῶν ἀναθέντων ἢ κατασκευαστῶν.

Τοιαῦτα ἐλλειψοειδῆ οἰκοδομήματα εὑρέθησαν ἐν Θέρμῳ, ἐν Ἐρετρίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ· περὶ δὲ τῶν κυκλοτερῶν ναῶν βλ. ἐν τῷ παρόντι Jahreshefte VI 1903, 127 εἰκ. 76, ἔνθα παρίσταται ἐπὶ ἀναγλύφου τοιοῦτος περίπου ναός, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου τῆς Δανάας (*Ἀρχ. Ἐφημ.* 1910 σελ. 379 κέ. εἰκ. 9).

Περὶ τὸ κτίσμα τοῦτο καὶ τὸ τετράγωνον μεσαιωνικὸν οἰκοδόμημα καὶ ἐντὸς αὐτῶν, ἐπ' αὐτῆς τῆς σημερινῆς ἐπιφανείας ἢ εἰς μικρὸν βάθος 0.50, εὑρέθησαν πολυάριθμοι πλάκες μετ' ἐπιγραφῶν· τούτων αἱ ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ φέρουσι ψηφίσματα καὶ ἄλλας πράξεις ἐπισήμους τῆς πόλεως τῶν Γοννέων, πέντε δὲ εἶναι ἀναθηματικαὶ τῇ *Ἀθηνᾷ Πολιάδι* (μία τούτων φέρει καὶ τὸ ἐπίθετον τῆς θεᾶς(;) *Ὁπλοφόρος*), τμήματα δέ τινα φαίνονται ἐπίσης ἐξ ἀναθηματικῶν ἐπιγραφῶν προερχόμενα.

Ἐν τῷ αὐτῷ στρώματι τούτῳ, ἐκ μελάγχρων χωμάτων συγκειμένῳ, εὑρέθησαν καὶ τμήματα μαρμαρίνου ἀγάλματος φυσικοῦ σχεδὸν μεγέθους (Εἰκ. 23 ἀριθ. Α). Τὸ πρῶ-

Εἰκὼν 23. Τμήματα μαρμαρίνων ἀγαλμάτων καὶ ἀγαλματίων ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Πολιάδος ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

Α = Ἄκραι χεῖρες, πούς καὶ ἐνδύματα τοῦ ἀγάλματος τῆς λατρείας.
Β = Κεφαλή, χεῖρες κλ. ἀγαλματίων.

τον ἀνῆκεν εἰς γυναῖκα καὶ θὰ ἦτο πιθανῶς τὸ ἄγαλμα τῆς λατρείας, τῆς Ἀθηνᾶς δῆλα δή. Διότι δὲν δύναται νὰ ἑρμηνευθῇ ἄλλως τὸ ἐλλειψοειδὲς τοῦτο κτίσμα ἢ ὡς ναὸς τῆς θεᾶς. Ἐπὶ τοῦ μνημονευθέντος ἀναγλύφου τῆς Λαρίσης παρίσταται πιθανῶς ὅμοιος κυκλοτερὴς ἢ ἐλλειψοειδὴς ναός.

Ὑπὸ τὸ στρῶμα τοῦτο ὑπάρχει ἕτερον ἐξ ὑπερύθρων χωμάτων, ὅπερ δὲν ἀνεσκάψαμεν πανταχοῦ. Εἰς ὅσα σημεῖα ἀνεσκάφη, ἀπέδωκε πήλινα ἀγαλμάτια (Εἰκ. 24 ἀριθ. Α ἐν μέσῳ καὶ Β δεξιά), ὀστεϊνά τινα καὶ μεταλλικὰ σκευάρια (Εἰκ. 24 ἀριθ. Γ) κττ..

Φαίνεται πιθανὸν ἐκ τῶν τελευταίων τούτων εὑρημάτων ὅτι ὁ ναὸς ὑπῆρχε καὶ κατὰ τὴν ἀρχαϊκὴν περίοδον, ἐπισκευασθεὶς ἄνευ ἐπεκτάσεώς τινος ἢ μεταβολῆς τοῦ ἀρχῆθεν διαγράμματος κατὰ τὴν Δ΄-Γ΄ π. Χρ. ἑκατονταετηρίδα· διότι ἄλλως δὲν ἑρμηνεύονται τὰ προγενέστερα τῶν τε

ΓΟΝΝΟΙ

Εἰκὼν 24. Εὑρήματα ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀθηνᾶς Πολιάδος ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

Α = Πήλινα: μετόπαι, ἀνθέμια, γεισώματα, ἀγγεῖον ἐν μορφῇ γλαυκός καὶ κεφαλὴ ἀγαλματίου. Β = Πήλινα: γείσωμα μετ' ἐγχρώμων κοσμημάτων, ἐνσφράγιστοι κεραμίδες, κεφαλαὶ ἀγαλματίων Γ = Μεταλλικά: πόρπαι χαλκαῖ, περίαπτα μολύβδινα, κρίκοι χαλκοῖ, τμήματα ἢ λαβαὶ ἀγγείων, ὀστέϊναι καρφίδες, σιδηρᾶ μαχαίρια κττ..

ἐπιγραφῶν καὶ τῶν μαρμαρίνων καί τινων πηλίνων ἀγαλματίων εὑρήματα. Καὶ ἐν Φθιώτισι Θήβαις ὁ ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς Πολιάδος ἐπίσης ἐπεσκευάσθη ἄνευ οὐσιώδους μεταβολῆς ἔκ τινος μικροῦ προγενεστέρου (βλ. *Πρακτικὰ* 1908 σελ. 176. 193).

Εἰς τὸν ἀρχαϊκὸν τοῦτον ναὸν ἢ ἱερὸν φαίνεται ὅτι ἀνήκει περίεργος ἐπιμήκης βαίτυλος ἐξ ἐγχωρίου κυανολίθου (Εἰκ. 20 κάτω δεξιὰ) λήγων ἄνω πυραμιδοειδῶς καὶ φέρων κάτω δεξιὰ προεξοχὴν πρὸς στερέωσιν ἢ ἔμπηξιν· ἴσως τοῦτο εἶναι τὸ σύνηθες ἐν τῇ παλαιᾷ λατρείᾳ εἴδωλον ἢ ξόανον τῶν θεῶν, ὅπερ ἦτο μάλιστα μὲν ξύλινον, οὐχὶ σπανίως δὲ λίθινον.

Νοτιοανατολικῶς τοῦ ναοῦ, ἔνθα ὁ βράχος εἶναι κατωφερής, ἔχουσι ποιηθῇ τρία ἡμικυκλικὰ τοιχάρια (Εἰκ. 20)

ἐν εἴδει ἀναβαθμῶν διὰ τοὺς ἐκ τῆς ἔσω πόλεως ἀναβαίνοντας προσκυνητὰς καὶ ὡς προτειχίσματα πρὸς συγκράτησιν τῶν χωμάτων χρησιμεύοντα πρὸς τούτοις. Ταῦτα φαίνεται ὅτι καὶ κατόπιν ἐπεσκευάσθησαν καὶ ἦσαν ἐν χρήσει.

Πολλὰ δὲ ἀρχαῖα ἀντικείμενα ἔχουσι καταπέσει ἐντεῦθεν πρὸς τὴν κάτω πόλιν: διότι εὕρομεν μέχρις αὐτῆς τῆς βάσεως τοῦ λόφου Ἀνατολικῶς βάθρα στηλῶν καὶ τμήματα ἐπιγραφῶν καθ᾽ ὅλα ὅμοια πρὸς τὰ περὶ τὸν ναὸν εὑρεθέντα.

Τὴν περάτωσιν τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης θέλομεν ἐκτελέσει πιθανῶς κατὰ τὸ ἐρχόμενον ἔτος 1911.

4) Σύντομος ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τῶν Γόννων.

Ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Καταλόγῳ Β 747 κ. ἑ. δὲν ἀναφέρονται μὲν οἱ Γόννοι, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Περραιβῶν ἐμφαίνεται ὅτι θεωροῦνται ὑπάρχοντες· διότι *Γουνεὺς* εἶναι *Γοννεύς*, ἤτοι κάτοικος τῶν Γόννων[1]. τὸ κύριον ὄνομα δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἐκληφθῇ ὡς παραγαγὸν τὸ ἐθνικόν, ὡς νομίζει Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἐν λέξει· καὶ ἐκ τῶν ἄνω μνημονευθεισῶν ἀνασκαφῶν καὶ ἐρευνῶν ἐξάγεται ὅτι ὑπῆρχον οἱ Γόννοι ἤδη τετειχισμένοι κατὰ τὴν μυκηναίαν περίοδον, ἀλλ᾽ ὡς φαίνεται σπουδαιοτάτη τότε τῶν Περραιβικῶν πόλεων ἦτο ἡ Κύφος:

Γουνεὺς δ᾽ ἐκ Κύφου ἦγε δύω καὶ εἴκοσι νῆας,
τῷ δ᾽ Ἐνιῆνες ἕποντο μενεπτόλεμοί τε Περαιβοί.

Κατὰ τὴν ἀρχαϊκὴν περίοδον, εἰς ἣν ἀνήκουσι τὰ τείχη τῆς ἀκροπόλεως (Εἰκ. 15), εἶναι πιθανὸν ὅτι οἱ Γόννοι ἀπε-

[1] Ὁ **Allen** ἐν **Journal of Hell. Stud. XXX 1910, 311-312** φαίνεται θεωρῶν ἄσχετον τὸ Γουνεὺς πρὸς τοὺς **Γόννους**· ἀλλ᾽ εἶναι φανερὰ ἡ γλωσσικὴ αὐτῶν σχέσις· ἂν δὲ προϋπῆρχε τὸ ὄνομα πρὸ τῆς πόλεως, θὰ ἦτο κοινόν, οὐχὶ μόνον τοῦ γενάρχου. Ἦτο συνήθεια παρὰ τοῖς ἀρχαίοις νὰ ὀνομάζωσιν ἐκ τῶν πόλεων τὸν οἰκιστὴν καὶ γενάρχην αὐτῆς.

τέλουν σπουδαίαν πόλιν· διότι ὁ ταγὸς τῶν Θεσσαλῶν Κινέας ἀναφέρεται παρ' Ἡροδότῳ V 63 (πρβλ. *Ἀριστοτ.* Ἀθην. Πολ. 19,5) ὅτι ἐστάλη μετὰ χιλίων ἱππέων τῷ 510 π. Χρ. πρὸς βοήθειαν τῶν κλονιζομένων ἐν Ἀθήναις Πεισιστρατιδῶν.

Ἀλλ' ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Ἡροδότου γράφεται ὁ Κινέας ὡς ***Κονιαῖος*** ὤν, ἤτοι ἐκ πόλεως Κονίας ἢ Κονιῶν, οἵα ὑπ' οὐδενὸς συγγραφέως ἀναφέρεται οὐδ' ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς μνημονεύεται ὡς πόλις τῆς Θεσσαλίας ἐν γένει. Τούτου ἕνεκα ὁ Wachsmuth προέτεινε τὴν διόρθωσιν αὐτοῦ εἰς *Γονναῖον*, ἥτις ἐγένετο ὑπὸ πάντων σχεδὸν ἀποδεκτή· μόνον ὁ Eduard Meyer ἐν Theopomps Hellenica 1909 σελ. 245 διατηρεῖ τὴν παλαιὰν γραφὴν ὁμολογῶν τὸ ἄγνωστον τῆς πόλεως ταύτης.

Ἐσχάτως ὅμως ὁ ***Kip***, ἔ. ἀ. σελ. 139 κ. ἑ. ἠμφεσβήτησε τὸ ἀκριβὲς τῆς διορθώσεως, ὁρμώμενος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ὅτι οἱ Περραιβοὶ ἦσαν ὑπήκοοι ἢ ὑποτελεῖς τῶν Θεσσαλῶν ὡς περίοικοι· δὲν ἦτο ἄρα δυνατὸν νὰ γίνῃ ταγὸς αὐτῶν ἀνὴρ ἐξ ὑποτελοῦς πόλεως· διὰ τοῦτο προτείνει νὰ γραφῇ ἐν τῷ ἄνω χωρίῳ ***Κονδαῖον***, τῆς πόλεως Κονδαίας οὔσης τῶν κυρίως Θεσσαλῶν κατὰ τὸν Kip.

Ἀλλὰ παρατηρητέον πρῶτον μὲν μετ' αὐτοῦ τοῦ Kip ὅτι τὸ ἐθνικὸν τοῦ Κονδαία εἶναι ἀείποτε σταθερὸν ***Κονδαιεὺς*** ἢ ***Κονδαεύς***, ἐξ ἄλλου δὲ ὅτι τὰ περὶ ὑποτελείας τῶν Περραιβῶν ὑπὸ τοὺς Θεσσαλοὺς εἶναι χρονολογικῶς λίαν ἀμφίβολα, καὶ δὴ κατὰ τοὺς περὶ τὸ 500 π. Χρ. χρόνους, καὶ ἐν πολλοῖς ἐσφαλμένα· διότι τὸ χωρίον τοῦ Θουκυδίδου IV 78 ***Περραιβοὶ ὑπήκοοι ὄντες Θεσσαλῶν*** ἰσχύει διὰ τὸ ἔτος 424 π. Χρ. *καί* τινα ἔτη, ἄγνωστον πόσα, πρότερον, τὸ δὲ τοῦ Στράβ. Θ' 440 κυρούμενον καὶ ὑπὸ τοῦ ***Ἀριστοτ.*** Πολιτικ. II 6,2 ὅτι οἱ Θεσσαλοὶ ἐπολέμουν «τοῖς προσχώροις Ἀχαιοῖς καὶ Περραιβοῖς καὶ

Μάγνησιν», διὰ τὰ ἔτη πρὸ τοῦ 353 π. Χρ. καὶ ταῦτα ἄγνωστον πόσα· ἀλλὰ τὰ περὶ τὸ 480 π. Χρ. καὶ μετέπειτα νομίσματα τῶν Περραιβῶν πᾶν ἄλλο ἢ ὑποτέλειαν αὐτῶν ὑπ' ἄλλους δύνανται νὰ δηλώσωσιν, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Kip ἔ. ἀ. 13 φαίνεται ὁμολογῶν.

Ἐν γένει δὲ λεκτέον συντόμως ἐν τῷ παρόντι ὅτι ἡ *ὑπηκοότης* ἢ *ὑποτέλεια* αὕτη τῶν περιοίκων ὑπὸ τοὺς κυρίως Θεσσαλούς, εἰς ἣν ἐστήριξε τὴν πραγματείαν αὐτοῦ ὁ Kip, φαίνεται ὅτι ἐτελεῖτο μόνον ἐν κοινῇ ἐπιστρατεύσει κατ' ἐχθροῦ ἐξωτερικοῦ, ὁπότε ἐξελέγετο *ταγὸς* εἷς καὶ ἡ Θεσσαλία σύμπασα *ἐταγεύετο*, ἤτοι ἐκηρύσσετο ἐν ἐμπολέμῳ καταστάσει καὶ γενικῷ κινδύνῳ, ὡς περίπου ἡ Ῥώμη ὑπὸ *δικτάτορα*· πλείονα περὶ τοῦ ζητήματος τούτου θὰ εἴπωμεν εἰς εὐθετώτερον τόπον.

Ἀλλ' ἔτι σπουδαιοτέρα ἀντίρρησις κατὰ τῆς διορθώσεως ***Κονδαῖον*** εἶναι τὸ ὅτι ἡ Κονδαία αὕτη ἦτο πιθανώτατα πόλις *Περραιβικὴ* ἐπίσης· διότι ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς IG IX² 521 καθίσταται ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ Κονδαία ἔκειτο πάντως εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πηνειοῦ μεταξὺ τῶν νῦν χωρίων Καρατζὸλ καὶ Μουσαλάρ, ἢ τῶν ἀρχαίων Φαλάννων καὶ Γόννων, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ κάτω Ὀλύμπου ἐπίσης· αἱ πολλαὶ τῶν ἐν IG ἔ.ἀ. ἄρα τοπογραφικῶν εἰκασιῶν τοῦ Ζηκίδου, ἃς ἀναφέρει ὁ Kern, εἶναι ἐσφαλμέναι κατὰ ταῦτα.

Διὰ τῶν λόγων τούτων μάλιστα νομίζομεν ὅτι αἴρονται αἱ ἀμφισβητήσεις τοῦ Kip καὶ ἡ διόρθωσις Κονδαῖον δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀσφαλής. Ἀλλὰ καὶ τοῦ **Wachsmuth** τὸ Γονναῖον ἀντίκειται πρὸς τὴν ὁμόφωνον μαρτυρίαν τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν ἐνδοξοτέρων συγγραφέων, παρ' οἷς φέρεται ὁ κάτοικος τῶν Γόννων ὡς ***Γοννεὺς*** ἢ σπανιώτερον ***Γόννιος*** (ἐν Δελφικαῖς ἐπιγραφαῖς).

Οὕτως· ἐν τῷ μνημονευθέντι χωρίῳ τοῦ Ἡροδότου δύ-

ναται νὰ γραφῇ *Γόννιον*, καίτοι ἡ συντηρητικότης τοῦ Eduard Meyer δὲν πρέπει τελείως νὰ ἀπορριφθῇ, διατηροῦντος τὸ Κονιαῖον· διότι δὲν εἶναι ἀδύνατον ἐν Θεσσαλίᾳ νὰ ἀνακαλυφθῇ ποτε ἡ ἄγνωστος πόλις Κονιὰ ἢ Κονιαί, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐλάχισται εἰδήσεις περὶ τῶν Θεσσαλικῶν ἐν γένει πόλεων διετηρήθησαν παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν, οἵτινες καὶ πολλὰς πόλεις αὐτῆς ἀναφέρουσιν ἀνωνύμως ἢ ὅλως παρασιωπῶσιν.

Ἀλλ' ἀσφαλῶς ἀναφέρονται οἱ Γόννοι ὡς πόλις τῷ 480 π. Χρ. ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου VII 128.173, περιγράφοντος τὴν ἐκ Μακεδονίας εἰς Θεσσαλίαν εἰσβολὴν τοῦ Ξέρξου, ἥτις ἐγένετο διὰ τῆς νῦν Λεφτοκαρυᾶς, τῶν στενῶν τῆς Ζηλιάνας καὶ τοῦ Νεζεροῦ καὶ διὰ Δερελί, ὡς εἴπομεν ἐν τοῖς ἄνω σελ. 244.

Ἀπὸ τῶν χρόνων τούτων μέχρι τῶν πολέμων τῶν Μακεδόνων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους σπανίως ἀναφέρονται οἱ Γόννοι, καίτοι περὶ τὸ 400 π. Χρ., ὡς εἴδομεν ἐν σελ. 247 ἦσαν τελείως καὶ ἰσχυρῶς τετειχισμένη πόλις. Ἡ πληροφορία τοῦ *Πορφυρίου* ἐν Frg. Hist. Gr. III σελ. 700 ὅτι ὁ Ἀντίγονος ὠνομάσθη Γονατᾶς *ὡς γενόμενος καὶ τραφεὶς ἐν Γόνοις* (γρ. *Γόννοις) τῆς Θετταλίας*, ἀπεδείχθη ὑπὸ τοῦ Niebuhr ἐσφαλμένη.

Μετὰ τὴν ἐν Κυνὸς Κεφαλαῖς ἧτταν τῷ 197 π. Χρ. ὁ βασιλεὺς Φίλιππος διέμεινεν ἐν Γόννοις μίαν ἡμέραν πρὸς περισυλλογὴν τοῦ ὑπολειφθέντος αὐτῷ στρατοῦ *(Liv.* 33, 10). Κατὰ δὲ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Ἀντιόχου τῷ 191 π. Χρ. ὁ Ἄππιος Κλαύδιος ἐρχόμενος ἐκ Μακεδονίας διὰ τῆς ἄνω σελ. 244 δηλωθείσης ὁδοῦ (οὐχὶ διὰ τῶν Τεμπῶν) ἔφθασε καὶ ἐστρατοπέδευσεν ἐκεῖ *(Liv.* 36,10)· ἀνάψας δὲ πυρὰς ἐπὶ τῆς Καρακόπετρας ὑπὲρ τὸ χωρίον Μπαξιλάρ, ὡς ἤδη ἐν λεπτομερείᾳ ἐγράψαμεν ἐν *Ἀρχ. Ἐφημ.* 1910 σελ. 347 (βλ. καὶ εἰκόνα 16) ἐφόβισε τὸν Ἀντίοχον, λύ-

σαντα διὰ τοῦτο τὴν πολιορκίαν τῆς Λαρίσης.

Τῷ δὲ 171 π. Χρ. ὁ Περσεὺς καταλαβὼν τοὺς Γόννους (*Liv.* 42,54) κατέστησεν αὐτοὺς ὁρμητήριον ὀχυρώσας, ὡς εἴπομεν ἐν τοῖς ἄνω σελ. 247/8· ἦτο δὲ τοσοῦτον ὀχυρὰ ἡ πόλις καὶ ἐκ φύσεως καὶ διὰ τῆς φρουρᾶς (loco et praesidio valido *Liv.* 42,67), ὥστε ὁ ὕπατος Ἀτίλιος ἀπέστη πάσης κατ' αὐτῆς ἐπιχειρήσεως, θεωρήσας ἀπόρθητον (inexpugnabilis *Liv.* ἔ. ἀ.· πρβ. καὶ 44,6).

Ἑτέρας πληροφορίας περὶ τῶν Γόννων ἔχομεν τὸ ὅτι περὶ τὸ 205-196 π. Χρ. κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Kern τεθεῖσαν χρονολογίαν, ἥτις καὶ καθ' ἡμετέραν γνώμην εἶναι πιθανωτάτη, ἐξέδωκεν ἡ πόλις ψήφισμα ἀποδοχῆς τῶν ἀγώνων τῆς Λευκοφρυηνῆς Ἀρτέμιδος τῆς παρὰ τὸν Μαίανδρον Μαγνησίας (Die Jnschriften von Magnesia 1900 σ. 24 ἀρ. 33· πρβλ. ἀριθ. 26), τὸ ὅτι στρατηγὸς τῶν Περραιβῶν ὀλίγον μετὰ τὸ 178 π. Χρ. ἦτο ὁ Δημήτριος Δημαινέτου Γοννεὺς (*Dittenberger*, Syll.² ἀρ. 453 = IG IX¹ 689), ὅτι τῷ 130/129 π Χρ. ἱερομνήμων τῶν Περραιβῶν ἦτο ὁ Χαρίδημος Φιλοκράτους *Γόννιος* (JG II 551 στ.66· βλ. καὶ *Pomtow* ἐν Pauly-Wiss. Real-Encykl. IV 2691), καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐκαλεῖτο εἰς μεταγενεστέρους χρόνους *Γονοῦσα (Γονοῦσσα)*, ὡς ἀναφέρει ὁ *Τζέτζης* καὶ ὁ *Σχολ.* εἰς Λυκόφρ. Ἀλεξάνδραν 903 κ. ἑ. (ὁ Λυκόφρων αὐτὸς στίχ. 906 καλεῖ αὐτὴν Περραιβικὴν Γόννον) «Γόννος . . . ἡ νῦν λεγομένη Γονοῦσα», ὁ *Εὐστάθ.* εἰς Β 573 «Γονοῦσα μέντοι τρισυλλάβως πόλις Περραιβίας ὥσπερ καὶ Γόννος ἐν δυσὶ *νν*» καὶ *Στέφ. ὁ Βυζάντιος* ἐν λ., ὅστις φαίνεται διαχωρίζων τῶν Γόννων. Αἱ πληροφορίαι αὗται περὶ τῆς ὀνομασίας Γον(ν)οῦσ(σ)α πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ἀμφίβολοι· διότι παρὰ *Λυκόφρ.* ἔ. ἀ. 870 ἀναφέρεται *Γονοῦσα* ὡς τόπος ἢ λίμνη τῆς Σικελίας· ὑποπτεύομεν λοιπὸν μήπως ἀνέμειξαν ταύτην οἱ Σχολιασταὶ πρὸς τοὺς Γόννους· ὑπῆρχε

δὲ καὶ *Γονόεσσα* ἐν Ἀχαΐᾳ κατὰ τὴν Σικυωνίαν (*Παυσαν.* II 4,4· V 18,7 καὶ *Γονοῦσσα*, ἴσως δ' ἡ αὐτὴ καὶ *Δονοῦσσα* γραφομένη).

Περὶ τῶν Γόννων καὶ τῶν Περραιβῶν ἐν γένει, συγχωνευθέντων τῷ κοινῷ τῶν Θεσσαλῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 30 π. Χρ. περίπου, ἐγράψαμεν ἤδη ἐν *Ἀρχ. Ἐφημ.* 1910 σελ. 333 καὶ σημ. 1 τὰ δέοντα, θέλομεν δὲ καὶ περαιτέρω ἀνακοινώσει τινὰ κατὰ τὴν λίαν προσεχῆ δημοσίευσιν τῶν *ἀνεκδότων ἐπιγραφῶν τῶν Γόννων.*

Σημείωσις.—Περὶ τῶν ἀνασκαφῶν καὶ εὑρημάτων τῶν Γόννων ἀνεκοίνωσέ τινα βραχέως ἐξ ἡμετέρας ἐπιστολῆς ὁ *Hiller* ἐν Berl. phil. Woch. 1910 σελ. 1557. Τὴν περαιτέρω ἐπεξεργασίαν καὶ ἔρευναν τῶν ἐν τοῖς ἄνω μνημονευομένων Βυζαντιακῶν ἀρχαιοτήτων ἀνέλαβε νὰ ἐκτελέσῃ ἡ ἐν Ἀθήναις Βυζαντιολογικὴ Ἑταιρεία.

Ἐκφράζομεν καὶ ἐνταῦθα τὰς θερμὰς ἡμῶν εὐχαριστίας ἐν γένει μὲν πᾶσι τοῖς κατοίκοις Δερελί, οἵτινες ἐπεκούρησαν ἡμῖν ἐν ταῖς ἐρεύναις, ἰδίως δὲ τῷ κ. Δημάρχῳ καὶ τοῖς κ. κ. Δημοτικοῖς καὶ Κοινοτικοῖς συμβούλοις, τῷ ἐνωμοτάρχῃ κ. Ἀριστ. Νομικῷ, τῷ δημοδιδασκάλῳ κ. Γ. Κατσούκῃ, τῷ δημοσιογράφῳ κ. Θεοχ. Οἰκονόμου καὶ τοῖς κκ. Ν. Χριστοδούλου καὶ Δ. Ζιούνα, ἰδιαίτατα δὲ τῷ γενναίῳ ὑπολοχαγῷ συμπολίτῃ ἡμῶν καὶ συμμαθητῇ κ. Πάνῳ Γαρδίκᾳ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Ἰανουαρίου 1911.

Α. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΛΟΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΧΑΛΚΙΔΑ

Αἱ κατὰ τὸ θέρος τοῦτο δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ ἡμῶν ἐποπτευόντων γενόμεναι παρὰ τὴν Χαλκίδα ἀνασκαφαὶ ἔσχον τὰ ἑξῆς ἀποτελέσματα.

Σκάψαντες τὸ πρῶτον παρὰ τὴν Ἀρέθουσαν εὕρομεν ἐν μὲν τῷ ἀγρῷ τοῦ Ἐλευθερίου Καπέλλου, θεμέλια βαλανείου, ὅπερ ἔκειτο ἐγγὺς τοῦ ναοῦ τῆς Ἴσιδος. Ἐν αὐτῷ εὑρέθη στήλη ἀναθηματικὴ τῇ Ἴσιδι Σαράπιδι καὶ Ἀνούβιδι, ἥτις ληφθεῖσα ἐκ τοῦ παρακειμένου ναοῦ τῆς Ἴσιδος ἐχρησίμευσεν ὡς παραστὰς θύρας. Ἐν δὲ τῷ τοῦ Χρίστου Κανατᾶ ἀγρῷ εὑρέθη περίβολος τάφων πρὸ πολλοῦ κατεστραμμένων, ὧν ἔξωθεν ὑπῆρχον δύο μικραὶ μαρμάριναι χεῖρες ἔνθετοι εἰς δύο εἰδώλια, ὧν τὸ ἕτερον μεῖζον, καὶ ὡραία πηλίνη κεφαλὴ εἰδωλίου μικροῦ. Ἐν δὲ τῷ κήπῳ τῷ παρὰ τὸ ἐργοστάσιον νάφθης τοῦ κ. Βασιλείου Σακελλαράκη εὑρέθησαν ἐν τοῖς θεμελίοις κτισμάτων, ἀνηκόντων πιθανῶς τῷ παρακειμένῳ ναῷ τῆς Ἀρεθούσης, ὁ δεξιὸς ὦμος ἀγάλματος καλῆς τέχνης ὕψ. 0,30 μ. καὶ τεμάχιον ἄλλο μαρμάρου ἔχον ἀνάγλυπτον παῖδα, ὅστις ἕνεκα φθορᾶς μόλις διακρίνεται.

Εἶτα ἐσκάψαμεν ἐν τῷ παρὰ τὴν Βρωμοῦσαν κτήματι τοῦ Νικολάου Ἀγγέλου πρὸς εὕρεσιν τάφων. Ἐνταῦθα εὑρέθησαν τάφοι ἐννέα καὶ τριάκοντα, κάλπη μολυβδίνη τετράγωνος πλήρης ὀστῶν καὶ τρεῖς ἐνεπίγραφοι ἐπιτύμβιοι στῆλαι. Τῶν τάφων τρισκαίδεκα μὲν ἦσαν πώρινοι, οἱ δ' ἄλλοι κοίλοις ὡς καὶ τὸ πολὺ κεράμοις πεποιημένοι. Κτερίσματα ἐν αὐτοῖς εὑρέθησαν φιάλαι, οἰνοχόαι, κάνθαροι καὶ ἄλλα ποικίλα τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα ἀγγεῖα πάντα τοῦ β' καὶ α' π. Χ. αἰῶνος.

Τελευταῖον ἐσκάψαμεν ἐν τῷ ὑπεράνω τοῦ κήπου λοφώδει ἀγρῷ τῆς κ. Ἑλένης Μαντάλου καὶ ἐν τῷ παρὰ

τὰς τρεῖς Καμάρας τοῦ Ἀναστασίου Καλλιμάνη. Καὶ ἐν μὲν τῷ τῆς κ. Μαντάλου ἀνεψξαμεν ὀκτὼ Μυκηναϊκοὺς τάφους λελαξευμένους ἐπὶ μαλακοῦ τιτανολίθου, ἐν δὲ τῷ τοῦ Καλλιμάνη ἕνα. Ἐν αὐτοῖς εὑρέθησαν πρὸς τεσσαράκοντα σχεδὸν ἀκεραίοις Μυκηναϊκοῖς ἀγγείοις διαφόροις τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος καὶ πληθὺς ἄλλων τεθραυσμένων ἀλλὰ δυναμένων νὰ συγκολληθῶσι καὶ τὰ ἑξῆς κτερίσματα. 1) πλῆθος κόκκων περιδεραίων ἐξ ὑαλομάζης κυανῆς ἢ λευκῆς ἢ μελαίνης· 2) τρεῖς κόκκοι χρυσοῖ σχήματος ἐλαιοπυρῆνος ῥαβδωτοῦ, εἷς ὡσαύτως χρυσοῦς παριστῶν κεφαλὴν βοός, τρεῖς ἐξ ἠλέκτρου, δώδεκα ἐκ πυρίτου λίθου, ἄλλοι ἐξ ἀμεθύστου, φυσικοῦ κρυστάλλου καὶ εἷς ἐξ ἀχάτου ἔχων σχῆμα ἐλαιοπυρῆνος· 3) πέντε βούκρανα ἐξ ὑαλομάζης μελαίνης· 4) οὐκ ὀλίγα σπονδύλια ἐκ πυρίτου λίθου ἀμφίκωνα καὶ ἑτερόκωνα διαφόρου μεγέθους· 5) αἰχμὴ δόρατος χαλκῆ· 6) ξίφος, μαχαίριον καὶ σμίλη χαλκᾶ· 7) τεμάχια ἀργυροῦ ἐνωτίου 8) τρία βραχιόλια μολύβδινα περιβεβλημένα διά τινος ὑπολεύκου ὑαλομάζης· 9) ἐν δυσὶ πιθοειδέσιν ἀγγείοις ὑπῆρχε κόνις ὑποπράσινος, ἥτις πιθανῶς ἐχρησίμευεν ὡς βαφή· 10) τρία πήλινα εἰδώλια παριστῶντα θήλειαν θεότητα ἔχουσαν κεφαλὴν πτηνοῦ, οὗ αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν ὅμοιαι πρὸς τοὺς τῆς γλαυκὸς εἰσὶν ἐγκεκολλημέναι Τοῦ ἑνός τούτων λείπει ἡ βάσις, ἄλλου δὲ αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν, αἵτινες οὖσαι πήλιναι ἀπεκολλήθησαν· 11) δύο ἀκόνας, ὧν ἡ ἑτέρα ἀετωματοειδής, ἐχούσας ὀπήν, ἵνα ἀναρτῶνται.

Περὶ τοῦ σχήματος καὶ τῆς κατασκευῆς τῶν τάφων τούτων, ὡς καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς εὑρεθέντων κτερισμάτων, ἅτινά εἰσι κατατεθειμένα ἐν τῷ Μουσείῳ Χαλκίδος, θὰ διαλάβωμεν ἀλλαχοῦ ἀκριβέστερον.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Νοεμβρίου 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΕΡΕΤΡΙΑΣ

Τὸ σπουδαιότερον ἔργον ἐν Ἐρετρίᾳ κατὰ τὸ λῆγον ἔτος ἦτο ἡ ἀποπεράτωσις τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ ναοῦ τοῦ Δαφνηφόρου Ἀπόλλωνος. Ἀπαλλοτριωθέντος ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας τοῦ κτήματος τοῦ Κ. Μπενέτου, ἐφ' οὗ ἔκειτο τὸ νότιον ἥμισυ περίπου τοῦ ναοῦ, συνετελέσθη καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀνασκαφή. Δυστυχῶς μέγα μέρος τοῦ κτιρίου τοῦ ναοῦ ἦτο μέχρι καὶ τῶν κατωτάτων λίθων τῶν θεμελίων κατεστραμμένον ὑπὸ τοῦ πρώτου ἰδιοκτήτου τοῦ κτήματος Ι. Λημνίου, οὕτω δ' ὁλόκληρος ἡ Ν γωνία μετὰ πολλοῦ μέρους τῆς ΝΔ καὶ τῆς Ν πλευρᾶς λείπουσι τελείως, ἐνῷ κατὰ τὸ λοιπὸν μέρος διατηρεῖται τὸ κρηπίδωμα τοῦ ναοῦ ἐξωτερικῶς μὲν μέχρι τῆς εὐθυντηρίας, ὀλίγῳ δ' ἐσωτέρῳ, ἐν ᾗ θέσει εὑρίσκοντο οἱ κίονες τῆς περιστάσεως μέχρι τοῦ ἀμέσως ὑπὸ τὸν στυλοβάτην λίθου.

Ἐντὸς τοῦ πλείστου μέρους τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ναοῦ ἡ ἀρχαία ἐπίχωσις ἐσώζετο ἀνέπαφος, ἀπετελεῖτο δ' αὕτη πρὸ πάντων πλησίον τῶν θεμελίων τῶν τοίχων ἐξ ἄμμου ἐπίτηδες ἴσως σωρευθείσης, ὅπως ἑδράζωνται στερεώτερον τὰ θεμέλια ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ἐδάφους· ἀνωτέρω τῆς ἄμμου ὑπῆρχε στρῶμα ἀρκετὰ παχὺ ἀποτελούμενον ἐκ λατύπης πώρου ἐκ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ. Τὸ στρῶμα τοῦτο ἐξετείνετο καὶ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ ἐπὶ ἀρκετῆς ἐκτάσεως περὶ αὐτόν. Ὑπὸ τὸ στρῶμα τῆς ἄμμου εὕρηται τὸ βορβορῶδες φυσικὸν ἔδαφος κεκαλυμμένον ὑπὸ ὕδατος τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους.

Ἐντὸς τῆς λατύπης ἢ ὀλίγῳ κατωτέρω ταύτης εὑρέθη-

σαν πράγματα τῶν περὶ τὸ τέλος τοῦ ς' αἰῶνος χρόνων, ὧν ἀξιολογώτερα εἶνε ἓν μικρὸν πώρινον ἀγαλμάτιον ἀνδρὸς ἔχοντος ὀξὺν πώγωνα καὶ ἡ κεφαλὴ δευτέρου ὁμοίου, ἓν μικρὸν ἀνάγλυφον χαλκοῦν παριστῶν ἄνδρα κρατοῦντα ἑκατέρωθεν μικρὸν ζῶον, καὶ τμῆμα ἀρχαϊκῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ τεμαχίου ἀγγείου ἀφιερωμένου «τῷ Ηερακλεῖ». Ἐν τοῖς κατωτέροις ὅμως στρώμασιν ἐντὸς τοῦ ναοῦ καὶ παρ' αὐτὸν εὑρίσκοντο πλεῖστα τεμάχια γεωμετρικῶν ἀγγείων, ἐν διαφόροις δὲ σημείοις ὑπὸ τὸν ναὸν μεγάλα τμήματα τριῶν ἐλλειψοειδῶν κτισμάτων προερχομένων, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς εὑρέσεως τῶν γεωμετρικῶν ὀστράκων, ἐκ τῆς γεωμετρικῆς ἐποχῆς.

Τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν τοῦ ναοῦ καὶ ἐφέτος ἐλάχιστα μέρη εὑρέθησαν· ἔκ τινων γραμμάτων (τεκτονικῶν σημείων) σῳζομένων ἐπὶ τεμαχίων τριγλύφων ἐπιβεβαιοῦται ἡ γνώμη, ἣν εἶχον σχηματίσει ἐκ τῆς μορφῆς τῶν κιονοκράνων, ὅτι ὁ ναὸς ἐκτίσθη περὶ τὰ μέσα τοῦ 5' αἰῶνος. Ὑπῆρχεν ὅμως ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως παλαιότερος ναὸς καταστραφεὶς ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ εἰς τοῦτον ἀνῆκον τὰ ἀγάλματα τῶν ἀετωμάτων, ὅλα τὰ εὑρεθέντα ἀρχαϊκὰ γλυπτὰ καὶ καὶ λοιπὰ πράγματα, ὡς καὶ λείψανα πολλὰ τοίχων διατηρηθέντα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ νεωτέρου ναοῦ. Ὁ παλαιότερος οὗτος ναὸς ἦτο μικρότερος τοῦ νεωτέρου, ἦτο δὲ καὶ οὗτος πάλιν ἐκτισμένος ἐπὶ χώρου ἐν ᾧ ὑπῆρχε πανάρχαιον ἱερόν, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐλλειψοειδῶν κτισμάτων καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς εὑρισκομένων γεωμετρικῶν ὀστράκων.

Νοτίως πρὸ τοῦ ναοῦ εὑρέθησαν καὶ ἐφέτος πολλὰ τεμάχια προξενικῶν ἐπιγραφῶν ὡς καὶ μία ἀκεραία, καί τινα μέρη καταλόγων Ἐρετριέων δημοτῶν τῶν μακεδονικῶν χρόνων.

Δυστυχῶς ἡ ἔρευνά μου βορείως τοῦ ναοῦ πρὸς εὕρεσιν

καὶ ἄλλων τεμαχίων τῶν ἀγαλμάτων τῶν ἀετωμάτων ἀπέβη ἀνωφελής, διότι μόνον ὀλίγα, μικρὰ καὶ τελείως ἀσήμαντα τεμάχια τούτων κατωρθώθη νὰ εὑρεθῶσιν.

Μικρὰ ἀνασκαφὴ ἐγένετο καὶ ἐπὶ τῆς νοτίας κλιτύος τῆς ἀκροπόλεως Ἐρετρίας, ἔνθα εἶχεν εὑρεθῆ ἄλλοτε μικρὸν ἱερὸν ἀγνώστου τότε θεοῦ. Διὰ τῆς ἐφετεινῆς ἀνασκαφῆς ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ περιοχὴ τοῦ ναοῦ τούτου ἐξετείνετο ἐπὶ ἀρκετοῦ χώρου, ἦτο δὲ κεκοσμημένος διὰ διαφόρων μικροτέρων κτιρίων, ὧν σῴζεται μία μικρὰ ἐξέδρα. Ἔκ τινος εὑρεθείσης ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς καὶ ἐξ ἑνὸς πηλίνου εἰδωλίου παριστῶντος θεὰν φέρουσαν χοιρίδιον ἀποδεικνύεται, ὅτι τὸ ἱερὸν ἀνῆκεν εἰς τὴν Δήμητρα καὶ Κόρην καὶ εἶνε τὸ *Θεσμοφόριον*.

Ἕνεκα τυχαίας εὑρέσεως ἑνὸς νέου Ἐρετρικοῦ νεκροταφείου κειμένου ἑκατοντάδα μέτρων πρὸς Β τῆς ἐκκλησίας τῆς νέας Ἐρετρίας ἠσχολήθην ἐπὶ μικρὸν καὶ εἰς τὴν ἀνασκαφὴν τάφων. Τὸ νεκροταφεῖον ἀνήκει εἰς τοὺς χρόνους τῆς α΄ π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος· τὰ εὑρήματα εἶνε ὅλως ἀσήμαντα, σπουδαιότεραι δ' ὁπωσδήποτε εἶνε αἱ εὑρεθεῖσαι ἐπιτύμβιοι ἐπιγραφαί, δι' ὧν ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκτισμένοι οἱ τάφοι.

Κ. Κουρουνιώτης

ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΕΝ ΝΑΞΩι

Κυρία κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀνασκαφικὴ ἡμῶν ἐργασία ἐν Νάξῳ ἦν ἡ ἐκσκαφὴ τοῦ τέως ἀγνώστου προμυκηναϊκοῦ νεκροταφείου *Ἀφεντικῶν*, παρὰ τὸ χωρίον *Κάτω Σαγγρί*, ἀρξαμένη κατὰ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς Αὐγούστου καὶ περατωθεῖσα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἐ. ἔ.

Τὸ νεκροταφεῖον τῶν Ἀφεντικῶν, ἐν ἀποστάσει 20 περίπου λεπτῶν ἀπὸ τῆς κώμης «Κάτω Σαγγρί», ἐκτείνεται ἐπιμήκως ἀπὸ Β πρὸς Ν εἰς τὰ κράσπεδα χθαμαλῆς λοφώδους ἐκτάσεως, ἐπὶ ἐδάφους τὸ πλεῖστον ἀβαθοῦς μεθ' ὑπεδάφους σχιστολιθικοῦ. Ἐν χώρῳ μήκους 100 περίπου μέτρων καὶ πλάτους 12-25, εἰς βάθος 0,20-1,50 μ. εὕρομεν περὶ τοὺς 170 τάφους, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐγγύτατα ἀλλήλοις κειμένους.

Ἡ κατασκευὴ τῶν τάφων εἶναι καθόλου ὁμοία πρὸς τὴν τῶν τέως ἀνασκαφέντων ἐν Νάξῳ προϊστορικῶν τάφων, ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς πρὸς ἀλλήλας προσαρμογῆς τῶν περιβαλλουσῶν τὸν τάφον πλακῶν ποικίλλει. Τὸ ἔδαφος τοῦ τάφου ἀποτελεῖ συνηθέστερον μὲν αὐτὸς ὁ σχιστολιθικὸς βράχος τοῦ ὑπεδάφους, σπανιώτερον δὲ ἰδία πλάξ.—Ἔν τισιν, ἐπισημοτέροις, ὡς φαίνεται, τάφοις, ἑκάστη πλευρὰ ἐκ δύο παραλλήλων καθέτων πλακῶν ἀποτελεῖται, ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς, τὸ δὲ μεταξὺ καταλειπόμενον κενὸν πληροῦται διὰ γῆς καὶ λίθων μικρῶν.

Ἕκαστος τάφος ἦν κεκαλυμμένος διὰ μιᾶς συνήθως πλακός, σπανίως διὰ δύο, ἐπικειμένων ἀλλήλαις ὑπεράνω δὲ τοῦ καλύμματος τοιχίσκος ἢ σειρὰ λίθων ποικίλης δια-

τάξεως συνήθως ὑπάρχει, τὸ μὲν ὡς σῆμα πιθανῶς τοῦ τάφου, κεκρυμμένου ἐν τῇ γῇ, τὸ δὲ πρὸς μείζονα στερέωσιν τοῦ καλύμματος τοῦ τάφου ἐν τῇ θέσει αὐτοῦ.

Ἐν ἑκάστῳ τάφῳ κατέκειτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἷς μόνος νεκρός, ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ πλευροῦ συνήθως ἀναπαυόμενος, μετὰ κεκαμμένων τῶν κάτω ἄκρων. Σπανιώτερον, τῶν ὀστῶν τοῦ πρώτου νεκροῦ ἐκτοπιζομένων, ἐτίθετο δεύτερος νεκρός, τοῦ κρανίου τοῦ πρώτου νεκροῦ τηρουμένου ἐνίοτε ἀκινήτου ἐν τῇ ἀρχικῇ θέσει αὐτοῦ. Ἔν τισι τάφοις πρόκειται προφανῶς περὶ δευτέρας ταφῆς, τῶν ὀστῶν πλειόνων νεκρῶν ὄντων σεσωρευμένων ἐν ἑνὶ τάφῳ, οὐδενὸς δὲ νεκροῦ ἐν ἀρχικῇ θέσει κατακειμένου. Ἐν ἄλλοις τισὶ τάφοις ὑπεράνω τῶν ὀστῶν ἑνὸς ἢ πλειόνων νεκρῶν, κεκαλυμμένων διὰ στρώματος γῆς ἢ καὶ πλακός, κατέκειτο ἄλλος νεκρός.

Ἕκαστος τάφος ἐνεῖχεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἓν μόνον *κτέρισμα*, τινὲς τάφοι οὐδέν, ὀλίγοι δὲ πλείονα.

Τὸ *κτέρισμα*, ἦν μὲν συνήθως τεθειμένον πρὸ τοῦ προσώπου τοῦ νεκροῦ, σπανιώτερον ὄπισθεν τοῦ ἰνίου ἢ ἀλλαχοῦ τοῦ τάφου, ὄρθιον, ἢ πλάγιον ἢ καὶ ἀνεστραμμένον ἐνίοτε. Τὰ πλεῖστα τῶν κτερισμάτων ἦσαν *πήλινα ἀγγεῖα*, ἑκατὸν περίπου τὸν ἀριθμὸν ἐν ὅλῳ· κυρίως πυξίδες καὶ ἀγγεῖα ἀπιοειδῆ, σπανίως σικυοειδῆ, ἢ μικραὶ φιάλαι λοπαδοειδεῖς.

Αἱ πυξίδες, ὑποσφαιρικαὶ ἢ κυλινδρικαί, ἦσαν ἐκεῖναι μὲν συνήθως ἄκοσμοι, αὗται δὲ μετὰ χαρακτῶν εὐθυγράμμων κοσμημάτων κατὰ ζώνας (τὸ πλεῖστον ἐγκαρσίας, σπανιώτερον καθέτους) ἐφ᾽ ὅλου τοῦ σώματος τοῦ ἀγγείου, ἁπλαῖ μὲν αἱ πλεῖσται, τινὲς δὲ διπλαῖ.

Τὰ ἀπιοειδῆ ἀγγεῖα μετὰ χαρακτῶν κοσμημάτων, τεταγμένων συνήθως εἰς τρίγωνα μεταξὺ σώματος καὶ τραχήλου· σπανιώτερον ἐφ᾽ ὅλης τῆς κοιλίας τοῦ ἀγγείου εἰς καθέτους ζώνας.

Τὰ σικυοειδῆ ἀγγεῖα ἄποδα ἢ ὑπόποδα, τὸ πλεῖστον ἄκοσμα.

Μαρμάρινα κτερίσματα εὑρέθησαν φιάλαι τινὲς μικραὶ λοπαδοειδεῖς, δύο μικρὰ ποτήρια ὑπόποδα, μαρμάριον, οἷον πινακὶς τετράγωνος περιχειλωτή, καὶ τρία εἰδώλια ἓν μὲν ἄμορφον, ἕτερον δὲ τοῦ συνήθους γυναικείου προϊστορικοῦ τύπου, τὸ δὲ τρίτον ἰδιάζον, τοῦ προϊστορικοῦ μουσικοῦ οὗ εἰδώλια, μετὰ τριγωνικοῦ μουσικοῦ ὀργάνου οἷον ἅρπης, εὑρέθησαν ἐν Θήρᾳ καὶ Τριοπίῳ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο τὸ ἀξιολογώτατον πάντων τῶν κτερισμάτων, εὑρέθη ἐν τάφῳ ἐκ τῶν ἐπισημοτάτων τοῦ νεκροταφείου, περιβαλλομένῳ ὑπὸ διπλῆς σειρᾶς πλακῶν, ἀνοιχθέντι δ' ἐν ἐποχῇ ἀγνώστῳ. Ὑπὸ λίθους ἐρριμμένους ἐν τῷ τάφῳ, τὸ μαρμάρινον τοῦτο εἰδώλιον ἀνδρὸς καθημένου ἐπὶ ἕδρας τετράποδος, εἶναι μὲν κολοβὸν τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας (ὡς καὶ τοὺς πόδας τῆς ἕδρας), ἀλλὰ τὸ σῳζόμενον μέρος ἐπιτρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι παριστᾷ τὸν προϊστορικὸν μουσικόν.

Ἄλλα λίθινα κτερίσματα ἔχομεν λεπίδας τινὰς ὀψιανοῦ, μικρὰν τριγωνικὴν σμίλην, οἵα πρῶτον νῦν ἀπαντᾷ, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, ἐν κυκλαδικῷ τάφῳ, δύο ὅρμους μετὰ λιθίνων ψηφίδων καί τινας μονήρεις ψηφῖδας.

Μετάλλινον δὲ κτέρισμα μόνον μία ἀκέφαλος χαλκῆ καρφίς.

Καὶ αὕτη μὲν ἡ κυρία ἡμῶν ἐν Νάξῳ ἀνασκαφικὴ ἐργασία. Πρὸ ταύτης δὲ δι' ὀλιγοημέρου σκαφῆς ἐπερατώσαμεν τὴν ἀνασκαφὴν τῆς προμυκηναϊκῆς ἀκροπόλεως Πολιχνίου (Καστράκι) καὶ ἐνηργήσαμεν μικρὰν σκαφὴν ἐπὶ τῆς φυσικῆς ἀκροπόλεως *Ῥιζοκαστελιᾶς*.

Ἐν τῇ ἀκροπόλει τοῦ *Πολιχνίου* ἀπεκαλύφθησαν οἱ τοῖχοι καὶ ἄλλων οἰκίσκων πρὸς Β τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εὑρεθέντων, ὁμοίως ἐκτισμένων, μικρὸν μόνον ὑπὲρ τὸ ἔδαφος σῳζομένων, μετὰ τεμαχίων ἀγγείων ὅλως ὁμοίων

πρὸς τὰ πέρυσιν εὑρεθέντα. Ὀρύγματα πέριξ βαθέα ἀνοιγέντα κατέδειξαν ὅτι ἡ αὐτόθι ἀκρόπολις περιωρίζετο ἐπὶ τῆς αὐτόθι μικρᾶς κορυφῆς, ἐξετείνετο ὅμως πιθανῶς πρὸς τὴν θάλασσαν, ἥτις ταύτην αὐτόθι κατέδρωσε.

Ἐπὶ δὲ τῆς φυσικῆς ἀκροπόλεως *Ῥιζοκαστελιᾶς*, 20' περίπου λεπτὰ μακρὰν τοῦ χωρίου Τριπόδων ἐρείπια ἐν μέρει παρεμφερῆ πρὸς τὰ τοῦ Πολιχνίου καὶ μεγάλη πληθὺς τεμαχίων ὀψιανοῦ καὶ πυρίτου ἐσπαρμένων πέριξ αὐτῶν παρώτρυναν ἡμᾶς πρὸς σκαφήν. Οὕτως ἀπεκαλύφθη ἐπὶ τῆς αὐτόθι κορυφῆς, μικρὸν ὑπὸ τὸ ὕπατον αὐτῆς σημεῖον, στενὸν καὶ ἐπίμηκες οἰκοδόμημα μετὰ θαλαμίσκου καὶ τρεῖς οἰκίσκοι ὑπὲρ τοῦτο. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου αὐτῶν εὑρέθησαν ὀλίγα τινὰ λείψανα παλαιοτέρας κεραμευτικῆς μετὰ γραπτῶν γραμμικῶν τὸ πολὺ κοσμημάτων· ἀλλὰ τὰ κύρια εὑρήματα ἦσαν τεμάχια πηλίνων ἀγγείων νεωτέρων χρόνων (ὑδριῶν, πίθων, λαγύνων, πινακίων κτλ.) καί τινων ὑελίνων (τεμαχίων μικρῶν ποτηρίων ὑποπόδων) μετά τινων τεμαχίων μαρμαρίνων, μικρῶν σιδηρῶν ἀντικειμένων (ἥλων καὶ κώδωνος ποιμενικοῦ), μαρτυροῦντα τὴν εἰς χρόνους λίαν ἀφεστῶτας ἀλλήλων χρησιμοποίησιν τῶν αὐτῶν οἰκοδομῶν.

Τὰ πλεῖστα τῶν εὑρημάτων τῶν ἀνασκαφικῶν τούτων ἐργασιῶν κατετέθησαν εἰς τὴν ἐν τῇ πόλει Νάξου ἀρχαιολογικὴν συλλογήν, εἰς δὲ τὸ Κεντρικὸν ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον μετηνέχθησαν τὰ μαρμάρινα καὶ λοιπὰ λίθινα κτερίσματα τοῦ ἐν *Ἀφεντικοῖς* νεκροταφείου.

ΚΛΩΝ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΕΓΕΑι ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ
ΕΝ ΕΤΕΙ 1910

Ἐν δύο τόποις τῆς Τεγεάτιδος ἐγένοντο ἀνασκαφαὶ δαπάναις τῆς Ἀρχ. Ἑταιρείας κατὰ τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον. Ἐν τῷ ἱερῷ παρὰ τὸν Ἅγ Σώστην, ὅπου ἀπεπερατώθη ἡ πέρυσιν ἀρξαμένη ἀνασκαφὴ καὶ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς Σωτείρας, τῷ ἐπὶ τοῖς ὁρίοις τῆς Τεγεάτιδος καὶ Ἀσεάτιδος κειμένῳ.

Ἐν τῷ παρὰ τὸν Ἅγ. Σώστην ἱερῷ ὡς πρὸς τὴν ὅλην κατασκευὴν σημαντικὸν εἶναι, ὅτι τὸ πρῶτον νῦν ἐβεβαιώθησαν δύο παράλληλοι ἐξ ὀγκολίθων τοῖχοι τοῦ περιβόλου, οἵτινες ἐχρησίμευον καὶ ὡς ἀναλήμματα. Τούτων πρότερον ἐλάχιστα καὶ ἀβέβαια ἴχνη ἐφαίνοντο. Ἐντὸς τοῦ περιβόλου τούτου ὑπῆρχε πάντως οἴκημα ἐστεγασμένον, ὁ ναὸς βεβαίως, ὡς τοῦτο δεικνύουσιν οἱ εὑρεθέντες ἀνθεμωτοὶ ἀκροκέραμοι, τοῦ τέλους τοῦ 5ου αἰῶνος, καὶ ἐνεπίγραφοι κεραμίδες διαφόρων χρόνων, ἀπὸ τοῦ 5ου αἰῶνος μέχρι τῆς μ. Χρ. ἐποχῆς. Ἄλλο λείψανον τοῦ ναοῦ οὐδὲν εὑρέθη, οὐδὲ ἴχνος θεμελίων παρετηρήθη. Τὸ κτίριον ἄρα θὰ ἦτο εὐτελοῦς κατασκευῆς. Ἀλλ᾽ ὅπερ εἶναι πιθανώτατος τόπος τῆς ἐν τῷ ἱερῷ λατρείας, εἶναι *χάσμα* φυσικὸν ἐν τῷ βράχῳ, κείμενον κατὰ τὸ μέσον τοῦ ὑπὸ τῶν δύο τοίχων τοῦ περιβόλου περιοριζομένου χώρου. Τὸ χάσμα τοῦτο ἔχει περίπου ἡμικυκλικὸν σχῆμα καὶ βάθος δύο μέτρων, εὑρέθη δὲ πεπληρωμένον ἐκ πηλίνων ἔργων, εἰδωλίων, τεμαχίων φυσικοῦ μεγέθους ἀγαλμάτων, λύχνων, ἀγγείων καὶ κεραμίδων κατ᾽ ἀντίστροφον τῆς προσδοκωμένης τάξιν. Διότι ἐν τῷ κατωτάτῳ μὲν στρώματι ὑπῆρχον τὰ νεώτατα τῶν εὑρημάτων, λύχνοι π. χ. τῶν μ. Χρ. αἰώνων καὶ κεραμίδες,

ὑψηλότερον δὲ ἦσαν τὰ ἀρχαιότερα. Ἐν τούτῳ ἔχομεν, ὡς νομίζω, ἔνδειξιν, ὅτι τὸ φυσικὸν ἄλλως τοῦτο χάσμα ἔμενεν ἀνοικτὸν μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἐν τῷ ἱερῷ λατρείας καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο ἄρα κατὰ τὰς τελετάς. Μετὰ ταῦτα εὔλογον εἶναι νὰ ἐνθυμηθῶμεν **τὰ *μέγαρα*** τῆς Δήμητρος.

Τὸ μέγα πλῆθος τῶν ἐφετινῶν εὑρημάτων ἐξήχθη ἐκ τοῦ χάσματος. Τὸ ἄριστον εἶναι χαλκοῦν ἀγαλμάτιον καθημένης ἐν θρόνῳ θεᾶς, κρατούσης δι' ἑκατέρας χειρὸς καρπούς, τέχνης τῶν ἀρχῶν τοῦ 5ου αἰῶνος, ἐργασίας ἐπιμελεστάτης καὶ διατηρήσεως ἀμέμπτου, ὕψ. 0,10. Μετὰ τοῦτο ἐνδιαφέροντα εἶναι τὰ πολυάριθμα τεμάχια πηλίνων ἀγαλμάτων φυσικοῦ μεγέθους. Τέσσαρες ἀκέραιαι κεφαλαί, ἀνήκουσαι εἰς ἰδιάζον εἰς τὸ ἱερὸν ξόανον, καὶ 2 ὡραῖαι κεφαλαὶ τοῦ 4ου αἰῶνος, εἶναι τὰ κυριώτερα ἐκ τούτων. Περὶ τὰ 50 εὑρέθησαν ἀκέραια εἰδώλια, ἀπειράριθμα δὲ συντετριμμένα, ὧν ἡ σπουδαιότης διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τύπων εἶναι μεγάλη. Αἱ ἐνεπίγραφοι κεραμίδες, ἀνελθοῦσαι εἰς 35, δὲν ὀνομάζουσι δυστυχῶς τὴν κυρίαν τοῦ ἱεροῦ θεάν. Εὕρηται ὅμως ἅπαξ ΚΟΡΑС, ΑСΚΛΑΠΙΟΥ καὶ ΤΥΧΑС.

Τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος κεῖνται ἐν θέσει, ἥτις σήμερον ὀναμάζεται ***Βίγλα.*** Τὸ περὶ αὐτοῦ σχετικὸν χωρίον τοῦ Παυσανίου ἔχει ὧδε· (8,44,4):

Ἔστι δὲ ἄνοδος ἐξ Ἀσέας ἐς τὸ ὄρος τὸ Βόρειον καλούμενον, καὶ ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ τοῦ ὄρους σημεῖά ἐστιν ἱεροῦ· ποιῆσαι δὲ τὸ ἱερὸν Ἀθηνᾷ τε Σωτείρᾳ καὶ Ποσειδῶνι Ὀδυσσέα ἐλέγετο ἀνακομισθέντα ἐξ Ἰλίου.

Τὰ ἐπὶ τῆς Βίγλας ἐρείπια παρετηρήθησαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Leake καὶ ἀπεδόθησαν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν ἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ Παυσανίου μνημονευθέντα ναόν. Οἱ μετὰ ταῦτα τοπογραφήσαντες συνεφώνησαν πάντες μετὰ τοῦ Leake, ἐπειδὴ οἱ περὶ τὴν Βίγλαν τόποι συμφωνοῦσι λαμπρῶς πρὸς τὴν ἀφήγησιν τοῦ Παυσανίου. Μόνον ὁ Loring (ἐν

JHS 1895, 33) ἐξέφρασε ἐξεζητημένας τινὰς ἀντιρρήσεις.

Ἡ ἀνασκαφὴ ἡμῶν ἀπεκάλυψεν ἐν πρώτοις τὰ ἐξ ἀσβεστολίθου θεμέλια τοῦ ναοῦ, ἀλλ᾿ οὐχὶ καλῶς διατηρούμενα. Αἱ διαστάσεις τούτων εἶναι 24×12 μ. Πέριξ, μεταξὺ πολλῶν κοινῶν λίθων καὶ τῶν χωμάτων εὑρέθησαν πολυάριθμα μάρμαρα, διατηρούμενα ὅμως εἰς μέγεθος μικρὸν κατὰ κανόνα, διὰ τὴν κατὰ τὸ 1837 ὑπὸ τῶν Βαλτετσιωτῶν διαρπαγὴν τῶν μεγάλων μαρμάρων χάριν τῆς ἐκκλησίας των. Ἐκ τούτων ἐβεβαιώθημεν, ὅτι ὁ ναὸς ἦτο ὁλομάρμαρος, ῥυθμοῦ δωρικοῦ καὶ χρόνων παλαιῶν, τοῦ μέσου τοὐλάχιστον τοῦ 6ου π.Χρ. αἰῶνος.

Ἐκ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν ἀξιόλογα εἶναι τεμάχια τριγλύφων δεικνύοντα κατὰ τὰς κορυφὰς τῶν μηρῶν ἀνάλογον πρὸς τὸν ἐχῖνον τῶν κιονοκράνων διαμόρφωσιν. Τὸ γεῖσον εἶναι ἰδιόρρυθμον. Στερεῖται τῶν προμόχθων καὶ ἀντὶ τούτων κοσμεῖται δι᾿ ἰσχυροῦ δωρικοῦ κυματίου. Ἀλλ᾿ ἐκτὸς τοῦ μαρμαρίνου ναοῦ τοῦ 6ου αἰῶνος ἐβεβαιώθη, ὅτι πρὸ αὐτοῦ ὑπῆρχε ναΰδριον μετὰ πηλίνης διακοσμήσεως, ἧς συνελέξαμεν ἱκανὰ τεμάχια (ἀνθεμωτῶν ἀκροκεράμων, γείσου καὶ ἀκρωτηρίων). Ἐν τῷ στρώματι τοῦ παλαιοτέρου τούτου ναοῦ εὑρέθησαν καὶ πολλὰ χαλκᾶ ἀφιερώματα, ἀνήκοντα εἰς τὸν 7ον καὶ 6ον αἰῶνα, ἐξ ὧν σημειοῦμεν ἐνταῦθα χαλκῆν μικρὰν τρίαιναν, εἰς ἣν προσετέθησαν καὶ δύο ἄλλαι σιδηραῖ, ἀναθήματα χαρακτηριστικὰ τοῦ λατρευομένου θεοῦ. Εἰς τὴν ἑτέραν σύνναον θεότητα, τὴν Ἀθηνᾶν, θὰ ἀνήκωσι περὶ τὰ δεκαπέντε χαλκᾶ βραχιόνια.

Ἐκ μεγάλων σπουδαιοτάτων ἀναγλύφων ἀνηκόντων πιθανῶς εἰς τὸ ἀέτωμα εὑρέθησαν ἱκανὰ τὸν ἀριθμὸν ἀλλ᾿ ἀνεπαρκῆ ἀτυχῶς διὰ τὴν ἀναπαράστασιν τεμάχια, δεικνύοντα μέρη λέοντος καὶ ἰχθύος, ἀνήκοντος ἴσως εἰς σῶμα Τρίτωνος.

Τὰ ἀξιολογώτερα ἀρχιτεκτονικὰ καὶ γλυπτὰ ὡς καὶ τὰ μικρὰ εὑρήματα συνεκομίσθησαν εἰς τὸ Τεγεατικὸν Μουσεῖον.

Κ. Α. ΡΩΜΑΙΟΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΤΗι ΛΑΚΩΝΙΚΗι

Ἡ ἔρευνα μικρῶν τινων θολωτῶν τάφων μυκηναϊκῶν ἐν θέσει Ἀρκίνες κειμένῃ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ταϋγέτου μεταξὺ τοῦ χωρίου Κοτσατίνας καὶ τῶν Γοράνων, πρωτευούσης τοῦ δήμου Φελλίας, ἀπέδειξεν ὅτι οὗτοι ἦσαν πρὸ πολλοῦ συλημένοι. Μόνον ὁ δρόμος καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τοὺς τάφους εὑρέθησαν ἀκέραια σχεδὸν σωζόμενα, ἀλλ' ὁ κυψελοειδὴς θόλος εἶχε καταρρεύσει. Εἰς τὸ δάπεδον εὑρέθησαν ὀλίγα τεμάχια τῶν ὀστῶν τοῦ σκελετοῦ τοῦ ταφέντος καὶ ὀλίγιστα θραύσματα ἀγγείων.

Ἠρευνήθη καὶ τὸ ἀρχαῖον φρούριον τοῦ Παλαιογουλᾶ ἐγγὺς τῆς Σελλασίας, ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Οἰνοῦντος ὅπου κεῖνται τὰ ἐρείπια τῶν χανίων Κρεβατᾶ, Πανταζῆ καὶ Σακκελλαράκου. Τὰ κατὰ τὴν ἔρευναν ταύτην σχετίζονται πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ καθορισμοῦ τοῦ πεδίου τῆς ἐν Σελλασίας μάχης τοῦ 222 π. Χρ., περὶ τοῦ ὁποίου διέλαβον ἀλλαχοῦ. Νῦν ἐπρόκειτο νὰ ἐξακριβωθῇ τίνων χρόνων εἶνε τὸ φρούριον, ποῖον τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμά του, ὅπερ καὶ περιτράνως διεσαφήθη κατὰ τὴν γενομένην ἀνασκαφήν. Τὸ φρούριον εἶνε ἀρχαίων Ἑλληνικῶν καὶ δὴ ἀρχαϊκῶν χρόνων ὅμοιον κατὰ τὴν οἰκοδομίαν πρὸς τὸ τῆς Σελλασίας. Τὰ τείχη ἔχουσι πάχος περίπου 1,75 μ.. Τὸ δυτικὸν τμῆμα τοῦ περιβόλου ἔχει καὶ πύργους μεγέθους 5×4 μ. ἀπέχοντας ἀλλήλων 16 μ. Μόνον οἱ δύο πρὸς τὴν ΝΔ γωνίαν πύργοι ἀπέχουσιν ἀλλήλων 11 μ. Ἐκ τῆς ΝΔ ταύτης γωνίας τὸ τεῖχος διευθυνόμενον πρὸς βορρᾶν καὶ ἔπειτα πρὸς τὸ ΒΔ καὶ Δ περικλείει μετὰ τῆς δυτικῆς πυργοφόρου πλευρᾶς ὅλην τὴν ὁμαλὴν κορυφὴν τοῦ λόφου καὶ ἀποτελεῖ ἐσωτερικὸν φρούριον περιμέτρου 200 μ. περίπου. Ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτῆς ΝΔ γωνίας τὸ τεῖχος παρατεινόμενον πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἔπειτα στρέφον πρὸς βορρᾶν καὶ δυσμὰς καὶ πάλιν κάμπτον πρὸς νότον συναντᾷ τὸ ἐσωτερικὸν φρου-

ριον κατὰ τὴν ΒΔ γωνίαν καὶ οὕτως αὐξάνει τὴν περίμετρον τοῦ ὅλου ὀχυρώματος εἰς 300 μ. κατέχοντος ὅλην τὴν πλατυτάτην ράχην τοῦ λόφου, ἥτις πρὸς νότον, ἀνατολὰς καὶ βορρᾶν εἶνε ἐπικλινὴς ὀλίγον.

Τὸ πρὸς δυσμὰς πυργοφόρον τεῖχος κεῖται παρὰ τὴν βραχώδη ὀφρῦν τοῦ λόφου, ὅστις ἐνταῦθα σχηματίζει ἀπότομον κλιτὺν μέχρι τῆς ῥίζης του, ὁπόθεν διέρχεται ἡ σημερινὴ «παλαιὸς δρόμος» λεγομένη ὁδός.

Ἐπειδὴ καὶ παρὰ τὴν ὁδόν, ἥτις διέρχεται διὰ τοῦ στενοῦ Κουρμέκι μεταξὺ Παλαιογουλᾶ καὶ τῶν ὑψηλῶν κλιτύων τοῦ ἔναντι δικορύφου βουνοῦ Τοῦρλες, σώζεται τεῖχος ἀρχαῖον, καὶ ἡ ἀπότομος κλιτὺς ὡς φαίνεται περιελαμβάνετο ἐντὸς τῶν ὀχυρωμάτων τοῦ λόφου Παλαιογουλᾶ.

Τοιουτοτρόπως γίνεται φανερώτερον πόσον σπουδαίαν σημασίαν εἶχε τοῦτο ὡς μέγας προμαχὼν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ πρὸς τὴν Σελλασίαν στενοῦ, τῆς «ἐμβολῆς ταύτης πρὸς τὴν Λακωνικήν» κατὰ Πλούταρχον ἐν βίῳ Κλεομένους. Αἱ περὶ τοῦ φρουρίου τούτου Παλαιογουλᾶ παρατηρήσεις καὶ αἱ αὐτόθι ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι κατέστησαν φανερώτατον ὅτι καὶ ἡ ἀρχαία ἐκ Τεγέας παρὰ τὸν Οἰνοῦντα ὁδὸς ἐπὶ τὴν Σπάρτην ἔφερεν ἀπὸ τῆς κοιλάδος τούτου τοῦ ποταμοῦ παρὰ τὸ Χάνι Σακελλαράκου ἀμέσως διὰ τοῦ στενοῦ Κουρμέκι ὑπὸ τὴν κλιτὺν τοῦ δικορύφου βουνοῦ Τοῦρλες πρὸς τοὺς ἀμπελῶνας τῆς Σελλασίας.

Τὴν ἀκριβῆ διεύθυνσιν τῆς ὁδοῦ ταύτης δεικνύουσι τὰ σωζόμενα φανερώτατα ἴχνη τῶν τροχιῶν τῶν ἀρχαίων ἁμαξῶν.

Ἐπὶ τῆς ὁμαλῆς κορυφῆς τοῦ λόφου Παλαιογουλᾶ εὑρέθησαν κατὰ τὴν σκαφὴν τοῖχοι οἰκοδομημάτων. Τὰ ἐν αὐτοῖς θραύσματα ἀγγείων φθάνουσι μέχρι τοῦ πέμπτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος καὶ καταβαίνουσιν εἰς τὸν δεύτερον πρὸ Χριστοῦ.

Κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΕΝ ΤΩ ΑΣΚΛΗΠΙΕΙΩ

Ἡ μελέτη τῶν ἐν τῷ Ἀσκληπιείῳ ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων ἦτο δυσχερὴς ἕνεκα τῆς συσσωρεύσεως ἀπείρων λίθων ἐπ' αὐτῶν. Θέλοντες νὰ διευκολύνωμεν τοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὴν ἔρευναν καὶ μελέτην τῶν ρηθέντων μνημείων παρεκαλέσαμεν τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν νὰ χορηγήσῃ ἡμῖν ποσόν τι πρὸς τακτοποίησιν τοῦ Ἀσκληπιείου. Ἡ αἴτησις ἐνεκρίθη, παρεχωρήθη δὲ χρηματικὸν ποσὸν δρ. 250 εἰς δύο δόσεις. Δι' αὐτοῦ ἔγιναν αἱ ἑξῆς ἐργασίαι.

α'. *Μεγάλη στοὰ τοῦ Ἀσκληπιείου*. Ἠραιώσαμεν μέγαν σωρὸν ὀγκολίθων, πρὸ τῆς στοᾶς εὑρισκόμενον, καὶ ἐξηγάγομεν ἐξ αὐτοῦ πάντα τὰ *ἐπιστύλια* καὶ τὰ *τρίγλυφα*, ἅτινα ἐθέσαμεν εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἥμισυ. Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἐτοποθετήσαμεν καὶ τὰ *γεῖσα* τῆς στοᾶς καὶ ἄλλα μέλη, ὡς τοὺς *στυλοβάτας* τῆς ἐσωτερικῆς κιονοστοιχίας, τοὺς *δόμους τοὺς ἐπιστέφοντας* τὸν ὀπίσθιον τοῖχον καὶ δεχομένους τὰς δοκοὺς τῆς ὀροφῆς καὶ ἄλλα, ἐκ διαφόρων μερῶν συλλέξαντες αὐτά. Καὶ σκαφική τις ἐργασία ἔγινε πρὸς εὐχερεστέραν σχεδιαγράφησιν τῆς στοᾶς.

β'. *Οἴκημα περιφερές*. Πρὸ τῆς ἄνω στοᾶς διεκρίνοντο ἴχνη τοιούτου οἰκήματος, ἅτινα ἀνεσκάψαμεν μέχρι τινός. Συνελέξαμεν δὲ ἐκ διαφόρων μερῶν τοῦ ἱεροῦ πάντα τὰ λείψανα τοῦ περιφεροῦς τούτου κτιρίου καὶ ἐθέσαμεν ἐπὶ τῶν ἐκ πώρου λειψάνων, τῶν πρὸ τῆς στοᾶς καὶ παρὰ τὸ ἀνασκαφὲν μέρος εὑρισκομένων.

γ'. Ἐκ τοῦ ἀνασκαφέντος μέρους ἐξήχθησαν ἀρχιτε-

κτονικά τινα μέλη, άτινα ἐτέθησαν ἐντὸς τῆς στοᾶς, ὄπισθεν τῆς καμάρας.

δ΄. *Ὁ πρὸ τῆς μεγάλης στοᾶς ναός*. Συνελέγησαν καὶ διάφορα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη ὁμοιόμορφα, συμφωνοῦντα πρὸς τὰς διαστάσεις τῶν πρὸ τοῦ νοτιοδυτικοῦ ἡμίσεος τῆς στοᾶς ἐρειπίων δωρικοῦ ναοῦ, καὶ ἐτοποθετήθησαν ἐπ' αὐτῶν. Εἶναι δὲ ταῦτα *τρίγλυφοι, σπόνδυλοι κιόνων, γεῖσα, κιονόκρανα* καὶ *δόμοι* στυλοβάτου.

ε΄. Ἀπεμακρύνθησαν ἐκ τοῦ δυτικοῦ ἡμίσεος τῆς στοᾶς κίονες τινὲς ἀρράβδωτοι εἰς τὸ θέατρον τοῦ Ἡρώδου ἀνήκοντες, καὶ ἐτέθησαν παρὰ τὸν ἰωνικὸν ναὸν τοῦ Ἀσκληπιείου. Εἰς τὸ μέρος τῆς στοᾶς ἔνθα ἔκειντο οἱ κίονες οὗτοι ἐθέσαμεν δόμους τινὰς τῶν φραγμάτων τοῦ δευτέρου ὀρόφου τῆς στοᾶς, καὶ δόμους προερχομένους ἐκ τῶν φραγμάτων τῶν φραξάντων τὰ ἓξ πρῶτα μετακιόνια διαστήματα τῆς στοᾶς.

ϛ΄. *Ὁ ἀρχαιότερος ἐκ πώρου δωρικὸς ναός*. Ἐν τῷ χώρῳ τοῦ Ἀσκληπιείου ἔκειντο διάφορα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη ἐκ πώρου, ὡς *ἐπιστύλια, τρίγλυφοι* καὶ *σπόνδυλοι* κιόνων, ἐκ τοῦ αὐτοῦ οἰκοδομήματος προερχόμενα. Ταῦτα ἐτοποθετήσαμεν πρὸς νότον τοῦ φυλακείου.

Φρ. ΒΕΡΣΑΚΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΕΩΣ ΠΡΟΠΥΛΑΙΩΝ

Αἱ κατὰ τὸ ἔτος 1910 ἐκτελεσθεῖσαι ἐργασίαι περιωρίσθησαν, ἕνεκα τῆς ἐπὶ *πέντε* ἐν ὅλῳ μῆνας διαρκείας τῶν ἔργων, εἰς τὴν λάξευσιν καὶ τοποθέτησιν τῶν πρὸς τὴν βορειοανατολικὴν πλευρὰν τῆς ἀνατολικῆς προστάσεως ἑπτὰ νέων τεμαχίων ἐπιστυλίων, τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἄβακος τοῦ κιονοκράνου τοῦ γωνιαίου κίονος, ὡς καὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν ἀνευρεθέντων καὶ συγκολληθέντων τριγλύφων μετὰ τῶν προσηρμοσμένων αὐτοῖς μετοπῶν.

Ἐκ τῆς ἀνευρέσεως τῶν μεσαίων τριγλύφων καὶ τῆς σχετικῆς μελέτης τῶν ἐπὶ τῶν ἐπιστυλίων γόμφων ἀπεδείχθη, ὅτι αἱ ἑκατέρωθεν τοῦ κέντρου πλάκες μαρμάρων αἱ παριστῶσαι τὰ τρίγλυφα μετὰ τῶν σχετικῶν μετοπῶν εἶχον ἑκάστη μῆκος 5,44μ. ἴσον πρὸς τὸ τοῦ ἐπιστυλίου τοῦ μεσαίου διακένου, καὶ ὅτι ἵνα μὴ ὁλόκληρον τὸ ἐπὶ τούτων φορτίον τοῦ ἀετώματος φέρῃ ἐπὶ τῶν ἐπιστυλίων, αἱ πρὸς τὸ κέντρον βάσεις τῶν πλακῶν τούτων εἶναι γεγλυμμέναι, ἵνα μὴ ἐπακουμβῶσιν ἐπὶ τῶν ἐπιστυλίων.

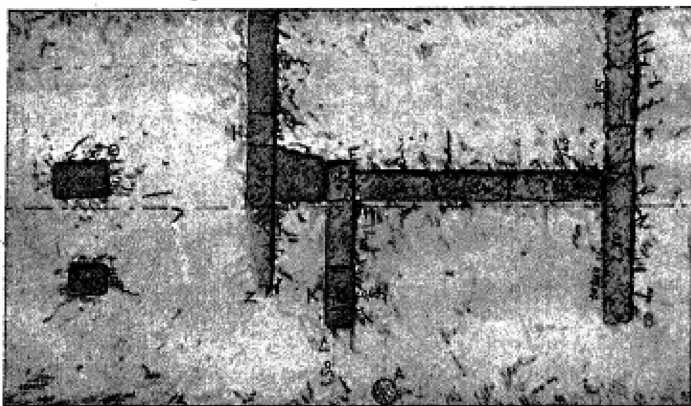
Ἐπίσης κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος κατειργάσθη τὸ νέον γωνιαῖον τρίγλυφον ὡς καὶ τὰ ἑκατέρωθεν τούτου παρακείμενα, ἵνα καταστῇ δυνατὴ ἡ μετὰ ταῦτα τοποθέτησις τῶν ἀνευρεθέντων τεμαχίων τοῦ γείσου καὶ μέρους τῆς πρὸς βορρᾶν ἐπιστεγάσεως τῆς προκειμένης ἀνατολικῆς προστάσεως τῶν Προπυλαίων.

Δεκέμβριος 1910.

Ν. Μ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ

Προσθήκη εἰς σελ. 145.

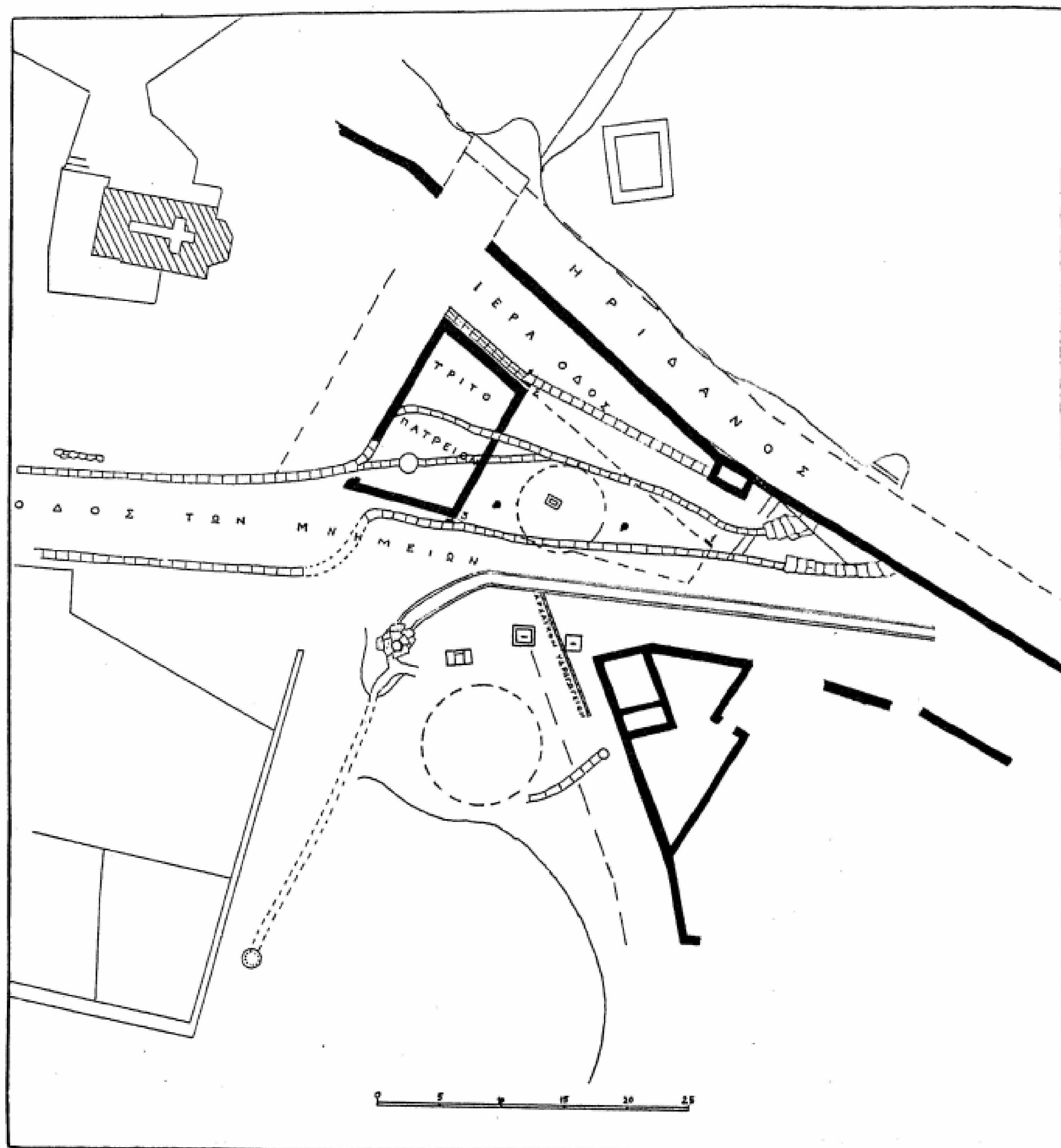
Ἐπειδὴ τὸ σχέδιον τῶν ἐν Πειραιεῖ, ἐν ὁδῷ Φίλωνος παρὰ τὸν Τινάνειον κῆπον, ἀνακαλυφθέντων καὶ ἐν σελ. 145 περιγραφομένων λειψάνων δὲν ἐλήφθη ἐγκαίρως εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Ἑταιρείας δημοσιεύομεν αὐτὸ ἐνταῦθα. Ἡ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ὁρατὴ διακεκομμένη γραμμὴ δηλοῖ τὸν ἄξονα τῆς ὁδοῦ Φίλωνος, ἀπὸ τῆς ὁδοῦ Σωτείρας δὲ ἀπέχει ὁ τοῖχος ΖΗ 18.65 μέτρα.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εὐεργέται τῆς Ἑταιρείας	Σελ.	3
Διοικητικὸν Συμβούλιον	»	5
Ἐπίτιμοι Ἑταῖροι	»	7
Τακτικοὶ Ἑταῖροι	»	9
Γενικὸς Ἰσολογισμὸς τῆς χρήσεως 1910	»	13
Ἀπολογισμὸς τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς χρήσεως 1910	»	14
Ἀναλυτικὸς ἀπολογισμὸς τῶν » » » »	»	16
» » » ἐξόδων » » »	»	19
Κίνησις τοῦ Ταμείου κατὰ τὸ ἔτος 1910	»	39
Ἀνάλυσις τῆς μερίδος «Ἔσοδα καὶ Ἔξοδα»	»	40
Γενικὸς Ἰσολογισμὸς τῆς χρήσεως 1910	»	42
Γενικὴ ληψοδοσία τοῦ ἔτος 1910	»	44
Ἀνάλυσις τῶν γενικῶν λογαριασμῶν	»	46
Πίναξ ἐμφαίνων τὴν περιουσίαν τῆς Ἑταιρείας	»	49
Ἔκθεσις τῶν πεπραγμένων τῆς Ἑταιρείας	»	53-66
Νόμος ͵ΓΨΛ′ περὶ ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους	»	67
Νόμος ͵ΓΨΚΘ′ περὶ ἱδρύσεως εἰδικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου	»	72
Συνελεύσεις τῶν Ἑταίρων	»	76
Ἔκθεσις ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπείας	»	77
Κατάστασις τῶν δημοσιευμάτων τῆς Ἑταιρείας	»	80
Κατάστασις τῆς Βιβλιοθήκης	»	90
Ἐκθέσεις περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ἑταιρείας	»	99
Ἀνασκαφαὶ Κεραμεικοῦ	»	55, 101
» Ρωμαϊκῆς Ἀγορᾶς	»	56, 113
» Πυκνός	»	57, 127
» παρὰ τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους	»	58, 136
» Ἀκροπόλεως	»	58, 144
» Πειραιῶς	»	59, 145
» Θηβῶν	»	59, 152
» Χαιρωνείας καὶ Φωκίδος	»	60, 159
» Θεσσαλίας	»	60, 168
» παρὰ τὴν Χαλκίδα	»	61, 262
» Ἐρετρίας	»	61, 267
» Νάξου	»	62, 270
» Τεγέας	»	63, 274
» Λακωνικῆς	»	63, 275
» Ἀσκληπιείου Ἀθηνῶν	»	63, 279
Ἐργασίαι στερεώσεως καὶ ἀναστηλώσεως ἀρχαίων μνημείων	»	64, 281
Προσθήκη εἰς σελ. 145	»	282
Δημοσιεύματα	»	64

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΥ (σ. 101 ἑξ.)

